

การศึกษาอัตลักษณ์และการถ่ายทอดรากล่องยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา (ศิลปะการแสดงศึกษา)

กรกฎาคม 2560

การศึกษาอัตลักษณ์และการถ่ายทอดรากล่องยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา (ศิลปะการแสดงศึกษา)

กรกฎาคม 2560

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาอัตลักษณ์และการถ่ายทอดรากล่องยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา (ศิลปะการแสดงศึกษา)

กรกฎาคม 2560

พัฒนา เกิดเพ็ง. (2560). การศึกษาอัตลักษณ์และการถ่ายทอดรำกลองยาวในโรงเรียน
ของจังหวัดนครสวรรค์. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาปรินญานิพนธ์:
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพดล อินทร์จันทร์

งานวิจัยฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอัตลักษณ์และการถ่ายทอดการรำกลองยาวใน
โรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์ โดยคัดจากคณะกลองยาวที่อยู่ในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์
ทั้งหมด18คณะ และได้เลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นคณะกลองยาวที่เป็นตัวแทนของแต่ละอำเภอในจังหวัด
นครสวรรค์จำนวน10คณะกลองยาว โดยผ่านการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อสังเคราะห์ การสังเกตและ
สัมภาษณ์เชิงลึก ผลการวิจัยพบว่า อัตลักษณ์ของรำกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์มีอัต
ลักษณ์องค์ประกอบของการแสดงรำกลองยาว รูปแบบการรำ โดยใช้ท่ารำวงมาตรฐานมาประยุกต์ใน
การรำกลองยาว กลองยาวมีผู้แสดงเป็นคนรำเรียกว่า “กลองรำ” และมีผู้ขับร้องพร้อมตีกลองประกอบ
จังหวะการรำ เรียกว่า “กลองยี่น” พบว่าท่ารำใช้ท่ารำวงมาตรฐาน สามารถต่อได้ถึงกลอง3ชั้น และยัง
สามารถต่อกลองท่าปักเป้า พบว่ารูปแบบการแสดง ประกอบไปด้วย การไหว้ครู การรำ การต่อกลอง
การยกพลลา มีการใช้เพลง เป็นเพลงมาตรฐานทั่วไปของการรำกลองยาว และใช้เครื่องดนตรี
อื่นประกอบไปด้วย กลองยาว, กลองรำมะนา, ฉิ่ง, ฉาบ, กรับ, โหม่ง และฆ้อง ส่วนของจังหวะ ใช้จังหวะ
2 บอม จังหวะ 3 บอม, จังหวะ 3 เป็ง, จังหวะ เต็ง, จังหวะ ม้าย่อง, จังหวะ 3 ซ่า, จังหวะรำวง, จังหวะเต็ง,
จังหวะชะชะซ่า, จังหวะออฟบิท, จังหวะมโนราห์, จังหวะตะลุง พบว่านิยมใช้เครื่องแต่งกาย
โดยแต่งเสื้อคอกลม กางเกงขาก๊วย มีผ้าคาดเอว ผ้าคาดหัว และแบบลิเก คือ ใส่สนับเพลา (กางเกง
ขาสามส่วน) นุ่งโจงกระเบนทับ เสื้อสีดำด้านใน ใส่เสื้อกั๊กทับด้านนอก มีผ้าคาด

ผู้วิจัยพบว่าจังหวัดนครสวรรค์มีวิธีการถ่ายทอด จากการถ่ายทอดการรำกลองยาวจากชุมชน
มาสู่โรงเรียน และได้มีการถ่ายทอดการรำกลองยาวในโรงเรียนให้เกิดเป็นวิธีการสอน มีวิธีการสอนที่
สอดคล้องกับทฤษฎีวิธีการสอนนาฏศิลป์ 7 วิธีคือ 1) การสอนแบบสาธิต 2) การสอนแบบฝึกปฏิบัติ
3) การสอนแบบให้ปฏิบัติจริง 4) การสอนแบบบรรยาย 5) การสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์ 6) การสอน
ซ่อมเสริม 7) การสอนทักษะ และสามารถแยกการจัดหลักสูตรได้เป็น 2 แบบคือ หลักสูตรกิจกรรม
กลุ่มสาระดนตรีและนาฏศิลป์ และหลักสูตรกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

THE STUDY OF IDENTITIES AND PASSING ON KNOWLEDGE: RUM KLONG YAW
(DRUM DANCE) IN SCHOOLS OF NAKHON SAWAN PROVINCE

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education Program in Arts Education
at Srinakharinwirot University

July 2017

Pattana Kerdpeng. (2560). *The Study Of Identities and Passing on Knowledge: Rum Klong Yaw (Drum Dance) in Schools of Nakhon Sawan Province*. M.Ed. (Arts Education).

Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee:

Assist. Prof. Dr.Noppadol Inchan.

The purpose of this study was to examine the identity and how to pass on knowledge of the Rum Klong Yaw (Drum Dance) in schools in the Nakhon Sawan province. This study selected eighteen drum dance bands based in Nakhon Sawan province, They also selected ten drum dance bands which represented their district as the samples in this study than collecting data for analysis, observation and in depth interviews. The results of this study found that the identity of Rum Klong Yao in schools in the Nakhon Sawan province have their own unique Rum Klong Yao dance moves, adapted from standard traditional Thai dances to the local identity. In a Klong Yao band, the performers are called Klong Rum, and vocalists who also function as drummers are called Klong Yuen it was also found that standard, traditional Thai dancing in Klong Yao bands can reach the third level of drum assembly and can also reach pyramid style drum assembly The pattern of Klong Yao performances are composed of master worship, dance, drum assembly, ending session, They use songs which are Rum Klong Yao standards, use seven different kinds of percussion instruments, including Klong Yao, Klong Rum Ma-Na, Ching, Chab, Krub, Mong and Kong. In terms of the rhythm, they used two Bom rhythm, three Bom rhythm three Perng rhythm, Serng rhythm, Mah Yong rhythm, Standard traditional Thai dancing rhythm, Serng rhythm, Cha Cha Cha rhythm, Off-beat rhythm, Ma No Ra rhythm and Shadow Puppet Play rhythm, It was also found that the most popular costumes included t-shirts, long pants, waistbands, headbands or bandanas, Likay style pants, tucked t-shirts, and colored t-shirts covered with a waistcoat.

The research found that In Nakhon Sawan province, knowledge was passed on from communities to schools, then passed on from the schools and became the teaching method conforming with the seven ways of peer teaching in Thai classical dance, which were as follows: 1) Demonstration Method; 2) Practice Method 3) Realistic Method; 4) Lecture Method; 5) Group Relation Method; 6) Remedial Method; 7) Skill Method, and also can be divided into two sub types, Music and Dancing Art activities and Learner development activities.

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

การศึกษาอัตลักษณ์และการถ่ายทอดรากลอยยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์

ของ

พัฒนา เกิดเพ็ง

ได้รับการอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา (ศิลปะการแสดงศึกษา)

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ จัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

วันที่ เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2560

อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ที่ปรึกษาหลัก

.....ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพดล อินทร์จันทร์)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ระวีวรรณ วรรณวิไชย)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพดล อินทร์จันทร์)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ฉันทนา เอี่ยมสกุล)

ประกาศคุณูปการ

การวิจัยเรื่อง การศึกษาอัตลักษณ์และการถ่ายทอดรากลองยาวในโรงเรียนของจังหวัด นครสวรรค์สาขาวิชาศิลปการแสดงศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สำเร็จได้ด้วยความสามารถ และเอาใจใส่ดูแลให้คำปรึกษาตรวจแก้ไขข้อบกพร่อง ตลอดจนให้คำแนะนำ และคอยช่วยเหลือเป็นอย่างดีจาก ผศ.ดร.นพดล อินทร์จันทร์ อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาพยนตร์และ สื่อดิจิทัล คณะวิทยาลัยนวัตกรรมการสื่อสารสังคม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผู้วิจัยขอกราบ ขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่กรุณาให้คำแนะนำในการทำวิจัย ไว้ ณ ที่นี้

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผศ.ดร.ระวีวรรณ วรรณวิไชย และ ดร.ปรวัน แพทยานนท์ และ ผศ.ดร.กิตติกรณ์ นพอุดมพันธุ์ และ ผศ.ดร.ปิยวดี มากผา อาจารย์ประจำสาขาวิชา ศิลปะการแสดงศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และ รองศาสตราจารย์ จันทนา เอี่ยมสกุล ที่ให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ แนวคิด ข้อเสนอแนะ ตลอดจนที่ได้ให้ความ อนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมืออันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการทำวิจัยครั้งนี้ คือท่าน อาจารย์ รศ.ดร.สุชาติ แสงทอง ผู้อำนวยการสำนักศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ และ อาจารย์พัฒน์นรี พบสุข นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด นครสวรรค์

ขอกราบขอบพระคุณคณะครูและนักเรียนรวมไปถึงปราชญ์ในชุมชนของ โรงเรียนอนุบาล ไพศาลี โรงเรียนวัดหนองจิกรี, โรงเรียนบ้านตุ๊กแก, โรงเรียนเทศบาล 3 (วัดแสงธรรมสุทธาราม), โรงเรียนวัดบางม่วง, โรงเรียนเขาทอง, โรงเรียนวัดบ้านไร่, โรงเรียนบ้านแหลมยาง, โรงเรียนวัดหนอง พรมหน่อ และ โรงเรียนบ้านคลองไทร ที่ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้วิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการ วิจัยเป็นอย่างดี

ท้ายที่สุดผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ครอบครัว เกิดเพ็ง ที่เข้าใจและเป็นกำลังใจด้วยดีเสมอมา และขอขอบพระคุณ อาจารย์ญาณวุฒิ เสวตศิริกุล และ อาจารย์สุรรัตน์ จินพงษ์ และ อาจารย์วิวัฒน์ กรรมณีโรจน์ รวมถึงพี่ ๆ เพื่อน ๆ น้อง ๆ ที่คอยให้กำลังใจ ช่วยเหลือและเป็นกำลังใจด้วยดีเสมอมา คุณค่าและประโยชน์ในการศึกษาครั้งนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา-มารดา ตลอดจน ทั้งครูบาอาจารย์ทุกท่านที่ได้อบรมสั่งสอน ให้มีความพยายามจนทำให้ประสบความสำเร็จ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

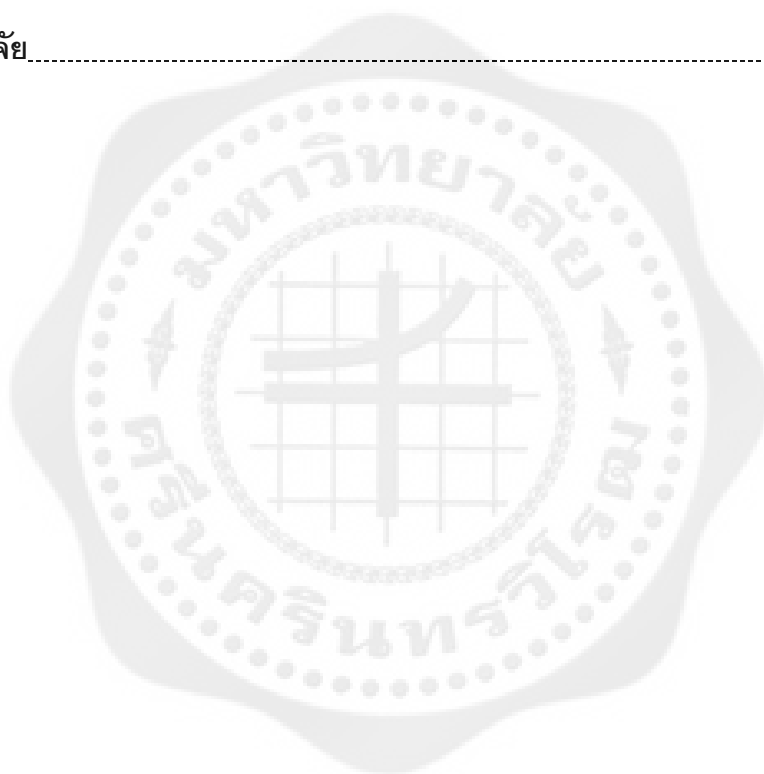
พัฒนา เกิดเพ็ง

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย.....	4
นิยามคำศัพท์เฉพาะ.....	5
2 บทนำ.....	6
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลองยาว.....	7
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวงกลองยาวในโรงเรียน.....	15
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนการสอนศิลปะการแสดงและนาฏศิลป์.....	22
ประวัติและความเป็นมาการรำกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์.....	35
3 บทนำ.....	43
การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง.....	44
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	44
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	44
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	45
สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	45
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	46
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	46
5 สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	116
สรุปผล.....	116
อภิปราย.....	121
ข้อเสนอแนะ.....	128

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
บรรณานุกรม.....	129
ภาคผนวก.....	133
ภาคผนวก ก.....	134
ภาคผนวก ข.....	139
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	145

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงรูปแบบการรำกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์.....	46
2 การแสดงทำรำกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์.....	48
3 รูปแบบการแสดงการรำกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์.....	55
4 เพลงที่ใช้ในการรำกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์.....	58
5 แสดงเครื่องดนตรีประกอบการรำกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์.....	75
6 แสดงเครื่องแต่งกายรำกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์.....	82
7 แสดงส่วนอื่นๆ การรำกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์.....	88
8 องค์ประกอบการแสดง.....	93
9 วิธีการสอนรำกลองยาวของโรงเรียนอนุบาลไพศาลี (อำเภอไพศาลี).....	99
10 วิธีการสอนรำกลองยาวของโรงเรียนอนุบาลไพศาลี (อำเภอตาคลี).....	100
11 วิธีการสอนรำกลองยาวของโรงเรียนบ้านตุ๊กแก (อำเภอท่าตะโก).....	101
12 วิธีการสอนรำกลองยาวของโรงเรียนวัดแสงธรรมสุทธาราม (อำเภอชุมแสง).....	102
13 วิธีการสอนรำกลองยาวของโรงเรียนวัดบางม่วง (อำเภอเมือง).....	103
14 วิธีการสอนรำกลองยาวของโรงเรียนบ้านเขาทอง (อำเภอพยุหะคีรี).....	104
15 วิธีการสอนรำกลองยาวของโรงเรียนวัดบ้านไร่ (อำเภอลาดยาว).....	105
16 วิธีการสอนรำกลองยาวของโรงเรียนบ้านแหลมยาง (อำเภอเก้าเลี้ยว).....	106
17 วิธีการสอนรำกลองยาวของโรงเรียนวัดหนองพรมหน่อ (อำเภอโกรกพระ).....	107
18 วิธีการสอนรำกลองยาวของโรงเรียนบ้านคลองไทร (อำเภอแม่วงก์).....	108

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	5
2 แผนภาพประวัติและความเป็นมาการร่ำกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์....	40

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

กลองยาวเป็นเครื่องดนตรีพื้นเมืองที่ใช้ประโคมขบวนแห่ในงานมงคลที่ต้องการความสนุกสนาน ครึกครื้น การแสดงกลองยาวโดยทั่วไปจะใช้กลองยาวหลายใบในการบรรเลง โดยจะมีกลองเอกหรือกลองนำใบหนึ่งทำหน้าที่ตีนำจังหวะแรกเปลี่ยนในการร่วมบรรเลง ส่วนกลองยาวที่เหลือเรียกว่ากลองตามทำหน้าที่รับจังหวะของกลองนำ นอกจากนี้ยังมีเครื่องดนตรีประกอบจังหวะอื่นๆ อีกได้แก่ ฉิ่ง ฉาบ กรับ และฆ้องเพื่อให้เกิดความครึกครื้นมากยิ่งขึ้น ในการบรรเลงกลองยาวเป็นการแสดงที่สนุกสนานเนื่องจากผู้ตีกลองยาวจะออกท่าทางต่างๆ ประกอบการตีจังหวะกลอง

การรำกลองยาวเป็นศิลปะที่สำคัญอีกแขนงหนึ่ง อันเกิดจากการสร้างสรรค์จากบรรพบุรุษ สืบทอดกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การรำกลองยาวมีอยู่หลายจังหวัด เช่น จังหวัดสุโขทัย จังหวัดอุดรธานี จังหวัดมหาสารคาม และอีกหลายๆ จังหวัดกระจายไปอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย ในแต่ละที่นั้นจะมีลักษณะความเป็นเฉพาะที่แตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับบริบทของคนในสังคม วิถีชีวิตของคนในชุมชน รวมถึงวัฒนธรรมการสืบทอดในแต่ละท้องถิ่น

การรำกลองยาวของวงกลองยาวพื้นเมืองโรงเรียนชลราษฎรอำรุง ๒ จังหวัดชลบุรี ได้ศึกษาค้นคว้าโดยนำท่ารำจากการละเล่นกลองยาวพื้นบ้านสมัยก่อนซึ่งมีการประดิษฐ์ท่ารำขึ้นอย่างไม่มีระเบียบแบบแผน ท่ารำสมัยก่อนที่เรียกว่า รำป้อ หมายถึง การรำที่ผู้ชายต้อนรับผู้หญิงในเชิงเกี้ยวพาราสี และท่ารำอีกหลายท่า ไม่มีชื่อเรียก เมื่อเริ่มจะรำ พอขึ้นท่ารำก็เป็นที่รู้กันว่าจะต่อด้วยท่าใด นั้นหมายความว่าไม่มีชื่อเรียกท่ารำนั้น ท่ารำกลองยาวของวงกลองยาวพื้นเมืองโรงเรียนชลราษฎรอำรุง ๒ ได้คิดประดิษฐ์ขึ้นโดยนำเอาท่ารำของพื้นบ้านจริงๆ มาดัดแปลงให้สวยงามยิ่งขึ้น และท่ารำของเกิดถึงซึ่งกรมศิลปากรคิดประดิษฐ์ท่ารำขึ้น เข้าผสมผสานให้มีลักษณะเฉพาะตัว โดยในการแสดงครั้งแรกจะมีการรำชุดพม่า ประกอบเพลงพม่าเขว ผู้ที่ตีกลองยาว เรียกว่า กลองยี่น ผู้ชายออกมารำประกอบจังหวะกลอง เรียกว่า กลองรำ ซึ่งจะต้องรำคู่กับผู้หญิง และผู้หญิงจะเรียกว่า นางรำ

การรำกลองยาวคณะจันทร์ทรงกลด อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัยเป็นการแสดงพื้นบ้านที่มีความสำคัญต่อชุมชน เนื่องจากใช้ผู้แสดงซึ่งเป็นบุคคลในชุมชน เมื่อว่างเว้นจากการทำงานจะมาหัดรำกลองยาวเพื่อเป็นรายได้เสริม แต่ในปัจจุบันค่านิยมสมัยใหม่เริ่มเข้ามามีบทบาทในชุมชน ทำให้หนุ่มสาวรุ่นใหม่มองไม่สนใจในการแสดงพื้นบ้านนี้ ตลอดจนหัวหน้าคณะและผู้แสดงรุ่นแรกๆ เริ่มอายุมากขึ้นสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้รำกลองยาวของอำเภอศรีสำโรงชัย จังหวัดสุโขทัย กำลังสูญหายไป และถึงแม้จะมีผู้ศึกษาวิจัยไว้เป็นหลักฐานก็เป็นการศึกษาด้านดนตรี และการทำกลองยาวแต่ยังไม่มีการศึกษาและรวบรวมและวิเคราะห์เกี่ยวกับท่ารำ รูปแบบและวิธีการแสดง (นุชนาฏ ดิเรญญ. 2548: 78)

การฟ้อนกลองยาว ของชาววาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งสะท้อนผ่านลีลาการฟ้อน ประกอบขบวนแห่มีจุดกำเนิดมาจากภูมิปัญญาพื้นบ้านของชาววาปีปทุม เป็นภูมิปัญญาพื้นบ้านที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรมและควรแก่การอนุรักษ์และส่งเสริมให้เป็นมรดกของชุมชนอีสานต่อไป (อัญลักษณ์ มุลสุวรรณ. 2555: 56)

วงกลองยาวคณะโสมทิพย์ศิษย์ศิลป์ เป็นวงกลองยาวอีสานที่มีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต การดำเนินชีวิตของชาวบ้านในเขตบ้านไทยรุ่งเรือง ตำบลนางัว อำเภอน้ำสม จังหวัดอุดรธานี และหมู่บ้านใกล้เคียง การบรรเลงกลองยาวนี้จะสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมที่ได้รับการถ่ายทอดและสั่งสมกันมา คติความเชื่อที่เชื่อถือกันมาเป็นระยะเวลายาวนาน รวมทั้งการดำเนินชีวิตเรียบง่ายของชาวบ้าน (ภิกขุ ปิ่นแก้ว; และปัญญา รุ่งเรือง. 2554: 54)

การรำกลองยาวในแต่ละท้องถิ่น ที่กระจายไปแต่ละส่วนภูมิภาคของประเทศไทยนั้น แต่ละจังหวัดล้วนแต่มีอัตลักษณ์เฉพาะที่แตกต่างกันออกไป และในจังหวัดนครสวรรค์นั้นก็มีการรำกลองยาวที่มีมากมายหลายคณะ และแต่ละคณะก็มีลักษณะเฉพาะด้วยเช่นกัน ซึ่งเป็นศิลปะท้องถิ่นที่สืบทอดกันมาหลายศตวรรษ จากการทศนาของผู้วิจัยได้เห็นว่าศิลปะการรำกลองยาวของจังหวัดนครสวรรค์ นั้นมีความวิจิตร ความสวยงามในการประยุกต์ท่ารำ ที่มีการต่อกลองกันขึ้นเป็นชั้นๆ คือ กลอง 1 กลอง 2 กลอง 3 กลอง 4 กลองคาน ที่มีความสูง และมีการรำที่สวยงามและสนุกสนาน โดยใช้ผู้หญิงเป็นผู้แสดง โดยสมัยครั้งสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพบันทึกเหตุการณ์ครั้งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จประพาสต้นจังหวัดนครสวรรค์ เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม พ.ศ.2449 ความว่า "...วันที่ 28 สิงหาคม ร.ศ.125 (2449) เสด็จพระราชดำเนินผ่านอำเภอกำแพงเหล็ก ได้มีผู้หญิงตีเถิดเทิงประโคมรับเสด็จ..." หลักฐานดังกล่าวทำให้ทราบว่าจังหวัดนครสวรรค์ได้มีการแสดงเถิดเทิงกลองยาว โดยใช้ผู้หญิงเป็นผู้แสดง แต่มิได้ระบุรายละเอียดหรือรูปแบบกระบวนท่ารำ จะอย่างไรก็ตามในทุกวันนี้ถือว่ากลองยาวเป็นการรำที่มีการแพร่หลายไปทั่วทุกหัวบ้านหัวเมือง และการเป็นเอกลักษณ์ศิลปะการแสดงของไทย ซึ่งจัดอยู่ในจำพวกการแสดงพื้นเมืองของภาคกลางโดยเฉพาะที่จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งถือว่าเป็นต้นกำเนิดของการแสดงกลองยาว

ณัฐวุฒิ ยอดหมวก (2551) ครูโรงเรียนบ้านตุ๊กแก จังหวัดนครสวรรค์ กล่าวว่า การแสดงกลองยาวเป็นที่นิยมกันมากในชนบทและมักนำการแสดงกลองยาวไปร่วมในงานบุญของท้องถิ่นเสมอๆ เพื่อความสนุกสนาน ผู้แสดงกลองยาวจะแต่งกายด้วยชุดสีสดสีฉูดฉาด ปะแป้งแต่งหน้าสวยงาม ส่วนใหญ่ผู้นำจะมีอายุเลยวัยกลางคนแล้วทั้งสิ้นที่น่าสนใจอีกอย่างหนึ่งนอกจากผู้รำกลองยาว คือ หัวโตรำนานาและหยอกล้อกับผู้รำและผู้ตีกลองยาว บางครั้งก็ว่าด้นคนดูให้มาร่วมรำกับขบวนกลองยาวด้วย สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตของคนไทย ได้ว่าเป็นผู้ทรงปัญญาในด้านการสร้างสรรค์มีความรักความสามัคคี รักความสนุกสนาน รู้จักหาความบันเทิงให้กับชีวิตอย่างมีคุณค่า ควรแก่การยกย่องสรรเสริญ

และเอาเยี่ยงอย่างสืบทอดไป ซึ่งตรงกันกับ (มนตรี ธีรวิทย์วรกุล, 2547: 1) กลองยาวเป็นศิลปะพื้นบ้านที่มีในทุกภูมิภาคของประเทศไทย ใช้แสดงในงานรื่นเริง เช่น งานสงกรานต์ ลอยกระทง บวชนาค ทอดกฐินและทอดผ้าป่า เป็นต้น การแห่กลองยาวเป็นการแสดงออกถึงความรื่นเริงใจ ความสามัคคีของหมู่คณะได้เป็นอย่างดี การแห่กลองยาวจึงเป็นที่นิยมในทุกท้องถิ่น จึงทำให้มรดกชิ้นนี้ยากที่จะสูญหายไปจากสังคมไทย แต่มีการแสดงที่เกี่ยวข้องกับกลองยาว คือการรำกลองยาวประกอบยิมนาสติกชั้นพื้นฐาน เป็นการแสดงที่หาชมได้ยาก เพราะการแสดงรำกลองยาวจะต้องใช้ความสามารถหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นการตี การรำ การเต้น การต่อตัว ความแข็งแรง ความกล้าหาญ การตัดสินใจ จึงหาผู้ฝึกหัดยากขึ้นทุกวัน การที่ได้ทำหลักสูตรท้องถิ่น “กลองยาว” ขึ้น เพื่อเป็นการอนุรักษ์การรำกลองยาว ไม่ให้สูญหายไปจากสังคมไทยก่อนเวลาอันควร จึงเป็นภารกิจสำคัญส่วนหนึ่งของครูสอนศิลปะ

กลองยาวเป็นลักษณะที่เป็นหนึ่งเดียวของคน ชุมชน หรือสังคมนั้นๆ ศิลปะพื้นบ้านในท้องถิ่นสามารถบอกถึงวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อของคนในชุมชนได้ แต่ละท้องถิ่นก็มีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์หรือรูปแบบ ความเป็นมาที่ไม่เหมือนกัน ศิลปะในท้องถิ่นแต่ละท้องถิ่นย่อมมีความเป็นมาทางวัฒนธรรมที่ไม่เหมือนกัน จึงส่งผลให้มีอัตลักษณ์ที่คล้ายคลึงกัน และอัตลักษณ์ที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมทางสังคมของชุมชนนั้นๆ แต่ก็มีความเป็นแบบแผนที่มีความคล้ายกันที่ยังมีอยู่ ศิลปะการแสดงท้องถิ่นเป็นหนึ่งในวัฒนธรรมทางศิลปะที่มีการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นในท้องถิ่นนั้นๆ เป็นระยะเวลามาช้านาน กลองยาวถือได้ว่าเป็นศิลปะทางด้านนาฏศิลป์ที่มีอัตลักษณ์เฉพาะที่สืบสานกันมาจากผู้เฒ่า ผู้แก่ ครูบาอาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางในท้องถิ่น

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่ต้องการจะศึกษาเรื่องอัตลักษณ์ที่แท้จริงของการรำกลองยาว รวมถึงระบบการสืบทอดการรำกลองยาวของจังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งถือได้ว่าเป็นจังหวัดที่มีชื่อเสียงทางด้านการรำกลองยาว และได้มีการสืบทอดจากชุมชนไปยังโรงเรียนเป็นหนึ่งในกิจกรรมเสริม ได้มีการสอนรำกลองยาว และมีรูปแบบการรำที่ชัดเจนเป็นแบบแผนที่คล้ายคลึงกัน แต่ในปัจจุบันการรำกลองยาวของจังหวัดนครสวรรค์เริ่มมีการสืบทอดลดน้อยลง ทำให้อัตลักษณ์และการสืบทอดหายไปตามกาลเวลา ดังนั้นอัตลักษณ์เป็นส่วนหนึ่งที่เรควรศึกษาเพื่อเป็นการหาความเป็นลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของการรำกลองยาวของจังหวัดนครสวรรค์เพื่อให้สืบสานวัฒนธรรมสืบต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลความเป็นอัตลักษณ์รำกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์
2. เพื่อวิเคราะห์รูปแบบวิธีการเรียนการสอนรำกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์

ความสำคัญของการวิจัย

1. เพื่อให้ทราบถึงอัตลักษณ์และองค์ประกอบของการแสดงรำกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์
2. เพื่อให้ทราบถึงการถ่ายทอด และวิธีการสอนรำกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์

ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาอัตลักษณ์และการถ่ายทอดรำกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพจากการเก็บข้อมูล สัมภาษณ์ สังเกต และสัมภาษณ์คณะกลองยาวในจังหวัดนครสวรรค์ 10 โรงเรียน

วิธีการคัดกรอง

1. คณะที่มีการนำรำกลองยาวมาสอนเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของรายวิชาหรือกิจกรรมเสริมในระบบการศึกษา

2. คณะที่มีระบบการถ่ายทอดรำกลองยาวภายในโรงเรียนที่มีระยะเป็นเวลานานโดยใช้รูปแบบการสืบทอดของท้องถิ่นและมีผลงานการแสดงรำกลองยาวจนถึงปัจจุบัน

3. คณะที่มีผลงานที่แสดงถึงการเข้าร่วมงานประเพณีทางวัฒนธรรม

อำเภอไพศาลี คณะโรงเรียนอนุบาลไพศาลี

อำเภอตาคลี คณะโรงเรียนวัดหนองจิกรี

อำเภอท่าตะโก คณะโรงเรียนบ้านตุ๊กแก

อำเภอชุมแสง คณะกลองยาวโรงเรียนเทศบาล3(วัดแสงธรรมสุทธาราม)

อำเภอเมือง คณะโรงเรียนวัดบางม่วง

อำเภอพยุหะคีรี คณะโรงเรียนเขาทอง

อำเภอลาดยาว คณะโรงเรียนวัดบ้านไร่

อำเภอเก้าเลี้ยว คณะโรงเรียนบ้านแหลมยาง

อำเภอโกรกพระ คณะโรงเรียนวัดหนองพรมหน่อ

อำเภอแม่วงก์ คณะโรงเรียนบ้านคลองไทร

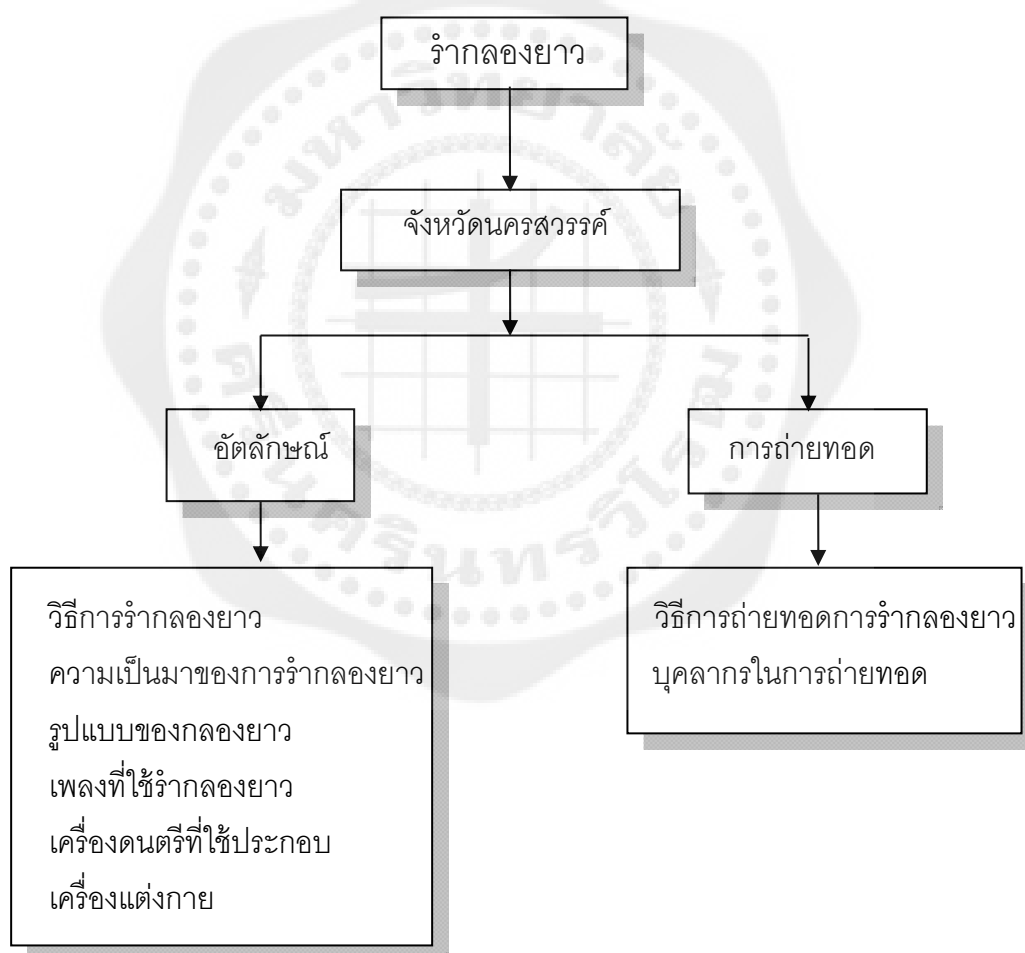
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

สามารถนำข้อมูลที่ได้รวบรวมมาเป็นอัตลักษณ์ เพื่อเป็นแนวทางการศึกษาและสามารถนำความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์ไปประยุกต์ใช้หรือนำไปพัฒนาให้เข้ากับหลักสูตรการศึกษาต่อไป

นิยามคำศัพท์เฉพาะ

1. อัดลักษณะ หมายถึง ลักษณะการรำกลองยาวที่เป็นแบบเฉพาะที่มีความเป็นเอกลักษณ์ การรำกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์
2. การสืบทอด หมายถึง การถ่ายทอดทางวัฒนธรรมจากการเรียนการสอนรำกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์
3. รำกลองยาว หมายถึง การรำกลองยาวที่มีรูปแบบการรำที่ชัดเจน เช่น การไหว้ครู กลองรำ กลองยืน ท่ารำ ท่าต่อตัว ของการรำกลองยาวในจังหวัดนครสวรรค์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาอัตลักษณ์และการถ่ายทอดรำกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์ ได้มีการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลองยาว
 - 1.1 ความเป็นมาของกลองยาว
 - 1.2 ประวัติกลองยาว
 - 1.3 ลักษณะกลองยาว
 - 1.4 เสียงกลองยาว
 - 1.5 ลักษณะการวางมือ
 - 1.6 เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงกลองยาว
 - 1.7 บทเพลงที่ใช้ประกอบการแสดงกลองยาว
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวงกลองยาวในโรงเรียน
 - 2.1 การแสดงกลองยาวในโรงเรียน
 - 2.2 การแต่งกายประกอบการแสดงกลองยาว
 - 2.3 นาฏยศัพท์ที่ใช้กับการแสดงกลองยาว
 - 2.4 ทำらวงมาตรฐานที่นำมาประยุกต์ใช้กับกลองยาว
 - 2.5 การย่ำเท้าตามจังหวะกลองยาวประกอบการแสดง
 - 2.6 เอกสารที่เกี่ยวกับกลองยาวประยุกต์
3. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนการสอนศิลปะการแสดงและนาฏศิลป์
 - 3.1 อัตลักษณ์ศิลปะการแสดง
 - 3.2 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
 - 3.3 การจัดการเรียนการสอน
 - 3.4 ศิลปะการแสดงในโรงเรียน
 - 3.5 องค์ประกอบการแสดง
 - 3.6 วิธีการสอนนาฏศิลป์
4. ประวัติและความเป็นมาการรำกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์
 - 4.1 โรงเรียนอนุบาลไพศาลี (อำเภอไพศาลี)
 - 4.2 โรงเรียนวัดหนองจิกรี (อำเภอตากคลี)

- 4.3 โรงเรียนบ้านตุ๊กแก (อำเภอท่าตะโก)
- 4.4 โรงเรียนวัดแสงธรรมสุทธาราม (อำเภอชุมแสง)
- 4.5 โรงเรียนวัดบางม่วง (อำเภอเมือง)
- 4.6 โรงเรียนบ้านเขาทอง (อำเภอพยุหะคีรี)
- 4.7 โรงเรียนวัดบ้านไร่ (อำเภอลาดยาว)
- 4.8 โรงเรียนบ้านแหลมยาง (อำเภอเก้าเลี้ยว)
- 4.9 โรงเรียนวัดหนองพรมหน่อ (อำเภอโกรกพระ)
- 4.10 โรงเรียนบ้านคลองไทร (อำเภอแม่วงก์)

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวงกลองยาว

1.1 ความเป็นมาของกลองยาว

กลองยาว พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมายไว้ว่า "กลอง 1 (กลอง) น. เครื่องตีที่ทำด้วยไม้ เป็นต้น มีลักษณะกลม กลวง ซึ่งด้วยหนัง มีหลายชนิด ถ้าขึ้นหนังหน้าเดียว มีรูปร่างมาก ใช้สะพายในเวลาตี เรียกว่า กลองยาวหรือกลองเทิดเทิง"

กลองยาวเป็นเครื่องดนตรีพื้นเมืองที่ใช้ประกอบขบวนแห่ในงานมงคลที่ต้องการความสนุกสนานครึกครื้น การแสดงกลองยาวโดยทั่วไปจะใช้กลองยาวหลายใบในการบรรเลง โดยจะมีกลองเอกหรือกลองนำใบหนึ่งทำหน้าที่ตีนำจังหวะแรกเปลี่ยนในการรวมบรรเลง ส่วนกลองยาวที่เหลือเรียกว่ากลองตามทำหน้าที่ตีรับจังหวะของกลองนำ นอกจากนี้ยังมีเครื่องดนตรีประกอบจังหวะอื่นๆ อีกได้แก่ ฉิ่ง ฉาบ กรับและฆ้องเพื่อให้เกิดความครึกครื้นมากยิ่งขึ้น ในการบรรเลงกลองยาวเป็นการแสดงที่สนุกสนานเนื่องจากผู้ตีกลองยาวจะออกท่าทางต่างๆ ประกอบการตีจังหวะกลอง

การแสดงกลองยาวเป็นที่นิยมกันมากในชนบทและมักนำการแสดงกลองยาวไปร่วมในงานบุญของท้องถิ่นเสมอๆ เพื่อความสนุกสนาน ผู้แสดงกลองยาวจะแต่งกายด้วยชุดสีสดใสดูสะดุดตา ประแป้งแต่งหน้าสวยงาม ส่วนใหญ่ผู้นำจะมีอายุเลยวัยกลางคนแล้วทั้งสิ้นที่น่าสนใจอีกอย่างหนึ่งนอกจากผู้รำกลองยาว คือ หัวโตรำน่าน้ำและหยอกล้อกับผู้รำและผู้ตีกลองยาว บางครั้งก็รำต้อนรับคนดูให้มาร่วมรำกับขบวนกลองยาวด้วย สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตของคนไทย ได้ว่าเป็นผู้ทรงปัญญาในด้านการสร้างสรรค์มีความรักความสามัคคี รักความสนุกสนาน รู้จักหาความบันเทิงให้กับชีวิตอย่างมีคุณค่า ควรแก่การยกย่องสรรเสริญ และเอาเยี่ยงอย่างสืบไป

1.2 ประวัติกลองยาว

การแสดงกลองยาวจะเริ่มแสดงครั้งแรกในเมืองไทยเมื่อใดสมัยใดและเล่นอย่างไร ไม่ปรากฏหลักฐานที่แน่ชัดก็ตามได้มีผู้สันนิษฐานได้ต่างๆ กัน ดังนี้

คนไทยสมัยธนบุรีจดจำมาจากทหารพม่าที่พักรบในสมัยนั้น บ้างว่าเล่นในสมัยรัชกาลที่ 4 โดยพม่านำวิธีเล่นเข้ามาเป็นบทร้องกรวาร่ายกัทพพม่าในละครเรื่อง พระอภัยมณี ตอนแก้ทัพ ที่ร้อง तुเล तुले ที่นี้จะเห่พม่าใหม่ (ณัฐวุฒิ ยอดหมวก. 2551; อ้างอิงจาก ทองใบ เรืองนนท์. 2523: สุกิจิตร)

แต่ก่อนนี้ผู้เล่นกลองยาวมักแต่งกายเลียนแบบพม่า คือนุ่งผ้าโสร่งและโพกศีรษะเพราะเชื่อกันว่าพม่าเป็นผู้นำเอาการเล่นกลองยาวเข้ามาเผยแพร่ในเมืองไทยในสมัยกรุงธนบุรี แต่บางท่านเล่าว่า เพิ่งมีในเมืองไทยสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ โดยชาวพม่าพวกหนึ่งนำมาเผยแพร่ (ณัฐวุฒิ ยอดหมวก. 2551; อ้างอิงจาก ปัญญา นิตยสุวรรณ. 2530: 13)

ไทยได้แบบอย่างการแสดงกลองยาวมาจากพม่าโดยหม่องสุไดวงซึ่งมาตั้งบ้านอยู่ที่วัดมหรณพาราม เป็นผู้นำเข้าในสมัยรัชกาลที่ 4 และตั้งวงกลองยาวเป็นอาชีพ แต่งตัวนุ่งโสร่งและโพกศีรษะแบบพม่า แต่ไม่มีการกล่าวถึงผู้ร่วมคณะว่าเป็นคนไทยหรือพม่าเผยแพร่ (ณัฐวุฒิ ยอดหมวก. 2551; อ้างอิงจาก อุทิศ นาคสวัสดิ์. 2012: 3)

กรมหมื่นสวัสดิวรางสวัสดิ์ ทรงกล่าวถึงกลองยาวเกิดเหิงไว้ในหนังสือวชิรญาณวิเศษ เล่ม 4 ปีชวด สัมฤทธิศก 1250 หน้า 300 ว่า “เพลงพม่าร้องรำมักเป็นการแห่ลูกหนูฤาจะจาดสิ่งใดสิ่งหนึ่งมีกลองยาวอย่างพม่าเล่น แต่ทุกวันนี้ใช้บรรณาค เรียกว่าแซ่ย่าบ้างเกิดเหิงบ้างอย่าง ๑...”

ส่วนในหนังสือสมุดเพชรบุรี 2525 มีข้อความในบทสวดลำด้าบลท่าราบ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี กล่าวถึงกลองยาวไว้ว่า “...ชื่อว่าบองสลัดใด เป็นครูกลองยาว คนออกชื่อลือฉาวว่า กลองยาวสลัดใด ฝีมือบองตีกลองตีได้ทีลึบเจ็ดใบ นอนนั่งตีก็ได้ไม่มีใครต่อกร อยู่ถิ่นฐานบ้านเมือง มอญแผ่นดินดอนกระเดื่องดังตีได้ทั้งซ้ายขวาตีได้ทั้งหน้าหลัง...” (ณัฐวุฒิ ยอดหมวก. 2551; อ้างอิงจาก กรมหมื่นสวัสดิวรางสวัสดิ์. ม.ป.ป.)

กรมเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระสมมตอมรพันธุ์ ทรงเรื่องกลองยาวไว้ว่า

“...แต่ยังมีเครื่องเล่นสำคัญอีกอย่างหนึ่งซึ่งการแห่หน้าจะเว้นไม่ได้เลย ถึงแม้ว่าเป็นการแห่อย่างเลวที่สุด จะไม่มีเครื่องแห่อย่างอื่นเลยก็ยังคงมีสิ่งนั้นอยู่สิ่งหนึ่งไม่ขาดไปได้เลย สิ่งสำคัญที่ว่า คือ เกิดเหิง พวกเกิดเหิง นั้นมีกลองยาวสามลูกสี่ใบ และมีฉาบมีฆ้องกับมีคนตีรับมากๆ คนตะพายกลองนั้นแต่งตัวตามปกติบ้าง แต่งเป็นตลกถึงเขียนหน้าเขียนตาก็มีบ้าง เวลาตีนั้นก็ทำท่าทางเป็นตลกๆ จะให้เป็นการขันการประหลาด กลองนั้นตีด้วยมือข้าง เอาศอกกระทุ้งบ้างบางที่สมท่าเหมาะอย่างอุกฤษฐ์เขาลงนอนกลิ้งตีไปแล้วลุกขึ้นยืนตีต่อไปอีกก็มี เกิดเหิงนั้นมักอยู่ตรงหน้าเจ้านาค...”

จากหลักฐานข้างต้นกล่าวพอสรุปได้ว่า การแสดงกลองยาวได้รับอิทธิพลมาจากชาวพม่าหม่องสลัดไดอาจมีตัวตนจริงๆ ถ้าหม่องสลัดไดอาศัยอยู่ในละแวกวัดมหารัชมงคลพารามก็จะสันนิษฐานต่อไปอีกได้ว่าเป็นชาวพม่าหรือมอญที่อพยพมาจากเมืองตะนาว กลองยาวหรือเถิดเทิงจึงอาจแพร่หลายออกไปจากบริเวณวัดมหารัชมงคลพารามก็เป็นได้ ประกอบกับกรรมหินีสถิตำรงสวัสดิ์ทรงเขียนถึงเพลงพม่าและกลองยาวอย่างพม่าซึ่งไทยนำมาเล่นในการแห่หน้าแล้ว เรียกว่า แซ่ย่าหรือเถิดเทิง อีกทั้งบั้งพร้อมสืบทอดกันมาคล้ายกับจะเป็นประวัติของการแสดงกลองยาวว่า พม่าชื่อสลัดไดเป็นผู้นำเข้ามาตีกลองยาวเพลงกราวได้ครั้งละ 1 ใบ และมีวิธีการตีกลองยาวหลายวิธีอาจใช้มือใช้ศอกและเท้าจะนั่งตีหรือนอนตีก็ได้ ไม่มีกฎเกณฑ์ที่แน่นอน ส่วนชื่อนั้นอาจจะเรียกเพี้ยนหรือเพื่อความคล้องจองไปจากชื่อหม่องสุไดวงก็ได้

นอกจากนี้ในพระราชบัญญัติการมหรสพ ในสมัยรัชกาลที่ 5 เรียกเก็บเงินค่าอาชาบัตรเล่นมหรสพ มาตรา 5 กลองยาวเล่นกลางวันหนึ่งวัน เป็นจำนวนเงิน 50 สตางค์ แสดงว่ากลองยาวมิใช่แสดงเฉพาะการแห่หน้าเท่านั้น หากยังคงแสดงเพื่อความบันเทิงอื่นๆ อีกด้วย ยังมีหลักฐานภาพจิตรกรรมฝาผนังมีภาพการแสดงกลองยาวฝีมือช่างสมัยรัชกาลที่ 3 ในวิหารน้อย วัดหน้าพระเมรุ จังหวัดนครศรีอยุธยาและจิตรกรรมฝาผนังฝีมือช่างในสมัยรัชกาลที่ 4 ที่พระอุโบสถวัดบรมนิวาส กรุงเทพมหานครส่วนภาพพบจากหนังสือร้องรำทำเพลงของชาวสยาม หน้า 182 ระบุเป็นต้นกลองยาวในสมัยรัชกาลที่ 5 (สุดจิตต์ วงศ์เทศ. 2532: 132) ไม่มีลายละเอียดอื่นใดจากภาพพบว่าผู้แสดงเป็นชายล้วนแต่งกาย 2 แบบคือผู้แสดงกลองยืนสวมเสื้อคอกลม แขนสั้นแค่ศอกนุ่งผ้าโจงกระเบนห่มผ้าห่มลายเส้นเสมอเข้าทับชายเสื้อโพกศีรษะด้วยผ้าลายเช่นเดียวกับผ้าขาวม้า ทำชายผ้ายื่นออกมาปิดใบหูทั้งสองข้าง อีกพวกหนึ่งน่าจะเป็นพวกล่อฉาบสวมเสื้อคอกลมแขนสั้น นุ่งผ้าห่มยกสูงถึงโคนขา ทิ้งชายผ้าปิดลงด้านหลังทับชายเสื้อและสวมงอบ ในมือถืออุปกรณ์อย่างหนึ่งลักษณะเป็นแท่งยาวปลายแฉก โดยเฉพาะคนล่อฉาบจะนุ่งกางเกงขาวยาวระดับเข่า อีกภาพหนึ่งพบในหนังสือสรรพสังคีต

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพทรงบันทึกเหตุการณ์ครั้งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จประพาสต้นมณฑลนครสวรรค์ เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม พ.ศ. 2449 (2449: 10) ความว่า “...วันที่ 28 สิงหาคม ร.ศ. 125 (2449) เสด็จพระราชดำเนินผ่านอำเภอเก้าเลี้ยวได้มีผู้หญิงตีเถิดเทิงประโคมรับเสด็จ...” (ถั่วสุก อดทนพ. 2551)

หลักฐานดังกล่าวทำให้ทราบว่าจังหวัดนครสวรรค์ได้มีการแสดงเถิดเทิงกลองยาว โดยใช้ผู้หญิงเป็นผู้แสดง แต่ไม่ได้ระบุรายละเอียดของรูปแบบและกระบวนการทำรำ อย่างไรก็ตามในทุกวันนี้ถือว่าการเล่นกลองยาวมีการแพร่หลายไปทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ และกลายเป็นเอกลักษณ์ศิลปะการแสดงของไทย ซึ่งจัดอยู่ในจำพวกการแสดงพื้นเมืองของภาคกลางโดยเฉพาะที่จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งถือว่าเป็นต้นกำเนิดของการแสดงกลองยาว

1.3 ลักษณะกลองยาว

กลองยาวเป็นกลองขึ้นหนังหน้าเดียว หนังสำหรับทำกลองยาวนิยมใช้หนังลูกวัวหรือหนังแพะเป็นหนังที่ไม่หนาจนเกินไป ใช้เป็นหนังกลองยาวแล้วจะทำให้มีเสียงดังกังวานแต่มีข้อเสียคือขาดง่าย ตัวกลองทำด้วยไม้จริง ลักษณะของกลองตอนหน้า (ด้านขึ้นหนัง) มีขนาดใหญ่เรียกว่าหน้ากลอง บริเวณหน้ากลองด้านใดด้านหนึ่งจะมีเชือกผูกเป็นหู (สำหรับผูกสายกลอง) เรียกว่า หูกกลอง (ปัจจุบันใช้เชือกในล่อนแทนเพราะหนังมีราคาแพงและหายาก จากตัวกลองที่มีลักษณะเป็นกระพุ้งออกมา มีหนังรั้งหน้ากลองจะเป็นคอคอดเรียกว่า คอกกลอง ต่ำกว่าคอกกลองมีลักษณะเหมือนท่อด้านในกลองเรียกว่า ตัวลำโพง (ท่อกกลาง) และส่วนล่างสุดของกลองที่ใช้เป็นฐานหรือที่ตั้งกลองเรียกว่า ลำโพงกลอง

กลองยาวที่พบทั่วไปมีมากมายหลายขนาดตั้งแต่ขนาดเล็กจนถึงใหญ่ การวัดขนาดของกลองใช้วิธีวัดจากหน้ากลอง (ด้านขึ้นหนัง) ว่ามีขนาดเล็ก 4-6 นิ้ว ขนาดกลาง 6-9 นิ้ว ขนาดใหญ่ 10-12 นิ้ว

กลองที่ผู้แสดงใช้ประกอบเป็นกลองยี่น นิยมใช้ขนาดใหญ่ 10-12 นิ้ว คุณภาพของกลองจะต้องดี คือ เสียงดังกังวาน พังน้ำหนักของกลองไม่หนักเกินไป สะดวกต่อการใช้ สำหรับกลองยาวที่ใช้ประกอบการแสดงกลุ่มกลองรำ นิยมใช้ตามความเหมาะสม ใหญ่ เล็ก ตามขนาดตัวของผู้แสดง ส่วนมากจะไม่คำนึงความสำคัญเกี่ยวกับคุณภาพจากเสียงกลองเนื่องจากใช้กลองยาวประกอบเพื่อความสวยงามเท่านั้น จะมีตีกลองบ้างก็เพียงเล็กน้อย

มีบางท่านกล่าวว่า คำว่า สลัดได เป็นชื่อของพม่าพวกหนึ่งที่เข้ามาสอนการเล่นกลองยาวให้กับคนไทยที่ชื่อว่า "หม่องสลัดได" ต่อมาชาวไทยได้นำกลองยาวมาเล่นในงานที่มีขบวนแห่ เช่น การบวชนาค การทอดผ้าป่า การทอดกฐิน เทศกาลสงกรานต์ ฯลฯ ทำให้มีการเล่นกันอย่างแพร่หลายไปแทบทุกหมู่บ้านหัวเมืองในวงหนึ่งๆ จะใช้กลองยาวหลายลูกก็ได้ เครื่องดนตรีที่ใช้ร่วมบรรเลงมี ฉิ่ง ฉาบเล็ก (ฉาบขัด) ฉาบใหญ่ (ฉาบยี่น) กรับ ส่องเล็ก ภายหลังมี ปี่ชวา ซอ เข้าร่วมด้วย แต่ปัจจุบันนิยมนำคีย์บอร์ดมาเล่นแทนปี่ชวาและซอที่นับวันหาคนเล่นยากขึ้น กลองยาวเรียกชื่ออีกอย่างหนึ่งว่า "เทิดเถิง" หรือ "เท็งบ้องกลองยาว" ก็ได้ ที่เรียกดังนี้ก็เพราะเรียกตามเสียงที่ดีและรูปลักษณะของกลองยาวนั่นเอง

ในสมัยที่อดีต อยู่โพธิ์ เป็นอธิบดีกรมศิลปากร ได้มีการปรับปรุงการแสดงที่เกี่ยวกับกลองยาวขึ้นหลายชุด โดยได้ปรับปรุงการเล่นเท็งบ้องกลองยาวของชาวบ้าน มาปรับปรุงการแสดงใหม่เรียกว่า "รำเทิดเถิง" ต่อมาอีกไม่นานท่านก็ได้สืบทราบว่ที่หมู่บ้านเก่า ตำบลจระเข้มเือก อำเภอมือง จังหวัดกาญจนบุรี มีการเล่นกลองยาวสืบทอดกันมาช้านาน เรียกว่า "รำเหย่ย" หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า "รำพาดผ้า" ซึ่งเริ่มด้วยการประโคมกลองยาวอย่างกึกก้องเร้าสนุกสนาน ท่านสันนิษฐานว่า การเล่นประโคมกลองยาวของชาวบ้านในเขตหมู่บ้านเก่า อาจจะได้รับแบบอย่างมาจากการเล่นกลองยาวของพม่าก็ได้ ทั้งนี้เพราะคราวใดที่ทหารพม่ายกทัพมาตีประเทศไทย ทหารพม่าก็มักเข้ามาทางด้านเจดีย์สามองค์ของจังหวัดกาญจนบุรี

นายธนิต อยู่โพธิ์ อธิบดีกรมศิลปากร ได้นำคณะนาฏศิลป์ไทยไปแสดงที่ นครย่างกุ้ง และมัณฑะเลย์ ประเทศพม่า เมื่อเดือนมีนาคม-เมษายน พ.ศ. 2509 ในขณะนี้นายปฐมรัตน์ ถิ่นธรณี นักดนตรีไทยของกรมศิลปากรอยู่ด้วย ได้ไปเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์สถานและโบราณสถานของพม่า ท่านได้มีโอกาสเห็นกลองพม่าชนิดหนึ่งมีลักษณะคล้ายกลองยาวไทยมาก แต่หากของพม่ามีการปิดทอง และประดับกระจกที่หุ่นกลองมีความสวยงามตามแบบศิลปะของพม่า พม่าเรียกกลองชนิดนี้ว่า "โกลิ" และได้มีโอกาสถามเรื่องกลองยาวจากนักโบราณคดีชาวพม่า ซึ่งได้รับคำตอบว่าพม่ารับกลองยาวมาจากไทยใหญ่อีกต่อหนึ่ง

ยังมีกลองอีกอย่างหนึ่งของภาคเหนือที่มีลักษณะคล้ายกลองยาว แต่หากของภาคเหนือมีลักษณะยาวกว่าของภาคกลางมาก ชาวภาคเหนือเรียกกลองชนิดนี้ว่า "กลองพู่เจ" ซึ่งกลองนี้มีวิธีการตีเช่นเดียวกับกลองยาว แต่จังหวะการตีมีเพียงไม่กี่จังหวะ ใช้ตีร่วมกับฉาบใหญ่และฉาบโหม่ง 2 ใบวงหนึ่งใช้กลองพู่เจเพียงลูกเดียว การตีเพื่อมุ่งประกอบการแสดงใหญ่ จังหวะจะเน้นทำรูกเร้าให้รำบางท่าเท่านั้น เช่น การรำนกกิงการ่า (นกยูง) เป็นต้น กลองพู่เจจึงอาจเป็นต้นกำเนิดของกลองยาวก็เป็นได้

1.4 เสียงกลองยาว

การตีกลองยาว โดยปกติจะตีด้วยนิ้วที่เหยียดตรง เรียกว่า “ประกลอง” ถ้าใช้กำมือทุบลงไปเรียกว่า “บ้อมกลอง” วิธีตีกลองนั้นสุดแต่ว่าจะต้องการให้เกิดเสียงอะไร เนื่องจากกลองยาวนั้นสามารถตีให้เกิดเสียงได้หลายเสียง ซึ่งเกิดจากการใช้มือทั้ง 2 ข้างตีตามวิธีต่างๆ ให้เกิดเสียงตามต้องการดังนี้

เสียงกลองยาวโดยทั่วไปจะมี 5 เสียง

1. เสียงเป้ง
2. เสียงบ้อม
3. เสียงจ๊ะ
4. เสียงตัง
5. เสียงเน็ด

นอกจากนี้ยังมีเสียงพิเศษอื่นๆ อีกเช่น เสียงป๊ะ เสียงพะว้าง ฯลฯ เสียงเหล่านี้ส่วนใหญ่ มักจะเป็นเสียงที่นำมาใช้ตีขัดหรือรับเสียงของกลองยาวด้วยกัน เรียกว่า “กลองขัด” เสียงต่างๆ เหล่านี้ทำให้เกิดอารมณ์ในการฟังเสียงกลองมีความไพเราะเกิดความสนุกสนานในการบรรเลงกลองยาว

1.5 ลักษณะการวางมือ

1.5.1 เสียงเป้ง คำว่ามือขวา นิ้วทั้งห้าเหยียดตรง ยกเว้นนิ้วหัวแม่มือตีลงไประหว่างขอบกลางกับจุดว่างเสียง มือซ้ายวางมือพักไว้ที่ขอบกลองยาว

1.5.2 เสียงบ้อม คำว่ามือขวาในลักษณะกระพุ่มมือ แล้วตีลงไปตรงจุดกลางของกลองยาว เมื่อตีลงไปแล้ว มือที่ตียังคงอยู่ในลักษณะกระพุ่มมือเหมือนเดิม ส่วนมือซ้ายวางพักไว้ที่ขอบกลอง (หรืออาจทำมือขวาทุบไปให้เกิดเสียง “บ้อม”)

1.5.3 เสียงจ๊ะ แบมือขวา กางนิ้วทั้งห้าให้ห่างกัน ไม่กระพุ่มมือตึงไปที่จุดศูนย์กลางของ กลอง โดยใช้นิ้วหัวแม่มือกับนิ้วก้อยตีกลงไป เปิดปลายนิ้วชี้ นิ้วกลางและนิ้วนางไว้ในลักษณะการตี เสียงจ๊ะ เมื่อตึงไปแล้วกดมือติดกลองไว้ก่อนไม่ต้องยกขึ้น มือซ้ายวางพักมือไว้ที่ขอบกลอง

1.5.4 เสียงตึง เป็นการตีด้วยมือขวา วิธีการใช้นิ้วชี้เพียงนิ้วเดียว ฟาดลงไปที่ขอบกลอง มือซ้ายวางพักไว้ที่ขอบกลอง

1.5.5 เสียงเน็ต เสียงเน็ตนี้ต้องใช้มือทั้งสองตีให้สัมพันธ์กันคือใช้มือขวาตีลงไปที่ขอบ กลอง (คล้ายเสียงเน็ต) เสียงที่ดังจะเป็นเสียง “มะ” ใช้มือซ้าย (นิ้วมือซ้าย) กดลงไปที่ขอบกลอง หลังจากมือขวาตีกลองแล้ว เป็นการหยุดเสียง เสียงที่ดังหลังฝจากหยุดเสียงคือ “เน็ต” เมื่อตี ต่อเนื่องกันตลอด เสียงที่ดังก็จะเป็นเสียง “มะเน็ต”

1.6 เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงกลองยาว

เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงกลองยาว ประเภทตีประกอบจังหวะ ได้แก่ ฉิ่ง ฉาบ กรับ และฆ้อง กรมศิลปากรได้นำการแสดงกลองยาวพื้นเมืองมาปรับปรุงวิธีการแสดงขึ้นใหม่ใช้ปี่ พาทย์บรรเลงประกอบ ต่อมากลองยาวพื้นเมืองจึงได้นำปี่ชวาหรือปี่ในเป่าดำเนินทำนองเพลงเพิ่มเข้ามาประกอบ เพื่อเพิ่มความเข้าใจให้ผู้ชมมีความสนุกสนานยิ่งขึ้น (การแสดงกลองยาวที่กรมศิลปากร ปรับปรุงขึ้นใหม่เรียกว่า “เกิดเทิง”)

การบรรเลงเพลงกลองยาว (วงกลองยี่น) ใช้วิธีนำกลองยาวที่มีเสียงดีที่สุดมาตีรวมกัน หลายๆ ลูกพร้อมทั้งแบ่งหน้าที่ในการบรรเลง ดังนี้

1.6.1 กลองยี่น คือ กลองที่ผู้ตี ตียี่นเป็นหลักไว้ตามทำนองของเพลงกลองยาวที่ บรรเลงจำนวนกลองยี่น 1 วงใช้กลอง 3-5 ลูก ผู้ตี 3-5 คน

1.6.2 กลองขัด คือ กลองที่ผู้ตีใช้ตีไปพร้อมๆ กับคนอื่น แต่ในบางช่วงบางจังหวะของ การบรรเลงจะตีกลองขัดกลองยี่น เรียกว่ากลองขัดการตีกลองขัดเป็นบางช่วงนี้ทำให้เสียงเพลงที่ บรรเลงมีความไพเราะน่าฟังขึ้น จำนวนกลองขัดในวงกลองยาวใช้ 1-2 ลูก ผู้ตีกลอง 1-2 คน

การตีกลองยี่นและกลองขัดมีความอยากง่ายแตกต่างกันโดยเฉพาะการตีกลองขัดมีความ ซับซ้อน ต้องใช้ผู้ที่มีพรสวรรค์ หรือประสบการณ์ตลอดจนมีความรู้ในการตีกลองยาวจึงจะ สามารถตีกลองขัดได้สมบูรณ์

เครื่องประกอบจังหวะ เป็นสิ่งที่ทำให้การบรรเลงกลองยาวมีความเข้าใจ สนุกสนาน มีความไพเราะ ทำให้เกิดอารมณ์ในการฟัง ประกอบด้วย

1.6.2.1 ฆ้อง (โหม่ง) เป็นหัวใจของเครื่องประกอบจังหวะในวงกลองยาว เพราะเสียง ฆ้องที่ดังในขณะบรรเลงกลองยาวนั้น เป็นเสียงที่ฟังแล้วไพเราะกังวาล

1.6.2.2 ฉิ่ง เป็นเครื่องประกอบจังหวะที่ต้องใช้ความสามารถในการตีอย่างสูงผู้ที่ตี ฉิ่งจะต้องรู้จังหวะความช้าหรือความเร็วของเพลงที่บรรเลง จึงจะทำให้เสียงกลมกลืนได้เป็นอย่างดี มีความไพเราะในการบรรเลงเพลงกลองยาว

1.6.3.3 ฉาบใหญ่ (ฉาบเย็น) คือฉาบที่ใช้ประกอบจังหวะชนิดแรก ใช้ตีธรรมดาให้เข้ากับจังหวะ “ฉับ” ของการตี

1.6.3.4 ฉาบกรอ (ฉาบล้อ) คือฉาบที่ใช้ตีขัดกับฉาบเย็น ชาวบ้านเรียกว่า “ฉาบขัด” การตีฉาบล้อจะตียากกว่าฉาบเย็น ผู้ตีฉาบล้อจะต้องใช้ผู้มีความสามารถและมีความรู้เรื่องจังหวะ จึงจะตีฉาบล้อได้อย่างไพเราะและสนุกสนาน

1.6.3.5 กรับ เป็นเครื่องเคาะจังหวะที่ทำจากไม้ไผ่หรือไม้ที่มีเนื้อแข็งทั่วไป (ไม้ประดู่ ไม้ชิงชัน, ไม้แดง) 2 อันนำมาตีกันตามจังหวะ “ฉับ” ของการตีฉาบ กรับจึงเป็นเครื่องประกอบจังหวะในวงกลองยาวที่ดีได้ง่ายที่สุด

1.6.3.6 กลองรำมะนา เป็นกลองที่ขึ้นหน้าเดียว ใช้ประกอบการแสดงลำตัด (ใช้มือตีเป็นจังหวะ) นำมาใช้ประกอบจังหวะกลองยาว (ใช้ไม้ตี) จะทำให้เสียงกลองยาวชัดเจนขึ้น ช่วยผ่อนแรงผู้ตีกลองเย็น และกลองขัดได้เป็นอย่างดี ทำให้การบรรเลงกลองยาวมีเสียงสม่ำเสมอตลอดการบรรเลง

1.6.3.7 เครื่องดนตรีอื่นๆ ในการบรรเลงกลองยาว นอกเหนือจากเครื่องประกอบจังหวะดังกล่าวมาแล้ว อาจใช้เครื่องดนตรีไทยหรือดนตรีสากลมาร่วมบรรเลงก็ได้ เช่น กลองอเมริกัน ปี่ฝรั่ง ฆานาด ชลุ่ม ปี่ใน แคน อังกฤษ ฯลฯ เป็นต้น

วงกลองยาว เป็นการประสมเครื่องดนตรีประเภทกลองประกอบด้วย กลองยาว 3-4 ใบ กลองรำมะนาอีสาน (กลองตั้ง) จำนวน 1 ใบ และฉาบ 1 ใบ กลองยาวจะดีเป็นกระสวนจังหวะแบบอีสาน กลองยาวจะเล่นเป็นเสียงหลัก กลองตั้งจะเน้นจังหวะหนัก ฉาบบรรเลงล้อกับกลองยาวและลงจังหวะหนักพร้อมกัน กลองยาวนิยมใช้บรรเลงประกอบขบวนแห่ตามงานบุญต่างๆ เพราะมีเสียงดังและสะดวกในการนำไปเล่นในที่ต่าง (ภิกขุ ปิ่นแก้ว, 2552: 3)

1.7 บทเพลงที่ใช้ประกอบการแสดงกลองยาว

เพลงที่ใช้ร้องเล่นกับกลองยาวในสมัยโบราณ แบ่งออกเป็น 2 อย่าง

1.7.1 เพลงที่มีเนื้อร้อง คือ เพลงที่ร้องประกอบไปกับการบรรเลงกลองยาวสัมพันธ์กับจังหวะของกลองยาว มีลักษณะคล้ายเพลงลูกทุ่งในสมัยปัจจุบัน แต่จะมีเนื้อร้องสั้นๆ บอกความหมายซึ่งเป็นการเกี้ยวพาราสีกันระหว่างหนุ่มสาว หรือชมความงามของผู้หญิง และเป็นการหยอกล้อเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน

1.7.2 เพลงกระทุ้ง คือ เพลงที่มีเนื้อร้องสั้นๆ เนื้อเพลงจะมีความหมายหรือไม่มีความหมายก็ได้ ความสำคัญของเพลงอยู่ที่ความสนุกสนานในการขับร้อง มีการรับรองและร้องส่งกันเป็นวรรคๆ เพลงกระทุ้งจะมีเนื้อเพลงไม่ค่อยเหมาะสมในปัจจุบัน บางเพลงหรือบางวรรคของเพลงเนื้อร้องจะออกไปทางสองแง่สองง่าม การใช้ภาษาในสมัยโบราณ ไม่ได้คำนึงถึงหลักภาษาเท่าใดนั้น โดยภาษาถิ่นเน้นความสัมพันธ์คล้องจองของบทเพลง และความสนุกสนานเป็นหลัก

ฉะนั้น การนำบทเพลงกระทู้มาใช้ในปัจจุบัน ควรคำนึงถึงผู้ฟังและผู้ชม อาจมีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขเนื้อเพลงบางคำเพื่อความเหมาะสม แต่ควรอนุรักษ์ของเก่าไว้ด้วยความเคารพในอัจฉริยภาพของครูเพลงกลอนยาวทั้งหลาย เช่น

ของเก่า “นกเอ๋ย นกคูมรี (ซ้ำ) ล้อมหน้าล้อมหลังเอาฟางอุดผี”

ตะละล้า (เดิมคำว่าผีใช้ ห ซึ่งเป็นคำเรียกอวัยวะเพศหญิง)

ของเก่า “ผีตายลอยน้ำมา (ซ้ำ) ไม่ได้นั่งผ้ากระ....แหลมเปี้ยบ”

ตะละล้า (คำที่เว้นว่างเป็นคำแทนอวัยวะเพศชาย)

เมื่อต้องการใช้เพลงกระทู้ดังกล่าว ควรมีการเปลี่ยนแปลงคำบางคำเพื่อความเหมาะสม บทเพลงที่นำมาประยุกต์เพื่อใช้ในการแสดงกลอนยาวในจังหวัดเพลงกลอนยาวจังหวัดต่างๆ ได้แก่

1. บทเพลงจากครูกลอนยาว ได้จากสัมภาษณ์ผู้รู้ และผู้อาวุโสที่รู้เรื่องของเพลงกลอนยาวจากท้องถิ่นต่างๆ ในจังหวัดนครสวรรค์ บทเพลงที่จะได้จากบุคคลดังกล่าว ส่วนมากจะเป็นบทเพลงที่นิยมเล่นกับกลอนยาวมานานแล้ว เช่น บทเพลง ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับหนุ่มสาว และบทเพลงกระทู้กลอนยาว (บทเพลงกระทู้กลอนยาว คือ เพลงที่มีเนื้อเพลงสั้นๆ ร้องง่าย เนื้อเพลงจะออกไปในทางสองแง่สองง่ามและมักจะลงท้ายด้วยคำว่า ตะละล้า หุยฮ่า...ให้.... ฮิ้ว) เพลงต่างๆดังกล่าวกำลังจะสูญหายไปเพราะไม่นิยมนำมาร้องกัน เพื่อเป็นการอนุรักษ์บทเพลงที่มีคุณค่าของครูกลอนยาว จึงได้มีการนำมาดัดแปลงเนื้อร้องบางคำให้เหมาะสมกับสภาพสังคมในปัจจุบัน เพื่อให้บทเพลงดังกล่าวคงอยู่สืบไป

2. บทเพลงจากหลักสูตรเรียนการสอนระดับประถมศึกษา คัดเลือกบทเพลงบางบทเพลงที่มีเนื้อร้อง ทำนองและจังหวะสอดคล้องสัมพันธ์กับการแสดงกลอนยาวในจังหวัดต่างๆ เช่น เพลงปลุกใจ เพลงไทยสากล เพลงพื้นเมือง เพลงร่ำวงพื้นเมือง ฯลฯ เป็นต้น

3. เพลงไทยลูกทุ่ง ที่มีจังหวะสนุกสนาน เนื้อเพลงเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน สัมพันธ์และสอดคล้องกับการแสดงกลอนยาว และยังเป็นการส่งเสริมและอนุรักษ์เพลงลูกทุ่งของไทยเราอีกด้วย

4. เพลงแหล่ เพลงประเภทนี้ส่วนมากจะมีจังหวะที่สอดคล้องและสัมพันธ์กับจังหวะกลอนยาว จึงสามารถนำมาประกอบการแสดงกลอนยาวได้อย่างเหมาะสม เนื้อหาของเพลงมักจะเกี่ยวกับนิทาน หรือเรื่องเล่าที่มีคติสอนใจ ให้เกิดคุณธรรม จริยธรรม

5. เพลงที่ใช้ประกอบการฝึกอบรมประเภทต่างๆ บทเพลงต่างๆ ที่ใช้ในการฝึกอบรมส่วนมากจะมีลักษณะเหมาะสมที่จะมาประยุกต์ใช้กับการแสดงกลอนยาว เนื้อเพลงส่วนใหญ่จะเน้นความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ความสามัคคีในหมู่คณะ และยังสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม เพื่อใช้ในการประพฤติปฏิบัติตนต่อไปภายภาคหน้าจะเป็นบุคคลที่มีคุณภาพของสังคมและประเทศชาติสืบต่อไป

6. บทเพลงที่แต่งขึ้นใหม่ เพื่อใช้ในโอกาสต่างๆ ของการแสดงกลองยาว เช่น งานบวชงานแต่งงาน ฯลฯ เป็นต้น

7. บทเพลงที่เสนอแนะ เช่น บทเพลงที่แต่งไว้โดยบุคคลต่างๆ ซึ่งมีอัจฉริยภาพทางศิลปะการประพันธ์เนื้อร้อง และทำนอง เหมาะสมกับการใช้ประกอบการแสดงกลองยาว

กลองยังเป็นเครื่องดนตรีบอกสัญญาณบอกจังหวะ และบรรเลงกับเครื่องดนตรีอื่นๆ จนเป็นทำนอง มีบทบาทต่อวิถีชีวิตของมนุษย์เป็นอย่างมาก จะเห็นได้จากการบรรเลงในประเพณีพิธีกรรม ตลอดจนการเล่นทั่วไป เครื่องดนตรีดังกล่าวเป็นเครื่องดนตรีที่ถือได้ว่าเป็นสิ่งสะท้อนถึงอารมณ์ ความรู้สึก ตลอดจนความเชื่อ และอุปนิสัยของชาวบ้าน เนื้อหาสาระของดนตรียังสามารถให้ทั้งสาระความรู้และความบันเทิง (ภิกขุ ปิ่นแก้ว, 2552: 3)

กลองยาวอำเภอวาปีปทุม เป็นกลองยาวแบบโบราณใช้ตีประกอบกับเครื่องดนตรีต่างๆ คือกลองรำมะนา ฉาบ ฉิ่ง ฆ้อง อีกทั้งเครื่องดนตรีพื้นบ้าน เช่น พิณ แคน ซอ และเครื่องดนตรีสากล เช่น เบส กีตาร์ ออแกน และกลองชุด 3 ใบ มาบรรเลงประยุกต์ให้มีทำนองและจังหวะเข้ากับเครื่องดนตรีที่มีอยู่ กลองยาวแบบโบราณไม่มีการพ่อน้ำหน้าขบวน แต่พอกกลองยาวประยุกต์เป็นที่นิยมจึงมีการพ่อน้ำหน้าขบวนเพื่อความสวยงามและเพื่อประกอบการแข่งขันผลงานกับลีลาท่าพ่อนที่เป็นอัตลักษณ์ของแต่ละคณะกลองยาว (ธัญลักษณ์ มูลสุวรรณ, 2555: 58)

จากข้อความดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า เพลงที่ใช้สำหรับการแสดงกลองยาวนั้นจะมีเนื้อหาเพลงที่แตกต่างกันตามบริบทของคนในชุมชน ทั้งที่มาของบทเพลงที่แต่งจากปราชญ์ชาวบ้านของแต่ละท้องถิ่น เนื่องจากคนในสังคมสมัยก่อนมีการแต่งเพลงจากวิถีชีวิตของคนในชุมชน เหตุการณ์บ้านเมือง เพลงปลุกใจ เพลงที่มีเนื้อหาสนุกสนาน เพลงที่เถิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ เพลงที่สามารถเป็นเพลงในการสร้างความสามัคคีให้แก่หมู่คณะ ในแต่ละบทเพลงย่อมมีเนื้อหาของเพลงที่ต่างกัน แต่สิ่งที่เหมือนกันนั้น คือ เพลงไหว้ครูซึ่งผู้แสดงต้องมีการรำเพลงไหว้ครู เพื่อเป็นการระลึกถึงบุญคุณครูบาอาจารย์ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ การสืบทอดรำกลองยาว ให้แก่ผู้แสดงรำกลองยาวที่ได้ถ่ายทอดต่อกันมาเป็นบทเพลงรำกลองยาว ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการรำกลองยาวในโรงเรียน

2.1 การแสดงกลองยาวในโรงเรียน

ณัฐวุฒิ ยอดหมวก (2559: สัมภาษณ์) กล่าวว่า กลองยาวเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีกิจกรรมเพิ่มเติมในระบบการศึกษาของโรงเรียน โดยใช้หลักสูตรการรำกลองยาว

จูน นามสกุล กลีวัตร (2559: สัมภาษณ์) กล่าวว่า กลองยาวเป็นสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม ซึ่งสามารถกำหนดในหลักสูตรการศึกษาได้

สมทรง ยอดนิล (2559: สัมภาษณ์) กล่าวว่า กลองยาวเป็นหลักสูตรกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้นักเรียนได้เรียนรู้ศิลปะท้องถิ่นพื้นบ้านของชาวจังหวัดนครสวรรค์ โดยการนำกลองยาวมาใช้ประยุกต์กับชีวิตประจำวันโดยแบ่งเป็นช่วงชั้นการสอน ตามความสามารถของเด็กตามความยากง่าย

จันจิรา จัทรสิทธิบวร (2559: สัมภาษณ์) กล่าวว่า กลองยาวเป็นการนำท่ามาประยุกต์ใช้สอนเด็กๆแต่ละช่วงชั้นเป็นการสอนแบบพี่ช่วยสอนน้อง

พรเพ็ญ บุญธรรม (2559: สัมภาษณ์) กล่าวว่า กลองยาวมีการถ่ายทอดจากครูซึ่งเป็นบุคคลผู้เชี่ยวชาญทางด้านการรำกลองยาวเข้ามาสอนเด็กๆได้รำและมีการถ่ายทอดเข้ารูปแบบการสอนเป็นลักษณะเพื่อให้นักเรียนได้ใช้ความสามารถที่มีอยู่และใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์เพื่อเป็นการส่งเสริมนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษให้เกิดเป็นรูปธรรม เพื่อเป็นการสืบสานวัฒนธรรมไทยให้กับเยาวชนกลองยาวเป็นเอกลักษณ์ของโรงเรียน

วรรณาทองประสาน (2559: สัมภาษณ์) กล่าวว่า กลองยาวเป็นกิจกรรมชุมนุม ที่เด็กๆจะได้ฝึกทำและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม

จิราพร แดงทรัพย์ (2559: สัมภาษณ์) กล่าวว่า กลองยาวเป็นการรำที่มีการสืบทอดมานานในโรงเรียน มีการสอนเป็นวิชาชุมนุม และเป็นกิจกรรมมุ่งเน้นความถนัดและความสนใจของผู้เรียน มีการสอนทุกช่วงชั้น

สรุปได้ว่าการรำกลองยาวในแต่ละโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์มีรูปแบบการเรียนการสอนที่อยู่ในกิจกรรมเสริมของโรงเรียน จึงมีความสำคัญที่จะอนุรักษ์ศิลปะท้องถิ่นของจังหวัดให้คงอยู่สืบต่อไป

2.2 การแต่งกายประกอบการแสดงกลองยาว

สุดจินต์ วงศ์เทศ กล่าวว่า “เดินกลองยาวสมัยรัชกาลที่ 5 พบว่าผู้แสดงกลองยืนสวมเสื้อคอกลมแขนสั้นแคศอก นุ่งโจงกระเบนมากลุกลั่นเสมอเข้าทับชายเสื้อ โปกศีระด้วยผ้าลายเช่นเดียวกับผ้าขาวม้ามีชายผ้ายื่นออกมาปิดหูทั้งสองข้าง ส่วนพวงล่อฉาบ สวมเสื้อคอกลมแขนสั้นนุ่งผ้าหยักรั้งสูงขึ้นโคนขา ทิ้งชายผ้าปิดลงด้านหลังทับชายเสื้อ และสวมงอบ คนล่อฉาบนุ่งกางเกงยาวระดับเข่า” (ณัฏฐาติ ยอดหมวก. 2551)

การแต่งกายของกลุ่มกลองยืนนั้น มักนิยมใส่เสื้อคอกลมลายดอกแขนสั้นเสมอศอก กางเกงขาสั้นส่วนสีตัดกับเสื้อ มีผ้าคาดศีระผูกเป็นโบว์ไว้ด้านหลัง ปะแป้งที่แก้ม

ส่วนกลองรำจะแต่งกายแบบลิเก คือ ใส่สนับเพลา (กางเกงขาสั้นส่วน)นุ่งโจงกระเบน ทับ เสื้อสีด้านใน ใส่เสื้อกั๊กทับด้านนอก มีผ้าคาดเอวและเข็มขัด คาดศีระแบบลิเก

เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ และเอนก นาวิกมูล (2532: 169) อธิบายไว้ในหนังสือสรรพสังคีตว่า

“การแสดงกลองยาวผู้แสดงแต่งกาย 2 แบบคือ พวกกลองยืนนุ่งผ้าโสร่งยาวคลุมเข่าถึงหน้าแข้งสวมเสื้อสีพื้นคอกลม แขนยาวคลุมศอกถึงข้อมือ โปกศีระชะโดยรอยทั้งชายผ้าไว้ข้างศีระชะด้านซ้าย ยืนอยู่หลังผู้แสดงกลองเอก ในลักษณะเข้าแถวเป็นระเบียบส่วนผู้แสดงกลองเอกสวมเสื้อคอกลมลายดอกแขนยาวคลุมศอก นุ่งโจกกระเบนทั้งชายคลุมเข่าสีพื้น ประแป้งที่แก้ม หลักฐานจากภาพถ่ายเป็นการสนับสนุนอีกประการหนึ่งว่า กลองยาวหรือเถิง ได้รับอิทธิพลมาจากชาวพม่าจริงสังเกตได้จากลักษณะการแต่งกาย”

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าการแสดงกลองยาวนั้นได้รับอิทธิพลส่วนหนึ่งมาจากพม่าตั้งแต่สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นราวรัชกาลที่ 4-5

การแสดงกลองยาว ของชาวบ้านอำเภอยะหริ่ง จังหวัดนครสวรรค์ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ได้รับการสืบทอดกันมาในลักษณะถ่ายทอดให้ต่อกันไม่มีการจดบันทึกไว้เป็นหลักฐาน ดังนั้นจึงไม่สามารถกำหนดต้นกำเนิดของการแสดงกลองยาวได้ สิ่งที่ศึกษาได้เป็นการอนุมารอายุของการแสดงที่ช่วยให้เห็นขั้นตอนการพัฒนากการแสดงกลองยาวมาเป็นลำดับ การศึกษาจึงใช้วิธีการสัมภาษณ์จากศิลปินพื้นบ้าน ที่มีความรู้เรื่องกลองยาวเป็นพื้นฐาน การแสดงกลองยาวของชาวจังหวัดนครสวรรค์ ยังคงมีการแสดงอยู่ในปัจจุบัน ความเป็นมาปรากฏไม่ชัดเจน

2.3 นาฏยศัพท์ที่ใช้กับการแสดงกลองยาว

2.3.1 จีบ

การจีบ คือ การใช้นิ้วหัวแม่มือจรดข้อที่หนึ่งของนิ้วชี้ นิ้วที่เหลือก็รูดออกไปคล้ายใบพัด หักข้อมือเข้าหาลำแขน จีบมี 5 ลักษณะ

2.3.1.1 จีบหงาย คือ มือจีบหงายปลายนิ้วชี้ขึ้น

2.3.1.2 จีบคว่ำ คือ มือจีบคว่ำปลายนิ้วชี้ลง

2.3.1.3 จีบปรกหน้า คือ มือจีบ งอแขนให้ปลายนิ้วมือชี้เข้าหาแก้มศีระชะด้านหน้า

2.3.1.4 จีบปรกข้าง คือ มีลักษณะคล้ายจีบปรกหน้าแต่สางลำแขนไปข้างลำตัวแขนงอ หันปลายนิ้วมือจีบเข้าแก้มศีระชะ

2.3.1.5 จีบหลัง คือ ส่งมือจีบไปข้างหลังปิดลำแขนส่วนล่างให้ฝ่ามือหงายขึ้นลำแขนเหยียดตั้ง

2.3.2 วง

วงคือส่วนโค้งของลำแขน นิ้วมือทั้งสี่เหยียดชิดติดกัน เกบนิ้วหัวแม่มือเข้าหาฝ่ามือ หันฝ่ามือออกหันข้อมือด้านหลังเข้าหาลำแขน ปลายนิ้วตั้งขึ้น วงมี 5 ลักษณะ

2.3.2.1 วงบน ปลายนิ้วมืออยู่ระดับแก้มศีระชะ

2.3.2.2 วงกลาง ปลายนิ้วมืออยู่ระดับไหล่

2.3.2.3 วงล่าง ปลายนิ้วมืออยู่ระดับชายพก

2.3.2.4 วงหน้า ปลายนิ้วมืออยู่ระดับปาก ส่งลำแขนมาข้างหน้า

2.3.2.5 วงพิเศษ เป็นวงที่อยู่ระหว่างวงกลางและวงหน้า

2.3.3 ลักคอ

ลักคอ คือ การเอียงศีรษะไปข้างใดข้างหนึ่ง กดไหล่ด้านตรงข้ามศีรษะลง

2.3.4 นั่งกระทบ

นั่งกระทบ คือ นั่งคุกเข่าลงบนส้นเท้าทั้งสองข้าง เข่าห่างกันพองาม ลำตัวตั้งตรง เกร็งหน้าขา ยกกันขึ้นแล้วทิ้งลงไปบนส้นเท้าดังเดิม

2.3.5 ตีไหล่ คือ การตีไหล่ข้างที่ต้องการตีลงหลังแล้วดันขึ้นมาด้านหน้า ศีรษะเอียงตรงข้ามกับไหล่ข้างที่ตี

2.3.6 การนั่งท่าเทพพนม

2.3.7 การท่าถวายบังคม

2.3.8 การนั่งแยกเข่า (ฉีกเข่า)

2.3.9 การนั่งกระดก

2.3.10 ยืนเข่าเป็นท่าต่อเนื่องจากการนั่งคุกเข่า ตั้งเข่าขาขึ้น ส่วนเข่าซ้ายวางราบขนานกับพื้นปลายนิ้วเท้าวางอยู่กับพื้น ตั้งส้นเท้าขึ้น

2.3.11 วางส้นเท้า เป็นอาการของเท้า ทำหลังจากยกเท้าวางคงด้วยส้นเท้าปลายเท้าเหิดขึ้น

สรุปได้ว่านาฏยศัพท์ที่ใช้กับการแสดงกลองยาวเป็นการบอกลักษณะท่าทางการเคลื่อนไหวที่ใช้ประกอบการรำการแสดงกลองยาวในทีละขั้นตอนนำไปสู่รูปแบบท่ารำต่อไป

2.4 ท่ารำวงมาตรฐานที่นำมาประยุกต์ใช้กับกลองยาว

2.4.1 ท่าสอดสร้อยมาลา

2.4.2 ท่าแขกเต้าเข้ารัง

2.4.3 ท่าสอดสร้อยมาลา

2.4.4 ท่าพรหมสี่หน้าและยุงฟ้อนหาง

2.4.5 ท่าประสานงาและจันทร์ทรงกลด

สรุปได้ว่าการรำกลองยาวนั้นจะใช้ท่ารำวงมาตรฐานมาประยุกต์เพื่อให้เกิดท่ารำที่เป็นแบบแผนของนาฏศิลป์และเกิดการสนุกสนานขณะรำเข้ากับจังหวะกลองยาว

2.5 การย่ำเท้าตามจังหวะกลองยาวประกอบการแสดง

ในระยะเริ่มแรกผู้ตีกลองคงใช้รูปแบบการย่ำเท้าธรรมดา ต่อมาได้มีวิวัฒนาการในการบรรเลงโดยการออกท่าทางประกอบการตีเพื่อให้เกิดความสนุกสนานและสวยงามน่าชมมากยิ่งขึ้นจนเป็นที่มาของการแสดงฟ้อนกลองยาว (นพรัตน์ บัวพันธ์. 2542) ในสมัยก่อนกลองยาวชุดหนึ่งหรือคณะหนึ่งส่วนมากจะประกอบด้วย กลองยาว 3-4 ลูก กลองใหญ่ลูกหนึ่ง ฉาบใหญ่ หรือที่ชาวอีสานเรียกกันว่า

แฉ่งคู่หนึ่ง ห้องโหม่งลูกหนึ่ง (บางคนะไม่มี) เพียงเท่านี้ก็สามารใช้เป็นเครื่องประกอบในงานและนำหน้าขบวนแห่ต่างๆ นอกจากนี้ทำนองเสียงกลองยังคงเป็นรูปแบบพื้นบ้านที่สืบทอดกันมาแต่โบราณซึ่งเป็นทำนองง่ายๆ ยืนพื้นอยู่เพียงทำนองเดียวเท่านั้น (ภิกพ ปิ่นแก้ว. 2552: 3)

สรุปได้ว่าการย่ำเท้าตามจังหวะกลองยาวประกอบการแสดงนั้นจำเป็นต้องให้ผู้ฝึกรำกลองยาวเรียนรู้เป็นพื้นฐานในการแสดงรำกลองยาวเพื่อเป็นการฝึกการร่ายำเท้าให้เข้ากับจังหวะกลองยาวอย่างถูกต้อง

2.6 เอกสารเกี่ยวกับกลองยาวประยุกต์

การเล่นกลองยาวในปัจจุบันเป็นการเล่นเพื่อขบวนแห่ต่างๆ อาทิ การทอดผ้าป่าทอดกฐิน การบวชนาค เทศกาลสงกรานต์ ฯลฯ การแห่กลองยาวหาธุหาชมได้ง่ายในทุกท้องที่ อย่างไรก็ตามยังมีการแสดงที่เกี่ยวข้องกับกลองยาวอีกอย่างหนึ่ง นั่นก็คือ กลองยาวประกอบยิมนาสติกขั้นพื้นฐาน เป็นการแสดงที่ต้องใช้ความสามารถของผู้แสดงหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นจังหวะการตีที่หลากหลาย การรำและการเต้นประกอบเพลง การต่อตัวที่ต้องอาศัยความแข็งแรงความกล้าหาญ การตัดสินใจจึงหาผู้ฝึกหัดยากขึ้นทุกวัน การที่ผู้เขียนได้นำเสนอกลองยาวประกอบยิมนาสติกขั้นพื้นฐาน ก็เพื่อเป็นการอนุรักษ์ศิลปะพื้นบ้านชนิดนี้ไว้ไม่ให้สูญหายไปจากสังคมไทย อีกทั้งยังเป็นการสืบทอดเจตนารมณ์ของบรรพบุรุษที่ได้ส่งสมมรดกมีค่าชิ้นนี้มาแต่โบราณด้วย

2.6.1 ยิมนาสติกที่เกี่ยวข้องกับการรำกลองยาว ในการรำกลองยาว ถ้าจะให้ดูสวยงามและสนุกสนานแล้ว จะต้องใช้การต่อตัวในยิมนาสติกขั้นพื้นฐานเข้าไปช่วยด้วย จะทำให้คนดูเกิดความสนุกสนานเร้าใจชวนให้น่าดูมากยิ่งขึ้น ยิมนาสติกขั้นพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการรำกลองยาวแบ่งออกได้ 3 ลักษณะดังนี้

2.6.1.1 ทำยิมนาสติกเดี่ยว ทำยิมนาสติกเดี่ยว เป็นทำยิมนาสติกที่ใช้ผู้แสดงเพียงคนเดียวต่อกิจกรรม ประกอบด้วยท่าต่างๆ ดังนี้

2.6.1.2 ท่ากลองเดี่ยว เป็นท่าที่ง่าย เป็นท่าพื้นฐานของการหัดยิมนาสติกขั้นต้นเริ่มแสดงตามลำดับดังนี้

จังหวะที่ 1 ผู้แสดงคว่ำกลองลงกับพื้น

จังหวะที่ 2 ผู้แสดงขึ้นไปยืนแสดงท่ารำบนกลอง

2.6.1.3 ท่าคาบกลอง เป็นท่าที่ไม่ยากเท่าไรนัก ผู้แสดงเพียงแต่ใช้ความแข็งแรงของพื้นและเหยือกเท่านั้นก็จะแสดงได้ เริ่มแสดงตามลำดับดังนี้

จังหวะที่ 1 ผู้แสดงชูกลองยาวให้อยู่ในระดับริมฝีปาก (การแสดงท่านี้ควรใช้กลองยาวขนาดหน้ากว้าง 7 นิ้ว เพราะฐานกลองจะไม่ใหญ่มากนัก น้ำหนักก็เบากว่าด้วย)

จังหวะที่ 2 ผู้แสดงใช้ฟังกาบส่วนท้ายของกลองที่มีลักษณะเหมือนดอกลำโพงโดยผู้แสดงต้องเงยหน้าเล็กน้อยเพื่อรักษาสมดุล

2.6.2 ทำยิมนาสติกคู่ เป็นทำยิมนาสติกที่ใช้ผู้แสดง 2 คน ต่อการแสดงหนึ่งกิจกรรม ประกอบด้วยท่าดังต่อไปนี้

2.6.2.1 ท่ากลองคู่ เริ่มต้นด้วยผู้แสดงใช้กลองลูกที่ 1 ตั้งวางขึ้นเป็นฐาน (ต้องตั้งในพื้นที่เรียบๆ มิฉะนั้นผู้แสดงอาจล้มตกลงได้) แล้วเอากลองลูกที่ 2 คว่ำหน้ากลองให้ประกบกับกับลูกที่ 1 ซึ่งตั้งเป็นฐาน ในการตั้งประกบจะต้องใช้กลองที่มีขนาดเดียวกัน โดยตั้งให้ขอบกลองแนบสนิท เริ่มแสดงตามลำดับดังนี้

จังหวะที่ 1 ผู้แสดงคนที่ 1 กอดกลองยาวไว้แนบหน้าอก โดยมือข้างหนึ่งจับที่ขอบกลอง อีกข้างหนึ่งจับที่กลองลูกที่ 2

จังหวะที่ 2 ผู้แสดงคนที่ 2 ก้าวเท้าเหยียบบ่าคนที่ 1 แล้วขึ้นไปยืนบนกลอง

2.6.2.2 ท่าข้าวบิณฑ์ เป็นท่าที่ง่ายท่าหนึ่ง เริ่มแสดงตามลำดับดังนี้

จังหวะที่ 1 ผู้แสดงคนที่ 1 นั่งคุกเข่าบนพื้นก้มตัวลง มือสองข้างยันกับพื้นด้วย

จังหวะที่ 2 ผู้แสดงคนที่ 2 ขึ้นไปยืนบนหลังผู้แสดงคนที่ 1

2.6.2.3 ท่าพรมเดี่ยว เป็นท่าที่สวยงามท่าหนึ่ง เริ่มแสดงตามลำดับดังนี้

จังหวะที่ 1 ผู้แสดงคนที่ 1 ยืนถ่างขาย่อเข่าลง เพื่อเป็นฐาน

จังหวะที่ 2 ผู้แสดงคนที่ 2 ไปยืนข้างหน้าของผู้แสดงคนที่ 1 ที่ยืนเป็นฐาน ผู้แสดงคนที่ 1 ที่ยืนเป็นฐานใช้มือทั้งสองจับที่สะเอวของผู้แสดงคนที่ 2

จังหวะที่ 3 ผู้แสดงคนที่ 2 ที่ยืนอยู่ข้างหน้าผู้แสดงคนที่ 1 กระโดดถอยหลังไปยืนบนขาของผู้แสดงคนที่ 1 ที่ยืนเป็นฐานพร้อมกับไล่ตัวไปข้างหน้า

2.6.3 ทำยิมนาสติกหมู่

ทำยิมนาสติกหมู่ เป็นท่าที่ต้องใช้ผู้แสดงตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป ประกอบด้วยท่าต่างๆ ดังนี้

2.6.3.1 ท่าพรมสามหน้า เป็นท่าพื้นฐานของยิมนาสติกหมู่ท่าหนึ่ง เริ่มแสดงตามลำดับดังนี้

จังหวะที่ 1 ผู้แสดงคนที่ 1-2 ยืนถ่างขาเป็นฐานมีระยะห่างกันเพียงเล็กน้อยผู้แสดงคนที่ 3 ยืนข้างหน้าของผู้แสดงคนที่ 1-2

จังหวะที่ 2 ผู้แสดงคนที่ 1-2 ใช้มือจับขาของผู้แสดงคนที่ 3 ให้ผู้แสดงคนที่ 3 กระโดดตัวขึ้นด้วย โดยผู้แสดงคนที่ 1-2 ยกตัวผู้แสดงคนที่ 3 มายืนบนขาของผู้แสดงคนที่ 1-2 ที่ยืนอยู่เป็นฐาน

จังหวะที่ 3 ผู้แสดงคนที่ 3 ไล่ตัวไปข้างหน้า

2.6.3.2 ท่าระฆังคว่ำ เป็นท่าพื้นฐานอย่างง่าย ใช้ผู้แสดงทั้งหมด 6 คนเริ่มแสดงตามลำดับดังนี้

จังหวะที่ 1 ผู้แสดงคนที่ 1-3 ยืนถ่างขาเป็นฐานอยู่ข้างล่าง (ควรให้ผู้แสดงตัวโตๆ) ทำมือไขว้หลัง

จังหวะที่ 2 ผู้แสดงคนที่ 4-5 ขึ้นไปยืนบนมือที่ไขว้หลังของคนที่เป็ฐานทั้ง 3 คน แล้วทำมือไขว้หลัง

จังหวะที่ 3 ผู้แสดงคนที่ 6 ขึ้นไปยืนบนมือของผู้แสดงคนที่ 4-5

2.6.3.3 ท่ากำแพงแก้ว เป็นท่าที่สวยงามท่าหนึ่งให้ผู้แสดงจำนวน 10 คน เริ่มการแสดงลำดับดังนี้

จังหวะที่ 1 ผู้แสดงจัดแถวจำนวน 2 แถว แถวหน้าเป็นผู้แสดงคนที่ 1-4 ยืนก้มหลังใช้มือจับที่เข่าทั้งสอง แถวหลังผู้แสดงคนที่ 5-7 จำนวน 3 คน ยืนตรงข้างหลังแถวที่ 1 ระหว่างคนที่ 1-4

จังหวะที่ 2 ผู้ที่แสดงคนที่ 5-7 ที่อยู่แถวหลัง ขึ้นไปยืนบนขาของผู้แสดงคนที่ 1-4 ผู้แสดงคนที่ 1-4 ใช้มือจับเท้าของผู้แสดงคนที่ 5-7

จังหวะที่ 3 ผู้แสดงคนที่ 8-9 ขึ้นไปยืนบนหลังของผู้แสดงคนที่ 2 และ 3 ส่วนผู้แสดงคนที่ 5-7 ใช้มือจับขาของผู้แสดงคนที่ 8-9

จังหวะที่ 4 ผู้แสดงคนที่ 10 ขึ้นไปยืนบนบ่าของผู้แสดงคนที่ 6 พร้อมกับตีกลอง

แม้การสอนรำกลองยาวประยุกต์เป็นเรื่องที่ค่อนข้างยากเกินกว่าที่จะทำได้ผู้ฝึกสอนกลองยาวประกอบทำยิมนาสติกพื้นฐานจะต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ รวมทั้งความมานะอดทนงานสอนรำกลองยาวประยุกต์จึงจะออกมาได้ดี

2.6.4 เทคนิคการสอนรำกลองยาวประยุกต์

2.6.4.1 ต้องสอนจากง่ายไปหายาก คือ สอนจากการตีกลองยาวเริ่มจากจังหวะพื้นฐานคือ จังหวะเดิน จังหวะรำวง จังหวะซึ้ง จังหวะออปปิท จังหวะตะลุง จังหวะซ่าซ่าซ่า และจังหวะมโนราห์ ตามลำดับ

2.6.4.2 ต้องสอนการตีอุปกรณ์ร่วมกลองยาว เช่น กรับ ช้อน ฉิ่ง ฉาบเย็น ฉาบขัด หลังจากที่ได้เริ่มตีจังหวะกลองยาวพื้นฐานได้ โดยเฉพาะสอนหลังจากเด็กตีจังหวะเดินได้แล้ว

2.6.4.3 ต้องสอนท่ารำให้เข้ากับจังหวะที่ดี เช่น ท่ารำวงกับจังหวะรำวง ท่าซึ้งกับจังหวะซึ้ง

2.6.4.4 ต้องมีจังหวะการตีและท่ารำที่หลากหลาย จะทำให้ดูไม่น่าเบื่อหน่าย การตีเพียงจังหวะเดียวอาจทำให้ผู้ฟังเกิดความเบื่อหน่ายได้

2.6.4.5 ผู้รำกับผู้ตีกลองยาว จะต้องมีการเล่นลูกล่อลูกชนผสมผสานกัน

2.6.4.6 ใช้ท่ารำที่สวยงามและหลากหลาย จะทำให้ผู้ชมไม่น่าเบื่อหน่าย

2.6.4.7 ต้องใช้ยิมนาสติกขั้นพื้นฐานที่หลากหลายในการต่อตัว เพื่อให้ผู้ชมเกิดความสนุกสนานชวนติดตาม

3. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนการสอนศิลปะการแสดงและนาฏศิลป์

3.1 อัตลักษณ์ศิลปะการแสดง

สุพัตรา ราชบุรีศิริ (2554: 182) คำว่า “อัตลักษณ์” หมายถึง คุณลักษณะเฉพาะตัว ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ของลักษณะเฉพาะของบุคคล สังคม ชุมชนหรือประเทศนั้นๆ เช่น เชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรมท้องถิ่น และศาสนา ฯลฯ ซึ่งมีคุณลักษณะที่ไม่ทั่วไปหรือสากลกับสังคมอื่นๆ (อัตลักษณ์. ม.ป.ป.: ออนไลน์) ส่วน “อัตลักษณ์ชุมชน” หมายถึง ความเป็นตัวตนที่มีลักษณะเฉพาะที่โดดเด่นของชุมชน สามารถพิจารณาได้จาก ประวัติศาสตร์ความเป็นมา รูปแบบของวิถีชีวิตความเป็นอยู่ สังคม วัฒนธรรมประเพณี ความเชื่ออาชีพ ภูมิปัญญา สถาปัตยกรรม สภาพภูมิประเทศทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม เป็นต้น (กรมการพัฒนาชุมชนกระทรวงมหาดไทย. 2533) หากจะพิจารณาถึง “ลักษณะเฉพาะ” ตามแนวคิดของ เมเรียน กรุยส์ (1988: 72) ได้พิจารณาลักษณะเฉพาะทั้งทางกายภาพและการรับรู้ ในด้านกายภาพ ได้แก่ภูมิประเทศ รูปแบบการเข้าถึง โครงข่ายการสัญจร ลักษณะการจัดผัง ภูมิทัศน์และพืชพรรณ รูปแบบสถาปัตยกรรม วัสดุพื้นผิวอาคาร และอายุสมัย ส่วนในการรับรู้ ได้แก่ จินตภาพที่รับรู้โดยกลุ่มคนต่าง ๆ บทบาทของชุมชนทั้งอดีตและปัจจุบัน การใช้พื้นที่ สภาพอาคาร ลักษณะการถือครอง มุมมอง เสียง กลิ่น และกิจกรรม เป็นต้น พวกเราทุกคนกำลังเดินทางไปสู่การสร้างอัตลักษณ์ส่วนตัว หรือ เรียกว่า Individual identity ปัจจุบันและที่กำลังเดินทางไปสู่อนาคตนั้น มีสามสิ่งที่ได้เข้ามาเปลี่ยนแปลงชีวิตของเราเรียบร้อยแล้ว ได้แก่ Information Technology (ปิยพร ศรีสุขสวัสดิ์. 2555: 39)

พรรณศักดิ์ สุขี (2554) กล่าวว่า ศิลปะการแสดงดนตรีเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงความร่มเย็นเป็นสุขเป็นบ่อเกิดแห่งสุนทรียารมณ์ของประชาชนในบ้านเมืองนั้น ทั้งนี้เพราะศิลปะการแสดงคือนาฏศิลป์และดุริยางคศิลป์และอาจรวมไปถึงศิลปะแขนงอื่นๆ ด้วย อาจถือเป็นเครื่องบำเรออารมณ์ในยามที่บ้านเมืองปราศจากศึกสงคราม คำกล่าวนี้อาจจะจริงหรือจริงเพียงบางส่วน ที่ว่าจริงเพราะในยามสงบนั้น ศิลปินมีเวลารังสรรค์ผลงานศิลปะให้งดงามประณีต ประชาชนมีเวลาที่จะเสพย์งานศิลป์ หรือเรียนรู้ ฝึกฝนเพื่อสืบทอดศิลปะนั้น ถืออาจเป็นส่วนหนึ่งของการสืบทอดทางวัฒนธรรม ซึ่งมีตรงกันกับแนวคิดของ

พินิตตา สุขโกศล (2549) ได้ให้ความหมายการสืบทอด อัตลักษณ์ทางภูมิปัญญา (Wisdom on Identity reproductive) การสืบทอดภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมนั้นเปรียบได้กับเป็น การศึกษาในรูปแบบของโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัยในปัจจุบัน แต่ในสมัยก่อนไม่ได้มีรูปแบบหรือลักษณะการถ่ายทอดที่ชัดเจน รวมทั้งไม่มีการบันทึกเป็นหลักสูตร ไม่มีสถานที่เรียน เราอาจเรียก ลักษณะการเรียนรู้แบบล่องหน (Invisible college) กล่าวคือ ลักษณะของการถ่ายทอดความรู้จะเป็นอาศัยรูปแบบของการสื่อสารแบบเผชิญหน้า (Face to face communication) ผู้เรียนต้องเดินทางไปค้นหาผู้ที่มีความรู้ในท้องถิ่นนั้นๆเมื่อมีการรับใช้วิธีบังคับ เช่น หนังสือ อรรถโฆษิต ที่ปัจจุบันไม่มี

ทายาทมาสานต่อการแสดงของตน เนื่องจากสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป ลูกหลานทุกคนได้รับการศึกษาตามแบบแผนการศึกษา จึงมีหน้าที่การทำงานตามสิ่งที่ตนเรียนรู้มา อีกทั้งไม่มีใครให้ความสนใจที่จะศึกษาต่อจากหนังสือ

ในด้านงานวิจัยก็มีการศึกษาความเป็นอัตลักษณ์ที่มีความเกี่ยวข้องกับศิลปะการแสดง นั่นก็คือ อัตลักษณ์ในการฟ้อนกลองยาวของชาววาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม คือ มีกลองยาวเป็นเครื่องดนตรีหลัก การแต่งกายแบบพื้นบ้านอีสาน มีผู้ฟ้อนที่เป็นคนในชุมชน และรูปแบบการฟ้อนที่มีลักษณะเฉพาะของท้องถิ่นโดยเริ่มจาก ทำไหว้ครูพื้นฐาน ทำฟ้อนตามขนบนิยมดั้งเดิม และจบลงที่ทำฟ้อนประยุกต์ปัจจุบันได้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการฟ้อนในขบวนให้มีการแปรขบวนอย่างสวยงาม น่าชมมากขึ้น (อัตลักษณ์ มูลสุวรรณ. 2555: 55)

กล่าวโดยสรุปเอกสารที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์ศิลปะการแสดง โดยได้ใจความรวมว่า อัตลักษณ์คือคุณลักษณะเฉพาะตัวที่เป็นการสืบทอดเชิงวัฒนธรรมที่มีการเรียนรู้จากวัฒนธรรมที่เกิดในชุมชน สังคม สภาพแวดล้อมของคนในพื้นที่นั้นๆ และสามารถเป็นแบบอย่างที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ มีความเป็นหนึ่งเดียว ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของวัฒนธรรมท้องถิ่น หรือ ศิลปะพื้นบ้านของบุคคล กลุ่มคน สังคม หรือประเทศนั้นๆ

3.2 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

คิมมิส กล่าวว่า คราฟ ลีเวน เป็นคนแรกที่ใช้คำว่า “action research” โดยมีขอบเขตอยู่ ที่การแก้ไขปัญหาและพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาศักยภาพครูให้มีความเป็นผู้นำทางวิชาการ ปฏิบัติหน้าที่โดยกระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการเรียนรู้ ให้ครูสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ และให้สามารถศึกษา ค้นคว้า วิจัย เพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่ง สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 24(5) ให้สถานศึกษาส่งเสริมครูผู้สอนสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ มาตรา 30 ให้สถานศึกษาส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ มาตราที่ 67 รัฐต้องส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนา การผลิตและการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา โดยมีครูเป็นผู้ปฏิบัติการวิจัย เรียกว่าครูนักวิจัย (Teacher as Ersearcher) ซึ่งจะต้องมีพันธกิจ (Mission) ที่จะต้องค้นหาคำตอบเพื่อแก้ปัญหาต่อไป (สุกัน เทียนทอง. 2546)

โรงเรียนทุกโรงเรียนต้องจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้บัญญัติแนวทางการศึกษาเป็นมาตราต่างๆ ซึ่งการศึกษาในยุคปัจจุบัน ต้องให้ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด มีความรู้ มีคุณธรรม ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ การศึกษาต้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชน ภูมิปัญญา และวิทยาการ นอกจากนี้

โรงเรียนแต่ละโรงเรียนสามารถสร้างหลักสูตรสถานศึกษาได้เอง โดยมีสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม เป็นหลัก และต้องมีกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนด้วย ซึ่งแต่ละโรงเรียนสามารถกำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนได้ตามความเหมาะสม เพราะความมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาเด็กไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจสติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และมีวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (จารุทัศน์ วงศ์. 112)

การกำหนดสาระการเรียนรู้ ตามหลักสูตรเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ รวมทั้งกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนตามศักยภาพ มุ่งเน้นเพิ่มเติมจากสาระการเรียนรู้หลัก เพื่อที่จะสร้างคนให้เป็นคนที่สมบูรณ์ ที่มีทั้งความรู้และคุณธรรม ส่งเสริมบุคลิกภาพ และเชาว์ทางอารมณ์ (EQ) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นสิ่งที่เติมเต็มหลักสูตรเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพ ได้มีโอกาสเข้าร่วมและปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสม ร่วมกับผู้อื่น อย่างมีความสุขกับกิจกรรมที่เลือกด้วยตนเองตามความถนัดและความสนใจอย่างแท้จริง และกิจกรรมนักเรียนที่นักเรียนปฏิบัติก่อให้เกิดพัฒนาการที่สำคัญแก่นักเรียน คือ การพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ ให้ครบทุกส่วนทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม (ภรณ์ญะ พิระพงษ์. 2545: 65)

จารุทัศน์ วงศ์ข้าหลวง กล่าวว่า การจัดกิจกรรมและการจัดกระบวนการเรียนรู้จึงเป็นเรื่องสำคัญเพื่อตอบสนองความแตกต่างของเด็กแต่ละคน การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของแต่ละคน การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของแต่ละโรงเรียนก็ต้องเป็นไปอย่างมีเป้าหมาย มีรูปแบบ วิธีการที่เหมาะสมและคำนึงถึงเด็กเป็นหลัก

สรุปได้ว่า กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนจะมีลักษณะ เป็นกิจกรรมที่จัดอย่างเป็นกระบวนการ ใช้รูปแบบวิธีการที่หลากหลาย ที่มีความเหมาะสมกับความต้องการและพัฒนาการทักษะความสามารถในตัวเด็ก เพื่อที่จะพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม มุ่งส่งเสริมให้เด็กมองเห็นคุณค่าของชีวิต สร้างจิตสำนึกสาธารณะ ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ทั้งยังสามารถส่งเสริมให้เด็กรู้จักและเข้าใจในตนเอง ให้เด็กได้ปรับตัว เพื่อปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อสังคม ประเทศชาติและการดำรงชีวิตต่อไป

3.3 การจัดการเรียนการสอน

มาตรฐานการเรียนรู้เป็นตัวจักรสำคัญในการขับเคลื่อนพัฒนาการศึกษา โดยจะส่งผลต่อการศึกษาในทุกระดับทั้งระดับชาติ โดยมีผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่ายทั้งนักเรียน ผู้ปกครอง ครู และชุมชน การเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมซึ่งค่อนข้างจะถาวรของผู้เรียนที่เกิดจากการฝึกอบรวม หรือการมีประสบการณ์ทางตรงหรือประสบการณ์ทางอ้อม จากเอกสารบทความทางวิชาการต่างๆ ได้ รุ่งนภา บุตรธา (2552) กล่าวถึง รูปแบบของการเรียนรู้ (learning Style) ไว้ว่าไม่มีรูปแบบการเรียนรู้

แบบใดแบบหนึ่งที่สมบูรณ์แบบหรือเหมาะสมในการพัฒนาศักยภาพและความสามารถของบุคคล และการเตรียมคนสำหรับโลกยุคข้อมูลข่าวสารนี้ ดังนั้นการจัดการเรียนรู้จึงควรเป็นรูปแบบ กระบวนการเรียนรู้ระดับโลก (Global Learning) ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Co-operative Learning) กระบวนการพึ่งพากันในระดับสากล ซึ่งเป็นรูปแบบกระบวนการเรียนรู้ที่ หลากหลายและเปิดกว้างสำหรับผู้เรียน เพื่อให้แต่ละคนได้พัฒนาศักยภาพ และความสามารถ ของตนเองอย่างเต็มที่และเหมาะสมที่สุด รูปแบบกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนที่พึงปรารถนาในสังคม จึงสามารถจำแนกได้เป็น 2 กลุ่มดังนี้

1. กระบวนการเรียนรู้ที่เป็นส่วนร่วม
2. กระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเฉพาะด้าน ซึ่งจำแนกได้เป็น 3 ด้าน
 - กระบวนการทางปัญญา
 - กระบวนการทางปฏิบัติ
 - กระบวนการทางความรู้สึก

การถ่ายทอดความรู้ ที่รู้จากการทำจริงได้พัฒนาต่อมาจนเป็นการส่งต่อให้แก่คนรุ่นหลัง ด้วยสาธิตวิธีการ การสั่งสอนด้วยการบอกเล่า ในรูปแบบของเพลงกล่อมเด็ก คำพังเพย สุภาษิต และการสร้างองค์ความรู้ไว้เป็นลายลักษณ์ ซึ่งโดยทั่วไปการถ่ายทอดภูมิปัญญาทุกภูมิภาค จะนิยม อยู่สองวิธีคือ สาธิตวิธี และสอนในลักษณะบอกเล่า ในกรณีที่เป็นศิลปวิทยาในระดับซับซ้อนหรือ ลึกซึ้ง จึงจะใช้วิธีลายลักษณ์ในรูปของตำรา การถ่ายทอดทั้งโดยวาจาและลายลักษณ์หรือการสาธิต ก็ไม่มีอะไรตายตัวแต่ปรับเปลี่ยนไปตามเหตุ-ปัจจัย ที่อยู่ในการรับรู้ของคนผู้เป็นเจ้าของวัฒนธรรม ในบางกรณีความรู้ที่สั่งสมไว้ก็อาจลุดถอยหรือสูญหายไป (พิณทิพย์ ขาวปลื้ม. 2556)

ค่านิยมที่ปลูกฝัง ค่านิยมที่สถานศึกษาปลูกฝังแก่ผู้สอนและผู้เรียนคล้ายคลึงกันได้แก่ อนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของไทย รักธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และภูมิใจ ความเป็นไทย (พิกุล สีหาพงษ์. 2546)

พิณทิพย์ ขาวปลื้ม (2556: 6) วัฒนธรรมเป็นมรดกทางสังคมก็ได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ ที่ สร้างสะสม จากผู้อื่น อีกทั้งเรียนรู้จากประสบการณ์ของตนเอง มีการปรับปรุงและเสริมสร้างสิ่งใหม่ ถ่ายทอดสู่คนในรุ่นต่อไป

การวิจัยเรื่องการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และการสืบทอดภูมิปัญญาศิลปการแสดง หนึ่งใหญ่ วัดสว่างอารมณ์ จังหวัดสิงห์บุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและ ความต้องการการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และการสืบทอดภูมิปัญญาศิลปการแสดงหนึ่งใหญ่วัด สว่างอารมณ์ จังหวัดสิงห์บุรี ซึ่งมีวิธีดำเนินการวิจัยและพัฒนาโดยใช้วิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมี ส่วนร่วมที่เน้นการมีส่วนร่วมอย่างสำคัญจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายในทุกขั้นตอนของการวิจัย และพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานที่เชื่อมั่นว่าครุภูมิปัญญาศิลปการแสดงหนึ่งใหญ่วัดสว่างอารมณ์ จังหวัดสิงห์บุรี มีศักยภาพเพียงพอ (สิงหา. 2551: 30)

ดังนั้น วัฒนธรรมเป็นหนึ่งในองค์ความรู้ที่ควรได้รับการถ่ายทอดในระบบของการเรียนการสอน ในโรงเรียนเนื่องจากวัฒนธรรมมีกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และกระบวนการเรียนรู้เฉพาะด้าน สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้มรดกทางสังคมให้สืบทอดผ่านทางภูมิปัญญา ให้เด็กที่สนใจหรือมีความถนัดเฉพาะได้เรียนได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมสืบต่อไปทั้งยังได้ช่วยกันอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทยสืบไปได้ด้วยเช่นกัน

3.4 ศิลปะการแสดงในโรงเรียน

เมื่อครั้งโบราณงานศิลปวัฒนธรรมทางด้านนาฏดุริยางค์ และช่างศิลป์ได้รับการอุปถัมภ์ อยู่ภายใต้พระบารมีพระมหากษัตริย์พระบรมวงศานุวงศ์ หรือได้รับความอนุเคราะห์จากขุนนางผู้ใหญ่ คหบดีรวมทั้งนักบวชต่อมาเมื่อมีการสถาปนากรมศิลปากรขึ้นเป็นหน่วยงานที่มีภารกิจหลักในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู สืบทอด สร้างสรรค์ และพัฒนาศิลปวัฒนธรรม จึงได้จัดตั้งสถานศึกษานาฏดุริยางค์ โรงเรียนสังคีตศิลป์ โรงเรียนนาฏศิลป์ และวิทยาลัยนาฏศิลป์ตามลำดับ ส่วนการจัดการศึกษาด้านช่างศิลป์ได้จัดตั้งสถานศึกษาในชื่อ โรงเรียนประณีตศิลป์ และเป็นวิทยาลัยช่างศิลป์ ต่อมาตามลำดับ (พรศักดิ์ สุชี. 2554: 84)

พิบูล สีสหพงศ์ (2546) กล่าวในเรื่องของวัฒนธรรมสถานศึกษา กิจกรรมเด่นของสถานศึกษา ได้แก่กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กิจกรรมด้านวิชาการ การอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น การส่งเสริมสุขภาพอนามัยและนันทนาการ กิจกรรมดังกล่าวทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง พัฒนาการเรียนรู้ นำประสบการณ์ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และมีคุณธรรม จริยธรรม

ความหมายของวัฒนธรรม สำนักคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2537: 5) ได้กล่าวถึงการให้ความหมายของคำว่า วัฒนธรรม ซึ่งแปลมาจากภาษาอังกฤษจากคำว่า Culture ดังนั้นผู้วิจัยขอนำเสนอความหมายของคำว่าวัฒนธรรมดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 ให้ความหมายไว้ 4 นัยได้แก่

1. สิ่งที่ทำให้เจริญงอกงามแก่หมู่คณะ
2. วิธีชีวิตของหมู่คณะ
3. ลักษณะที่แสดงถึงความเจริญงอกงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมเกลียวก้าวหน้าของชาติ และศีลธรรมอันดีของประชาชน
4. พฤติกรรมและสิ่งที่คนในหมู่คณะผลิตสร้างขึ้นด้วยการเรียนรู้จากกันและกัน และใช้อยู่ในหมู่พวกของตน (วชิรวิทย์ ทองคำ. 2555: 21)

สำนักคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2537: 9) ได้กล่าวถึงคำว่า วัฒนธรรม ท้องถิ่น หรือบางครั้งจะใช้คำว่า วัฒนธรรมพื้นบ้าน วัฒนธรรมราษฎร์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และภูมิปัญญาชาวบ้าน ทดแทนกันได้และเป็นที่เข้าใจร่วมกันในระดับหนึ่งของกลุ่มคนผู้ทำงานทางด้านวัฒนธรรมและการพัฒนาชนบทชุมชนต่างๆ ซึ่งไม่ว่าจะใช้คำใดก็ตามก็ยังเป็นเรื่องของการดำเนินวิถีชีวิตของคนเช่นเดิม (วชิรวิทย์ ทองคำ. 2555: 27)

การสื่อสารเชิงวัฒนธรรม (Cultural Communication study) เป็นการศึกษาเพื่อให้เห็นคุณลักษณะที่พิเศษของ สื่อประเพณี หรือ สื่อพื้นบ้าน (Traditional Media) ซึ่งเป็นสื่อที่เกิดขึ้นก่อนหน้าที่จะเกิดสิ่งใหม่ๆ (New media) รวมทั้งยังเป็นสื่อที่เกิดขึ้นจากความคิดของผู้คนในท้องถิ่นเพื่อสร้างขึ้นมาเพื่อตอบสนองวิถีชีวิต เชื่อมโยงสังคม และสะท้อนกับการผสมผสานระบบคุณค่าในการปฏิบัติของคนในสังคมอย่างสาร์ตละ (พินิตตา สุขโกศล. 2549: 132)

พินิตตา สุขโกศล (2549) ได้ข้อมูลรวบรวมเป็นบทความวิชาการเรื่อง หนึ่งตระกูล อัตลักษณ์ และการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม สื่อพื้นบ้านทางภาคใต้ของประเทศไทย เป็นการวิเคราะห์จากเอกสาร โดยอาศัยทฤษฎีทางด้านการสื่อสารเชิงวัฒนธรรม (Cultural Communication approach) มาตีความให้มองเห็นภาพของความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม รูปหนึ่งตระกูลกับการสะท้อนอัตลักษณ์ของท้องถิ่น และในท้ายที่สุดเพื่อให้มองเห็นวิธีการสืบทอดการแสดงและพิธีกรรม จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับศิลปินและศิลปินแห่งชาติที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านหนึ่งตระกูลจำนวน 3 ท่านดังนี้ 1. หนึ่งสุชาติ ทรัพย์สิน บุคคลดีเด่นทางวัฒนธรรม สาขากาชางฝีมือ (หัตถกรรมพื้นบ้าน: แกะหนึ่งตระกูล) พ.ศ. 2531 จากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ 2. หนึ่งจัน ธรรมโฆสิต ศิลปินแห่งชาติ พ.ศ. 2532 ด้านศิลปะการแสดง (สาขาหนึ่งตระกูล) 3. หนึ่งจุเลียม กิ่งทอง ศิลปินแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ด้านศิลปะการแสดง (สาขาหนึ่งตระกูล) ปัจจุบันเสียชีวิตแล้ว ดังนั้นจึงเป็นการเก็บข้อมูลกับนายเลิศสิน กิ่งทอง ทายาทผู้สืบทอด

ศิริยุภา พูลสุวรรณ ลาวัณย์ ทองมณต์ และภัทริรา ธีรสวัสดิ์ (2551) กล่าวว่า หลักสูตรท้องถิ่นศิลปะการแสดงพื้นบ้าน (หลักสูตรขับชอ หลักสูตรโปงลาง และหลักสูตรหุ่นไทย) เป็นหลักสูตรที่อิงมาตรฐานหลักสูตรแกนกลางโดยปรับให้เข้ากับสภาพชีวิตจริง ของผู้เรียนตามท้องถิ่นต่างๆ หลักสูตรนี้จึงให้ความสำคัญสอดคล้องกับวิถีชีวิตคนในชุมชน เนื้อหาสาระเป็นเรื่องราวที่มีในท้องถิ่นผ่านการบอกเล่าของผู้รู้หรือยกย่องเป็นปราชญ์ชาวบ้าน หรือครูภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดกระบวนการเรียนรู้เน้นวิธีการเรียนรู้วิถีชีวิตตามสภาพจริงของตัวเอง

กล่าวโดยสรุปเอกสารที่เกี่ยวกับศิลปะการแสดงในโรงเรียน ได้ใจความว่าการศิลปะการแสดงในโรงเรียนเป็นศิลปะที่ได้รับการสืบทอดเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของคนในสังคม หรือชุมชนนั้นๆ ที่สร้างสรรค์ศิลปวัฒนธรรมกันอย่างเป็นหมู่คณะผ่านกระบวนการคิดการทดลอง มีการจดบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร หรือการถ่ายทอดจากคนสู่คนสืบทอดมาจนกลายเป็นวัฒนธรรม ที่มีแบบแผน มีการเรียน การสอน ให้ได้เกิดองค์ความรู้ที่เป็นศิลปะในท้องถิ่นของนักเรียนและมีการถ่ายทอดและสืบทอดต่อไป

3.5 องค์ประกอบการแสดง

ศิลปะการแสดงประเภทนาฏศิลป์และศิลปะการละคร เป็นศิลปะที่เกิดจากการเคลื่อนไหวออกมาในรูปแบบของการแสดงต่างๆ มีส่วนประกอบสำคัญ ดังนี้

3.5.1 เรื่องราว หมายถึง วรรณกรรมที่นำมาใช้ทำเป็นบท เพื่อใช้การแสดงบนเวที ซึ่งมีทั้งเรื่องยาวขนาดยาว และเรื่องยาวขนาดสั้นๆ ซึ่งเป็นแนวในการแสดงทำทางฟองรำต่างๆ

3.5.2 ท่าทาง หมายถึง ท่าทางการเคลื่อนไหวที่ใช้ในการแสดง อันเกิดมาจากท่าทางการเลียนแบบการเคลื่อนไหวตามธรรมชาติของมนุษย์และสัตว์ รวมไปถึงท่าทางที่ประดิษฐ์ขึ้นให้สวยงามเป็นท่า ฟ้อน รำ และเต้น

3.5.3 ดนตรี หมายถึง วงดนตรีประเภทต่างๆ และบทเพลงที่ใช้ประกอบการแสดงซึ่งมีทั้งดนตรีบรรเลง และดนตรีขับร้อง มีหน้าที่ในการประกอบท่าทาง ฟ้อน รำ และเต้น เพื่อสร้างบรรยากาศ อารมณ์ในเรื่องและเชื่อมระหว่างฉาก นอกจากนี้ดนตรีมีบทบาทสำคัญในการแสดงบางประเภทที่ใช้ดนตรีเป็นหลัก

3.5.4 เครื่องแต่งกาย หมายถึง เครื่องแต่งกายของนักแสดงที่มีสีสัน และรูปแบบที่บ่งบอกสถานภาพของตัวละคร นอกจากนี้ การแต่งกายยังจำแนกออกได้ตามยุคสมัยและเผ่าพันธุ์อีกด้วย

3.5.5 สถานที่ หมายถึง สถานที่ที่กำหนด หรือสร้างขึ้นเพื่อการแสดง ซึ่งมีตั้งแต่เวทีกลางแจ้ง เวทีชั่วคราว โรงละคร เป็นต้น นอกจากนี้สถานที่ในการแสดงยังหมายถึง ฉาก แสง เสียง ที่สร้างขึ้นเพื่อประกอบการแสดงให้สมจริงอีกด้วย

3.5.6 ประเภทของการแสดง หมายถึง รูปแบบการแสดงต่างๆ ที่มีชนบ เนื้อหา หรือวิธีการ ในการแสดงที่แตกต่างกัน ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภทหลัก ได้แก่ การแสดงแบบอนุรักษ และการแสดงแบบสร้างสรรค์ เป็นต้น (เครือจิต ศรีบุญนาถ. 2542)

3.6 วิธีการสอนนาฏศิลป์

ไพโรจน์ คะเชนทร์ (จารุณี ชูวงศ์วาล. 2558: 18-23; อ้างอิงจาก ไพโรจน์ คะเชนทร์. ม.ป.ป.) เรื่องการสอนนาฏศิลป์โดยรวมได้ 7 วิธี ดังนี้

3.6.1 การสอนแบบสาธิต

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้อธิบายวิธีการสอนแบบสาธิตว่าเป็นการสอนที่ผู้แสดงหรือกระทำให้ดูเป็นตัวอย่างพร้อมๆ กับอธิบายเพื่อให้ผู้เรียนได้ประสบการณ์ตรงในเชิงรูปธรรม ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการสังเกต ขั้นตอนการสาธิต วิธีสอนแบบนี้เหมาะสำหรับการสอนที่ต้องการให้ผู้เรียนเห็นขั้นตอนการปฏิบัติ คือ ผู้เรียนได้สังเกตการณ์สาธิตของครูผู้สอนแล้วปฏิบัติตามการสาธิต ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจวิธีปฏิบัติได้ดี เพราะเป็นประสบการณ์ตรงสามารถมองเห็นจากครูผู้สอนอย่างชัดเจน ความมุ่งหมายของการสอนแบบสาธิต มีดังนี้

1. กระตุ้นความสนใจของผู้เรียน
2. เน้นคำถามหรือปัญหาใดปัญหาหนึ่งโดยเฉพาะ
3. อธิบายหลักการ
4. พัฒนาการฟังและการสังเกตอย่างใช้ความคิดของผู้เรียน
5. แสดงเทคนิค วิธีการ

6. สรุปความเข้าใจของบทเรียน

7. แสดงวิธีใช้หลักการ

8. การทบทวนบทเรียน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2547: 50)

อาจารย์ ใจเที่ยง นักวิชาการด้านการศึกษาศาสตร์ ได้กล่าวว่า แนวทางการสอนแบบสาธิตจะมีคุณค่ามากขึ้นขึ้นอยู่กับแนวทางการใช้วิธีสอนดังนี้

1. ในระหว่างสาธิตผู้สอนต้องเอาใจใส่ต่อผู้เรียนทุกคน โดยมั่นใจว่าผู้เรียนทุกคนได้เห็นและกำลังสนใจการสาธิตอยู่

2. ขณะที่ผู้สอนเป็นผู้แสดงการสาธิต ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมบ้าง

3. ระหว่างที่สาธิตควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนซักถาม

4. ผู้สอนควรมั่นใจว่าการสาธิตนั้นมีประโยชน์ต่อผู้เรียน

5. ระหว่างการเรียนการสอนด้วยวิธีการสาธิต ผู้สอนไม่ควรบรรยายหรืออธิบายมากเกินไป เพราะจะทำให้การสาธิตขาดความตื่นเต้น เร้าใจ

6. ผู้สอนไม่ควรเร่งสาธิต คือ สาธิตให้ผู้เรียนดูเป็นลำดับขั้นตอน ไม่ควรคิดว่าบางอย่างผู้เรียนเข้าใจแล้ว (อาจารย์ ใจเที่ยง. 2553: 148-149)

ซึ่งตรงกันกับวิธีการสอนนาฏศิลป์ ของวิทยาลัยนาฏศิลป์สุพรรณบุรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม กล่าวว่า เทคนิคการสอนแบบนี้ จะเหมือนรูปแบบการสอนแบบโบราณ คือใช้ตัวครูเป็นสื่อ ครูเป็นผู้ถ่ายทอดทำร่ายด้วยตัวเอง เพราะฉะนั้นครูต้องทำให้สวยที่สุด ถูกต้องที่สุด ดีที่สุด เพราะผู้เรียนต้องอาศัยตัวครูในการสังเกต แล้วเลียนแบบทำร่ายให้เหมือนมากที่สุด การเรียนแบบนี้เหมือนเน้นที่ตัวครูเป็นหลัก แต่ที่จริงแล้ว ครูเปรียบเสมือนสื่อของจริงซึ่งดีกว่าสื่อทางวีซีดี ซีดีไอ เพราะสื่อตัวครูสามารถแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียนได้อย่างทันทั่วทั้งที่ เพราะการเรียนนาฏศิลป์ไทยนั้นหากไม่แก้ไขท่าร่ายทันทีจะทำให้ผู้เรียนเกิดความเคยชินและจะจดจำสิ่งที่ผิดๆติดตัวไป การแก้ไขก็จะยากยิ่งขึ้น (องค์ความรู้เทคนิคการสอนนาฏศิลป์ไทย. 2556: ออนไลน์)

จะเห็นได้ว่าการสอนแบบสาธิตนั้นมีประโยชน์ต่อผู้เรียนเป็นอย่างมากที่จะเน้นให้นักเรียนสังเกตและปฏิบัติตามมีความมั่นใจในการปฏิบัติกิจกรรมพร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ซักถามสรุปความคิดเห็นต่อกิจกรรมการเรียนของตนและผู้เรียนมีส่วนร่วมโดยครูเป็นผู้สาธิตในการสอน และให้ความรู้

3.6.2 การสอนแบบฝึกปฏิบัติ

ทศนา เขมมณี นักวิชาการด้านการศึกษาศาสตร์ ได้อธิบายถึงวิธีสอนโดยการให้ปฏิบัติว่าเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นการพัฒนาทักษะทางภาษา ดนตรี ขับร้อง นาฏศิลป์ และด้านศิลปะ เป็นต้น โดยใช้วิธีการฝึกฝนซ้ำๆจนกระทั่งนักเรียนเกิดทักษะที่ต้องการถึงขั้นที่กำหนดไว้ การฝึกปฏิบัตินี้อาจทำการฝึกในลักษณะเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มพร้อมๆ กันแล้วแต่

ความเหมาะสม ซึ่งครูจะทำหน้าที่อธิบายและสาธิตทักษะที่ต้องการฝึกฝนให้นักเรียนดูเป็นตัวอย่างแล้วจึงให้นักเรียนทำการฝึกโดยมีครูคอยดูแลการฝึกให้คำแนะนำ ช่วยแก้ไขจุดบกพร่อง จนกระทั่งนักเรียนมีทักษะที่ต้องการพัฒนาถึงระดับที่กำหนดไว้ การสอนแบบฝึกปฏิบัตินี้นักเรียนจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมตลอดเวลา เพราะเป็นการกระทำที่นักเรียนทุกคนต้องฝึกปฏิบัติ และขณะฝึกอาจมีการใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์ต่างๆประกอบการฝึกปฏิบัติด้วย เช่น รูปภาพ ภาพยนตร์ เทปบันทึกเสียงหรือเทปบันทึกภาพ ประโยชน์ของวิธีการสอนแบบฝึกปฏิบัติ คือ ใช้สำหรับการพัฒนาทักษะที่ต้องการเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้และการฝึกฝนด้วยตัวเองให้นักเรียนรู้จักการเรียนรู้ด้วยการกระทำ สำหรับข้อจำกัดของการสอนแบบฝึกปฏิบัติ คือ ถ้าครูใช้วิธีฝึกปฏิบัตินี้มากเกินไปจนเป็นการฝอ จะทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย และขณะที่นักเรียนทำการฝึกปฏิบัติครูควรแนะนำช่วยเหลือนักเรียนอย่างทั่วถึง (ทศนา แหมมณี. 2554: 34-36)

ดังนั้นความสำคัญของการสอนแบบฝึกปฏิบัติเป็นการสอนที่ทำให้การเรียนการสอนสมบูรณ์เพราะเป็นการศึกษาที่ผสมผสานกันระหว่างภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ นักเรียนได้เรียนรู้จากของจริงและลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง การสอนแบบนี้จะช่วยนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ในเรื่องของการนำไปใช้ ครูผู้สอนได้เห็นผลการสอนทันที สอนแล้วนักเรียนทำได้จริงหรือไม่ นอกจากนี้ การสอนและการเรียนแบบฝึกปฏิบัติยังมีความสำคัญของการฝึกฝนทักษะต่างๆ พร้อมๆ กันไปด้วย

วิไลวรรณ พิศประเสริฐ (2543) นักวิชาการด้านการศึกษ ได้อธิบายวัตถุประสงค์สำคัญของการสอนแบบฝึกปฏิบัติ ดังนี้

1. เพื่อเรียนรู้ด้านวิธีการ ผู้เรียนได้ประสบการณ์ตรงจากการสังเกตและทดลอง
2. เพื่อฝึกทักษะ ควรเป็นทักษะพื้นฐานในการแสวงหาความรู้และฝึกเพิ่มเติมเมื่อนำไปใช้
3. เพื่ออธิบายหลักการที่มีลักษณะเป็นนามธรรมจึงต้องอาศัยการปฏิบัติให้เข้าใจ
4. เพื่อฝึกการใช้เครื่องมือ
5. เพื่อฝึกการรวบรวมข้อมูล แปลความจัดหมวดหมู่แล้วสรุปนำไปแก้ปัญหาด้วยตนเอง
6. เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติ ทดลองด้วยวิธีการต่างๆ
7. เพื่อเป็นการสนองจุดมุ่งหมายทางการศึกษาด้านทักษะพิสัย (Psychomotor) คือ มุ่งให้เห็น เข้าใจ สัมผัสและปฏิบัติได้ในสิ่งที่เรียน

การจัดกลุ่มผู้เรียนในการฝึกปฏิบัติกิจกรรมของการสอนแบบฝึกปฏิบัตินั้น สามารถฝึกปฏิบัติเป็นรายบุคคลและรายกลุ่มย่อย จำนวนคนในแต่ละกลุ่มประมาณ 4-6 คน ควรละคนเก่ง ปานกลาง อ่อน เข้าด้วยกัน เพื่อจะได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน บทบาทของครูในการสอนแบบฝึกปฏิบัติเป็นการสอนให้ครูต้องเตรียมผู้เรียนโดยเร้าความสนใจและชี้แจงจุดประสงค์ในการเรียนให้ชัดเจน ครูต้องสาธิตและอธิบายกระบวนการปฏิบัติ และให้คำแนะนำหลังจากที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมแล้ว ครูนำอภิปรายสรุปผลการเรียนและทำการประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรม (วิไลวรรณ พิศประเสริฐ. 2543: 41-42)

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านนาฏศิลป์โดยใช้วิธีการฝึกฝนซ้ำๆ จนกระทั่งผู้เรียนเกิดทักษะการฝึกปฏิบัติ อาจฝึกเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่มโดยครูเป็นผู้คอยดูแลช่วยเหลือให้คำแนะนำ การฝึกสอนแบบฝึกปฏิบัตินักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมตลอดเวลา ขณะฝึกอาจใช้สื่อ อุปกรณ์ต่างๆประกอบการฝึกปฏิบัติ เช่น รูปภาพ แอพนันทิกเสียง วีดิทัศน์ ประโยชน์ของการฝึกปฏิบัติ คือ เป็นการพัฒนาทักษะที่ต้องการให้ผู้เรียนรู้จักการเรียนรู้ด้วยการกระทำ ส่วนข้อจำกัดคือ ครูใช้วิธีฝึกปฏิบัติมากเกินไป ทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายขณะที่ผู้เรียนฝึกปฏิบัติ ครูควรช่วยเหลือดูแลอย่างทั่วถึง ซึ่งตรงกันกับ วิธีการสอนนาฏศิลป์ ของวิทยาลัยนาฏศิลป์สุพรรณบุรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม ยังกล่าวอีกว่า ในการสอนนาฏศิลป์ไทยนั้น แต่โบราณครูผู้สอนจะสอนผู้เรียน โดยเริ่มฝึกปฏิบัติท่าราชตั้งแต่การฝึกหัดเบื้องต้น ดัดมือ ตบเข้า ถองสะเอว เดินเส้า แล้วเริ่มฝึกแม่ท่า เพลงช้า เพลงเร็ว เพลงพื้นฐาน เมื่อชำนาญแล้วจึงเริ่มต่อเพลงหน้าพาทย์เบื้องต้น เช่น เชิด เสมอ โอต ฯลฯ ต่อจากนั้นครูจะเลือกผู้เรียนที่มีท่วงท่าลีลาสง่างาม มีทักษะการปฏิบัติท่าราชที่ดี มาฝึกหัดโขนหรือละครในกระบวนท่าราชของตัวละครแต่ละตัว เช่น พระราม พระลักษมณ์ สีดา ทศกัณฐ์ อีเหนา บุษบา (องค์ความรู้เทคนิคการสอนนาฏศิลป์ไทย. 2556: ออนไลน์)

3.6.3 การสอนแบบให้ปฏิบัติจริง (Performance Test)

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2547: 102-103) ได้อธิบายและชี้แจงเกี่ยวกับการสอนแบบให้ปฏิบัติจริงว่าการจัดกระบวนการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ โดยเน้นการปฏิบัติจริงซึ่งเป็นกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท่ามุงให้ผู้เรียนเผชิญกับสถานการณ์จริง โดยฝึกปฏิบัติจริง ฝึกคิด ลงมือทำ แสวงหาความรู้ และแก้ปัญหาด้วยตนเอง ซึ่งการสอนให้ปฏิบัติจริงมีหลักเกณฑ์การสอน จุดมุ่งหมายการสอนและขั้นตอนการจัดกระบวนการเรียนรู้ ดังนี้

หลักเกณฑ์การสอน

1. วางจุดประสงค์ของการฝึกปฏิบัติให้ชัดเจน
2. กำหนดหน้าที่ของแต่ละคนให้แน่นอน
3. บอกวิธีการหาความรู้ จากที่ใด เมื่อไร และอย่างไร

จุดมุ่งหมายการสอน

1. เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการด้วยตนเอง
2. เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้หลักการจากการฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง
3. เพื่อให้ผู้เรียนได้รับทราบข้อมูลที่ครบถ้วนเป็นหมวดหมู่ด้วยตนเอง
4. ผู้เรียนได้ฝึกการใช้เครื่องมือประกอบการฝึกปฏิบัติ
5. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทดลองเทคนิคต่างๆด้วยตนเอง

ขั้นตอนการจัดกระบวนการเรียนรู้

1. สำรวจความต้องการของผู้เรียน
2. วิเคราะห์หลักสูตรและคำอธิบายรายวิชา
3. จัดทำแผนการสอน และหาสื่อการเรียนรู้
4. จัดเตรียมแหล่งเรียนรู้
5. วัดผลประเมินผล
6. สรุปและเสนอแนะผลการเรียน
7. ปรับปรุงการเรียนรู้และนำไปใช้

ดังนั้น การสอนแบบให้ปฏิบัติจริง ผู้สอนต้องจัดการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทยให้มีกระบวนการเรียนรู้เป็นขั้นตอนดังที่กล่าวข้างต้นและเน้นผู้เรียนให้ฝึกปฏิบัติจริง ฝึกคิดลงมือทำ สามารถแก้ไขปัญหาด้วยตนเองได้

3.6.4 การสอนแบบบรรยาย

การสอนแบบบรรยายหรืออธิบาย เป็นการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญในการเรียนการสอน เป็นการนำเสนอเรื่องราวให้นักเรียนทราบทั้งหมด วิธีนี้อาจจะเป็นการบรรยายโดยมีอุปกรณ์การสอนประกอบหรือบรรยายโดยการสาธิตประกอบ เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ซักถามหรือแสดงความคิดเห็น สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้กล่าวถึงวิธีสอนแบบบรรยายไว้ ดังนี้

การสอนแบบบรรยายเป็นการสอนที่ครูสามารถสอนเนื้อหาความรู้แก่นักเรียนได้มากในคาบเวลาหนึ่ง โดยยึดครูเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ ผู้เรียนเป็นผู้รับฟังและจดบันทึกความรู้เป็นการประหยัดเวลาในการทำกิจกรรม วิธีสอนแบบนี้ จะได้เนื้อหามากกว่าวิธีสอนแบบอื่นๆ ครูต้องเตรียมการสอนมาเป็นอย่างดี ควรใช้สื่อประกอบการอธิบายด้วย สามารถสอนผู้เรียนได้จำนวนมาก ตั้งแต่ 20-200 คน เป็นการสอนที่มีข้อดี คือ สอนได้ง่าย ใช้อุปกรณ์การสอนน้อยแต่ใช้ความสามารถของผู้สอนเป็นหลัก (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2547: 45)

ดังนั้น วิธีการสอนแบบนี้ใช้เมื่อครูต้องการนำเสนอความรู้ให้แก่ผู้เรียน เสนอเนื้อหา ของบทเรียน ต้องการขึ้นบทเรียนใหม่ อธิบายทราฐาและผู้เรียนต้องรับฟังข้อมูลก่อนการปฏิบัติกิจกรรม การสรุปสิ่งที่เรียน นับได้ว่าเป็นการสอนแบบบรรยายมีประโยชน์ต่อผู้เรียนเช่นเดียวกับการสอนแบบ อื่นๆ และยังคงเป็นวิธีการสอนที่ใช้กันแพร่หลายมากในปัจจุบัน ซึ่งตรงกันกับ วิธีการสอนนาฏศิลป์ ของวิทยาลัยนาฏศิลป์สุพรรณบุรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม กล่าวว่า เทคนิคการ สอนในลักษณะนี้ ผู้สอนมีการสร้างข้อตกลงกับผู้เรียนก่อนเรียนในด้านต่างๆ อาทิ การปฏิบัติตัวก่อน และขณะเรียน จะเบียบวิธีปฏิบัติในการเรียน อาทิ การส่งงาน การทำงานที่ได้รับมอบหมาย การแต่ง กายชุดฝึกปฏิบัติ (ผ้าแดง) รวมถึงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ผู้เรียนพึงมีนอกเหนือจากที่กำหนดไว้ ตามหลักสูตร ซึ่งผู้เรียนและผู้สอนมีความเข้าใจตรงกัน มีความพึงพอใจในข้อตกลงต่างๆ ทำให้การ เรียนการสอนบรรลุผลตามตัวชี้วัด ผู้เรียนและผู้สอนมีความสุข ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี เป็นที่พอใจ ของทุกฝ่าย และเป็นการสร้างลักษณะนิสัยที่ดีของผู้เรียนได้ต่อไปในอนาคต (องค์ความรู้เทคนิคการ สอนนาฏศิลป์ไทย. 2556: ออนไลน์)

3.6.5 การสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์

นักวิชาการด้านการศึกษได้อธิบายว่าการสอนต้องเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แหล่ง ความรู้เกิดจากผู้เรียนทุกคน ครูจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนสามารถค้นหาคำตอบด้วยตนเองโดยใช้ กระบวนการคิด กระบวนการกลุ่มและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้โดยสามารถจัดการสอน ด้วยวิธีการสอนแบบต่างๆ หรือสอนโดยบูรณาการเนื้อหาสาระต่างๆ หรือสอนกลุ่มสัมพันธ์โดยได้ อธิบายขั้นตอนการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์ไว้ 5 ขั้นตอน ดังนี้ (อุษา ไชยชนะ. 2550: 28-29)

1. ขั้นนำ การทบทวนความรู้เดิม การสร้างบรรยากาศให้เหมาะสมและเอื้อ ต่อการเรียนรู้ที่จะตามมา
2. ขั้นกิจกรรม ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและรับผิดชอบในการเรียนของตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ที่จะสามารถนำมาวิเคราะห์หรืออภิปรายให้เกิดการเรียนรู้ที่ชัดเจนได้
3. ขั้นอภิปราย ให้โอกาสผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความคิด ความรู้สึก และการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น
4. ขั้นสรุปและนำไปใช้ การรวบรวมความคิดเห็นจากกิจกรรมจนได้ข้อสรุปที่ ชัดเจน
5. การประเมินผล ครูจำเป็นต้องประเมินผลว่าผู้เรียนได้บรรลุจุดมุ่งหมาย ที่ตั้งไว้หรือไม่

จากที่กล่าวข้างในสามารถสรุปได้ว่า หากครูต้องการจัดการเรียนการสอนนาฏศิลป์ให้สอดคล้องกับหลักการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์ ครูต้องมีการเตรียมหลักการสอน กำหนดขั้นตอนและรู้จักลักษณะนักเรียน ในกลุ่มผู้เรียนต้องรู้จักทำงานกลุ่ม รู้จักปรับตัว มีความอ่อนไหว ใจกว้างและกล้าแสดงออก เป็นการสอนที่ยึดกลุ่มเป็นหลักในการทำกิจกรรม ผู้เรียนได้รับบทบาทของตนเอง รู้หน้าที่รับผิดชอบ การสอนแบบนี้ครูต้องรู้หลักการสอน การกำหนดขั้นตอนการสอนและรู้จักลักษณะของนักเรียนในกลุ่มผู้เรียน ซึ่งตรงกับ จารุวรรณ ชิตตะเสน เรื่อง การปฏิบัติการสอนชุมนุมนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือ กล่าวว่า จากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชานาฏศิลป์พบว่า มีกลุ่มนักเรียนที่มีปัญหาขาดทักษะการปฏิบัตินาฏศิลป์ ทำให้เกิดปัญหาในชั้นเรียน เพราะนักเรียนกลุ่มนี้ไม่สามารถเรียนตามทันเพื่อนร่วมชั้นได้ และส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชานาฏศิลป์อยู่ในเกณฑ์ต่ำ ดังนั้น ทางกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะได้เล็งเห็นความสำคัญของปัญหาดังกล่าว จึงหาวิธีจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการ พี่สอนน้อง เพื่อนสอนเพื่อน ที่นำมาแก้ปัญหาทักษะการปฏิบัติของนักเรียนกลุ่มนี้ เพื่อให้มีการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน ให้นักเรียนมีการพัฒนาเรียนรู้เต็มตามศักยภาพ และมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง (นางจารุวรรณ ชิตตะเสน. 2552: ออนไลน์)

3.6.6 การสอนซ่อมเสริม

คลาค และ สตาร์ (2556) กล่าวถึงการสอนซ่อมเสริมไว้ว่าเป็นการสอนสำหรับผู้เรียนที่ยังไม่ผ่านจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการสอนในประเทศไทยคือแนวทางการปฏิบัติในการประเมินผลนักเรียนไว้ว่า นักเรียนคนใดไม่ผ่านจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมให้ถือเป็นหน้าที่ของครูที่ต้องทำการสอนซ้ำเพื่อสามารถให้ผู้เรียนผ่านได้ในเวลาใกล้เคียงกันกับเพื่อนร่วมชั้นด้วย ในประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่องการปรับปรุงแก้ไขนี้ว่า “การสอนซ่อมเสริม” (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จันทบุรีเขต 2. 2556: ออนไลน์) จากที่กล่าวมาข้างต้นทำให้ทราบว่า การสอนนาฏศิลป์เป็นการสอนด้านทักษะการรำที่จำเป็นต้องใช้การสอนแบบต่างๆ ร่วมด้วยเพื่อประสิทธิภาพในการสอน และสิ่งที่ต้องคำนึงถึงอีกประการหนึ่ง คือ วิธีสอนให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการเรียน เพราะการแสดงจะสวยงามน่าดูนั้นผู้แสดงจะต้องมีทักษะในการรำอย่างคล่องแคล่ว มีลีลาท่าร่าที่อ่อนช้อยงดงามตามแบบนาฏศิลป์ไทย โดยการเคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกาย ได้แก่ แขน ขา มือ ลำตัว ศีรษะและไหล่ให้เคลื่อนไหวไปพร้อมๆ กัน โดยการสังเกตและเลียนแบบจากครูผู้สอนหรือสื่อการสอนที่กำหนดไว้ให้ดีที่สุด

3.6.7 การสอนทักษะ

การสอนให้เกิดทักษะนอกจากอาศัยสติปัญญา ความคิด ความรู้ความเข้าใจ และเจตคติต่อนาฏศิลป์ไทยแล้ว ยังต้องอาศัยทักษะในการทำงาน ทักษะเป็นปัจจัยสำคัญในการช่วยให้การทำงานคล่องแคล่วมีประสิทธิภาพ มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของทักษะ ดังนี้

เรณู โกศินานนท์ นักวิชาการทางการศึกษาและทางด้านนาฏศิลป์ไทยกล่าวถึงความหมายของทักษะว่า ทักษะเป็นแบบของพฤติกรรมที่กระทำไปด้วยความราบเรียบ (Smoothy) ถูกต้องรวดเร็วและแม่นยำ ซึ่งเป็นผลมาจากการพัฒนาตนเอง โดยศึกษาข้อมูลจากกระทรวงศึกษาธิการ ที่ได้ให้ความหมายของทักษะว่า หมายถึงการเรียนรู้ที่แสดงออกในด้านการบังคับ กลไกของร่างกายให้ปฏิบัติงานต่างๆ มี 7 ระดับ ได้แก่ รับรู้การกระทำ การเตรียมความพร้อม การตอบสนองภาพ ปรับกลไกการตอบสนอง ตอบสนองโดยอัตโนมัติ ดัดแปลงกระบวนการตอบสนองและประยุกต์ใช้ในสถานการณ์อื่นๆ (เรณู โกศินานนท์. 2545: 85)

สำหรับขั้นตอนการสอนทักษะ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้เสนอ ขั้นตอนการสอนทักษะเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นรู้ชัดเห็นจริงและขั้นลงมือกระทำ ดังนี้

1. ขั้นรู้ชัดเห็นจริง ประกอบด้วย

- 1.1 การบรรยายนำ เพื่อให้ข้อมูลโดยตั้งคำถามหรือยกตัวอย่างที่ใกล้ตัวนักเรียน
- 1.2 ให้ประสบการณ์ใช้ทักษะ ได้แก่ การให้ผู้เรียนฝึกหรือแสดงตามครู
- 1.3 การสาธิตโดยแสดงบทบาทสมมติ
- 1.4 การวิเคราะห์จากสถานการณ์จำลองหรือจากการสาธิต เพื่อให้เข้าใจชัดเจนถึงขั้นตอนและวิธีการในแต่ละขั้นตอน (จารุณี ชูวงษ์वाल. 2558: 18-23)

4. ประวัติและความเป็นมาการรำกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์

4.1 โรงเรียนอนุบาลไพศาลี (อำเภอไพศาลี)

ความเป็นมาของการรำกลองยาวในโรงเรียนเริ่มก่อตั้ง โดยอาจารย์ประภัศพาส อัมพาส ก่อตั้งคณะกลองยาวประมาณ พ.ศ. 2530 เริ่มจากชาวบ้านที่นี้จะเล่นตีกลองยาวกัน แล้วเด็กจะซึมซับมา คุณครูผู้ก่อตั้งอยากจะให้นักเรียนได้ซึมซับจึงได้ก่อตั้งทีมกลองยาวขึ้นมา ผู้สอนรำกลองยาวได้ศึกษาในมหาวิทยาลัย ปัจจุบันมีอาจารย์ผู้รับผิดชอบคณะกลองยาวคือ คุณครูเตือนใจ ตวโลดล (สอนกลองรำ) คุณครูจงรัก รุ่งเรือง (สอนกลองตี)

4.2 โรงเรียนวัดหนองจิกรี (อำเภอตาคลี)

ความเป็นมาของการรำกลองยาวในโรงเรียน เริ่มก่อตั้งโดย ครูฉลวย สุชาติวุฒิ เริ่มก่อตั้งเมื่อปีพ.ศ. 2530 ประมาณ 30 กว่าปีแล้ว มีประวัติความเป็นมาของการรำกลองยาวในโรงเรียนเริ่มจากเข้ามาบรรจุเป็นครู จากนั้นก็เริ่มก่อตั้งคณะกลองยาวโรงเรียนวัดหนองจิกรี โดยครูผู้สอนรำกลองยาวของท่านอาจารย์ตามประวัติเมื่อก่อนคือครูสอวิชาชุดไม่ได้ผ่านสถาบันหรืออะไรมา สอบชุดกรมศ. แล้วก็จะมีวิชาเรื่องจึงเหลือวิชานาฏศิลป์และเข้าไปอบรมที่กรมศิลปากร และได้เรียนการรำกลองยาว จึงนำเอามาปรับใช้ประยุกต์ให้เป็นการสอนการรำในแบบของท้องถิ่น ปัจจุบันมีอาจารย์ ฉวย สุชาติบุตร และครูเยาวดี เป็นผู้รับผิดชอบคณะกลองยาว

4.3 โรงเรียนบ้านตุ๊กแก (อำเภอท่าตะโก)

ความเป็นมาของการรำกลองยาวในโรงเรียนเริ่มก่อตั้งได้ 36 ปี เริ่มจากไปดูโรงเรียนเขาทองแล้วมาเริ่มก่อตั้ง เริ่มก่อตั้งคณะกลองยาวขึ้นเมื่อพ.ศ. 2523 โดยประวัติความเป็นมาของการรำกลองยาวในโรงเรียนมีลุงหวัน สุขแจ่ม ร่วมด้วยครุมาณี ทองมี เป็นผู้ก่อตั้งได้เข้ามาถ่ายทอดการรำกลองยาวให้แก่ครูและนักเรียน ครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2536 ปี พ.ศ. 2538 ได้ไปศึกษาดูงาน โดยนายประเสริฐ เป็นประธานกรรมการ และท่านผอ.วิทยา สารชาติ มาเป็นผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านตุ๊กแก ก็ได้ไปเห็นที่อื่นที่มีกลองยาว จึงเกิดแนวความคิดในการจะนำเอารำกลองยาวเข้ามาสอนเด็กๆ ในโรงเรียน ส่วนในชาวบ้านเขามีการแสดงกลองยาวกันอยู่แล้ว ก็ไปดูรูปแบบกลองยาวที่โรงเรียนบ้านเขาทอง มีคณะครูและกรรมการโรงเรียนไปศึกษาดูงานพอเห็นรูปแบบจึงกลับมาประชุมวางแผนในการจัดตั้งวงรำกลองยาวในโรงเรียน ปัญหาคือทุนที่จะนำมาซื้อกลองต้องใช้บพอสสมควร เลยใช้วิธีการเรียกรายเงินบริจาค จากชาวบ้าน ผู้ปกครองรวมมาได้ถึง 30,000 บาท จึงนำมาซื้อกลองและฝึกฝนเด็กๆ ใช้ระยะเวลากว่า 2 เดือนจนกว่าจะได้เป็นวงกลองยาวขึ้นมา ผลงาน คือเปิดกีฬายูวชนเกมส์ ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต จะมีวงกลองยาวทั้งจังหวัดประมาณ 20-30 วง มาซ้อมรวมกันทั้งจังหวัด รวมเด็กกว่า 900 ชีวิต ปัจจุบันมีอาจารย์ผู้รับผิดชอบคณะกลองยาวดังนี้ 1. นานนิวัตร วิไลวรรณ ประธาน ผอ.โรงเรียนบ้านตุ๊กแก 2. นายหวัน สุขแจ่ม รองประธาน (ปราชญ์ชาวบ้าน) 3. นายณัฐวุฒิ ยอดหมวก รองประธาน ครูชำนาญการพิเศษ 4. นายวาว สุขแจ่ม เลขานุการ (ปราชญ์ชาวบ้าน) 5. นางสาวศนิษา ฤทธิ์บำรุง เภรวิทยากรชำนาญการพิเศษ 6. นายณัฐกรณ์ กาจธัญญการ ประธานสัมพันธ์ ครูชำนาญการ 7. นายธีรพันธ์ ศรีศรีไกร สวัสดิการประธานคณะกรรมการ 8. นางสาวปราณี สุขแจ่ม สวัสดิการครูชำนาญการ 9. นางสาวปัทมณ ยอดนิมมา สวัสดิการครูชำนาญการ 10. นายมนัสฉินประกอบ สวัสดิการครูชำนาญการ 11. นางสาวจันจิรา ยอดนิล สวัสดิการครูชำนาญการ

4.4 โรงเรียนวัดแสงธรรมสิทธิาราม (อำเภอชุมแสง)

ความเป็นมาของการรำกลองยาวในโรงเรียนเริ่มก่อตั้งคณะกลองยาวโดยคุณครูมณฑา คำดี ครูสุดีก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2512 รวม 40 กว่าปี มีประวัติความเป็นมาของการรำกลองยาวในโรงเรียนเริ่มจากครูสมัย นันทารมณ และท่านผู้อำนวยการในสมัยนั้นครูเชิด ผูกพานิชย์เมื่อก่อนเป็นรำระบำแขก พอตอนหลังมาจับการรำกลองยาวซึ่งมีแบบแผนมาแล้วจึงทำให้การสืบสานเป็นไปได้ง่ายขึ้น เราแค่มิหน้าทีรักษาไว้ ลักษณะของโรงเรียนคือ ย่อมง่ายให้ช่วย แต่เอกลักษณ์คือ กลองยาวแสงธรรมครูผู้สอนรำกลองยาวรุ่นแรกมาตามประวัติเริ่มจากครูจันจิราเคยเป็นศิษย์เก่าโรงเรียนนี้ แล้วก็เคยรำกลองยาวสมัยเป็นเด็ก สมัยก่อนที่นี้จะให้ผู้หญิงรำล้วน กลองยาวในโรงเรียนนี้มีประวัติการถ่ายทอดมายาวนานจากผู้อำนวยการแต่ละรุ่น ก็จะสืบสานอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทยมาโดยตลอด ปัจจุบันมีอ.จันจิรา จัทรสิทธิบวร เป็นผู้รับผิดชอบคณะกลองยาว

4.5 โรงเรียนวัดบางม่วง (อำเภอมะนัง)

ความเป็นมาของการรำกลองยาวในโรงเรียน เริ่มก่อตั้งโดยคณะผู้บริหารและคณะครูคิดจะอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยจึงได้ขอความสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลวัดไทร ก่อตั้งคณะกลองยาวขึ้นเมื่อ ปีการศึกษา 2552 มีประวัติความเป็นมาของการรำกลองยาวในโรงเรียนเริ่มจากระยะแรกเริ่มมีแต่กลองยี่นก่อนและค่อยๆพัฒนามาเป็นการรำกลองยาวแบบในปัจจุบัน ผู้สอนกลองยาวรุ่นแรกจะเป็นวิทยากรภายนอกนางสาวประทีป นุททิกและนางสาวกมลชนก นุกุลอุดมกิจพานิชเป็นผู้เผยแพร่การรำกลองยาวปัจจุบันมี อ.พรเพ็ญ บุญธรรม และอ.วรางคณา สังพาลีเป็นผู้รับผิดชอบคณะกลองยาว

4.6 โรงเรียนบ้านเขาทอง (อำเภอยะหริ่ง)

ความเป็นมาของการรำกลองยาวในโรงเรียน เริ่มก่อตั้งคณะกลองยาวนี้ โดยท่าน ผอ. ประเทือง เหมือนเตย ก่อตั้งตั้งแต่ปีพ.ศ. 2539 ประมาณ 20 ปี มีประวัติความเป็นมาของการรำกลองยาวในโรงเรียน เริ่มจากกลองยาวต่อตัว โรงเรียนเขาทองพิทยาคม ตำบลเขาทอง อำเภอยะหริ่ง จังหวัดนครสวรรค์ก่อตั้งขึ้นมาได้ประมาณยี่สิบกว่าปีมาแล้ว โดยมีนายประเทือง เหมือนเตย ซึ่งขณะนั้นเป็นผู้อำนวยการโรงเรียนเขาทองพิทยาคมได้เป็นผู้ก่อตั้งการเล่นกลองยาวต่อตัว โดยมี ท่านอาจารย์ วีรวรรณ สังวรโยธิน เป็นครูประจำโรงเรียนเขาทองพิทยาคมเป็นผู้คิดค้นประดิษฐ์ทำรำให้แก่นักเรียนที่มาฝึก เหตุที่ ผอ. ประเทือง เหมือนเตย ได้ก่อตั้งชมรมกลองยาวต่อตัวของโรงเรียนขึ้นเพราะ เมื่อปี พ.ศ. 2534 ทางจังหวัดนครสวรรค์ได้จัดงานประกวดแข่งขันการเล่นกลองยาวต่อตัวขึ้นจุดประสงค์เพื่ออนุรักษ์ไว้ให้คนรุ่นหลังได้ดูเป็นแบบอย่าง ผอ. ประเทือง เหมือนเตยจึงได้จัดตั้งทำชมรมการเล่นกลองยาวต่อตัวภายในโรงเรียนขึ้นมาเพื่อที่จะนำไปประกวดกับทางจังหวัด และเมื่อทางโรงเรียนเขาทองพิทยาคมได้เข้าร่วมประกวดโรงเรียนเขาทองก็ได้รับรางวัลชนะเลิศอันดับที่หนึ่ง ชมรมการเล่นกลองยาวต่อตัวของโรงเรียนเขาทองพิทยาคม อำเภอเขาทอง จังหวัดนครสวรรค์ จึงได้มีชื่อเสียงมาจนถึงทุกวันนี้ ผู้สอนรำกลองยาวรุ่นแรก คือท่านผอ.ประเทือง เหมือนเตย เป็น ผอ.โรงเรียนเขาทองสมัยนั้น และผอ.ได้ส่งครูเข้าร่วมการอบรม หลังการอบรมก็มีโครงการต่อเนื่องมีการแข่งขันการรำกลองยาว แล้วได้พาเด็กไปที่หมู่ 9 ไปหาชาวบ้านที่ตีกลองยี่นหลงเหลืออยู่ เพื่อไปฝึกปัจจุบันมี ครูจิราพร แดงทรัพย์ และอ.เรวัชร แดงทรัพย์ เป็นผู้รับผิดชอบคณะกลองยาว

4.7 โรงเรียนวัดบ้านไร่ (อำเภอลาดยาว)

ความเป็นมาของการรำกลองยาวในโรงเรียน เริ่มก่อตั้งคณะกลองยาวโดย ครูจุน กสิวัตร ก่อตั้งคณะกลองยาวขึ้นเมื่อพ.ศ. 2542 มีประวัติความเป็นมาของการรำกลองยาวในโรงเรียนเริ่มจากแสดงการต้อนรับผู้มาเยือนช่วยงานของชุมชน ทางวัด ผู้สอนรำกลองยาวตามประวัติมีนักการในตำแหน่งช่างไม้ระดับ 4 เป็นผู้ถ่ายทอดการรำกลองยาวในตอนนั้น ปัจจุบันคุณครูจุน กสิวัตร เป็นผู้รับผิดชอบคณะกลองยาว

4.8 โรงเรียนบ้านแหลมยาง (อำเภอเก้าเลี้ยว)

ความเป็นมาของการรำกลองยาวในโรงเรียนมีมาได้ระยะหนึ่งยังไม่ทราบข้อมูลเนื่องจากกลองยาวในหมู่บ้านมีมาช้านาน แต่ทางโรงเรียนได้ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2548 มีประวัติความเป็นมาของการรำกลองยาวในโรงเรียนเริ่มจากการแสดงกลองยาวในจังหวัดนครสวรรค์มีมานานเมื่อครั้งเสด็จประพาสต้น ชาวบ้านส่วนหนึ่งได้มีโอกาสไปเข้าเฝ้าแสดงกลองยาว ชาวบ้านในท้องถิ่นในอำเภอก้าวเลี้ยวมีนักปราชญ์ชาวบ้านหลายท่านที่ยังรักษาศิลปะกลองยาวไว้ ทางโรงเรียนเลยเล็งเห็นประโยชน์ในการอนุรักษ์ศิลปะพื้นบ้านนี้ให้คงดำรงสืบไว้เลยจัดให้มีการสอนรำกลองยาวเป็นหลักสูตรท้องถิ่น โดยผู้สอนรำกลองยาวเริ่มแรกเป็นการนำของท่านผอ.สมทรง ยอดนิล อดีตผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านแหลมยาง และชาวบ้านที่เข้ามาสอนให้เด็กได้ฝึกซ้อม รำ ตีกลอง ปัจจุบันมีอาจารย์ผู้รับผิดชอบดังนี้

1. อ.ธนารักษ์ เไรไร 2. อ.สมเจตน์ ลูกปัต ธวัช 3. เลิศธนกิจ ครูผู้สอน 4. ส.ต. ยิ่ง ดีสารพันธ์ สมาชิกกลุ่มเถิดเทิงกลองยาว 5. อ.สมทรง ยอดนิล อดีตผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านแหลมยาง ปัจจุบันเป็นท่าน 6. ผอ.นิวัฒน์ และปราชญ์ชาวบ้านอีกหลายท่าน

4.9 โรงเรียน วัดหนองพรมหน่อ (อำเภอโกรกพระ)

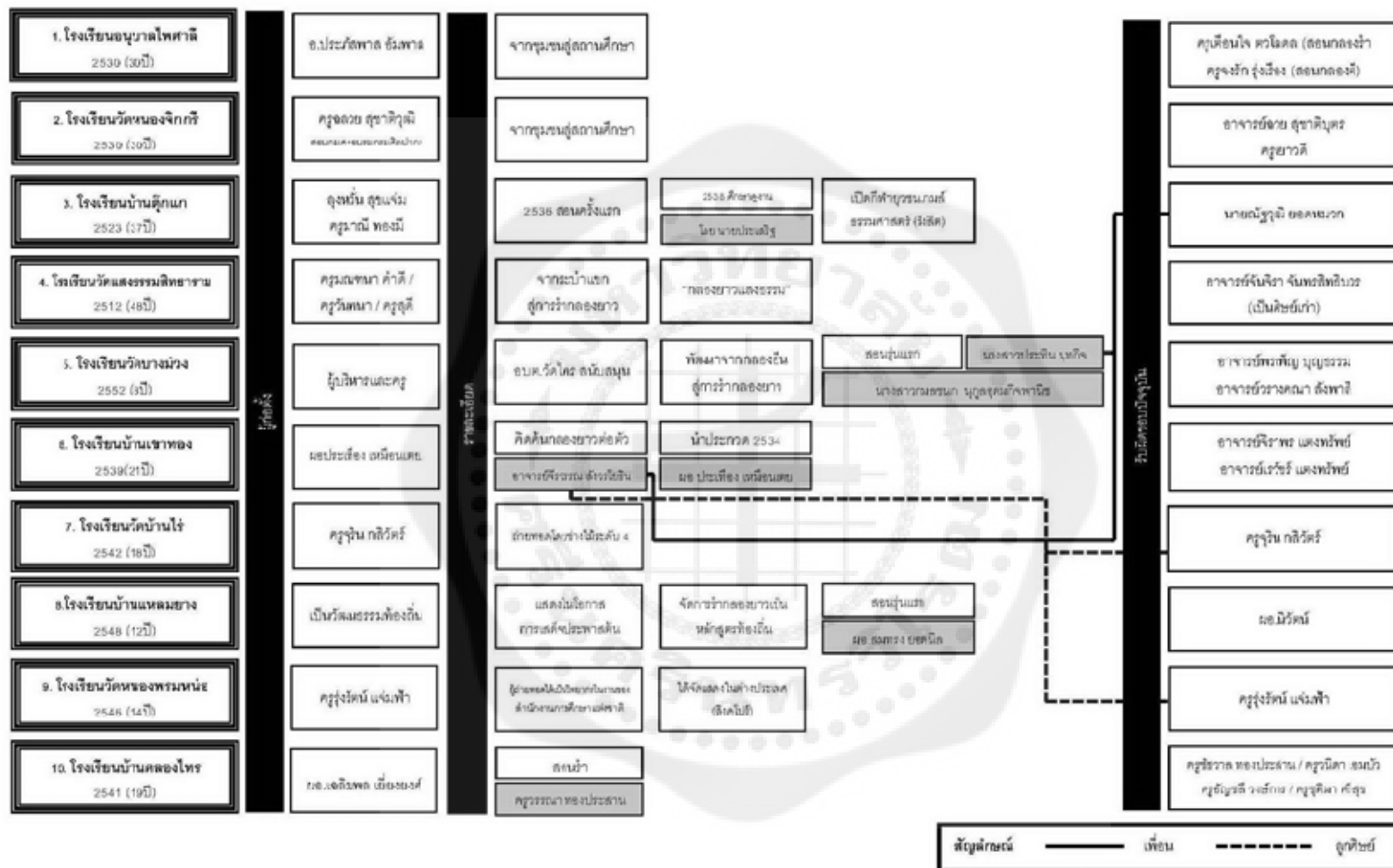
ความเป็นมาของการรำกลองยาวในโรงเรียนเริ่มก่อตั้งคณะกลองยาว โดยครูรุ่งรัตน์ แจ่มฟ้า ก่อตั้งคณะกลองยาวขึ้นเมื่อปีพ.ศ. 2546 มีประวัติความเป็นมาของการรำกลองยาวในโรงเรียนเริ่มจากตั้งแต่อาจารย์ได้เริ่มเข้ามาบรรจุ ก็นำศิลปะการรำกลองยาวเข้ามาฝึกสอนเด็กๆ จนถึงปัจจุบัน โดยผู้สอนรำกลองยาวตามประวัติ ครูได้ไปนันทนาการเด็กเราก็ไปสาธิตแล้วครูก็ไปอบรมเข้าค่ายของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และได้เป็นวิทยากรของจังหวัดที่เป็น สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ กลองยาวเป็นชีวิตของครูเพราะว่าครูเรียนวิทยาลัยครูมาสี่ปี กลองยาวตั้งแต่ปีหนึ่ง แล้วอาจารย์จิรวรรณ สังวรโยธิน ก็พาไปที่พยุหะไปเรียนกับชาวบ้าน ทำรำต่อกลองก็แล้วแต่หลายๆอย่าง ไปทั้งรุ่น 12 คน ก็ไปรำกันชาวบ้านก็สอนให้พอเราไปฝึกแล้วอาจารย์ก็ฝึกเราด้วยซ้อมเราด้วยตอนเย็นแล้วก็ออกมาตั้งแต่ปีหนึ่งจนถึงปีสี่ตลอดกลองยาวทำชื่อเสียงให้วิทยาลัยครูมากเลย เป็นรุ่นบุกเบิกแล้วก็ไปงานการท่องเที่ยวกันทุกปีการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยไปแสดงที่สวนอัมพรทุกปีลาดพร้าวปิ่นเกล้าแล้วก็ทุกภาคของประเทศ แล้วก็ได้ไปต่างประเทศเหมือนกันแต่จำนวนคนจำกัดไปสิงคโปร์ปัจจุบันมีครูรุ่งรัตน์ แจ่มฟ้า และบุคลากรของโรงเรียนวัดหนองพรมหน่อเป็นผู้รับผิดชอบคณะกลองยาว

4.10 โรงเรียนบ้านคลองไทร (อำเภอแม่วงก์)

ความเป็นมาของการรำกลองยาวในโรงเรียนเริ่มก่อตั้งคณะกลองยาวนี้โดยท่านผอ.เฉลิมพล เยี่ยงยงค์ก่อตั้งคณะกลองยาวขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2541 มีประวัติความเป็นมาของการรำกลองยาวในโรงเรียนเนื่องจากตามจริงครูได้บรรจุที่จังหวัดเพชรบูรณ์ ครูได้นำรำกลองยาวมาสอนเด็กๆ แต่ไม่ได้มีใครสนใจรับการถ่ายทอดและสอนต่อ จากนั้นได้ย้ายมาบรรจุที่โรงเรียนคลองไทร 2541 แต่โรงเรียนนี้มีวงกลองยาวอยู่แล้ว ครูจึงทำหน้าที่ในการสานต่อและทำมาเรื่อยๆ จนถึงปัจจุบัน ผู้สอนรำกลองยาวตามประวัติคือ ครูวรรณาทองประสาน ปัจจุบันมีอาจารย์ผู้รับผิดชอบคณะกลองยาวดังนี้ 1. ครูชัชวาล ทองประสาน 2. ครูวนิดา เอมบัว 3. ครูอัญชลี วงษ์การ 4. ครูชุติมา ศรีสุข

สรุปประวัติความเป็นมาการรำกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์พบว่า คณะกลองยาวในจังหวัดนครสวรรค์มีอายุในการก่อตั้งสูงสุด 48 ปี ได้แก่ โรงเรียนวัดแสงธรรมสุทธาราม ตำบล 8 ปี ได้แก่ โรงเรียนวัดบางม่วง โรงเรียนที่มีอายุการก่อตั้ง 30 ปีขึ้นไป ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลไพศาลี (30 ปี), โรงเรียนวัดหนองจิกกรี (30 ปี) และโรงเรียนบ้านตุ๊กแก (37 ปี) โรงเรียนที่มีการก่อตั้ง 20 ปีขึ้นไป ได้แก่ โรงเรียนบ้านเขาทอง (21 ปี) โรงเรียนที่มีการก่อตั้ง 10 ปีขึ้นไป ได้แก่ โรงเรียนวัดบ้านไร่ (18 ปี), โรงเรียนบ้านแหลมยาง (12 ปี), โรงเรียนวัดหนองพรมหน่อ (14 ปี) และโรงเรียนบ้านคลองไทร (19 ปี) โดยแต่ละโรงเรียนมีครูผู้เป็นผู้สอนในการรำกลองยาวที่สืบทอดจากครูรุ่นแรก โดยเริ่มจาก ครูจิรวรรณ สังวรโยธิน (โรงเรียนบ้านเขาทอง), ครูณัฐวุฒิ ยอดหมวก (โรงเรียนบ้านตุ๊กแก), ครูประทีป นุทกิจ (โรงเรียนวัดบางม่วง) เป็นครูผู้เริ่มการสอนการรำกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์โดยทั้ง 3 ท่านได้แสดงงานเสด็จประภาสต้นของสมเด็จพระบรมราชาธิราชในงานลูกเสือชาวบ้าน โดยครูจิรวรรณ สังวรโยธินได้ถ่ายทอดไปยังลูกศิษย์คือ ครูจุน กสิวัตร (โรงเรียนวัดบ้านไร่) และครูรุ่งรัตน์ แจ่มฟ้า (โรงเรียนวัดหนองพรมหน่อ) ส่วนครูประภาส อัมพาสถ่ายทอดให้กับครูเตือนใจ ตวโลดม (โรงเรียนอนุบาลไพศาลี) ส่วนครูฉลวย สุชาติบุตรถ่ายทอดให้กับครูเยาวดี (โรงเรียนวัดหนองจิกกรี) ส่วนครูสมทรง ยอดนิล (โรงเรียนบ้านแหลมยาง) ได้รับการถ่ายทอดจากปราชญ์ชาวบ้านเป็นรุ่นแรก ส่วนครูวรรณาทองประสาน (โรงเรียนบ้านคลองไทร) เป็นผู้เริ่มก่อตั้งคณะรำกลองยาว

แผนภาพประวัติและความเป็นมาการรำกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์

ภาพประกอบ 2 แผนภาพประวัติและความเป็นมาการร่ำกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์

5. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการรำกลองยาว

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นุชนาฏ ดีเจริญ (2548) รำกลองยาวของอำเภอสรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย.วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. สำเนา จันทรจรัญ เป็นหัวหน้าคณะ จัดเป็นคณะกลองยาวที่เป็นเอกลักษณ์ของอำเภอสำโรงชัย จังหวัดสุโขทัย เป็นการนำลักษณะท่ารำกลองยาวในอดีตอันเป็นลักษณะเฉพาะของบุคคลไปพัฒนาให้เป็นรูปแบบการแสดงมากขึ้น โดยเรียงร้อยผสมกับท่ารำของใหม่ และเพิ่มเติมผู้แสดงฝ่ายหญิงเข้าไปให้มีสีสัน จากเดิมที่มีเฉพาะผู้บรรเลงกลองยาวที่เป็นชายล้วน การรำกลองยาวที่มีรูปแบบที่เป็นขบวน และรูปแบบการแสดงบนเวที

ภิกพ ปิ่นแก้ว และ ปัญญา รุ่งเรือง (2553) วงกลองยาวคณะลูกโซมพิทยาศาสตร์ศิลป์ ตำบลนางัว อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี วารสารบัณฑิตศึกษาราชภัฏอุดรธานี ชูศิลป์ ดรไชย ได้สร้างสรรค์ขึ้นด้วยตัวเองโดดเด่นที่จังหวะการบรรเลงของกลองซึ่งมีความหนักแน่น มีลีลาการบรรเลงประกอบกลองยาวทุกจังหวะ ลีลาการแสดงล้วนเป็นท่าที่สุภาพเรียบร้อย ในด้านการสร้างจังหวะและลายการบรรเลงกลองยาว เริ่มต้นจากการใช้พื้นฐานเป็นหลัก และอาศัยประสบการณ์อันซ้ำของพัฒนาขึ้นเป็นจังหวะใหม่ๆ ตลอดจนนำจังหวะดั้งเดิมและจังหวะที่พัฒนาแล้ว มาประสมประสานกันเป็นกระสวนจังหวะใหม่ที่ยาวขึ้นอีก แต่ยังคงรักษาจังหวะหรือลายพื้นฐานดั้งเดิมเอาไว้

ธัญลักษณ์ มูลสุวรรณ (2558) อัตลักษณ์ของฟ้อนกลองยาวอำเภอบ้านดง จังหวัดมหาสารคาม.อาจารย์ภาควิชาศิลปการแสดง,คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กลองยาว อำเภอบ้านดง เป็นกลองยาวแบบโบราณใช้ตีประกอบเครื่องดนตรีต่างๆ คือกลองรำมะนา ฉาบ ฉิ่ง ฆ้อง อีกทั้งเครื่องดนตรีพื้น บ้าน เช่น พิณ แคน ซอและเครื่องดนตรีสากล เช่น เบส กีตาร์ ออแกน และกลองชุด3ใบ มาบรรเลงประยุกต์ให้มีทำนองจังหวะเข้ากับเครื่องดนตรีที่มีอยู่ กลองยาวโบราณไม่มีการฟ้อนนำหน้า แต่พอกกลองยาวประยุกต์เป็นที่นิยมจึงมีการฟ้อนเรานำหน้าขบวนเพื่อความสวยงามและเพื่อประกอบการแข่งขันผสมผสานกับลีลาท่าฟ้อนที่เป็นอัตลักษณ์แต่ละคณะกลองยาว

พิณทิพย์ ขาวปลื้ม (2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการสืบทอดวัฒนธรรมปีพาทย์มอญในอำเภอบางแก้ว จังหวัดนนทบุรี ศึกษาได้ผลวิจัยด้านการสืบทอดวงดนตรีปีพาทย์มอญในอำเภอบางแก้ว จังหวัดนนทบุรีพบว่า การสืบทอดวัฒนธรรมปีพาทย์มอญในอำเภอบางแก้ว จังหวัดนนทบุรีเป็นการสืบทอดวัฒนธรรมที่มีแบบแผนทางด้านขนบประเพณีและระเบียบวิธีในการบรรเลงที่เป็นวัฒนธรรมดั้งเดิมนักดนตรีรุ่นเก่าได้สั่งสมความเป็นวัฒนธรรม

บุญ โชค ไชยชาติ (2551) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการสืบทอดปี่พาทย์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้ผลกระบวนการสืบทอดปี่พาทย์ พบว่า ความเชื่อในการรับศิษย์เข้าเรียนปี่พาทย์ยังเหมือนในอดีตคือ ผู้ปกครองนำเด็กมาฝาก พิธีกรรมในการจับมือก่อนเริ่มเรียนปี่พาทย์เริ่มเรียนเพลงสาธุการ สถานที่เรียนยังใช้บ้านครูเป็นสถานที่ศึกษา มีเครื่องดนตรีเป็นสื่อ และอุปกรณ์การเรียนการสอนเริ่มเปลี่ยนแปลงไป โดยนำเพลงมอญมาใช้สอนแทนเพลงชุด โหมโรงเช้า โหมโรงเย็น เพลงเรื่อง เพลงพิธีกรรม วิธีสอนใช้การสาธิต

ภูริวัฑฒ์ บุรณเกียรติสกุล (2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการโหมโรงกลองยาวสำนวนพระพาทย์บรรเลงมรณ (พิม วาทิน) กรณีศึกษา : คณะครูสองเมือง พันธรัตน์ กระบวนการสืบทอดพบว่าเป็นการสืบทอดจากครูสู่ลูกศิษย์ในคณะปี่พาทย์ของครูสองเมือง พันธรัตน์ ผู้สืบทอดจะเป็นผู้ชำนาญทั้งหมด โดยเฉพาะนักดนตรีในตำแหน่งเครื่องหนัง เนื่องจากการบรรเลงจะต้องใช้ทักษะขั้นสูงของเครื่องหนัง ด้านประเพณีในการสืบทอดก็คือมอบตัวเป็นศิษย์

ศิริยุภา พูลสุวรรณ ลาวัญย์ ทองมนต์ และ ภัทริศา ชีรสวัสดิ์ (2551) ได้ร่วมกันพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นศิลปะการแสดงพื้นบ้านจำนวน 3 หลักสูตร คือหลักสูตรขับซอสำหรับภาคเหนือ หลักสูตรโปงลางสำหรับภาคอีสาน และหลักสูตรหุ่นไทยสำหรับภาคกลาง การดำเนินการพัฒนาหลักสูตรประยุกต์รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรที่ใช้จุดมุ่งหมายเป็นหลักเพื่อให้ผู้เรียน “ดูเป็น เห็นคุณค่า” โดยมีกระบวนการดำเนินงาน 4 ขั้นตอนคือ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากเอกสารและผู้เกี่ยวข้อง 2) ดำเนินการออกแบบหลักสูตร 3) จัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร 4) ประเมินและตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรและปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาอัตลักษณ์และการถ่ายทอดรากลงยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์ ผู้วิจัยได้ใช้กระบวนการวิจัยเชิงพรรณนาโดยมีแนวทางการศึกษาไว้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล
5. สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร โรงเรียนที่มีคณะกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 10 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่าง โดยมีวิธีการในการคัดกรองคือ

1. คณะที่มีการนำรำกลองยาวมาสอนเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของรายวิชาหรือกิจกรรมเสริมในระบบการศึกษา

2. คณะที่มีระบบการถ่ายทอดรำกลองยาวภายในโรงเรียนที่มีระยะเป็นเวลานานโดยใช้รูปแบบการสืบทอดของท้องถิ่นและมีผลงานการแสดงรำกลองยาวจนถึงปัจจุบัน

3. คณะที่มีผลงานที่แสดงถึงการเข้าร่วมงานประเพณีทางวัฒนธรรม

กรณีศึกษา 10 โรงเรียน ของคณะกลองยาวในจังหวัดนครสวรรค์

อำเภอไพศาลี	คณะโรงเรียนอนุบาลไพศาลี
อำเภอตาคลี	คณะโรงเรียนวัดหนองจิกรี
อำเภอท่าตะโก	คณะโรงเรียนบ้านตุ๊กแก
อำเภอชุมแสง	คณะกลองยาวโรงเรียนเทศบาล3(วัดแสงธรรมสุทธาราม)
อำเภอเมือง	คณะโรงเรียนวัดบางม่วง
อำเภอพยุหะคีรี	คณะโรงเรียนเขาทอง
อำเภอลาดยาว	คณะโรงเรียนวัดบ้านไร่
อำเภอเก้าเลี้ยว	คณะโรงเรียนบ้านแหลมยาง
อำเภอโกรกพระ	คณะโรงเรียนวัดหนองพรมหน่อ
อำเภอแม่วงก์	คณะโรงเรียนบ้านคลองไทร

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือในการวิจัยนี้จะใช้แบบสัมภาษณ์

1. ศึกษาอัตลักษณ์การรำกลองยาว

ศึกษาองค์ประกอบของการแสดงรำกลองยาว เช่น รูปแบบการรำ ,ท่ารำ ,รูปแบบการแสดง ,เพลง ,เครื่องดนตรี .เครื่องแต่งกาย เป็นต้น

2. ศึกษากระบวนการถ่ายทอดการรำกลองยาว

ศึกษาวิธีการสอนรำกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์ตามทฤษฎีการสอนทางนาฏศิลป์ 7 วิธี ดังนี้

- 1) การสอนแบบสาธิต
- 2) การสอนแบบฝึกปฏิบัติ
- 3) การสอนแบบให้ปฏิบัติจริง
- 4) การสอนแบบบรรยาย
- 5) การสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์
- 6) การสอนซ่อมเสริม
- 7) การสอนทักษะ

คณะกลองยาวทั้ง 10 โรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์ โดยการใช้แบบสัมภาษณ์นี้ จะต้องผ่านผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้ตรวจสอบ

การสังเกต การแสดงของคณะกลองยาว การเรียนการสอน เพื่อหาเอกลักษณ์เฉพาะ ในความเป็นอัตลักษณ์ของคณะกลองยาวทั้ง 10 โรงเรียน ในจังหวัดนครสวรรค์

จดบันทึกข้อมูล บันทึกเสียง ภาพนิ่ง และภาพเคลื่อนไหว

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บข้อมูลเป็นการเก็บข้อมูลในการสัมภาษณ์เชิงลึกจากการที่ได้สัมภาษณ์ และศึกษาเอกสารเกี่ยวกับอัตลักษณ์และการถ่ายทอดการรำกลองยาว ซึ่งได้ทำการค้นคว้ามาจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ดังนี้

1.1 สัมภาษณ์ผู้ถ่ายทอดกลองยาว

โดยใช้แบบสัมภาษณ์ของครูอาจารย์หรือผู้เชี่ยวชาญทางด้านการรำกลองยาว ในโรงเรียน เรื่อง อัตลักษณ์และการถ่ายทอดรำกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์

1.2 สัมภาษณ์ผู้แสดงรำกลองยาว

โดยใช้แบบสัมภาษณ์ของนักแสดงรำกลองยาวในโรงเรียน เรื่อง อัตลักษณ์และการถ่ายทอดรำกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดกระทำข้อมูล

1. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารทางวิชาการ งานวิจัย บทความและวารสาร สิ่งพิมพ์ต่างๆ มาแยกประเภทเป็นหมวดหมู่ เรื่องลำดับตามความสำคัญของเนื้อหาที่มีความเกี่ยวข้องกับประวัติและความเป็นมาของการรำกลองยาวตลอดจนถึงข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคคลต่างๆ และข้อมูลที่ได้จากประสบการณ์ตรงมาเรียบเรียงให้มีความสัมพันธ์และมีความต่อเนื่องกับเนื้อหา เพื่อนำเสนอข้อมูลเรื่อง การศึกษาอัตลักษณ์และการถ่ายทอดรำกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัด นครสวรรค์

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากพื้นที่ ทำการศึกษา วิจัยโดยวิธีการสำรวจเบื้องต้น การสัมภาษณ์ การสังเกต และการวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์อัตลักษณ์

1.1 รูปแบบการรำ

1.2 ทำรำ

1.3 รูปแบบการแสดง

1.4 เพลงที่ใช้รำกลองยาว

1.5 เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบ

1.6 เครื่องแต่งกาย

2. วิเคราะห์การถ่ายทอด

2.1 วิธีการสอนรำกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์

2.2 บุคลากรในการถ่ายทอดรำกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์

สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การนำเสนอผลวิจัย ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ในเรื่องการศึกษาอัตลักษณ์และการ ถ่ายทอดการรำกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์ โดยสรุปรายงานการวิจัยพร้อมทั้ง ข้อเสนอแนะด้วยการบรรยายเชิงพรรณนา

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องการศึกษาอัตลักษณ์และการถ่ายทอดรำกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์ ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้เป็นไปตามความมุ่งหมายของการวิจัยตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลความเป็นอัตลักษณ์รำกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์
2. วิเคราะห์รูปแบบวิธีการเรียนการสอนรำกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าอัตลักษณ์และการถ่ายทอดรำกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์ มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลความเป็นอัตลักษณ์รำกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์โดยวิเคราะห์องค์ประกอบของการแสดงรำกลองยาว และวิเคราะห์รูปแบบวิธีการเรียนการสอนรำกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์

ตาราง 1 แสดงรูปแบบการรำกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์

คณะกลองยาว	รูปแบบการรำ
1. โรงเรียนอนุบาลไพศาลี	การรำวงมาตรฐานการตอกกลองประมาณ 3 ชั้น และมีการคาบกลอง
2. โรงเรียนวัดหนองจิกรี	ใช้ 20 เพลงพื้นฐานใช้ภาษาท่ามาใส่ เป็นท่ารำวงมาตรฐาน ไม่มีการรำ เกิดเหิงแต่จะใช้เพลงของการรำเกิดเหิงเข้ามาใช้ด้วย
3. โรงเรียนบ้านตุ๊กแก	ใช้แบบรำวงมาตรฐาน มีหัวโตรำน่าหน้าและหยอกล้อกับผู้นำและผู้ตีกลองยาว บางครั้งก็รำต้อนรับคนดูให้มาร่วมรำกับขบวนกลองยาวด้วย สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตของคนไทย ได้ว่าเป็นผู้ทรงปัญญาในด้านการสร้างสรรค์มีความรักความสามัคคี รักความสนุกสนาน รู้จักหาความบันเทิงให้กับชีวิตอย่างมีคุณค่า
4. โรงเรียนวัดแสงธรรม สุทธาราม	ใช้ท่ารำวงมาตรฐานมีการรำ กลองเย็น เครื่องเป่า คนร้อง ประกอบไปด้วย 4 ส่วนใหญ่ การแสดงจะเป็นการโชว์วิทุกๆส่วนให้มีความสอดคล้องกัน มีการแสดงบรรเลงเครื่องดนตรี ให้ 3 ลา การรำประกอบเพลง การยืนตีให้เข้าจังหวะ

ตาราง 1 (ต่อ)

คณะกลองยาว	รูปแบบการรำ
5. โรงเรียนวัดบางม่วง	ใช้ทำรำวงมาตรฐาน คือนำการรำของลักษณะการรำกลองยาวพื้นบ้านมาประยุกต์ใช้ โดยเพิ่มท่ารำเข้าไปให้ดูสวยงาม
6. โรงเรียนบ้านเขาทอง	ใช้ทำรำมาตรฐาน มีสอดแทรก เอาเพลงเดินกำรำเคียว เพลงรำซืบท เพลงรำโทน เช่น ไกล่เข้าไปนิด เพลงซืบทของเขาทอง เช่น มองดูน้ำทะเล เพลงเฉพาะที่เขาทองร้องรำกัน ส่วนท่ารำครุคิดเอง ถ้าเด็กรำไม่ได้ รำไม่สวย ครูก็จะดัดแปลงให้เอาท่าที่เด็กคุ้นเคย และดูท่าที่สวยงาม
7. โรงเรียนวัดบ้านไร่	ใช้ทำนาฏศิลป์ หรือรำวงมาตรฐานเข้าไปในการประกอบการแสดง มีท่ารำวงมาตรฐาน เช่น ยุงฟ่องหาง แหกเต้าเข้ารัง

จากตาราง 1 แสดงรูปแบบการรำกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์ สรุปได้ว่า รูปแบบการรำกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์นั้น มีการจัดรูปแบบรำกลองยาว โดยใช้ท่ารำมาตรฐานมาประยุกต์ใช้ในการรำกลองยาว จะใช้ท่าทาง ทางนาฏศิลป์มาฝึกให้เกิดความอ่อนช้อย มีความเหมือนและแตกต่างกัน ดังนี้

1. โรงเรียนอนุบาลไพศาลี 2. โรงเรียนวัดหนองจิกรี 4. โรงเรียนวัดแสงธรรมสุทธาราม 5. โรงเรียนวัดบางม่วง 7. โรงเรียนวัดบ้านไร่ 8. โรงเรียนบ้านแหลมยาง 9. โรงเรียนวัดหนองพรมหน่อ 10. โรงเรียนบ้านคลองไทร ทั้ง 8 โรงเรียนนี้ เป็นการนำรูปแบบรำวงมาตรฐานมาประยุกต์ใช้ในการฝึกสอน ทั้งนี้ยังมีโรงเรียนที่มีการเพิ่มเติม การนำเอาการรำกลองยาวพื้นบ้านมาประยุกต์ ได้แก่ 3. โรงเรียนบ้านตุ๊กแก และ 6. โรงเรียนบ้านเขาทองเนื่องจากสภาพแวดล้อมมีการอยู่ร่วมกันเป็นชุมชน ยามว่างจากการทำงานชาวบ้านจึงมีการแต่งเพลงตีกลองยาวเล่นกันภายในชุมชน เป็นที่นิยมกันอย่างมากในท้องถิ่นและได้นำออกไปแสดงในงานสำคัญต่างๆ ในชุมชน จึงเกิดปราชญ์ชาวบ้านที่ยังคงรักษาไว้ซึ่งเพลงพื้นบ้านและการรำกลองยาว จึงได้มีการถ่ายทอดมายังโรงเรียน จากอดีตจนถึงปัจจุบัน กลองยาวมีผู้แสดงเป็นคนรำเรียกว่า “กลองรำ” และมีผู้ขับร้องพร้อมตีกลองประกอบจังหวะการรำเรียกว่า “กลองยี่น”

ตาราง 2 การแสดงท่ารำกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์

คณะกลองยาว	ท่ารำ
1. โรงเรียนอนุบาลไพศาลี	ท่ารำที่ใช้มีที่มาจากท่ารำวงมาตรฐานที่ใช้กับกลอง แต่มีบางท่าที่เป็นท่าเฉพาะสำหรับกลองยาวคือการจีบข้างแล้วมือขึ้น แล้วโยกตัว ท่ารำที่ใช้เป็นการประยุกต์มาจากท่ารำวงมาตรฐาน และใช้ท่าของกลองยาวบางท่า โดยมีท่ารำสอดสร้อยมาลา ร่ายรำ รำสาย พรหมสี่หน้า ยุงพ้อนหาง แหกเต้า เข้าวัง มีลักษณะการจัดแถวตอนลึก 4 แถว แถวละ 10 คน มีลักษณะการวางเท้า แล้วแต่ท่าทาง แล้วแต่เพลง บางท่าก็จะย่อเท้า บางท่าก็จะก้าวไขว้ มีการต่อกลองลักษณะ กลอง 1 กลอง 2 ต่อด้วยกัน กลอง 1 อยู่ด้านหลัง กลอง 2 อยู่ด้านหน้า ส่วนกลอง 3 จะต่อพร้อมกันระหว่าง กลอง 3 3 หลัก กับ กลอง 3 หลักเดียว
2. โรงเรียนวัดหนองจิกรี	ท่ารำที่ใช้มีที่มาจากท่ารำมาตรฐาน ท่ารำที่ใช้เป็นการประยุกต์ท่ารำในลักษณะเพลงแม่บทเป็นท่าที่บังคับครูจึงเอาท่าตรงนั้นมาประยุกต์ใช้กับการรำกลองยาวทั้งพระนางยักษ์ถึงรวมถึงการแต่งตัวกลองยาว ซึ่งมีท่ารำจะสอนโดยเพลงก็จีบ คือ การกรีดนิ้วทั้งหลายหน้านางกรีดกรายงานสะพานจีบคว่าจีบงายหรือจีบหลังจีบปรกหน้าตกข้างวงคือส่วนโค้งของลำแขนหน้านางอ่อนแอ่นงามหนักหนาวงบนวงกลาง วงล่างวงหน้าวงพิเศษงามโสภาคต่างกันไป ในการรำกลองยาวรำกลองยาวต้องเป็นคนอดทนและใจรัก มีลักษณะการจัดแถวรูปแบบของแถวใส่กองรำมะนาในการตีเพื่อให้คนบอกจังหวะในการแยกแถวหรือเปลี่ยนแถวแถวส่วนใหญ่จะเป็นแถวตอนลึกหน้ากระดานแถวคงตัว มีลักษณะการวางเท้าการย่อเท้าจะย่อตามจังหวะของสองเท้าเท่ากันการย่อสองเท้าหน้าหลังจะใช้สำหรับเพลงพม่าเขว มีการต่อกลองลักษณะ กลอง 1 กลอง 2 กลอง 3
3. โรงเรียนบ้านตุ๊กแก	ท่ารำที่ใช้มีที่มาจากท่ารำที่ใช้นำมาจากการรำวงมาตรฐาน หรือที่เรียกว่ารำวงย้อนยุค เช่นจังหวะ ม่าย่อง, ซาซาซ่า ท่ารำที่ใช้เป็นการประยุกต์ท่ารำในลักษณะการตีเป็นจังหวะม่าย่อง “นอย นอย นอย นอยน้อย นอยน้อย นอยน้อย” ตีให้ลงจังหวะ 8 นิ้วเรียงชิดติดกันให้เกิดเสียงสูงโดยเรียงนิ้วชิดติดกัน แล้วใช้เสียงแตกโดยการกางนิ้วออก มีท่ารำแบบไทยประยุกต์เล่นจะใช้กลองประกอบ การรำโดยใช้ตัวกลองเป็นตัวบอกท่า มีลักษณะการจัดแถวเป็นการตั้ง 3 แถว จะจัดแถวโดยการนับ 1 2 3 คนที่ 2 ก้าวซ้ายสองก้าว คนที่ 3 ก้าวขวาสองก้าว จะได้ 3 แถว ท่ารำที่ใช้มีที่มาจากท่ารำพื้นฐาน ท่ารำที่ใช้เป็นการประยุกต์ท่ารำในลักษณะการรำวงมาตรฐาน นำมาประยุกต์กับการรำกลองยาว

ตาราง 2

คณะกลองยาว	ทำรำ
4. โรงเรียนวัดแสงธรรม สุทธาราม	ทำรำที่ใช้มีที่มาจากทำรำวงมาตรฐาน ทำรำที่ใช้เป็นการประยุกต์ทำรำในลักษณะทำรำวงมาตรฐาน 10 ท่า มีทำรำ เช่น ท่าสอดสร้อยมาลา ผาลา เพียงไหล่ เป็นต้น และมีลักษณะการจัดแถวตอน แถวหน้ากระดาน วงกลม หึ่งอยู่ใน ชายอยู่นอก มีการรำเกี่ยวกัน มีลักษณะการวางเท้าซ้ายเท้าขวาเท่ากัน มีการต่อกลองลักษณะกลอง 1 กลอง 2 กลอง 3 ท่าปักเป้า
5. โรงเรียนวัดบางม่วง	ทำรำที่ใช้มีทำรำพื้นฐานนาฏศิลป์ โดยมีแบบรำวงมาตรฐานและจะใช้ทำรำท่าแปลง โดย การสอนของครู ประทิน ทำรำที่ใช้เป็นการประยุกต์ทำรำในลักษณะใช้ทำรำวงมาตรฐานและประยุกต์ให้เหมาะกับบทเพลงมีการย่อท่าตาม จังหวะกลอง 2 บอม 3 บอม เบ๊งบอม และเข็ง มีทำรำ เช่น สอดสร้อยมาลา ซ้างประสานงา แหกเต้าเข้ารัง จันทร์ทรงกลด พรหมสีหน้า ยุงฟ้อนหาง เป็นต้น มีลักษณะการจัดแถวคู่ตอนเล็กมีการแปรแถวเป็น v คว่ำ v หาย ต่อตัว และมีลักษณะการวางเท้าเท่ากันไม่ไขว้เขย่งแบบม้าชาหัก มีการต่อกลองลักษณะกลอง 1 กลอง 2
6. โรงเรียนบ้านเขาทอง	ทำรำที่ใช้มีที่มาจากทำรำมาตรฐาน ทำรำที่ใช้เป็นการประยุกต์ทำรำในลักษณะที่ส่วนใหญ่ถ้าเป็นการรำที่พื้นๆ ก่อนอื่นต้องย่อท่าแกว่งแขน เขาทอง จะไม่ย่อไขว้เท้า จะย่อท่าธรรมชาติตรงๆอย่างเดียว แล้วจะแกว่งแขนยกแขน มีทำรำ เช่น สอดสร้อยมาลา พรหมสีหน้า เป็นต้น และมีลักษณะการจัดแถวหน้ากระดาน แถวตอนเล็ก แถวโค้ง มีลักษณะการวางเท้าการย่อเท้าซ้ายเท้าขวาเสมอกัน มีการต่อกลองลักษณะ กลอง 1 กลอง 2 มากสุดถึงกลอง 3 สมัยก่อนต่อถึงกลอง 4 ที่เขาทองจะไม่มีการต่อกลองคาน
7. โรงเรียนวัดบ้านไร่	ทำรำที่ใช้มีที่มาจากทำรำมาตรฐาน ไม่มีการคิดขึ้นเอง เพราะจะดำรงรักษาไว้ ทำรำที่ใช้เป็นการประยุกต์ทำรำในลักษณะไม่มีการประยุกต์ใดๆ มีทำรำโดยใช้ทำรำวงมาตรฐาน มีลักษณะการจัดแถวเป็น แถวตอน แถวหน้ากระดาน มีลักษณะการวางเท้า แบบว่างเท้าปกติ ซ้ายขวาเท่ากัน และมีการต่อกลองลักษณะ เช่น ทำรำกินรีนั่งบ่า และการต่อกลอง 1 กลอง 2 กลอง 3 สุดท้ายจะเป็นกลองรวม จะเป็นจุด มีขบวนเปิดเป็นรูปปากผ่น

ตาราง 2

คณะกลองยาว	ทำรำ
8. โรงเรียนบ้านแหลมยาง	ทำรำที่ใช้มีที่มาจากทำรำวงมาตรฐาน ทำรำที่ใช้เป็นการประยุกต์ทำรำวงมาตรฐานซึ่งเป็นท่าพื้นฐาน มีทำรำวงมาตรฐานทั่วไป เช่น สอดสร้อยมารา แหกเต้าเข้ารัง เป็นต้น และมีลักษณะการจัดแถวเป็นแถวตอน แถวหน้ากระดาน มีลักษณะการวางเท้า โดยการย่อ 2 ลักษณะ ย่ำขาซ้ายอยู่หน้าขาขวาอยู่หลัง ขาซ้ายขาขวาอยู่เสมอกัน มีการต่อกลองลักษณะการต่อกลอง 1 ที่นี้จะไม่ต่อกลองสูงมากเพราะเด็กยังเล็ก เราจะเน้นการรำการร้องการตีกลองยาว
9. โรงเรียนวัดหนองพรมหน่อ	ทำรำที่ใช้มีที่มาจากทำรำมาตรฐานทั่วไป ในเพลงรำวงมาตรฐาน ทำรำที่ใช้เป็นการประยุกต์ทำรำในลักษณะทำรำวงมาตรฐาน มีทำรำ เช่น สอดสร้อยมาลา แหกเต้าเข้ารัง รำส่าย เป็นต้น และมีลักษณะการจัดแถว โดยจัดแถวเป็นคู่ๆ มีแถวตอนเล็ก แต่ต้องดูเวทีด้วย แถวตอนยาวบ้าง ถ้าเวทีแคบเราก็ใช้แถวหน้ากระดาน มีลักษณะการวางเท้าการย่อเท้า โดยย่อเป็นจังหวะ ซ้าย-ขวา ตามจังหวะบอมๆ ย่ำเท้า 2 ข้าง มีการประยุกต์จากแต่ก่อน เพราะแต่ก่อนไม่สวຍ มีการต่อกลองลักษณะกลอง 1 กลอง 2 กลอง 3
10. โรงเรียนบ้านคลองไทร	ทำรำที่ใช้มีที่มาจากทำรำประยุกต์จากการรำกลองยาวของหมู่บ้านเขาทอง อ.พยุหะคีรี จ.นครสวรรค์ ทำรำที่ใช้เป็นการประยุกต์ทำรำในลักษณะทำรำมาตรฐาน มีทำรำวงมาตรฐาน 10 ท่า เช่น สอดสร้อยมาลา แหกเต้าเข้ารัง เป็นต้น มีลักษณะการจัดแถว เป็นแถววี แถวตอน 4 แถว แถวหน้ากระดาน การเข้าคู่ มีลักษณะการวางเท้าการย่อ 2 ท่าเท่าๆกัน มีการต่อกลองลักษณะกลอง 1 กลอง 2 กลอง 3 ปัจจุบันยังต้องฝึกฝนเพิ่มเติม การต่อทำบักเป้า กิณรี นังป่า การคาบกลอง

จากตาราง 2 แสดงทำรำกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์ สรุปได้ว่ารูปแบบการรำกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์นั้น มีทำรำ โดยใช้ทำรำวงมาตรฐานมาประยุกต์ใช้ในการรำกลองยาว ทำรำวงมาตรฐานที่นำมาใช้ประยุกต์ มีความเหมือนและความแตกต่างกันดังนี้

1. โรงเรียนอนุบาลไพศาลี 2. โรงเรียนวัดหนองจิกรี 3. โรงเรียนบ้านตุ๊กแก 4. โรงเรียนวัดแสงธรรมสุทธาราม 5. โรงเรียนวัดบางม่วง 6. โรงเรียนบ้านเขาทอง 7. โรงเรียนวัดบ้านไร่ 8. โรงเรียนบ้านแหลมยาง 9. โรงเรียนวัดหนองพรมหน่อ 10. โรงเรียนบ้านคลองไทร โดยทั้ง 10 โรงเรียนจะใช้ทำรำวงมาตรฐาน โดยส่วนใหญ่แล้วจะใช้ทำรำวงมาตรฐานทั้งหมด 5 ท่าใน 10 ท่าของรำวงมาตรฐาน เช่น

- ทำสออดสร้อยมาลา (เพลงงามแสงเดือน)
- ทำแขกเต้าเข้ารัง (เพลงดวงจันทร์วันเพ็ญ)
- ทำสออดสร้อยมาลาแปลง (เพลงคืนเดือนหงาย)
- ทำพรหมสี่หน้าและยุ่งฟ่อนหาง (เพลงหญิงไทยใจงาม)
- ทำช้างประสาธน์งานและจันทร์ทรงกลด (เพลงดวงจันทร์ขวัญฟ้า)

สรุปของลักษณะท่ารำที่ถูกต้องตามแบบแผนทางด้านนาฏศิลป์ หรือท่ารำพื้นฐาน ที่นำมาใช้ในการรำกลองยาว มีท่ารำ การจับ คือ การใช้นิ้วหัวแม่มือจรดข้อที่หนึ่งของนิ้วชี้ นิ้วที่เหลือ กรีดออกไปคล้ายใบพัด หักข้อมือเข้าหาลำแขน จับมี 5 ลักษณะ

จับหงาย คือ มือจับหงายปลายนิ้วชี้ขึ้น

จับคว่ำ คือ มือจับคว่ำปลายนิ้วชี้ลง

จับปรกหน้า คือ มือจับ งอแขนให้ปลายนิ้วมือชี้เข้าหาแง่ศรชะด้านหน้า

จับปรกข้าง คือ มีลักษณะคล้ายจับปรกหน้าแต่สงลำแขนไปข้างลำตัวแขนงอ หันปลายนิ้วมือจับเข้าแง่ศรชะ

จับหลัง คือ ส่งมือจับไปข้างหลังบิดลำแขนส่วนล่างให้ฝ่ามือหงายขึ้น ลำแขนเหยียดตึง

- วงคือส่วนโค้งของลำแขน นิ้วมือทั้งสี่เหยียดชิดติดกัน เก็บนิ้วหัวแม่มือเข้าหาฝ่ามือ หันฝ่ามือออกหันข้อมือด้านหลังเข้าหาลำแขน ปลายนิ้วตั้งขึ้น วงมี 5 ลักษณะ

วงบน ปลายนิ้วมืออยู่ระดับแง่ศรชะ

วงกลาง ปลายนิ้วมืออยู่ระดับไหล่

วงล่าง ปลายนิ้วมืออยู่ระดับชายพก

วงหน้า ปลายนิ้วมืออยู่ระดับปาก ส่งลำแขนมาข้างหน้า

วงพิเศษ เป็นวงที่อยู่ระหว่างวงกลางและวงหน้า

- ลักคอก คือ การเอียงศรชะไปข้างใดข้างหนึ่ง กดไหล่ด้านตรงข้ามศรชะลง

- นั่งกระทบ คือ นั่งคุกเข่าลงบนส้นเท้าทั้งสองข้าง เข่าห่างกันพองาม ลำตัวตั้งตรง เกร็งหน้าขา ยกขึ้นแล้วทิ้งลงไปบนส้นเท้าดังเดิม

- ตีไหล่ คือ การดึงไหล่ข้างที่ต้องการตีลงหลังแล้วดันขึ้นมาด้านหน้า ศรชะเอียงตรง ข้ามกับไหล่ข้างที่ตี

- การนั่งท่าเทพพนม
- การท่าท้าววยบังคม
- การนั่งแยกเข่า (ฉีกเข่า)

- การนั่งกระดก

- ยืนเขาเป็นท่าต่อเนื่องจากการนั่งคุกเข่า ตั้งเข่าขวาขึ้น ส่วนเข่าซ้ายวางราบขนานกับพื้นปลายนิ้วเท้าวางอยู่กับพื้น ตั้งส้นเท้าขึ้น

- วางส้นเท้า เป็นอาการของเท้า ทำหลังจากยกเท้าวางคงด้วยส้นเท้าปลายเท้าเชิดขึ้น ทำท่าวางมาตรฐานที่นำมาประยุกต์ใช้กับกลองยาว ลักษณะการจัดแถว การรำกลองยาวในจังหวัดนครสวรรค์มีลักษณะไม่แตกต่างกันมาก ส่วนใหญ่จะเป็นการจัดแถว

- แถวหน้ากระดาน

- แถวตอน

- แถวรูปตัววี

- แถวปากพนัง

- วงกลม

การจัดแถว และการวางเท้าในในแต่ละโรงเรียนจะมีรูปแบบการจัดการแสดงดังนี้

1. โรงเรียนอนุบาลไพศาลี จะต่อเป็นแถวตอนลึก 4 แถว แถวละ 10 คน มีลักษณะการวางเท้า เท้าซ้ายและเท้าขวาเท่ากัน มีบางเพลงจะก้าวไขว้ เช่นพม่าเขว

2. โรงเรียนวัดหนองจิกรี ในการจัดแถวเปลี่ยนแถวนั้นจะใช้กลองรำมะนา เป็นการให้จังหวะในการจัดแถวหรือเปลี่ยนแถว จะมีการจัดแถว แถวตอนลึก แถวหน้ากระดาน แถวตัวยู ลักษณะการวางเท้า จะวางเท้าซ้ายและเท้าขวาเท่ากัน ในการย้ายไปตามจังหวะกลอง จะวางเท้าซ้ายอยู่หน้า เท้าขวาอยู่หลังในบทเพลงพม่าเขว

3. โรงเรียนบ้านตุ๊กแก จะใช้กลองเป็นตัวบอกท่าในการเปลี่ยนแถว จะจัดแถวเริ่มจาก แถวตอน แล้วแยกออกมาเป็นแถวตอนสามแถว ลักษณะการวางเท้า เท้าซ้ายและเท้าขวาเท่ากัน

4. โรงเรียนวัดแสงธรรมสุทธาราม มีการจัดแถวในลักษณะแถวตอน แถวหน้ากระดาน วงกลม โดยกลองรำฝ่ายหญิงจะอยู่ด้านใน กลองรำฝ่ายชายจะอยู่ด้านนอก รำเกี่ยวพาราสีกัน ลักษณะการวางเท้า เท้าซ้ายและเท้าขวาเท่ากัน

5. โรงเรียนวัดบางม่วง ลักษณะการจัดแถวจะเริ่มจากการจัดแถวคู่ตอนลึก มีการแปลแถวเป็นวงรีว่า วิหิงาย ลักษณะการวางเท้า เท้าซ้ายและเท้าขวาเท่ากัน

6. โรงเรียนบ้านเขาทอง มีลักษณะการจัดแถวเป็นแถวหน้ากระดาน แถวตอนลึก แถวโค้ง ลักษณะการวางเท้า เท้าซ้ายและเท้าขวาเท่ากัน

7. โรงเรียนวัดบ้านไร่ จะมีลักษณะการจัดแถวเป็น แถวตอน แถวหน้ากระดาน ลักษณะการวางเท้า เท้าซ้ายและเท้าขวาเท่ากัน

8. โรงเรียนบ้านแหลมยาง มีลักษณะการจัดแถวเป็น แถวตอน แถวหน้ากระดาน
ลักษณะการวางเท้า เท้าซ้ายและเท้าขวาเท่ากัน

9. โรงเรียนวัดหนองพรมหน่อ มีลักษณะการจัดแถวเป็นแถวคู่ ตอนลึก แถวหน้า
กระดาน มีลักษณะการวางเท้า เท้าซ้ายและเท้าขวาเท่ากัน

10. โรงเรียนบ้านคลองไทร มีลักษณะการจัดแถวเป็น แถวตอนสี่แถว แถวหน้า
กระดาน แถวรูปตัววี การเข้าคู่ มีลักษณะการวางเท้า เท้าซ้ายและเท้าขวาเท่ากัน

จะเห็นได้ว่าการรำกลองยาวแต่ละโรงเรียนในจังหวัดนครสวรรค์นั้น มีลักษณะการ
จัดแถวทั้งหมด 8 รูปแบบได้แก่

1. แถวตอน
2. แถวหน้ากระดาน
3. แถวรูปตัววีคว่ำ
4. แถวรูปตัววีหงาย
5. แถวรูปตัวยู
6. แถวโค้ง
7. วงกลม
8. การเข้าคู่

ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะพื้นที่ในการแสดง รูปแบบของแถวจะปรับเปลี่ยนไปตามสภาพพื้นที่
และเพลงที่ใช้ในการรำ

ในส่วนของลักษณะการวางเท้าทั้ง 10 โรงเรียน มีลักษณะการวางเท้า เท้าซ้าย
และเท้าขวาเท่ากันในการย่ำเท้าประกอบจังหวะกลอง แต่จะมีแค่ 1. โรงเรียนอนุบาลไพศาลี และ
2. โรงเรียนวัดหนองจิกกรี จะวางเท้าซ้ายอยู่หน้าเท้าขวายอยู่หลัง จะใช้การย่ำเท้าในเพลงพม่าเขว
เท่านั้นลักษณะการต่อกลอง กลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์ส่วนใหญ่จะเป็นการต่อ
กลองถึงกลอง 3 แต่จะมีบางโรงเรียนที่มีความแตกต่างกันในการต่อขึ้นอยู่กับรูปแบบการรำและรูปร่าง
ของผู้แสดงรวมถึงความสามารถของผู้แสดง ดังนี้

1. โรงเรียนอนุบาลไพศาลี
2. โรงเรียนวัดหนองจิกกรี
4. โรงเรียนแสงธรรมสุทธาราม
7. โรงเรียนวัดบ้านไร่
9. โรงเรียนวัดหนองพรมหน่อ
10. โรงเรียนบ้านคลองไทร

ทั้ง 6 โรงเรียนนี้จะมีการต่อกลองได้สูงสุดถึงกลอง 3 แต่จะมี 4.โรงเรียนวัดแสงธรรม
สุทธาราม กับ 10. โรงเรียนบ้านคลองไทร ทั้ง 2 โรงเรียนนี้สามารถต่อทำปึกเป้า

ทำปึกเป้า คือการต่อกลองแบบทรงพีรมิต โดยมีฐานขางล่าง 3 คนมีคนเดียวบนหน้า
ขาขึ้นไปอีก 2 คนเป็นชั้นที่ 2 และมีคนขึ้นไปเหยียบหน้าขาของชั้นที่ 2 อีก 1 คน จะเป็นการต่อตัวถึง 3
ชั้น ส่วนโรงเรียนที่ 5. โรงเรียน วัดบางม่วง มีการต่อกลองได้สูงสุดถึงกลอง 2 เป็นเพราะว่าโรงเรียนมี
การสอนรำประกอบเพลง ส่วนใหญ่เด็กมีรูปร่างที่เล็ก ร่างกายไม่แข็งแรงพอที่จะฝึกฝนการต่อกลองที่
จะมีความยากเพิ่มขึ้นไปได้ จึงทำให้มีการต่อกลองได้สูงสุด 3 ชั้น

ในส่วน 3. โรงเรียนบ้านตุ๊กแก และ 6. โรงเรียนบ้านเขาทอง ทั้ง 2 โรงเรียนนี้มีการต่อ
กลองได้ถึงกลอง 4 ชั้น เพราะทั้ง 2 โรงเรียนนี้มีการฝึกฝนมาอย่างเป็นเวลานานมีการสอนให้กับเด็กใน
ทุกๆช่วงชั้น และลักษณะร่างกายของเด็กมีความแข็งแรง เด็กจึงมีทักษะในการต่อกลอง จึงทำให้ทั้ง 2
โรงเรียนสามารถต่อกลองได้สูงที่สุด แต่แตกต่างตรงที่โรงเรียนบ้านตุ๊กแกมีการต่อกลอง 3 หลัก (กลอง
คาน) ได้ถึง 3 ชั้น ส่วนโรงเรียนบ้านตุ๊กแกจะไม่มีการต่อกลองคาน

ในส่วนของ 8. โรงเรียนบ้านแหลมยางมีการต่อกลอง 1 ชั้นเท่านั้น เนื่องจากเด็ก
นักเรียนยังเป็นเด็กเล็ก ทางโรงเรียนจึงสนับสนุนในเรื่องขององค์ประกอบการร้องเพลงและการตีกลอง
ยาวเป็นส่วนสำคัญ

วิธีการการต่อกลอง

- การต่อกลองยาว 1 ชั้น (กลอง 1)
- การต่อกลองยาว 2 ชั้น ใช้หน้ากลองประกบกัน (กลอง 2)
- การต่อกลองยาว 3 ชั้น กลองใบขวาลำโพงกลองหงายขึ้น, วางกลองอีก 4 ใบ
คว่ำหน้ากลองลงพื้น, ชั้นที่ 2 วางลำโพงกลองซ้อนกับกลองใบที่ 1, ชั้นที่ 3 คว่ำหน้ากลองซ้อนบนหน้า
กลองใบที่ 2 (กลอง 3)
- การต่อกลองยาว 4 ชั้น ตั้งกลอง 2 ชั้นจำนวน 5 จุด โดยมีจุดกลาง 1 จุดและ
ตั้งรอบๆ 4 จุด, ต่อกลองใบที่ 3 บนลำโพงใบที่ 2 จุดกลางตั้งหน้ากลองขึ้น, ต่อกลองใบที่ 4 บนหน้า
กลองใบที่ 3 จุดกลางตั้งลำโพงกลองขึ้น (กลอง 4)
- การต่อกลอง 3 หลัก 1 ชั้น คว่ำหน้ากลองวางเรียงกัน 3 ใบ, ใช้กลองอีก 2 ใบ
พาด (กลองคาน)
- การต่อกลอง 3 หลัก 2 ชั้น ตั้งกลองวางเรียงกัน 3 ใบ, คว่ำหน้ากลอง 3 ใบบน
ชั้นที่ 2 พาดกลองอีก 2 ใบ
- การต่อกลอง 3 หลัก 3 ชั้น คว่ำหน้ากลองวางเรียงกัน 3 ใบ, ตั้งกลองวางเรียงกัน
3 ใบ บนชั้นที่ 2, คว่ำหน้ากลอง 3 ใบบนชั้นที่ 3 พาดกลองอีก 2 ใบ

ตาราง 3 รูปแบบการแสดงการรำกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์

คณะกลองยาว	รูปแบบการแสดง
1. โรงเรียนอนุบาลไพศาลี	การรำกลองยาวในโรงเรียนมีลำดับการแสดง โดยมีท่าที่เดินออกมา ตั้งแถว 4 แถว แถวละ 10 คน กลองตี 25 คน พอกลองตีสั่ง กลองรำก็จะเริ่มรำไป 2 ท่า และใช้ท่าจากเพลงรำวงมาตรฐาน ต่อไปเป็นการไหว้ครูกลองยาว และเริ่มกลอง 1 กลอง 2 กลอง 3
2. โรงเรียนวัดหนองจิกรี	การรำกลองยาวในโรงเรียนมีลำดับการแสดง โดยลำดับขั้นตอนการรำเธอ จะเป็นการไหว้ครูแล้วก็ลำดับต่อมาจะเป็นลำดับกลองหนึ่งกลองสองกลอง สามแต่ละกลองจะมีเพลงบรรเลงคั่นแต่ละการต่อกลองต้องเป็นการต่อ กลองและเป็นการรำไหว้ ใช้เพลงรำวงในการขึ้นอย่างเช่นเพลงใกล้เข้ามาอีก นิดเพลงตามองตาสุดท้ายแล้วพอลงตอกอง สามจะมีการทิ้งผ้าแพรเป็นชื่อ โรงเรียนหรือเป็นอะไรที่เป็นเกี่ยวกับนโยบายต่างๆ รูปแบบของงานที่เราไป ร่วมแสดงพื่อต่อ กลองหนึ่งกลองสองกลองสามเสร็จแล้วจะเป็นถ้าจบคือทุกคนจะยืนเป็นแถวแล้วชูกองในจังหวะตีเปิ้ลเปิ้ลเปิ้ลเปิ้ลเปิ้ลเปิ้ลเปิ้ลเปิ้ลเปิ้ลเปิ้ลปะ เด็กทุกคนจะกลับกลองแล้วก็ยืนเดินตีตอกองเป็นแถวยาวกลับไป
3. โรงเรียนบ้านตุ๊กแก	การรำกลองยาวในโรงเรียนมีลำดับการแสดง โดยการรำกลองยาวเป็นการ รำในรูปแบบเก่าใช้เพลงไทยเดิม จะมีทั้งหมด 12 เพลง เพลงที่ 1 สองบอมเดิน เพลงที่ 2 เพลงเชิญ (ตั้งกลอง) เพลงที่ 3 ลงนั่งไหว้ครู เพลงที่ 4 เชิดนั่ง เพลงที่ 5 สีนวล (มะเน็ด มะเน็ด จ๊ะมะเน็ด เต็งเน็ด) เพลงที่ 6 ชิดซ้าย ชิดขวา เพลงที่ 7 ข้อคว่า ข้อหงาย (นึดตึงนึด) เพลงที่ 8 ย่ำปลาหมอ เพลงที่ 9 เพลงตาย (เป็งบอม บอม บอม เป็งเป็งเป็ง บอม บอม บอม) จะใช้ ในการ เดินสวนสนาม ใช้การสลับเท้า จะเป็นแถวคู่ เดินสลับหน้าหลังทั้ง แถว ปะโปลั้ง ปะโปลั้ง (ย่อ) ปะโปลั้ง ปะโปลั้ง (ตาย) เพลงที่ 10 ขึ้น 4 บอม ลูกขึ้นจากเพลงตายเวลาตีกลองต้องตีเป็นจังหวะชี้ เพราะสมัยนี้ตีเป็นจังหวะคู่ ต้องตีขัดกลองแต่ต้องลงตามจังหวะให้ได้ เพลงที่ 11 เพลงยกพล จะเล่นจังหวะสมัยใหม่ ม้ายอง,จะหะโชน เพลง อะไรได้หมด

ตาราง 3 (ต่อ)

คณะกลองยาว	รูปแบบการแสดง
	เพลงที่ 12 บอมลูก (ส่วนใหญ่ไม่นิยมเล่นจะตัดออกพร้อมกับเพลงเชิดก่อนเพลงสืงวล) ปัจจุบันในรูปแบบใหม่เพื่อปรับใช้กับการสอนรำกลองยาวในโรงเรียนจะเป็นการเริ่มจาก การรำไหว้ครูกลองยาว ซึ่งเป็นเพลงที่มีความสำคัญ ผู้แสดงทุกคนต้องดีจังหวะเพลงไหว้ครูและร้องเพลงได้ เข้าเพลง รำกลองยาวประกอบบทเพลงต่างๆ ตามด้วยการต่อกลองประกอบด้วย - ทำสะพานโค้ง - ทำคาบกลอง - ทำนั่งป่า - ทำกินรี จบด้วย เพลงลา
4.โรงเรียนวัดแสงธรรมสุทธาราม	การรำกลองยาวในโรงเรียนมีลำดับการแสดง คือ การไหว้ครู การรำ ทำรำแปดท่า ท่าละ 8 จังหวะ การต่อกลอง เด็กผู้ชายจะเป็นคนขึ้นกลอง
5.โรงเรียนวัดบางม่วง	การรำกลองยาวในโรงเรียนมีลำดับการแสดง เริ่มจากการให้ 3 ลา เน้นการรำไหว้ครูและรำประกอบเพลงสนุกสนานให้เข้ากับสมัยนิยมและจบด้วยการรำยกพล
6.โรงเรียนบ้านเขาทอง	การรำกลองยาวในโรงเรียนมีลำดับการแสดง การไหว้ครู การรำ การต่อตัวยกพลลา
7.โรงเรียนวัดบ้านไร่	การรำกลองยาวในโรงเรียนมีลำดับการแสดง เริ่มแรกเปิดตัว การรำเดินออกมา เพลงไหว้ครู ต่อมารำแสดงความพร้อมเพียง และรำกินรีนั่งป่า และการต่อกลอง 1 กลอง 2 กลอง 3 สุดท้ายจะเป็นกลองรวม จะเป็นจุด มีขบวนเปิดเป็นรูปปากพนัง
8.โรงเรียนบ้านแหลมยาง	การรำกลองยาวในโรงเรียนมีลำดับการแสดง การให้ 3 ลา ไหว้ครู ปักเป้า การต่อกลอง 1 เพลงมาร์ช เพลงที่สนุกสนาน เพลงลา
9.โรงเรียนวัดหนองพรมหน่อ	การรำกลองยาวในโรงเรียนมีลำดับการแสดง อันดับหนึ่งเริ่มต้นด้วยการไหว้ครู การไหว้ครูมีหลายแบบ บางครั้งเราต้องเลือกตัดให้เหลือชนิดเดียว บางครั้งก็ไม่มีตัดออกไปบ้าง ขึ้นอยู่กับเวลาที่ใช้ในการแสดง แล้วก็ให้สามลา และรำโชว์อาจจะเป็นเพลงรำวง เพลงพื้นบ้าน เพลงปลุกใจ ให้เข้ากับบรรยากาศ เสร็จแล้วพอจบเพลงก็จะมียกพล กรววนอก

ตาราง 3 (ต่อ)

คณะกลองยาว	รูปแบบการแสดง
10.โรงเรียนบ้านคลองไทร	การรำกลองยาวในโรงเรียนมีลำดับการแสดงเริ่มจากการไหว้ครู การบอกลักษณะท่ารำกลองยาว บอกลักษณะของจังหวัดนครสวรรค์ บอกลักษณะของกลองยาวโรงเรียน ต่อกลอง1 และกลอง2 , ต่อตัวทำปักเป้า ,ต่อตัวนั่งป่า ,ต่อกลองชุด4ลูก การรำท่าอะเมซึ่งกลองยาว(รำสวยงาม) ,ยกพล หรือ ยกพลลา เป็นท่ารำสุดท้ายของกลองยาว และสุดท้ายคือการจบของการแสดงที่ร้องว่า "กลองยาวของเรานั้นลาก่อน"

จากตาราง 3 แสดงรูปแบบการแสดงการรำกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์ โดยแต่ละโรงเรียนจะมีรูปแบบการรำดังนี้

1. โรงเรียนอนุบาลไพศาลี มีการตั้งแถวออกมาเป็นแถวตอน จะใช้ท่ารำมาตรฐานในการรำ เริ่มต้นด้วยการไหว้ครู การรำประกอบเพลงต่างๆ พร้อมการต่อกลองตามลำดับ
2. โรงเรียนวัดหนองจิกรี จะเริ่มจากการไหว้ครู ลำดับต่อมาจะมีการรำตามเพลงพร้อมการต่อกลอง 1 กลอง 2 กลอง 3 ในแต่ละการต่อกลองจะใช้เพลงรำวง เป็นเพลงขึ้น เช่นเพลงใกล้เข้ามาอีกนิด ตามองตา เป็นต้น จากนั้นก็จะจบด้วยเพลงลา แล้วต่อเป็นแถวตอนเดินกลับไป
3. โรงเรียนบ้านตุ๊กแก เริ่มจาก การรำไหว้ครูกลองยาว ซึ่งเป็นเพลงที่มีความสำคัญ ผู้แสดงทุกคนต้องดีใจหว่าเพลงไหว้ครูและร้องเพลงได้ เข้าเพลง รำกลองยาวประกอบบทเพลงต่างๆ ตามด้วยการต่อกลอง ประกอบด้วย ท่าสะพานโค้ง ท่าคาบกลอง ท่านั่งป่า ท่ากินรี จบด้วย เพลงลา
4. โรงเรียนวัดแสงธรรมสุทธาราม เริ่มจากการไหว้ครู การรำ ท่ารำแปดท่า ท่าละ 8 จังหวะ การต่อกลอง เด็กผู้ชายจะเป็นคนขึ้นกลอง
5. โรงเรียนวัดบางม่วง เริ่มจากการให้ 3 ลา เน้นการรำไหว้ครูและรำประกอบเพลง สนุกสนานให้เข้ากับสมัยนิยมและจบด้วยการรำยกพล
6. โรงเรียนบ้านเขาทอง เริ่มจากการไหว้ครู การรำ การต่อตัว ยกพลลา
7. โรงเรียนวัดบ้านไร่ เริ่มแรกเปิดตัว การรำเดินออกมา เพลงไหว้ครู ต่อมารำแสดงความพร้อมเพียง และรำกินรีนั่งป่า และการต่อกลอง 1 กลอง 2 กลอง 3 สุดท้ายจะเป็นกลองรวม จะเป็นจุดมีขบวนเปิดเป็นรูปปากพนัง
8. โรงเรียนบ้านแหลมยาง เริ่มการให้ 3 ลา ไหว้ครู ปักเป้า การต่อกลอง1 เพลงมาร์ช เพลงที่สนุกสนาน เพลงลา
9. โรงเรียนวัดหนองพรมหน่อ เริ่มต้นด้วยการไหว้ครู การไหว้ครูมีหลายแบบ บางครั้งเราต้องเลือกตัดให้เหลือชนิดเดียว บางครั้งก็ไม่มีตัดออกไปบ้าง ขึ้นอยู่กับเวลาที่ใช้ในการแสดง แล้วก็เป็นโห่สามลา และรำไหว้อาจจะเป็นเพลงรำวง เพลงพื้นบ้าน เพลงปลุกใจ ให้เข้ากับบรรยากาศ เสร็จแล้วพอจบเพลงก็จะมียกพล กรววนอก

10. โรงเรียนบ้านคลองไทร เริ่มจากการไหว้ครู การบอกลักษณะท่ารำกลองยาว บอกลักษณะของจังหวัดนครสวรรค์ บอกลักษณะของกลองยาวโรงเรียน ต่อกลอง 1 และกลอง 2, ต่อตัวท่าปักเป้า, ต่อตัวนั่งบ่า, ต่อกลองชุด 4 ลูก การรำท่าอะเมซึ่งกลองยาว (รำสวยาม), ยกพล หรือยกพลลา เป็นท่ารำสุดท้ายของกลองยาว และสุดท้ายคือการจบของการแสดงที่ร้องว่า "กลองยาวของเรานั้นลาก่อน" จะเห็นได้ว่าการรำกลองยาวทุกครั้งจะเปิดด้วยเพลงไหว้ครูเพื่อเป็นการนมัสการละลึกพระคุณครู หลังจากนั้นจะเป็นช่วงของการรำ ซึ่งในช่วงของการรำนั้นเนื้อหาเพลงของแต่ละที่ก็จะแตกต่างกันออกไป แล้วดำเนินมาถึงในช่วงของการต่อกลอง การต่อกลองก็จะแตกต่างกันออกไปแล้วแต่ละโรงเรียนจะฝึกฝนเพื่อนำมาแสดง สุดท้ายจบด้วยเพลงลา

ตาราง 4 เพลงที่ใช้ในการรำกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์

คณะกลองยาว	เพลง
1. โรงเรียนอนุบาลไพศาลี	บทเพลงที่ใช้ประกอบการรำกลองยาวมีที่มา โดยส่วนใหญ่เป็นเพลงพื้นบ้าน อย่างเช่นเพลงรำมาลีมาลี เพลงกลองยาวเร้าหทัย เพลงยวนย่าเหล เพลงใกล้เข้าไปอีกนิด เป็นต้น ผู้แต่งเพลงการรำกลองยาว จะใช้เป็นเพลงทั่วไปที่ไม่มีใครแต่ง ใช้เพลงพื้นบ้านที่มีอยู่ทั่วไป มีแนวความคิดการแต่งบทเพลงจากเพลงทั่วไป เพลงที่ใช้จะมีเนื้อหา ส่วนใหญ่จะใช้เป็นเพลงพื้นบ้านอย่างเดียว ไม่มีการแต่งขึ้นมาใหม่ มีบทเพลง เช่น เพลงรำมาลีมาลี เพลงกลองยาวเร้าหทัย เพลงยวนหญ้าเหล เพลงใกล้เข้าไปอีกนิด เป็นต้น เพลงที่ใช้ เพลงรำมาลีมาลี เพลงกลองยาวเร้าหทัย เพลงยวนหญ้าเหล เพลงใกล้เข้าไปอีกนิด เพลงประกอบการแสดงกลองยาว เพลงไหว้ครู เพลงกลองยาวเร้านั้น เพลงกลองยาวโบเน เพลงพม่าเขว เพลงตบมือให้ดัง เพลงปักเป้า (ทำนั่งบ่า) เพลงใกล้เข้าไปอีกนิด (ทำนั่งบ่า) เพลงตามองตา (ตั้งกลอง 1) เพลงรำกันเถิด

ตาราง 4 (ต่อ)

คณะกลองยาว	เพลง
	เพลงกลองยาวของเรานี้ไฉ่ เพลงกลองยาวเป็งป๋อม (ขึ้นกลอง 2) เพลงยวนยาเล (จำบนกลอง 2) เพลงมาร์ชนครสวรรค์ (ตั้งกลอง และขึ้นกลองชุดใหญ่) เพลงฉันรักเมืองไทย (ต่อกลองชุดใหญ่) เพลงลูกทุ่งกลองยาว (รำสอด้ส้อยมาลา) เพลงยกพลลา
2. โรงเรียนวัดหนองจิกรี	บทเพลงที่ใช้ประกอบการรำกลองยาวมีที่มาจากเพลงที่ใช้ในการแสดงก็เป็นการแต่งเองและเป็นการแปลงเพลงจากรำวงมาตรฐาน เปลี่ยนเนื้อร้องให้เข้ากับสถานการณ์หรืองานที่ไปร่วมแสดงบทเพลงไหว้ครูเพลงในจังหวัดนครสวรรค์ ผู้แต่งเพลงการรำกลองยาว คือท่านอาจารย์เอง และเพื่อนๆที่เคยร่วมแสดง คือคุณณัฐภูมิและคุณครูจิรวรรณ มีแนวความคิดการแต่งบทเพลงจากการแต่งแปลงตามให้เข้ากับงานต่างๆ แล้วแต่โอกาส เพลงที่ใช้จะมีเนื้อหา จะเป็นเพลงที่แต่งเองหรือเป็น เพียงรำวงเพลงตามองตา ไกล่เข้าไปอีกนิด เพลงให้เพื่อรอจังหวะขณะจะเปลี่ยนเพลงหรือเป็นเพลง สอเสียดมีเนื้อหาที่สิ่งบางสองแง่สองงาม ส่วนสำคัญต้องอยู่ที่นักร้องด้วยการให้ต้องมีเสียงสามระดับ
3. โรงเรียนบ้านตุ๊กแก	บทเพลงที่ใช้ประกอบการรำกลองยาวมีที่มาจากเพลงที่มีเนื้อร้อง คือ เพลงที่ร้องประกอบไปกับการบรรเลงกลองยาวสัมพันธ์กับจังหวะของกลองยาว มีลักษณะคล้ายเพลงลูกทุ่งในสมัยปัจจุบัน แต่จะมีเนื้อร้องสั้นๆ บอกความหมายซึ่งเป็นการเกี้ยวพาราสีกันระหว่างหนุ่มสาว หรือชมความงามของผู้หญิง และเป็นการหยอกล้อเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน เช่นเพลงกระทู้ คือ เพลงที่มีเนื้อร้องสั้นๆ เนื้อเพลงจะมีความหมายหรือไม่มีความหมายก็ได้ ความสำคัญของเพลงอยู่ที่ความสนุกสนานในการขับร้อง มีการรับรองและร้องส่งกันเป็นวรรคๆ เพลงกระทู้จะมีเนื้อเพลงไม่ค่อยเหมาะสมในปัจจุบัน บางเพลงหรือบางวรรคของเพลงเนื้อร้องจะออกไปทางสองแง่สองงาม การใช้ภาษาในสมัยโบราณ ไม่ได้คำนึงถึงหลักภาษาเท่าใดนั้น โดยใช้ภาษาถิ่นเน้นความสัมผัสคล้องจองของบทเพลง และความสนุกสนานเป็นหลัก รำทรงเครื่อง, ขึ้นบทส่วนใหญ่จะเล่นในเรื่องของความยากจน และปลอบขวัญราชการ

ตาราง 4 (ต่อ)

คณะกลองยาว	เพลง
	ผู้แต่งเพลงรำกลองยาว เป็นปราชญ์ชาวบ้านถ่ายทอด ลุงห้วน สุขแจ่ม และคณะครู ส่วนมากแต่งเองโดยใช้เรื่องราวของชาวบ้านและคนในชุมชน จะแปลงเนื้อตามยุคสมัยแต่เป็นทำนองเก่าให้เข้ากับหมู่บ้าน การย้อนยุคต้องเอาของเก่ามาเล่น และต้องเล่นให้ดีด้วย จะต้องบรรเลงสด ให้กลองยืนแสดง ส่วนใหญ่จะสมัยนี้จะเปิดเทปซ้ำ แต่เราจะร้องสด ยืนสด แสดงสด มีแนวความคิดการแต่งบทเพลงจากสถานการณ์ทางสังคมในช่วงยุคปัจจุบันนั้นๆ โดยมีเนื้อร้องดังนี้ “หนูจ๋าอย่าพึ่งหนี ลพบุรีกำลังจะถูกทำลาย ช้างบนระวางเรือบิน พื้นดินเตรียมปืนกลมาตั้ง” “นครสวรรค์ของเรานี้เอ๋ย ไม่นึกเลยจะถูกโจมตี สีเครื่องเขามาเวียนวน สีเครื่องยนต์เขามาบินร่อน มาถึงลูกบอมตรงหน้าธานี โฮstelไม่เป็นไร แต่หัวรถไฟไทยเราปั่นป่วน” โดยเนื้อหาจะมีการส่อเสียด “ชาวไทยเราเอื่อยอย่าละเลยในกระทำหน้าที่ ไทยเราต้องมีความสุข อย่ามัวแต่เล่นลูกสนุ๊กที่ถูกย่ำยี” “ทางเหนือไปถึงเชียงใหม่ ทางใต้ไปถึงพาสี หันหน้ามาชวนสายใจ ตีตัวรถไปไปพุมธานี” สามารถร้องแบบบรรยายเหตุการณ์ “เหล่าตำรวจไทย ทั้งหญิงทั้งชาย เตรียมตัวให้พร้อม คอยระวังแวงล้อมไม่ให้คนไทยเป็นอันตรายชาติไทยใครมายุ่งย่ำยี ชาติใดใครมาพุ่มพรี ตำรวจสามารถช่วยชาติ ท่านรองปราชสาทเขามาทำให้เราเจริญ” “เดินเถอะพวกเราเดิน เพลิดเพลินมาเดินเอ้าชัย รัฐธรรมนูญมาพูลมาเพิ่ม มาส่งมาเสริมมาแก้ไขเราพวกเรามาพากันเดิน เดินเราจะเดินยี่มอุรา ศาสนาไทยเรา” “กลองยาวเรานี้ ตีกันให้แปลกๆ ตีสับนั้นแหลกตีให้แปลกแหวกแนว ตีไม่ต้องกลัวตาย กลัวตายแล้วไม่มาตี เจ้าภาพเขาดี ไม่ต้องมีกลัวตาย ถ้ากลัวตายไม่ต้องมาตี ลา ลา ลา ล้า ลา ล้า ลา ล้า ลา ลา” “กลองยาวเรานี้ ตึกแกเขานำมาเล่น น้ำดูสวยเด่น น้ำดูสวยเด่น สมกับที่เป็นมรดกไทย” “โยกเยกเอ๋ย โยกเยกเอ๋ย โยกเอ๋ยอะไรโยกเยก โยกเอ๋ยอะไรโยกเยก น้ำท่วมเมฆ เมฆขึ้นคอค มาพร้อมมณฑลละออกมาชี้อโยกเยกเอ๋ย” จะเป็นบทเพลงที่สอนๆกันมา เดิมจะเป็นเพลงที่บทรบ บทรบ ตั้งแต่วัดดี บทรบ เพลงลา จะนำทำรำวงมาตรฐานมาใช้บางส่วน

ตาราง 4 (ต่อ)

คณะกลองยาว	เพลง
4. โรงเรียนวัดแสงธรรม สุทธาราม	บทเพลงที่ใช้ประกอบการรำกลองยาวมีที่มาจากเพลงที่มาจากครูกลองยาวรุ่นก่อนๆ และอินเตอร์เน็ตผู้แต่งเพลงการรำกลองยาวจะเป็นครูรุ่นก่อนๆ และครูเองก็มีส่วนในการช่วยแปลงเนื้อ มีแนวความคิดการแต่งบทเพลงจากเพลงที่เชิดชูโรงเรียน เพลงที่ใช้จะมีเนื้อหาเพลงที่บอกชื่อเสียงโรงเรียน มีบทเพลงเช่น เพลงกลองยาวแสงธรรม เพลงไหว้ครู เป็นต้น
5. โรงเรียนวัดบางม่วง	บทเพลงที่ใช้ประกอบการรำกลองยาวมีที่มาจากการใช้เพลงร่ำวงพื้นบ้านสลับกับกระทู้โบราณ ขึ้นด้วยให้สามลาลับ ให้กระทู้และจบด้วยให้ลาผู้แต่ง ใช้เพลงที่แต่งมาแต่โบราณสืบทอดกันมา เช่น ร่ำวงมาตรฐาน เพลงพื้นบ้าน และนำมาดัดแปลงยกพลตามงาน มีความคิดการแต่งบทเพลงจากเพลงที่ใช้จะเป็นเพลงลูกเสือชาวบ้าน เพลงปลุกใจ เพลงร่ำวง เพลงที่เป็นจังหวะ 3 ช้า
6. โรงเรียนบ้านเขาทอง	บทเพลงที่ใช้ประกอบการรำกลองยาวมีที่มาจาก จะเป็นเพลงสั้นๆ เหมือนรำชีบบท เพลงที่แต่งเอง ก็เพลงกลองยาวชวนมอง วงเวียนเขาทอง.. แต่ก่อนเป็นกลองยาวใบนี้.. พอครูเข้ามาเลยดัดแปลงให้มีชื่อเขาทองเข้าไปด้วย เป็นการนำเสนอโรงเรียนไปด้วย ผู้แต่งเพลงการรำกลองยาว คือครูกลองยาวสมัยก่อน ส่วนหนึ่งเป็นครูวิวรรธน์ สังวรโยธิน มีแนวความคิดการแต่งบทเพลงจากการเล่นกลองยาวถ้าจะให้เกิดความสนุกสนานครึกครื้นเพิ่มยิ่งขึ้น ผู้เล่นจะต้องร้องเพลงทำนองกลองยาวสอดแทรกไปตามจังหวะต่างๆ ของกลองยาวด้วย เนื้อร้องที่นิยมมักจะต้องมีการกระซ่ำเข้าเฝ้าแห่กันระหว่างหญิงกับชาย หรือเนื้อร้องที่ชวนให้คิดเป็นสองแง่สองง่ามเนื้อร้องทำนองกลองยาวนี้มีมากมายหลายเนื้อ แล้วแต่ผู้ใดจะคิดแต่งให้เป็นธรรมดาหรือพิสดารอย่างไรก็ได้เพลงที่ใช้จะมีเนื้อหาเพลงกลองยาวที่แสดง จะเป็นเพลงที่สนุกสนาน ถ้าเอาเพลงพื้นบ้านมาก็จะเป็นเพลงเกี่ยวพาราสี เช่น ไกลเข้ามาอีกนิด หรือเพลงชมธรรมชาติ มองดูน้ำทะเล แต่ไม่สามารถเอาเพลงเข้ามาใส่ในเพลงกลองยาวได้ มีบทเพลง มาละเหวย มาละวา มาแต่ของเขา ของเราไม่มา ตาละลา ใครมีมะกรูดมาแลกมะนาว ใครมีลูกสาวมาแลกลูกเขย เอาวะเอาเหวยลูกเขยกลองยาว ตาละลา

ตาราง 4 (ต่อ)

คณะกลองยาว	เพลง
	ใครมีดอกจิกมาแลกดอกจอก ใครมีข้าวตอกมาแลกข้าวสาร ใครมีของหวานมาแลกของควา ผู้หญิงหน้าขาว ผู้ชายหน้าดำ ตาละลา ต่อนไว้ ต่อนไว้ เอาไปบ้านเรา พ่อเราแก่ แม่เราเฒ่า เอาไปหุงข้าวให้พ่อแม่เรากิน ตาละลา ไอ้ลูกกลมๆ เขาเรียกมะนาว ไอ้ลูกยาวๆเขาเรียกมะเขือ เอาไปบ้านเหนือไปฝากเนื้อเย็น ตาละลา ใครมีกล้วยหอม มาแลกกล้วยไข่ ใครมีไข่ไก่ มาแลกไข่เป็ด ผู้หญิงเป็นเพชร ผู้ชายเป็นพลอย ตาละลา
7. โรงเรียนวัดบ้านไร่	บทเพลงที่ใช้ประกอบการรำกลองยาวมีที่มาจากเพลงกลองยาวทั่วไป เพลงไหว้ครู เพลงกระทุ้ง เพลงมาร์ชของโรงเรียน เพลงประจำจังหวัด ผู้แต่งเพลงการรำกลองยาวเป็นบทเพลงได้มาจากครูอาจารย์ ครูจิรวรรณ สังวรโยธิน มีแนวความคิดการแต่งบทเพลงจากเป็นเพลงที่เทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ คุณครูบาอาจารย์ เพลงที่ใช้จะมีเนื้อหาลำลึกบูชาครูบาอาจารย์ เทิดทูนพระมหากษัตริย์ มีบทเพลงเหมือนกันกับโรงเรียนครองไพร
8. โรงเรียนบ้านแหลมยาง	บทเพลงที่ใช้ประกอบการรำกลองยาวมีที่มาจากเพลงที่ต้องเข้ากับจังหวะกลองและมีเนื้อหาไพเราะ สนุกสนาน ผู้แต่งเพลงการรำกลองยาว คือคนในชุมชน ครู บุคลากร เพลงที่มีอยู่ทั่วไปที่ใช้เล่น มีแนวความคิดการแต่งบทเพลงจากเพลงที่มีอยู่ทั่วไปตามพื้นบ้าน เพลงที่ใช้จะมีเนื้อหาเป็นเพลงที่เทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และปลุกฝังจิตสำนึก มีบทเพลงอะไรบ้าง ไหว้ครู ไหว้ลา บั๊กเป่า เพลงสรรเสริญ เพลงมาร์ช เพลงพื้นบ้าน
9. โรงเรียนวัดหนองพรมหนอง	บทเพลงที่ใช้ประกอบการรำกลองยาวมีที่มาจากเพลงที่ใช้ถ้าเราใช้ในช่วงเกี่ยวกับเทศกาล เราก็ใช้เพลงนั้นใส่ไป เช่น กลิ้งผ้าป่า กลองยาวแบบนี้้องจะดี คงบอกไม่ไหว ลอยกระทง เราก็เอาเพลงลอยกระทงไปใส่ เพลงแล้วแต่เราจะคิดออกมา แต่เพลงยกพลลามีบางครั้งเราก็แต่งเองบ้าง ส่วนใหญ่เป็นเพลงที่มีอยู่แล้ว ผู้แต่งเพลงการรำกลองยาว จะเอามาจากเพลงที่ครูเก่าแก่เขาแต่งขึ้นมาบ้าง จากชาวบ้านบ้าง เพลงที่ใช้จะมีเนื้อหาบอกเกี่ยวกับโรงเรียน เพื่อสร้างชื่อเสียงโรงเรียน ให้คนรู้จัก ไม่มีเพลงเกี่ยวกับเกี่ยวพาราดี ถ้าเป็นเกี่ยวพาราดี จะเรียกเพลงกระทุ้งกลองยาว จะไม่ใช่เลย แต่จะใช้แบบโบราณ เช่น กลมๆ เขาเรียกมะนาว ยาวๆ เขาเรียกมะดัน 2 กลมกับ 1 ยาว เขาเรียก 2 มะนาวกับ 1 มะดัน เอาเพลงกระทุ้งโบราณๆ มาใช้ เพื่อให้เด็กสังเกตในการเปลี่ยนท่ารำ

ตาราง 4 (ต่อ)

คณะกลองยาว	เพลง
	มีบทเพลง เพลงกลองยาวเจ้านั้น เพลงไหว้ครู (แบบสั้น) เพลงกลองยาวใบนี้ เพลงยวนยาเหล (รำบนกลอง) เพลงมาร์ชนครสวรรค์ (ตั้งกลอง และขึ้นกลองชุดใหญ่) เพลงฉันรักเมืองไทย (ต่อกลองชุดใหญ่) เพลงตามองตา (ตั้งกลอง 1) เพลงรำกันเถิด (ขึ้นกลอง 1) เพลงกลองยาวเบิ่งบ่อม (ขึ้นกลอง 2) ให้กระทู้ ใครมีข้าวเปลือกมาแลกข้าวสาร ใครมีข้าวเปลือกมาแลกข้าวสาร ใครมีใครมีของหวานมาแลกของคาว ผู้หญิงหน้าขาว ผู้ชายหน้าดำ ตาลาลา หุย ฮา ให้ ฮิ้ว ให้กระทู้ ใครมีมะกูดมาแลกมะนาว ใครมีลูกสาวมาแลก ลูกเขย เอวอะเอะเอวเอะลูกเขยกลองยาว ตาลาลา หุย ฮา ให้ ฮิ้ว เพลงพม่าเขว ให้กระทู้ อี้แต่แต่ตัว อี้ตะโตงเตง อี้แต่แต่ตัว อี้ตะโตงเตง พ่อ แม่ยกให้ชอบใจจริงๆ ตาลาลา หุย ฮา ให้ ฮิ้ว ให้กระทู้ กลมๆ เขาเรียก มะนาว ยาวๆเขาเรียกมะดัน อาละว่า กลมๆเขาเรียกมะนาว ยาวๆเขาเรียก มะดัน สองกลมหนึ่งยาว เรียกสองมะนาวหนึ่งมะดัน ตาลาลา หุย ฮา ให้ ฮิ้ว เพลงปักเป้า (ทำนองป่า) ให้กระทู้ ใครมีมะกูดมาแลกมะนาว ใครมีลูกสาวมา แลกลูกเขย เอวอะเอะเอวเอะ ลูกเขยกลองยาว ตาลาลา หุย ฮา ให้ ฮิ้ว เพลงใกล้เข้าไปอีกนิด (ทำนองป่า) ให้ สามลา
10.โรงเรียนบ้านคลองไทร	บทเพลงที่ใช้ประกอบการรำกลองยาวมีที่มาจากเพลงจากเพลงพื้นบ้านและ มาดัดแปลงแต่งขึ้นเอง ครูวรรณ เป็นคนนำมา เรียบเรียงใหม่ โดยเอาชื่อ โรงเรียน ชื่อ ผอ. วิถี วัฒนธรรมของชาวบ้านมาเข้ากับเพลง ผู้แต่งเพลงการรำกลองยาว บางเพลงมาจากเขาทอง บางเพลง แต่งขึ้นเอง และมีแนวความคิดการแต่งบทเพลงจากแต่งให้เข้ากับจังหวะของ กลองยาว เอามาจากหมู่บ้าน วัฒนธรรม สถานที่ท่องเที่ยว และจังหวัดเพลงที่ ใช้จะมีเนื้อหาเพลงไหว้ครู เพลงยกพล เพลงปักเป้า เพลงกลองยาวของเรานี้ เออ (ประมาณ 10-13 เพลง) เพลง กลองยาวคลองไทร เพลง ประกอบจังหวะไหว้ครูกลองยาว

ตาราง 4 (ต่อ)

คณะกลองยาว	เพลง
	เพลง กลองยาวใบนี้
	เพลง แรงสามัคคี
	เพลง บักเป้า
	เพลง กลองยาวตาหวาน
	เพลง เดินกำรำเคียว
	เพลง อะเมซิ่งกลองยาว
	เพลง พม่ากลองยาว

จากตาราง 4 เพลงประกอบการรำกลองยาวในแต่ละโรงเรียน มีเพลงที่ใช้ประกอบการรำกลองที่เหมือนกันและแตกต่างกัน ดังนี้ 1. โรงเรียนอนุบาลไพศาลี 2. โรงเรียนวัดหนองจิกรี 3. โรงเรียนบ้านตุ๊กแก 4. โรงเรียนวัดแสงธรรมสุทธาราม 5. โรงเรียนวัดบางม่วง 6. โรงเรียนบ้านเขาทอง 7. โรงเรียนวัดบ้านไร่ 8. โรงเรียนบ้านแหลมยาง 9. โรงเรียนวัดหนองพรมหนอง 10. โรงเรียนบ้านคลองไทร โดยทั้ง 10 โรงเรียนนี้ มีเพลงที่ใช้ในการรำกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์นั้น จะใช้เพลงที่เป็นบทเพลงพื้นบ้านที่บ่งบอกถึงวิถีชีวิตของคนในชุมชนที่มีเนื้อหาสนุกสนาน เพลงที่มีเนื้อหาเทิดทูนสถาบัน ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ โดยส่วนใหญ่เพลงที่ใช้นำมาร้องมาแสดงจะเป็นเพลงที่ ครูจิรวรรณ สังวรโยธิน ท่านได้แต่งขึ้นและได้ถ่ายทอดให้ 6. โรงเรียนบ้านเขาทอง และส่งต่อถึงอีกหลายโรงเรียนได้นำไปใช้ในการรำกลองยาว

ส่วนของโรงเรียนที่ 3. โรงเรียนบ้านตุ๊กแก ผู้แต่งเพลงรำกลองยาว เป็นปราชญ์ชาวบ้านถ่ายทอดลูกหลาน สุขแจ่ม และคณะครู ส่วนมากแต่งเองโดยใช้เรื่องราวของชาวบ้านและคนในชุมชน เนื้อหาที่พูดถึงการเมือง สังคม วัฒนธรรม จะแปลงเนื้อตามยุคสมัยแต่เป็นทำนองเก่าให้เข้ากับหมู่บ้าน การย้อนยุคต้องเอาของเก่ามาเล่น และต้องเล่นให้ดีด้วย จะต้องบรรเลงสด ให้กลองยี่นแสดงส่วนใหญ่จะสมัยนี้จะเปิดเทปซ้ำ แต่เราจะร้องสด ยี่นสด แสดงสด มีแนวความคิดการแต่งบทเพลงจากสถานการณ์ทางสังคมในช่วงยุคปัจจุบันนั้นๆ มีทั้งหมด 7 บทเพลง อาทิ

1) “หนูจ๋าอย่าพึ่งหนี ลพบุรีกำลังจะถูกทำลาย ช้างบนระวางเรือบิน พื้นดินเตรียมปืนกลมาตั้ง”

2) “นครสวรรค์ของเรานี้เอ๋ย ไม่นึกเลยจะถูกโจมตี สี่เครื่องเขามาเวียนวน สี่เครื่องยนต์เขามาบินร่อน มาทิ้งลูกบอมตรงหน้าธานี โสเทลไม่เป็นไร แต่หัวรถไฟไทยเราป่นปี้” โดยเนื้อหาจะมีการล้อเสียด

3) “ชาวไทยเราเอื่อยอย่าละเลยในกระทำหน้าที่ ไทยเราต้องมีความสุข อย่ามัวแต่เล่นลูกสุนัขที่ถูกย่ำยี”

4) “ทางเหนือไปถึงเชียงใหม่ ทางใต้ไปถึงพาสี หันหน้ามาชวนสายใจ ตีตัวรลไปไป ปทุมธานี” สามารถร้องแบบบรรยายเหตุการณ์

5) “เหล่าตำรวจไทย ทั้งหญิงทั้งชาย เตรียมตัวให้พร้อม คอยระวังแวดล้อมไม่ให้คนไทยเป็นอันตราย ชาตไทยใครมาย่ำยี ชาตใดใครมาพุ่มพรี ตำรวจสามารถช่วยชาติ ท่านรองปราชญ์เขา มาทำให้เราเจริญ”

6) “เดินเถอะพวกเราเดิน เพลิดเพลินมาเดินเออชัย รัฐธรรมนูญมาพูลมาเพิ่ม มาส่งมาเสริมมาแก้ไขเราพวกเรามาพากันเดิน เดินเราจะเดินยี่มธุรา ศาสนาไทยเรา”

7) “กลองยาวเรานี้ ตีกันให้แปลกๆ ตีสับนั้นแหลกตีให้แปลกแหวกแนว ตีไม่ต้องกลัวตาย กลัวตายแล้วไม่มาตี เจ้าภาพชาติ ไม่ต้องมีกลัวตาย ถ้ากลัวตายไม่ต้องมาตี ลา ลา ลา ล้า ลา ล้า ลา ล้า ลา ลา”

ส่วนของโรงเรียนที่ 6 โรงเรียนบ้านเขาทอง บทเพลงที่ใช้ประกอบการรำกลองยาวมีที่มาจากจะเป็นเพลงสั้นๆ เหมือนรำซืบท เพลงที่แต่งเอง เป็นการนำเสนอโรงเรียนไปด้วย ผู้แต่งเพลงการรำกลองยาว คือครูกลองยาวสมัยก่อน ส่วนหนึ่งเป็นครูวิจิตรธรรม สังวรโยธิน มีแนวความคิดการแต่งบทเพลงจากการเล่นกลองยาวถ้าจะให้เกิดความสนุกสนานครึกครื้นเพิ่มยิ่งขึ้น ผู้เล่นจะต้องร้องเพลงทำนองกลองยาวสอดแทรกไปตามจังหวะต่างๆ ของกลองยาวด้วย เนื้อร้องที่นิยมมักจะต้องมีการกระเข้าเฝ้าแห่กันระหว่างหญิงกับชาย หรือเนื้อร้องที่ชวนให้คิดเป็นสองแง่สอง มืบทเพลง

1) “มาละเหวย มาละวา มาแต่ของเขา ของเราไม่มา ตาละลา”

2) “ใครมีมะกรูดมาแลกมะนาว ใครมีลูกสาวมาแลกลูกเขย เอาวะเอาเหวย ลูกเขยกลองยาว ตาละลา”

3) “ใครมีดอกจิกมาแลกดอกจอก ใครมีข้าวตอกมาแลกข้าวสาร ใครมีของหวานมาแลกของคาว ผู้หญิงหน้าขาว ผู้ชายหน้าดำ ตาละลา”

4) “ต้อนไว้ ต้อนไว้ เอาไปบ้านเรา พ่อเราแก่ แม่เราเฒ่า เอาไปหุงข้าวให้พ่อแม่เรากิน ตาละลา”

5) “ไ้ลูกกลมๆ เขาเรียกมะนาว ไ้ลูกยาวๆ เขาเรียกมะเขือ เอาไปบ้านเหนือไปฝากน้าเย็น ตาละลา”

6) “ใครมีกล้วยหอม มาแลกกล้วยไข่ ใครมีไข่ไก่ มาแลกไข่เป็ด ผู้หญิงเป็นเพชร ผู้ชายเป็นพลอย ตาละลา”

ส่วนของโรงเรียนที่ 9. โรงเรียนวัดหนองพรมหน่อ จะไม่มีเพลงเกี่ยวกับเกี่ยวพาราสี ถ้าเป็นเกี่ยวพาราสี จะเรียกเพลงกระทู้กลองยาว จะไม่ใช่เลย แต่จะใช้แบบโบราณ เช่น

1) “กลมๆ เขาเรียกมะนาว ยาวๆ เขาเรียกมะดัน 2 กลมกับ 1 ยาว เขาเรียก 2 มะนาวกับ 1 มะดัน” เอาเพลงกระทู้โบราณๆ มาใช้ เพื่อให้เด็กสังเกตในการเปลี่ยนท่ารำ

ส่วนของโรงเรียนที่ 10. โรงเรียนบ้านคลองไทร บทเพลงที่ใช้ประกอบการรำกลองยาวมีที่มาจากเพลงจากเพลงพื้นบ้านและมาดัดแปลงแต่งเพลงขึ้นมาใหม่ อาทิ เพลง กลองยาวคลองไทร แร่งสามัคคี กลองยาวตาหวาน เต็นกำรำเคียว และ พม่ากลองยาว โดยนำมาเรียบเรียงใหม่โดยเอาชื่อโรงเรียน ชื่อ ผอ. วิถี วัฒนธรรมของชาวบ้านมาเข้ากับเพลง ผู้แต่งเพลงการรำกลองยาว บางเพลงมาจากเขาทอง บางเพลงแต่งขึ้นเองบ้าง

สรุปในการแต่งเพลงกลองยาวของจังหวัดนครสวรรค์นั้นจะมีแนวคิดในการแต่งเพลงดังต่อไปนี้

1) บทเพลงจากครูกลองยาว ได้จากสัมภาษณ์ผู้รู้ และผู้อาวุโสที่รู้เรื่องของเพลงกลองยาวจากท้องถิ่นต่างๆ ในจังหวัดนครสวรรค์ บทเพลงที่จะได้จากบุคคลดังกล่าว ส่วนมากจะเป็นบทเพลงที่นิยมเล่นกับกลองยาวมานานแล้ว เช่นบทเพลง ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับหนุ่มสาว และบทเพลงกระทู้กลองยาว (บทเพลงกระทู้กลองยาว คือ เพลงที่มีเนื้อเพลงสั้นๆ ร้องง่าย เนื้อเพลงจะออกไปในทางสองแง่สองง่ามและมักจะลงท้ายด้วยคำว่า ตะละล้า หุ่ยฮ่า...โฮ... ฮิ้ว) เพลงต่างๆดังกล่าวกำลังจะสูญหายไป เพราะไม่นิยมนำมาร้องกัน เพื่อเป็นการอนุรักษ์บทเพลงที่มีคุณค่าของครูกลองยาว จึงได้มีการนำมาดัดแปลงเนื้อร้องบางคำให้เหมาะสมกับสภาพสังคมในปัจจุบัน เพื่อให้บทเพลงดังกล่าวคงอยู่สืบไป

2) บทเพลงจากหลักสูตรเรียนการสอนระดับประถมศึกษา คัดเลือกบทเพลงบางบทเพลงที่มีเนื้อร้อง ทำนองและจังหวะสอดคล้องสัมพันธ์กับการแสดงกลองยาวในจังหวะต่างๆ เช่น เพลงปลุกใจ เพลงไทยสากล เพลงพื้นเมือง เพลงร่ำวงพื้นเมือง ฯลฯ เป็นต้น

3) เพลงไทยลูกทุ่ง ที่มีจังหวะสนุกสนาน เนื้อเพลงเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน สัมพันธ์และสอดคล้องกับการแสดงกลองยาว และยังเป็นการส่งเสริมและอนุรักษ์เพลงลูกทุ่งของไทยเราอีกด้วย

4) เพลงแหล่ เพลงประเภทนี้ส่วนมากจะมีจังหวะที่สอดคล้องและสัมพันธ์กับจังหวะกลองยาว จึงสามารถนำมาประกอบการแสดงกลองยาวได้อย่างเหมาะสม เนื้อหาของเพลงมักจะเกี่ยวกับนิทานหรือเรื่องเล่าที่มีคติสอนใจ ให้เกิดคุณธรรม จริยธรรม

5) เพลงที่ใช้ประกอบการฝึกอบรมประเภทต่างๆ บทเพลงต่างๆ ที่ใช้ในการฝึกอบรมส่วนมากจะมีลักษณะเหมาะสมที่จะมาประยุกต์ใช้กับการแสดงกลองยาว เนื้อเพลงส่วนใหญ่จะเน้นความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ความสามัคคีในหมู่คณะ และยังสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม เพื่อใช้ในการประพฤติปฏิบัติตนต่อไปภายภาคหน้าจะเป็นบุคคลที่มีคุณภาพของสังคมและประเทศชาติสืบต่อไป

6) บทเพลงที่แต่งขึ้นใหม่ เพื่อใช้ในโอกาสต่างๆ ของการแสดงกลองยาว เช่นงานบวช นาค งานแต่งงาน ฯลฯ เป็นต้น

7) บทเพลงที่เสนอแนะ เช่น บทเพลงที่แต่งไว้โดยบุคคลต่างๆ ซึ่งมีอัจฉริยะภาพทาง ศิลปะการประพันธ์เนื้อร้อง และทำนอง เหมาะสมกับการใช้ประกอบการแสดงกลองยาว

บทเพลงทั่วไป

1. เพลงไหว้ครู (แบบสั้น)

เอ้อ เอ้อ เอ้ย.....

ประนมหัตถ์น้อมสการสองมือประสานเหนือเกล้า ไหว้คุณพระครูเจ้าเป็นมงคลชัย ไหว้พระพุทธรูปเลิศล้ำ

ไหว้พระธรรมเลิศล้ำ ไหว้สาวกสัมมา พระสงฆ์ทั้งไป

ไหว้ราชวงศ์จักรี ขอพระบารมีปกเกล้า องค์ราชินีพระแม่เจ้าที่เราเกิดไว้

ไหว้บิดามารดาที่เมตตาลูกแก้ว ไหว้ครูกลองยาวแล้ว ท่านเคยได้สั่งสอนไหว้

โปรดจงดลบันดาลให้ลูกศิษย์ชาญเพลงรำให้จดให้จำรำได้ขึ้นใจ....

โอม...จะเป่าคาถามหานิยม หึงชอบชายชมสุขสมอุรา รำสวยรำเด่นเป็นสง่า

รำยรำได้ตั้งจินตนา ดังเทพธิดาลงมาเอ๋ย....

ให้ กระทุ้ง มาแล้วเหวี่ยงมาแล้วว มาแล้วเหวี่ยงมาแล้วว มาแต่ของเขาของเราไม่มา

ตาลาลา หุย ฮา ไห้ ฮิ้ว

2. เพลงกลองยาวเรานั้น

กลองยาวเรานั้น โรงเรียนสร้างสรรค์ได้นำมาเล่น (ซ้ำ)

นำดูสวยเด่น นำดูสวยเด่น สมกับที่เป็นมรดกไทย

เยาวชนรุ่นใหม่ รักษัตริย์ไทยเล่นกลองยาว

กลองยาวเรานั้นตั้งแต่โบราณที่มีการเล่น (ซ้ำ)

นำดูสวยเด่น นำดูสวยเด่น สมกับที่เป็นลูกทุ่งกลองยาว

พวกเราช่วยกันสืบสาว (ซ้ำ) อนุรักษ์กลองยาวมรดกไทย

3. เพลงกลองยาวใบนี้

กลองยาวใบนี้น้องจะตีคงแบกไม่ไหว พี่แบกให้เอาไหม ขวัญใจมาเป็นคนตี

อู้อยู่ดีจังเลย พี่เอ๋ยพี่ช่างแสนดี แบกให้ตีนะพี่น้องจะตีให้เที่ยงบ้าง

แบกให้ตีนะพี่ จ๊ะ ตีซะทีสิน้อง ทำไมนะเจ้าของกลองมาเล่งให้น้องตีจัง

ก็พี่แบกกลองเมื่อหลัง เห็นใจพี่บ้างน้องเอ๋ย

ให้ กระทุ้ง ใครมีมะกรูดมาแลกมะนาว ใครมีลูกสาวมาแลกลูกเขย เอาวะเอาเหวี่ยง

ลูกเขยกลองยาว ตาลาลา หุย ฮา ไห้ ฮิ้ว

4. เพลงพม่าเขา

เขว เขว เขว เส่แส้งแต่งเป็นพม่า (ซำ) ถือกลองเดินย่องออกมา
 เอาไว้ทงยาบ่าแล (ซำ) เลเลเลเลเลเล
 หมุม หมุม หมุม หมุนตัวก้มหัวนิดหน่อย (ซำ) เสียงเพลงดังน้อยหน่อน้อย
 เอาว่าทงยาบ่าแล (ซำ) เลเลเลเลเลเล
 เสียง เสียง เสียง เสียงกลองเกิดเทิงทั้งบ้อง (ซำ) ร้องรำตามจังหวะกลอง
 เอาว่าทงยาบ่าแล (ซำ) เลเลเลเลเลเล
 โห่กระทั่ง อี้แต่อี้แต่ อี้ตะโตะเตง อี้แต่อี้แต่ อี้ตะโตะเตง พ่อแม่ยกให้ชบใจ
 จริงๆ ตาลาลา หุย ฮา โห่ ฮิ้ว

5. เพลงตบมือให้ดัง

ตบมือให้ดังร้องเพลงให้ฟังสักหน่อยได้ไหม (ซำ) อย่างน้อยรอยยิ้มก็ได้ (ซำ)
 สนุกสุขใจเมื่อได้ร้องเพลง สนุกสุขใจเมื่อได้เล่นกลองยาว
 โห่ กระทั่ง กลมๆเขาเรียกมะนาว ยาวๆเขาเรียกมะดัน อาละว่า กลมๆเขาเรียกมะนาว
 ยาวๆเขาเรียกมะดัน สองกลม หนึ่งยาว เรียกสองมะนาวกับหนึ่งมะดัน
 ตาลาลา หุย ฮา โห่ ฮิ้ว

6. เพลงปักเป้า

ปักเป้าถลาล่นลม ชื่นชมกระชั้นกระชิด ปักเป้าสายหน้าดี๊ๆ ปักเป้าตัวนิด
 แผลงฤทธิ์น่ารัก ยักหนึ่ง ยักสอง ยักครึ่ง ยักกึ่งๆ มายัก ยัก ยัก
 โห่ กระทั่ง ใครมีมะกูดมาแลกมะนาว ไตรมีลูกสาวมาแลกลูกเขย เอาวะเอาเหว
 ลูกเขยกลองยาวตาลาลา หุย ฮา โห่ ฮิ้ว

7. เพลงใกล้เข้าไปอีกนิด

ใกล้เข้าไปอีก ชิดเข้าไปอีกหน่อย สวรรค์น้อยๆอยู่ในวงฟ่อนรำ
 รูปหล่อเขาเชิญมาเล่น เนื้อเย็นขอเชิญมารำ มองมาในตาหวานฉ่ำ (ซำ) มาชิมารำกับพี่นี่เอย
 โห่ กระทั่ง แต่ข้าแต่เขาแห่ยามา พอถึงศาลาเขาก็วางยาลง พอยายโค้งโค้งและเห็นแต่ข้าแต่
 แต่ข้าแต่เขาแห่ตามมา พอถึงศาลาเขาก็วางยาลง พอตาโค้งโค้งและเห็นแต่ข้าแต่
 ตาลาลา หุย ฮา โห่ ฮิ้ว

8. เพลงตามองตา

ตามองตาสายตาก็จ้องมองกัน รู้ลึกเสียวซ่านในใจ จะว่ารักฉันก็ไม่รัก

จะว่าหลงฉันก็ไม่หลงฉันยังอดคิดถึงเธอไม่ได้ เธอช่างงามวิไล (ซ้ำ)

เหมือนดอกไม้ที่เธอถือมา

ให้ กระทั่ง ใครมีมะกูดมาแลกมะนาว (ซ้ำ) ใครมีลูกสาวมาแลกลูกเขย

เอวระเอาเหวญลูกเขยกลองยาว ตาลาลา หุย ฮา ให้ ฮิ้ว

9. เพลงรำกันเถิด

รำกันเถิดนางเอย เอยรา แม่รำรำหรือรำ แม่รำ มหาหส์ลงต่ำ ต่างตนต่างรำ

กันเอย เอ้อเอยรำเอย ชะฉ่า ชะฉ่าชะชา ชะฉ่า ชะฉ่าชะชา น้อยหรือแนแม่ช่างรำ

แม่เชื้อระบำเก่าเอย เอ้อเอยเก่าเอย น้อยหรือแนแม่ช่างรำแม่เชื้อระบำเก่าเอย

ให้ กระทั่ง บอกกับแม่จะไปเก็บถั่ว บอกกับแม่จะไปเก็บถั่ว พอลับตแม่ วังแลหาถั่ว

ดาลาลา หุย ฮา ให้ ฮิ้ว (ลงกลอง 1)

10. เพลงกลองยาวของเรานี้เอ๋ย

กลองยาวของเรานี้เอ๋ยไม่นึกเลยว่าจะมีตาหวาน สวยนรักเธอมานาน (ซ้ำ)

ไอ้แม่ตาหวานกลองยาวนี้เอ๋ย

11. เพลงกลองยาวเป็งบ๋อม

กลองยาว กลองยาว เป็งบ๋อม เป็งบ๋อม เป็งบ๋อมกลองยาว หนุ่มเอ้ย สาวเอ้ย

มารำกลองยาว เป็งบ๋อม (ซ้ำ)

กลองยาว กลองยาว เป็งบ๋อม เป็งบ๋อม เป็งบ๋อมกลองยาว ลุงเอ้ย ป้าเอ้ย

มารำกลองยาว กันเป็งบ๋อม (ซ้ำ)

ให้ กระทั่ง ใครมีข้าวเปลือกมาแลกข้าวสาร (ซ้ำ) ใครมีใครมีของหวานมาแลกของคาว

ผู้หญิงหน้าขาว ผู้ชายหน้าดำ ตาลาลา หุย ฮา ให้ ฮิ้ว

12. เพลงยวนยาเล

ยวนยาเล ยวนยาเล หัวใจหว่าเหว ไม่รู้จะเหไปหาใคร จะซื้อเปลยวนที่สายหย่อนๆ

จะซื้อเปลยวนที่สายหย่อนยอน จะเอากกลองยวนนอนไกวเข้าไกวเย็น

ให้ กระทั่ง ใครมีดอกจิกมาแลกดอกจอก (ซ้ำ) ใครมีดอกจอกมาแลกดอกจิก

ผู้ชายผมหยิกผู้หญิงผมยาว ตาลาลา หุย ฮา ให้ ฮิ้ว

13. เพลงมาร์ชนครสวรรค์

เมืองของเรา ร่มเงาแห่งศาสนา องค์พระราชาแม่บุญญาคุ้มครอง
 สี่แควประสาน ปิง วัง ยม น่าน ล่องลงใต้เลี้ยงเมืองไทยให้อุดม
 แลเขียววิไลกว้างไกลและไพศาล ภูเขาดระการทุ่งลำธารสายลม
 แหล่งไร่สวนเราทั้งมวลชื่นชม นื่องฟ้าเกลียวกลมไ้อมาตรนครสวรรค์
 หนองบัว โปศาลี ตากฟ้า ตาคลี ท่าตะโก ชุมแสง ปากน้ำโพ พยุหะ เติบโตทุกวัน
 บรรพต แม่เป็น ลาดยาว แก้วเลี้ยว แม่่วงก์ ชุมตาบง ลาวัลย์ โกรกพระ รวมกัน
 นครสวรรค์ของเรา

เรามักสามัคคีรักดีชาติศาสนา องค์พระราชาแม่บุญญาคุ้มภัย
 เกษตรเกียรติประเทือง นครรุ่งเรืองนานนา ใต้ถื่นของเรานามนั้นขจรนครสวรรค์

14. เพลงฉันรักเมืองไทย

ใครจะรักใครๆ ฉันรักเมืองไทย เมืองฉันเมืองเดียว เมืองไหนฉันไม่ข้องเกี่ยว
 เมืองไหนฉันไม่ข้องเกี่ยว รักเดียวใจเดียวฉันรักเมืองไทย เรามาสามัคคี ใครหาญร่ว
 รุกรานชาติไทย ใครเข้ามาทำใหญ่ (ซ้ำ) ใครล้ำแดนไทยเตรียมพร้อมยอมพลี
 ฉันรักพระเจ้าอยู่หัว ฉันรักพระราชินี ฉันรักพื้นปฐพี เมืองไทยมีอยู่ชั่ววัน
 ใครจะรักใครๆ ฉันรักเมืองไทยจำไว้จงจำ ใครอย่าเข้ามาเหยียบย่ำ
 ใครอย่าเข้ามาเหยียบย่ำ ใครไม่ใจดำถ้าทำนาดี
 ให้ กระทุ้ง กลองยาวแม่เอ๋ย กลองยาวพ่อเอ๋ย กลองยาวคณะใหม่ๆ ต้องหลักทางให้
 นครสวรรค์ กลองยาวคณะใหม่ๆ ต้องหลักทางให้นครสวรรค์ ให้....ฮิ้ว

15. เพลงลูกทุ่งกลองยาว

กลองยาวเร้าหทัย เสียงดังไกลเรียกร้องก้องดัง ยิ่งฟังยิ่งหัวใจพี่คร่ำครวญหา
 จึ่ง ฅาบ กรับ ช้อง เหมือนใจพี่ร้องเชิญชวน อยากจะพบแม่หน้านวล
 หล่ำลาลา หล่ำลาลา หล่ำลาลา หล่ำลาลา หล่ำลาลา หล่ำลาลา หล่ำลาลา หล่ำลาลา
 พอถึงเทศกสงงานทำบุญที่บ้านของเรา เกิดเทิงกลองยาวสนุกเกรียวกราว
 หนักหนา แต่เข้าพรรษาจนถึงเวลาหมดสิ้น ได้เวลาทอดกฐิน ก็เริ่มได้ยินอีกครา
 หล่ำลาลา หล่ำลาลา หล่ำลาลา หล่ำลาลา หล่ำลาลา

วันเพ็ญเดือนสิบสอง เสียงกลองยาวก็ยังพอมี สงกรานต์อีกทีทุกปีไม่ขาดเลยหนา
 แต่งงาน ขึ้นบ้านใหม่ แม่โกนผมไฟทุกคราว อยากครีครื้นเกรียวกราว
 หล้าล้าลา ลานหล้า ลานหล้า หล้าล้าลา ลานหล้า อยากครีครื้นเกรียวกราว
 ก็ต้องกลองยาวเขาแห่มา หล้าลาลา ล้าลา ล้าลา ล้าลา ล้าลา ให้.....ฮิ้ว

16. เพลงยกพลลา

กลองยาวนครสวรรค์มาแล้ว	เจ๊อยแจ๋ดั่งลั่นสนั่นไหว
ผ.อ.โรงเรียนท่านสนใจ	สั่งให้ฝึกฝนเรื่องกลองยาว
พวกเรานักเรียนเพียรตั้ง	จงฟังคำสั่งที่ครูสอน
เขียนหนังสือถูกหลักวรรคตอน	ให้อักษรสวยสดงดงามดี
กลองยาวนครสวรรค์แลงาม	เป็นที่น่าเชิดชูสมศักดิ์ศรี
มรดกยิ่งใหญ่ของเรามี	การแสดงกลองยาวนี้ที่เรื่องลือ
อีกทีก็ครึกโครมยิ่งนัก	หลายหลากตระการทั้งสี่แสง
มีท่ารำผาดโผนการแสดง	มาร่วมแรงอนุรักษ์มรดกไทย
วันนี้ขอลาท่านไปก่อน	มีโอกาสนี้จะย้อนกลับมาใหม่
กลองยาวนครสวรรค์ขอลาไป	โอกาสหน้าฟ้าใหม่จะกลับมา
ขอให้ทุกท่านประสบสุข	อย่าได้ทุกข์อย่าได้โศกในทุกสิ่ง
มีความสุขทุกอย่างตั้งใจจริง	ไม่ละทิ้งการทำความดีเลย
ขอกราบขอบพระคุณทุกท่าน	มาช่วยกันสร้างสรรค์ของดีไว้
กลองยาวคือมรดกที่ยิ่งใหญ่	อนุรักษ์กันไว้ให้ยืนนาน
ให้ฮิ้ว (กลองยาวตีจบ) ป๊ะ เป้ง เป้ง ป๊ะ เป้ง เป้ง ป๊ะ เป้ง เป้ง เป้ง เป้ง เป้ง	

17. เพลงฉันรักเมืองไทย

ใครจะรักใคร่ ฉันรักเมืองไทยของฉันเมืองเดียว เมืองไหนฉันไม่ข้องเกี่ยว (ซ้ำ)
 รักเดียวใจเดียวฉันรักเมืองไทย ฉันรักพระเจ้าอยู่หัว เราสามัคคีไครหาญหาญรักฐานชาติไทย
 ไครอย่าเข้ามาทำใหญ่ (ซ้ำ) ไครล้ำแดนไทยเตรียมพร้อมยอมพลี ฉันรักพระเจ้าอยู่หัว ฉันรักพระ
 ราชนิ ฉันรักพื้นปฐพี เมืองไทยมีอยู่ชั่วอนันต์
 ใครจะรักใคร่ ฉันรักเมืองไทยจำไว้จงจำไครอย่าเข้ามาเหยียบย่ำ (ซ้ำ) ไทยไม่ใจดำถ้าท่านมาดี

18. เพลง อะเมซิ่งกลองยาว

แสงทองส่องมาเยี่ยมฟ้าไทยแลนด์ มองไปทั่วแดนแวันแคว้นวิไล

จะนั่งเครื่องบินลอยลมบน ขั้วขีรถยนต์หรือเดินไป

แม้ใครได้เยือนทั่วถิ่นไทย จะต้องเพลิดเพลิดเจริญใจ

รอยยิ้มพิมพ์ใจงามจริง ท่องเที่ยวทั่วไทยน้ำใสใจจริง

อะเมซิ่งไทยแลนด์

ปะโชน ปะโชน ปะโชน โชน โชน โชน โชน (ซ้ำ)

ลานนาป่าเหนือมากเหลือพวงไพร ปิง วัง ยม น่าน ไสหลังไหลลงมา

สุดเสนาะเสียงซอซึงสำเนียง สุดสวาทสาวเวียงดอยดงป่า

น้ำคำฉ่ำหวานยามอุจ่า ม่วนใจ๋อ้ายแต่แม่หญิงกำ

ดอกไม้ลานนางามยิ่ง ม่วนอกม่วนใจ๋ผ้าไหมงามจริง

อะเมซิ่งไทยแลนด์

ปะโชน ปะโชน ปะโชน โชน โชน โชน โชน (ซ้ำ)

กลองยาวนครสวรรค์ดังก้องมา สุขสนุกนักหนาพาเพลินใจ

รำโทนพิศสถานที่บ้านเรา สงกรานต์จับมือสาวปีใหม่ไทย

แม้ใครได้เยือนย่อมติดใจ สาวๆนครสวรรค์หน้าผ่องใส

รอยยิ้มพิมพ์ใจงามจริง เชิญเที่ยวบ้านเราสนุกกันจริงอะเมซิ่งกลองยาว

ปะโชน ปะโชน ปะโชน โชน โชน โชน โชน (ซ้ำ)

เพลง ให้กระทู้

1. ให้กระทู้ ใครมีข้าวเปลือกมาแลกข้าวสาร ใครมีข้าวเปลือกมาแลกข้าวสาร
ใครมีใครมีของหวานมาแลกของควา ผู้หญิงหน้าขาว ผู้ชายหน้าดำ ตาลาลา หุย ฮา ให้ ฮิ้ว

2. ให้กระทู้ ใครมีมะกูดมาแลกมะนาว ใครมีลูกสาวมาแลกลูกเขย เอวอะเอวเฮย
ลูกเขยกลองยาว ตาลาลา หุย ฮา ให้ ฮิ้ว

3. ให้กระทู้ อีแต่แต่ตัว อีต๊ะโตงเตง อีแต่แต่ตัว อีต๊ะโตงเตง พ่อแม่ยกให้ชอบใจ
จริงๆ ตาลาลา หุย ฮา ให้ ฮิ้ว

4. ให้กระทู้ กลมๆ เขาเรียกมะนาว ยาวๆ เขาเรียกมะดัน อาละว่า กลมๆ เขาเรียก
มะนาว ยาวๆเขาเรียกมะดัน สองกลมหนึ่งยาว เรียกสองมะนาวหนึ่งมะดัน ตาลาลา หุย ฮา ให้ ฮิ้ว

5. ให้กระทู้ กลองยาวแม่เอ้ย กลองยาวพ่อเอ้ย กลองยาวคณะใหม่ๆ ต้องหลีกทาง
ให้นครสวรรค์ กลองยาวคณะใหม่ๆ ต้องหลีกทางให้นครสวรรค์ ต้องหลีกทางให้นครสวรรค์ ให้...ฮิ้ว

6. ให้กระทุ้ง แต่ข้าแต่เขาแห่ยกมา พอถึงศาลาเขาก็กว้างยายลง พอยายโค้งโค้งและเห็นแต่ข้าแต่ แต่ข้าแต่เขาแห่ตามมา พอถึงศาลาเขาก็กว้างตาลง พอตาโค้งโค้งและเห็นแต่ข้าแต่ ตาลาลา หุย ฮา ให้ ฮิ้ว

7. “มาละเหวย มาละวา มาแต่ของเขา ของเราไม่มา ตาละลา”

8 “ใครมีดอกจิกมาแลกดอกจอก ใครมีข้าวตอกมาแลกข้าวสาร ใครมีของหวานมาแลกของคาว ผู้หญิงหน้าขาว ผู้ชายหน้าดำ ตาละลา”

9. “ต๋อนไว้ ต๋อนไว้ เอาไปบ้านเรา พ่อเราแก่ แม่เราเฒ่า เอาไปหุงข้าวให้พ่อแม่เรากิน ตาละลา”

10. “ใครมีกล้วยหอม มาแลกกล้วยไข่ ใครมีไข่ไก่ มาแลกไข่เบ็ด ผู้หญิงเป็นเพชร ผู้ชายเป็นพลอย ตาละลา”

เพลงที่แต่งขึ้นจากโรงเรียนบ้านตุ๊กแก

1. “หนูจ๋าอย่าพึ่งหนี ลพบุรีกำลังจะถูกทำลาย ช้างบนระวางเรือบิน พื้นดินเตรียมปั่นกลมาตั้ง”

2. “นครสวรรค์ของเรานี้เอ๋ย ไม่นึกเลยจะถูกโจมตี สีเครื่องเขามาเวียนวน สีเครื่องยนต์เขามาบินร่อน มาถึงลูกบอมตรงหน้าธานี โฮเทลไม่เป็นไร แต่หัวรถไฟไทยเราปั่น” โดยเนื้อหาจะมีการล้อเสียด

3. “ชาวไทยเราอย่าอย่าละเลยในกระทำหน้าที่ ไทยเราต้องมีความสุข อย่ามัวแต่เล่นลูกสนุกที่ถูกย่ำยี”

4. “ทางเหนือไปถึงเชียงใหม่ ทางใต้ไปถึงพาสี หันหน้ามาชวนสายใจ ตีตัวรถไปไปปทุมธานี” สามารถร้องแบบบรรยายเหตุการณ์

5. “เหล่าตำรวจไทย ทั้งหญิงทั้งชาย เตรียมตัวให้พร้อม คอยระวังแวดล้อมไม่ให้คนไทยเป็นอันตราย ชาตไทยใครมาย่ำยี ชาตใดใครมาพรมพรี ตำรวจสามารถช่วยชาติ ท่านรองปราสาทเขามาทำให้เราเจริญ”

6. “เดินเถอะพวกเราเดิน เพลิดเพลินมาเดินเอาชัย รัฐธรรมนูญมาพูลมาเพิ่ม มาส่งมาเสริมมาแก้ไขเราพวกเรามาพากันเดิน เดินเราจะเดินยี่มอุรา ศาสนาไทยเรา”

7. “กลองยาวเรานี้ ตีกันให้แปลกๆ ตีสับหันแหลกตีให้แปลกแหวกแนว ตีไม่ต้องกลัวตาย กลัวตายแล้วไม่มาตี เจ้าภาพเขาดี ไม่ต้องมีกลัวตาย ถ้ากลัวตายไม่ต้องมาตี ลา ลา ลา ล้า ลา ล้า ลา ล้า ลา ลา”

เพลงที่แต่งขึ้นจากโรงเรียนบ้านคลองไทร

1. เพลง กลองยาวคลองไทร

กลองยาวเร้าหทัย เสียงดังไกลเรียกร้องก้องดัง
 ยิ่งฟัง ยิ่งฟัง หัวใจยิ่งคร่ำครวญหา
 จิ่ง ฉาบ กรับ ช้อง เหมือนใจเรียกร้องเชิญชวน
 อยากจะพบแม่हन่านวล ลา ล้า ลา ล้า ลา
 อยากจะพบแม่हन่านวล มาสุขสรวลเสเฮฮา
 กลองยาวเรานั้น โรงเรียนคลองไทรเขานำมาเล่น
 นาดุสวายน (ซ้ำ) สมกับที่เป็นมรดกไทย
 เยาวชนรุ่นใหม่ รักษัตริย์ไทยเล่นกลองยาว

2. เพลง แวงสามัคคี

รวมใจไมตรีกันเกิดพี่น้องไทย
 รวมจิตกันไว้ชาติไทยจะรุ่งเรือง
 ชาติประเทืองด้วยสามัคคี
 รวมชีวิกันเป็นพลัง
 นอด ทิง นอง นอย ชะ ชะ นอด ทิง นอง นอย (ซ้ำ)
 กิจการใดๆ สำเร็จตั้งใจ
 เสริมสร้างชาติไทยให้อยู่ยืนยง
 เกิดพลังเพราะสามัคคี
 นอด ทิง นอง นอย ชะ ชะ นอด ทิง นอง นอย (ซ้ำ)

3. เพลง กลองยาวตาหวาน

กลองยาวของเรานี้เอย
 ไม่นึกเลยว่ามีตาหวาน
 ฉันรักรักเธอมานาน (ซ้ำ)
 โอ้แม่ตาหวานกลองยาวนี้เอย

4. เพลง เดินกำรำเคียว

ชาย รำกันเถิดนางเอย เอ้ยรำ แม่รำ รำรำรำแม่รำ มหาหงส์ลงต่ำ ต่างคนต่างรำ กันเอย
เอ๋อ เอย กันเอย ชัดซ่า ชัดซ่า ชัดซ่า (ซ้ำ) น้อยหรือแน่น แม่ช่างรำ แม่เขี้ยวระบำ เก้า เอย
เอ๋อ เอย กันเอย ชัดซ่า ชัดซ่า ชัดซ่า (ซ้ำ) น้อยหรือแน่น แม่ช่างรำ แม่เขี้ยวระบำ เก้า เอย

5. เพลง พม่ากลองยาว

สุขสนุกรำร้อง (โย้น โย้น) เพลงทำนองไทยแท้ (โย้น โย้น)

สุขสนุกจริงแล อย่าเขื่อนอย่าแซ่เชิญมารำร้อง

เรีกระบ้ารำรำกับกลอง เป็นทำนองพม่ากลองยาว

เสียงกลองเท็งบ้องเร้าใจ เร่งมาเร็วไวรำให้เพร็ดพราว

อย่าช้าเชิญชักเพื่อนรักพี่น้อง ร่วมฟ้อนรำร้องเป็นทำนองกลองยาว (ซ้ำ)

สรุปว่า อัตลักษณ์บทเพลงที่ใช้ประกอบการรำกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์ จะประกอบไปด้วยบทเพลงทั่วไปที่ใช้ในการแสดงรำกลองยาวมี 18 เพลง เพลงให้กระทุ้ง 10 เพลง เพลงที่แต่งจากสถานการณ์ทางสังคมในช่วงยุคปัจจุบันนั้นๆ ของโรงเรียนบ้านตุ๊กแก มีทั้งหมด 7 เพลง เพลงที่แต่งจากโรงเรียนบ้านคลองไทร 5 เพลง รวมทั้งหมด 30 บทเพลง และ 10 เพลงให้กระทุ้ง

ตาราง 5 แสดงเครื่องดนตรีประกอบการรำกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์

คณะกลองยาว	เครื่องดนตรี
1. โรงเรียนอนุบาลไพศาลี	เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการรำกลองยาวประกอบด้วย กลองรำมะนา กลองยาว ฉิ่ง ฉาบ กรับ และโหม่ง จังหวะที่ใช้มี จังหวะกลองยาว (มองเท่งมอง)
2. โรงเรียนวัดหนองจิกี	เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการรำกลองยาว กลองยาว กลองรำมะนา ฉิ่ง ฉาบ กรับ โหม่ง ส้อง แคน(แต่ปัจจุบันสูญหาย) แต่ละประเภทมีหน้าที่ การบรรเลงเพลงกลองยาว (วงกลองยี่น) ใช้วิธีนำกลองยาวที่มีเสียงดีที่สุดมาตีรวมกันหลายๆลูกพร้อมทั้งแบ่งหน้าที่ในการบรรเลง

ตาราง 5 (ต่อ)

คณะกลองยาว	เครื่องดนตรี
	แคน เป็นเครื่องเป่าหรือเครื่องดนตรีพื้นเมืองของภาคอีสานในประเทศไทย อีกทั้งยังเป็นเครื่องดนตรีของชาวลาวหรือ สปป.ลาว และถือเป็นสัญลักษณ์ประจำชาติของชนชาติลาวอีกด้วย โดยเครื่องดนตรีชนิดนี้จะใช้ไม้ขางขนาดต่าง ๆ ประกอบกันเข้าเป็นตัวแคน แคนเป็นเครื่องเป่ามีลิ้นโลหะ เสียงเกิดจากลมผ่านลิ้นโลหะไปตามลำไม้ที่เป็นลูกแคน การเป่าแคนต้องใช้ทั้งเป่าลมเข้าและดูดลมออกด้วย จึงเป่ายากพอสมควรและแคนมีหลายขนาด ถือเป็นเครื่องดนตรีชนิดหนึ่งที่ทำให้เสียงไพเราะ เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว สร้างเสียงประสานได้ในตัวเอง เครื่องดนตรีที่พิเศษเสริมมาก็คือเป็นการเป่าแคนแคนจะเป่าเป็นตามโน้ตเพลงสมัยก่อนใช้ชื่อว่าการแสดงกลองยาวและแคนประยุกต์ จังหวะที่ใช้มี จังหวะ 2 บอม 3 บอม จังหวะที่ทำให้ความสนุกสนาน
3.โรงเรียนบ้านตุ๊กแก	เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการรำกลองยาว กลองยาว กลองรำมะนา ฉิ่ง ฉาบ กรับ โหม่ง ฆ้อง กลองยี่น คือ กลองที่ผู้ตี ตียี่นเป็นหลักไว้ตามทำนองของเพลงกลองยาวที่บรรเลงจำนวนกลองยี่น 1 วงใช้กลอง 3-5 ลูก ผู้ตี 3-5 คน
4. โรงเรียนวัดแสงธรรม สุทธาราม	เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการรำกลองยาว มีอะไรบ้าง กลองยาว กลองรำมะนา ฉิ่ง ฉาบ กรับ โหม่ง ฆ้อง มีเครื่องเป่ามาช่วยให้เกิดความสนุกสนานครื้นเครงเพิ่มมากขึ้น เครื่องเป่าลมผ่านทองเหลือง 1. เฟรนช์ฮอร์น 2. ทรอมโบน 3. ทรัมเบ็ต 4. คอรัเน็ต 5. ฟลูเกลฮอร์น 6. ยูโฟเนียม 7. ทูบา 8. ซูซาโฟน 9. เมลโลโฟน จังหวะที่ใช้มี 2 บอม 3 บอม 3 ซ่า

ตาราง 5 (ต่อ)

คณะกลองยาว	เครื่องดนตรี
5. โรงเรียนวัดบางม่วง	เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการรำกลองยาว กลองยาว ฉิ่ง ฉาบ กรับ โหม่ง และ รำมะนา แต่ละประเภทมีหน้าที่ กลองยาวเป็นเครื่องดนตรีหลัก และเครื่องประกอบจังหวะ คือฉิ่ง ฉาบ กรับ โหม่ง และรำมะนา(เป็นตัวเปลี่ยนจังหวะเพลงและทำรำ) จังหวะที่ใช้มี 2 บ่อม, 3 บ่อม, 3 เป้ง, เชี้ง, ม้าย่อง
6. โรงเรียนบ้านเขาทอง	เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการรำกลองยาว นอกจากเครื่องดนตรีฉิ่ง ฉาบ กรับ โหม่ง กลองรำมะนา มีเครื่องดนตรีอะไรพิเศษที่นำมาประยุกต์ใช้ กลองอเมริกัน หรือมริกัน คือกลองใหญ่ เวลาอากาศหนาวหรืออากาศชื้นกลองรำมะนาหนึ่งจะไม่ตึง มันหย่อน เสียงจะตึบๆเลยใช้กลองอเมริกันเข้ามาช่วยแทน เด็กจะรู้เองเวลาเปลี่ยนเพลงตอนแสดงจะไม่ต้องใช้เสียงกลองเพื่อเป็นสัญญาณ แต่ใช้เสียงให้แทน 7. กลองมริกัน ชื่อกลองฝรั่งชนิดหนึ่ง มีขนาดใหญ่ ขึ้นหนัง ๒ หน้า และตีทั้ง ๒ หน้า ให้เสียงสอดสลับกัน ใช้ไม้ตีข้างละอัน การบรรเลงอาจใช้แขวนหรือวางในแนวตั้ง หรือคล้องคอตีในการบรรเลงในขบวนก็ได้ จังหวะที่ใช้มี จังหวะเดิน เป็นจังหวะพื้นฐานในการตีใช้สำหรับผู้หัดเล่นกลองยาวหรือใช้สำหรับเริ่มแรกของการออกกลองยาว จังหวะร้าว เป็นจังหวะที่นักตีกลองยาวใช้มากที่สุดเพราะตีง่ายเข้ากับทุกเพลงได้ จังหวะเชี้ง เป็นจังหวะที่นักดนตรีกลองยาวใช้รองลงมา เพราะตีได้ง่าย โดยเฉพาะบทเพลงสำเนียงภาคอีสาน จังหวะชะชะซ่า เป็นจังหวะที่เร้าใจ รวดเร็วและสนุกสนาน จังหวะออฟบิท เป็นจังหวะที่เน้นการเต้นที่ราบเรียบ จังหวะมโนราห์ เป็นจังหวะที่เร้าใจสนุกสนาน นิยมตีกันในภาคใต้ จังหวะตะลุง เป็นจังหวะที่ราบเรียบมีท่าเต้นที่สนุกสนาน
7. โรงเรียนวัดบ้านไร่	เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการรำกลองยาว เครื่องดนตรีฉิ่ง ฉาบ กรับ โหม่ง กลองรำมะนา จังหวะที่ใช้มี จังหวะเดิน เป็นจังหวะพื้นฐานในการตีใช้สำหรับผู้หัดเล่นกลองยาวหรือใช้สำหรับเริ่มแรกของการออกกลองยาว

ตาราง 5 (ต่อ)

คณะกลองยาว	เครื่องดนตรี
	รำวง เป็นจังหวะที่นักตีกลองยาวใช้มากที่สุดเพราะดีดง่ายเข้ากับทุกเพลงได้ จังหวะเซิ้ง เป็นจังหวะที่นักดนตรีกลองยาวใช้รองลงมา เพราะดีดได้ง่าย โดยเฉพาะบทเพลงสำเนียงภาคอีสาน จังหวะชะชะซ่า เป็นจังหวะที่เร้าใจ รวดเร็วและสนุกสนาน จังหวะออปิท เป็นจังหวะที่เน้นการเต้นที่ราบเรียบ จังหวะมโนราห์ เป็นจังหวะที่เร้าใจสนุกสนาน นิยมตีกันในภาคใต้ จังหวะตะลุง เป็นจังหวะที่ราบเรียบมีท่าเต้นที่สนุกสนาน
8. โรงเรียนบ้านแหลมยาง	เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการรำกลองยาว กลองยาว กลองรำมะนา ฉิ่ง ฉาบ กรับ โหม่ง ซออู้ จังหวะที่ใช้มีอะไรบ้าง 2 บอม 3 บอม
9. โรงเรียนวัดหนองพรมหน่อ	เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการรำกลองยาว กลองยาว กลองรำมะนา ฉิ่ง ฉาบ กรับ โหม่ง ซออู้ จังหวะที่ใช้มี จังหวะใช้แบบเบสิค ส่วนใหญ่เป็นสามบอม จังหวะสองบอม ส่วนใหญ่จะมีซัด บอม บอม บอม เต็ง บอม อันนี้คือจังหวะสามบอม ถ้าสองบอมจะเป็น เต็ง บอม บอม เต็ง บอม ดนตรีต้องมีซัด ถ้าบอม อย่างเดียวนั้นจะไม่สนุก
10. โรงเรียนบ้านคลองไทร	เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการรำกลองยาว กลองยาว กลองรำมะนา ฉิ่ง ฉาบ กรับ โหม่ง ซออู้ จังหวะที่ใช้มี จังหวะ 2 บอมกลองยาว ซึ่งมีจังหวะการซัดกลอง

จากตาราง 5 แสดงเครื่องดนตรีประกอบการรำกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์ จะเห็นได้ว่ากลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์ 1. โรงเรียนอนุบาลไพศาลี 2. โรงเรียนวัดหนองจิกรี 3. โรงเรียนบ้านตุ๊กแก 4. โรงเรียนวัดแสงธรรมสุทธาราม 5. โรงเรียนวัดบางม่วง 6. โรงเรียนบ้านเขาทอง 7. โรงเรียนวัดบ้านไร่ 8. โรงเรียนบ้านแหลมยาง 9. โรงเรียนวัดหนองพรมหน่อ 10. โรงเรียนบ้านคลองไทร โดยทั้ง 10 โรงเรียนจะมีเครื่องดนตรีประกอบการแสดงกลองยาวที่เหมือนกันประกอบด้วย กลองรำมะนา กลองยาว ฉิ่ง ฉาบ กรับ และโหม่ง

แต่ละประเภทมีหน้าที่ การบรรเลงเพลงกลองยาว (วงกลองยืน) ใช้วิธีนำกลองยาวที่มีเสียงดี ที่สุดมาตีรวมกันหลายๆลูกพร้อมทั้งแบ่งหน้าที่ในการบรรเลง ดังนี้

กลองยืน คือ กลองที่ผู้ตี ตียืนเป็นหลักไว้ตามทำนองของเพลงกลองยาวที่บรรเลงจำนวน กลองยืน 1 วงใช้กลอง 3-5 ลูก ผู้ตี 3-5 คน

กลองขัด คือ กลองที่ผู้ตีใช้ตีไปพร้อมๆ กับคนอื่น แต่ในบางช่วงบางจังหวะของการ บรรเลงจะตีกลองขัดกลองยืน เรียกว่ากลองขัดการตีกลองขัดเป็นบางช่วงนี้ทำให้เสียงเพลงที่บรรเลงม ยีความไพเราะน่าฟังขึ้น จำนวนกลองขัดในวงกลองยาวใช้ 1-2 ลูก ผู้ตีกลอง 1-2 คน

การตีกลองยืนและกลองขัดมีความอวยากง่ายแตกต่างกันโดยเฉพาะการตีกลองขัดมี ความซับซ้อน ต้องใช้ผู้ที่มีพรสวรรค์ หรือประสบการณ์ตลอดจนมีความรู้ในการตีกลองยาวจึงจะ สามารถตีกลองขัดได้สมบูรณ์

เครื่องประกอบจังหวะ เป็นสิ่งที่ทำให้การบรรเลงกลองยาวมีความเร้าใจ สนุกสนาน มี ความไพเราะ ทำให้เกิดอรรถรสในการฟัง ประกอบด้วย

1. ซ้อง (โหม่ง) เป็นหัวใจของเครื่องประกอบจังหวะในวงกลองยาว เพราะเสียงซ้อง ที่ดังในขณะบรรเลงกลองยาวนั้น เป็นเสียงที่ฟังแล้วไพเราะกังวาน

2. จิ้ง เป็นเครื่องประกอบจังหวะที่ต้องใช้ความสามารถในการตีอย่างสูงผู้ที่ตีจิ้ง จะต้องรู้จังหวะความช้าหรือความเร็วของเพลงที่บรรเลง จึงจะทำให้เสียงกลองกลิ้งได้เป็นอย่างดี มี ความไพเราะในการบรรเลงเพลงกลองยาว

3. ฉาบใหญ่ (ฉาบยืน) คือฉาบที่ใช้ประกอบจังหวะชนิดแรก ใช้ตีธรรมดาให้เข้ากับ จังหวะ “ฉับ” ของการตี

4. ฉาบกรอ (ฉาบล้อ) คือฉาบที่ใช้ตีขัดกับฉาบยืน ชาวบ้านเรียกว่า “ฉาบขัด” การตี ฉาบล้อจะตียากกว่าฉาบยืน ผู้ตีฉาบล้อจะต้องใช้ผู้มีความสามารถและมีความรู้เรื่องจังหวะ จึงจะตี ฉาบล้อได้อย่างไพเราะและสนุกสนาน

5. กรับ เป็นเครื่องเคาะจังหวะที่ทำจากไม้ไผ่หรือไม้ที่มีเนื้อแข็งทั่วไป (ไม้ประดู่, ไม้ชิงชัน, ไม้แดง) 2 อันนำมาตีกันตามจังหวะ “ฉับ” ของการตีจิ้ง กรับจึงเป็นเครื่องประกอบจังหวะใน วงกลองยาวที่ดีได้ง่ายที่สุด

6. กลองรำมะนา เป็นกลองที่ขึ้นหน้าหนึ่งเดียว ใช้ประกอบการแสดงลำตัด (ใช้มือตี เป็นจังหวะ) นำมาใช้ประกอบจังหวะกลองยาว (ใช้ไม้ตี) จะทำให้เสียงกลองยาวชัดเจนขึ้น ช่วยผ่อน แรงผู้ตีกลองยืน และกลองขัดได้เป็นอย่างดี ทำให้การบรรเลงกลองยาวมีเสียงสม่ำเสมอตลอดการ บรรเลง

ในแต่ละโรงเรียนจะมีรูปแบบการเพิ่มชนิดเครื่องดนตรีที่แตกต่างกันออกไป ได้แก่

2. โรงเรียนวัดเขาจิกรี 4. โรงเรียนวัดแสงธรรมสุทธาราม 6. โรงเรียนบ้านเขาทอง เช่น

ส่วนของโรงเรียนที่ 2. โรงเรียนวัดหนองจิกรี จะใช้แคนเข้ามาช่วยในการเป่าประกอบเพลงรำกลองยาวเพื่อให้เกิดความสนุกสนานและไพเราะเพิ่มมากขึ้นโดย แคน เป็นเครื่องเป่าหรือเครื่องดนตรีพื้นเมืองของภาคอีสานในประเทศไทย อีกทั้งยังเป็นเครื่องดนตรีของชาวลาวหรือ สปป.ลาว และถือเป็นสัญลักษณ์ประจำชาติของชาติลาวอีกด้วย โดยเครื่องดนตรีชนิดนี้จะใช้ไม้ขางขนาดต่าง ๆ ประกอบกันเข้าเป็นตัวแคน แคนเป็นเครื่องเป่ามีลิ้นโลหะ เสียงเกิดจากลมผ่านลิ้นโลหะไปตามลำไม้ที่เป็นลูกแคน การเป่าแคนต้องใช้ทั้งเป่าลมเข้าและดูดลมออกด้วย จึงเป่ายากพอสมควรและแคนมีหลายขนาด ถือเป็นเครื่องดนตรีชนิดหนึ่งที่ทำให้เสียงไพเราะ เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว สร้างเสียงประสานได้ในตัวเอง เครื่องดนตรีที่พิเศษเสริมมาอีกคือเป็นการเป่าแคนแคนจะปาวเป็นตามโน้ตเพลงสมัยก่อนใช้ชื่อว่าการแสดงกลองยาวและแคนประยุกต์

ส่วนโรงเรียนที่ 4. โรงเรียนวัดแสงธรรมสุทธาราม จะใช้เครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่าลมโลหะเข้ามาเสริมให้เกิดความสนุกสนาน และสร้างสีสันกับคณะเพิ่มมากขึ้น เครื่องเป่าลมผ่านทองเหลืองประกอบด้วย

เฟรนช์ฮอร์น (อังกฤษ: France horn) ปัจจุบันเรียกว่า “ฮอร์น” ต้นกำเนิดของฮอร์นคือเขาสัตว์ เฟรนช์ฮอร์น เป็นแตรที่มีช่วงเสียงกว้างถึง 3 ออกเทฟครึ่ง มีท่อยาวประมาณ 12-15 ฟุตแต่นำมาขดเป็นวงโค้งไปมา เพื่อให้สะดวกแก่ผู้เป่าจนเหลือความยาวจากปากเป่าถึงปากลำโพงเพียง 20 นิ้ว เสียงของเฟรนช์ฮอร์น มีความสดใส สง่า จัดได้ว่าเป็นพระเอกในบรรดาเครื่องลมทองเหลือง

ทรอมโบน (อังกฤษ: Trombone) เครื่องลมทองเหลืองมีคันชักโค้งเป็นรูปตัวยู (U-shape) สำหรับเปลี่ยนความยาวของท่อลม ตำแหน่งของการเลื่อนคันชักจะมีอยู่ทั้งหมด 7 ตำแหน่งให้ระดับเสียงดนตรีต่างกันออกไป ทรอมโบนมีเสียงทุ้ม ห้าว ไม่สดใส เหมือนทรัมเป็ต

ทรัมเป็ต (อังกฤษ: Trumpet) ในสมัยโบราณยุโรปถือว่าทรัมเป็ตเป็นเครื่องดนตรีของชนชั้นสูง ประชาชนสามัญไม่มีสิทธิ์เป็นเจ้าของ กำพวดของทรัมเป็ตเป็นกำพวดรูปถ้วยหรือระฆัง ทำให้ออกเสียงได้ดีทั้งเสียงต่ำและเสียงสูง เป็นท่อนโลหะ ปลายบานคล้ายรูปถ้วย ท่อลม ทรัมเป็ตกลวงยาวเท่ากันปลายจะบานออกเป็นลำโพง ทรัมเป็ตมีลูกสูบ 3 ลูก สำหรับใช้เปลี่ยนความยาวของท่อลม

คอร์เน็ต (อังกฤษ: Comet) คอร์เน็ตคือเครื่องเป่าทองเหลืองที่มีลักษณะคล้ายกับทรัมเป็ต แต่ลำตัวสั้นกว่า ถูกนำมาใช้ในวงออร์เคสตราครั้งแรกประมาณ ค.ศ. 1829 ในการแสดงโอเปร่าของ Rossini เรื่อง William Tell ในปัจจุบันคอร์เน็ตเป็นเครื่องดนตรีสำคัญสำหรับวงโยธวาทิตและแตรวง

ฟลูเกิลฮอร์น (อังกฤษ: Flugelhorn) มี 3 ลูกสูบ ท่อลมกลวงเป็นรูปกรวยปลายบานเป็นลำโพงรูปร่างค่อนข้างจะใหญ่กว่าคอร์เน็ต ลักษณะของเสียงจะคล้ายกับฮอร์น แต่มีความห้าวมากกว่าฮอร์น

ยูโฟเนียม (อังกฤษ: Euphonium) ยูโฟเนียมมาจากภาษา กรีกหมายถึง “เสียงดี” เสียงของยูโฟเนียมจะนุ่มนวล ทุ้มลึก และมีความหนักแน่นมาก สามารถเล่นในระดับเสียงต่ำได้ดี บางครั้งนำไปใช้บรรเลงในวงออร์เคสตราแทนทูบา

ทูบา (อังกฤษ: Tuba) เป็นเครื่องดนตรีตระกูลแซกซอร์น พัฒนาการมาจากการเป่าเขาสัตว์และการเป่าสังข์ เสียงของทูบาต่ำลึกนุ่มนวล ไม่แตกพว้า เสียงต่ำมากที่เรียกว่า “เพดัลโทน” (Pedal tones) นั้นมีคุณสมบัติเฉพาะตัว ปกติทูบาทำหน้าที่เป็นแนวเบส ให้แก่กลุ่มเครื่องลมทองเหลือง

ซูซาโฟน (อังกฤษ: Sousaphone) เป็นเครื่องดนตรีที่ จอห์น ฟิลิป ซูซา (John Philip Sousa, 1854-1932) ประดิษฐ์ขึ้นเพื่อใช้แทนทูบา เพื่อให้ง่ายแก่การเดินสนาม ลุ่มเสียงของซูซาโฟน มีเสียงแบบเดียวกับทูบา ฉะนั้นจึงใช้แทนกันได้ แต่มีลักษณะพันรอบตัว และมีน้ำหนักมากกว่าทูบา

เมลโลโฟน (อังกฤษ: Mellophone) มีลักษณะคล้ายกับคอร์เนต แต่จะใหญ่กว่าและมีลำโพงที่กว้าง เหมาะที่จะเล่นในวงโยธวาทิตและมีเสียงกึ่งแหลมกึ่งต่ำ

ส่วนของโรงเรียนที่ 6. โรงเรียนบ้านเขาทอง จะใช้กลองอเมริกัน มาช่วยตีในการประกอบจังหวะการรำกลองยาวเพื่อให้เสียงชัดดังชัดเจนเพิ่มมากขึ้นและเกิดความสนุกสนานพร้อมเพรียงเพิ่มมากขึ้น โดย กลองอเมริกัน ชื่อกลองฝรั่งชนิดหนึ่ง มีขนาดใหญ่ ขึ้นหนัง ๒ หน้า และตีทั้ง ๒ หน้า ให้เสียงสอกลับกัน ใช้ไม้ตีข้างละอัน การบรรเลงอาจใช้เขว่นหรือวางในแนวตั้ง หรือคล้องคอตีในการบรรเลงในขบวนก็ได้

ส่วนของจังหวัดที่ใช้มี จังหวัดกลองยาว 1.โรงเรียนอนุบาลไพศาลี 2.โรงเรียนวัดหนองจิกกรี 3. โรงเรียนบ้านตุ๊กแก 4. โรงเรียนวัดแสงธรรมสุทธาราม 5. โรงเรียนวัดบางม่วง 6. โรงเรียนบ้านเขาทอง 7. โรงเรียนวัดบ้านไร่ 8. โรงเรียนบ้านแหลมยาง 9. โรงเรียนวัดหนองพรมหน่อ 10. โรงเรียนบ้านคลองไทร โดยทั้ง 10 โรงเรียน จะใช้จังหวัด

- จังหวัด 2 บอม
- จังหวัด 3 บอม
- จังหวัด 3 เป็ง
- จังหวัด เซ็ง
- จังหวัด ม้าย่อง
- จังหวัด 3 ซ่า

จังหวัดว่าง เป็นจังหวัดที่นักตีกลองยาวใช้มากที่สุดเพราะตีง่ายเข้ากับทุกเพลงได้ จังหวัดเดิน เป็นจังหวัดพื้นฐานในการตีใช้สำหรับผู้หัดเล่นกลองยาวหรือใช้สำหรับเริ่มแรกของการออกกลองยาว

- จังหวัดเซ็ง เป็นจังหวัดที่นักดนตรีกลองยาวใช้รองลงมา เพราะตีได้ง่าย โดยเฉพาะบทเพลงสำเนียงภาคอีสาน

- จังหวัดชะชะซ่า เป็นจังหวัดที่เร้าใจ รวดเร็วและสนุกสนาน
- จังหวัดออปิท เป็นจังหวัดที่เน้นการเต้นที่ราบเรียบ
- จังหวัดมนราร์ เป็นจังหวัดที่เร้าใจสนุกสนาน นิยมตีกันในภาคใต้
- จังหวัดตะลุง เป็นจังหวัดที่ราบเรียบมีท่าเต้นที่สนุกสนาน

ตาราง 6 แสดงเครื่องแต่งกายรำกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์

คณะกลองยาว	เครื่องแต่งกาย
1. โรงเรียนอนุบาลไพศาลี	 เครื่องแต่งกายในการแสดง ผู้ออกแบบเครื่องแต่งกาย คือ คุณครูเตือนใจ ตวโลดม ได้รับรูปแบบการแต่งกายมาจาก การค้นหาจากสื่ออินเทอร์เน็ต เครื่องแต่งกายที่ใช้ใส่แสดงมีการแต่งกายกลองยาวทั่วไป เน้นเรียบง่าย เสื้อคอกลม กางเกงขาก๊วย เครื่องแต่งกายมีความเหมือนหรือแตกต่างจากที่อื่น คือ เน้นเรียบง่าย
2. โรงเรียนวัดหนองจิกรี	 เครื่องแต่งกายในการแสดง ผู้ออกแบบเครื่องแต่งกาย ก็จะมีผู้ปกครองมาช่วยกันดูเรื่องชุด ช่วยกันออกแบบและตัด ได้รับรูปแบบการแต่งกายมาจากการได้รับรูปแบบมาจากชุดกลองยาวแบบดั้งเดิม เครื่องแต่งกายที่ใช้ใส่แสดงมีการแต่งตัวกลองยาวที่ถูกต้องต้องมีมวยต้องเรียบร้อยหรือใส่ข้างหลังมีผ้าคาดหัวต้องแต่งให้เป็นแบบฉบับกลองยาวจริงๆ ต้องใช้ตาข่ายคลุมผมให้เรียบร้อย การแต่งกายต้องแต่งให้เป็นมาตรฐานน่าจะมีสีชมพูสีบานเย็น สีฟ้า หรือสีสดๆ กางเกงจะติดเพชรตัดเข้ากับชุด ส่วนกองยืนใส่เสื้อลายดอกหรือเสื้อสีเหลืองกางเกงสีหนึ่งแต่ต้องมีคัลิปลายให้เข้ากัน

ตาราง 6 (ต่อ)

คณะกลองยาว	เครื่องแต่งกาย
3. โรงเรียนบ้านตุ๊กแก	 เครื่องแต่งกายในการแสดง ผู้ออกแบบเครื่องแต่งกาย นั้นเราจะช่วยกันดูแบบหาชุดที่สวยงามสีสันสดใส โดยการไปสั่งตัดเก็บไว้ใช้ในงานต่อไป ได้รับรูปแบบการแต่งกายมาจากแบบพม่า มอญ การโพกผ้า เสื้อแขนสั้น กางเกงขากระบอก ผ้าขาวเอว เครื่องแต่งกายที่ใช้ใส่แสดงมีการแต่งกายของกลุ่มกลองยืนนั้น มักนิยมใส่เสื้อคอกลมลายดอกแขนสั้นเสื้อมคอ กางเกงสามส่วนสีตัดกับเสื้อ มีผ้าคาดศีรษะผูกเป็นโบว์ไว้ด้านหลัง ปะแป้งที่แก้ม ส่วนกลองรำจะแต่งกายแบบลิเก คือ ใส่สนับเพลา (กางเกงขาสามส่วน) ทุ่งโจงกระเบนทับ เสื้อสีดำด้านใน ใส่เสื้อกั๊กทับด้านนอก มีผ้าคาดเอวและเข็มขัดคาดศีรษะแบบลิเก เครื่องแต่งกายมีความเหมือนหรือแตกต่างจากที่อื่นคือมีความคล้ายคลึงกับที่อื่น แต่จะมีการปักชุดให้มีความแวววับบ้าง

ตาราง 6 (ต่อ)

คณะกลองยาว	เครื่องแต่งกาย
4. โรงเรียนวัดแสงธรรม สุทธาราม	 เครื่องแต่งกายในการแสดง ผู้ออกแบบเครื่องแต่งกาย ครูจะเป็นคนดูรูปแบบเครื่องแต่งกาย ได้รับรูปแบบการแต่งกายมาจากครูรุ่นก่อนๆ แต่ปัจจุบันจะแต่งกายให้ร่วมสมัย มีการดัดแปลงชุดให้เข้ากับงาน เครื่องแต่งกายที่ใช้ใส่แสดง คือผู้หญิงใส่แขนกระบอกสีแจ่มๆ สีเหลืองขลิบชมพู จะเดินกุ่มตามขอบทางเกว ขอบเสื่อ ผู้ชายจะใช้ผ้าตัวน มีผ้าโพกหัวสีให้เข้ากับชุดผู้หญิง เครื่องแต่งกายมีความไม่แตกต่างในเรื่องของรูปแบบ แต่จะแตกต่างในเรื่องความคิดสร้างสรรค์
5. โรงเรียนวัดบางม่วง	 เครื่องแต่งกายในการแสดง ผู้ออกแบบเครื่องแต่งกาย นางสาวประทีน นุทกิจ ได้รับรูปแบบการแต่งกายการแต่งกายมาจาก กลองยาวโบราณ เครื่องแต่งกายที่ใช้ใส่แสดงมีเสื้อคอกลม กางเกงขาก๊วย มีผ้าคาดเอว ผ้าคาดหัว เครื่องแต่งกายมีความเหมือนหรือแตกต่างจากที่อื่น คือคล้ายที่อื่น กลองยืนเสื้อจะเป็นลายดอก ส่วนกลองรำเสื้อเป็นสีพื้นมีแถบคาดให้สวยงาม จะใช้สีสด

ตาราง 6 (ต่อ)

คณะกลองยาว	เครื่องแต่งกาย
6. โรงเรียนบ้านเขาทอง	 เครื่องแต่งกายในการแสดง ผู้ออกแบบเครื่องแต่งกาย คือครูวีรวรรณ สังวรโยธิน ได้รับรูปแบบการแต่งกายมาจากการแต่งกายแบบเถิดเทิงกลองยาว เครื่องแต่งกายที่ใช้ใส่แสดง คือกลองยาวที่เขาทองจะแต่งตัวเหมือนลิเก ไม่เหมือนใคร ธรรมดาจะแต่งใจกระเบนสั้น มีคาดหัว ใส่ถุงน่อง ต่อมาเขาทองได้คิดแบบใหม่เพราะ แบบเก่าใส่ลำบาก บางครั้งผ้าก็ลื่น เวลาขึ้นกลองก็ลื่นเลยเปลี่ยนเป็นแบบใจกระเบนสำเร็จสั้น จะมีเข็มขัด ข้อมือ ผ้าคาดเอว รุ่นแรกจะมีเสื้อกั๊กใส่ ทำผมสวย เรียบร้อยแล้วพอขึ้นกลองสองผมไปเกี่ยวกับเสื้อกั๊กเลยไม่ให้ใส่เสื้อกั๊ก จะมีเฉพาะนักเรียนที่แต่งตัวครบสมบูรณ์แบบ เครื่องแต่งกายกลองยาวของโรงเรียนบ้านเขาทองมีความแตกต่าง โดยกลองยาวที่เขาทองจะแต่งตัวเหมือนลิเก ไม่เหมือนใคร ธรรมดาจะแต่งใจกระเบนสั้น มีคาดหัว ใส่ถุงน่อง
7. โรงเรียนวัดบ้านไร่	 เครื่องแต่งกายในการแสดง ผู้ออกแบบเครื่องแต่งกาย โดยเรื่องการทำชุดตัดเย็บจะทำเอง แต่ได้รับรูปแบบการแต่งกายมาจากต้นแบบแม่ครู

ตาราง 6 (ต่อ)

คณะกลองยาว	เครื่องแต่งกาย
	เครื่องแต่งกายที่ใช้ใส่แสดงมี กางเกงจะเป็นเป็นขาสามส่วน เสื้อกับกางเกงจะสีตรงข้ามกัน เสื้อคอกลม จะมีขลิบแถบให้ดูสวยงาม ทั้งปลายแขน และขา กางเกงมีผ้าคาดเอวและผ้าโพกศีรษะ สีที่ใช้ สีม่วง-ส้ม, น้ำเงิน-เขียว, สีส้ม-ฟ้า เครื่องแต่งกายไม่แตกต่างเพราะเราจะดำรงเครื่องแต่งกายไว้เหมือนที่ครูต้นแบบเคยใช้
8. โรงเรียนบ้านแหลมยาง	 เครื่องแต่งกายในการแสดง ผู้ออกแบบเครื่องแต่งกาย คือครูในโรงเรียนช่วยกันออกแบบ ได้รับรูปแบบการแต่งกายมาจากวิถีชีวิตท้องถิ่น รูปแบบการแต่งกายของชาวบ้านในสมัยก่อน เครื่องแต่งกายที่ใช้ใส่แสดงมี ผู้ชายจะเป็นชุดม่อฮ่อม ผ้าขาวม้าคาดหัวคาดเอว , ผู้หญิงเสื้อแขนกระบอกสีเหลือง ใจกระเบนสีน้ำเงิน สไบพาดไหล่สีชมพูเครื่องแต่งกายมีความแตกต่าง เราจะแต่งกายเป็นในแบบชาวบ้าน
9. โรงเรียนวัดหนองพรม หนอง	

ตาราง 6 (ต่อ)

คณะกลองยาว	เครื่องแต่งกาย
	เครื่องแต่งกายในการแสดง ผู้ออกแบบเครื่องแต่งกายส่วนใหญ่เป็นผู้ออกแบบ ได้รับรูปแบบการแต่งกายมาจากแบบชุดที่มีมาแต่ดั้งเดิม เครื่องแต่งกายที่ใช้ใส่แสดงมี เสื้อคอกลม สีเหลือง กางเกงสีส้ม ผ้าคาดหัวสีเหลือง ผ้าคาดเอวสีส้ม มีขลิบที่แขน ชายเสื้อ ชายกางเกง เครื่องแต่งกายไม่แตกต่าง แต่อาจจะแตกต่างในเรื่องของสี
10. โรงเรียนบ้านคลองไทร	 เครื่องแต่งกายในการแสดง ผู้ออกแบบเครื่องแต่งกาย คือจะประยุกต์จากการรำกลองยาว บ้านเขาทอง อ.พยุหะคีรี ได้รับรูปแบบการแต่งกายมาจากวงกลองยาว เครื่องแต่งกายที่ใช้ใส่แสดงมี กางเกงขากระบอกสีดำขลิบชมพู เสื้อชมพู ผ้าคาดเอวสีฟ้า คาดศีรษะสีฟ้า

จากตาราง 6 แสดงเครื่องแต่งกายรำกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์จะเห็นว่า 1. โรงเรียนอนุบาลไพศาลี 2. โรงเรียนวัดหนองจิกรี 3. โรงเรียนบ้านตุ๊กแก 4. โรงเรียนวัดแสงธรรมสุทธาราม 5. โรงเรียนวัดบางม่วง 6. โรงเรียนบ้านเขาทอง 7. โรงเรียนวัดบ้านไร่ 8. โรงเรียนบ้านแหลมยาง 9. โรงเรียนวัดหนองพรมหนอง 10. โรงเรียนบ้านคลองไทร โดยทั้ง 10 โรงเรียน ในแต่ละโรงเรียนจะแต่งกายโดยสีสันทันที่แตกต่างกัน แต่รูปแบบชุดจะมีความเหมือนกัน คือ เครื่องแต่งกายที่ใช้ใส่แสดงมีเสื้อคอกลม กางเกงขาก๊วย มีผ้าคาดเอว ผ้าคาดหัว

ส่วนที่แตกต่างนั้นจะมีโรงเรียนที่ 3. โรงเรียนบ้านตุ๊กแก ที่ได้รับรูปแบบการแต่งกายมาจากแบบพม่า มอญ การโพกผ้า เสื้อแขนสั้น กางเกงขากระบอก ผ้าคาดเอว เครื่องแต่งกายที่ใช้ใส่แสดงมีการแต่งกายของกลุ่มกลองยี่นนั้น มักนิยมใส่เสื้อคอกลมลายดอกแขนสั้นเสมอคอ กางเกงสามส่วนสีตัดกับเสื้อ มีผ้าคาดศีรษะผูกเป็นโบว์ไว้ด้านหลัง ปะแป้งที่แก้ม ส่วนกลองรำจะแต่งกายแบบลิเก คือ ใส่สนับเพลา (กางเกงสามส่วน) นุ่งโจงกระเบนทับ เสื้อสีดำด้านใน ใส่เสื้อกั๊กทับด้านนอก มีผ้าคาดเอวและเข็มขัด คาดศีรษะแบบลิเก

จะต่างกับลักษณะเครื่องแต่งกายของโรงเรียนที่ 6. โรงเรียนเขาทอง ที่ได้รับรูปแบบการแต่งกาย มาจากการแต่งกายแบบเถิดเทิงกลองยาว เครื่องแต่งกายที่ใช้ใส่แสดง คือกลองยาวที่เขาทองจะ แต่งตัวเหมือนลิเก ไม่เหมือนใคร ธรรมดาจะแต่งใจกระเบนสั้น มีคาดหัว ใส่ถุงน่อง ต่อมาเขาทองได้ คิดแบบใหม่เพราะ แบบเก่าใส่ลำบาก บางครั้งผ้าก็ลื่น เวลาขึ้นกลองก็ลื่น เลยเปลี่ยนเป็นแบบใจ กระเบนสำเร็จสั้น จะมีเข็มขัด ข้อมือ ผ้าคาดเอว รุ่นแรกจะมีเสื้อกั๊กใส่ ทำผมสวย เรียบร้อยแล้วพอลง กลองสองผมไปเกี่ยวกับเสื้อกั๊ก เลยไม่ให้ใส่เสื้อกั๊ก จะมีเฉพาะนักร้องที่แต่งตัวครบสมบูรณ์แบบ

ส่วนโรงเรียนที่ 4. โรงเรียนวัดแสงธรรมสุทธารามนั้นเครื่องแต่งกายจะไม่แตกต่างในส่วนของ รูปแบบ แต่จะเพิ่มเติมในส่วนของการคิดสร้างสรรค์ในชุดการแสดง

จะเห็นได้ว่าการแต่งกายรำกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์นั้นจะมีการแต่งกายที่ ยึดแบบแผนดั้งเดิมของเครื่องแต่งกายรำกลองยาวแบบเก่า แต่จะเปลี่ยนรูปแบบเนื่องด้วยวาระโอกาส และตามกรอบของประเพณีและวัฒนธรรม รวมไปถึงเทศกาลหรือวันสำคัญต่างๆ ที่ในแต่ละโรงเรียนได้ เข้าร่วมแสดง

ตาราง 7 แสดงส่วนอื่นๆการรำกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์

คณะกลองยาว	อื่นๆ
1. โรงเรียนอนุบาลไพศาลี	จุดเด่นของคณะกลองยาวในโรงเรียน คือการต่อกลองขึ้นไปหลายๆ ชั้น การคาบกลองที่บนสุดของการต่อกลองการใช้เด็กทำเองทั้งหมด สิ่งที่คณะกลองยาวแตกต่างจากคณะอื่น คือการใช้เด็กแสดงและทำเองทั้งหมด สิ่งที่คณะกลองยาวยังคงดำรงไว้เช่นคณะอื่นในโรงเรียนของจังหวัด นครสวรรค์ คือก่อนที่จะรำกลองยาวทุกครั้งจะต้องไหว้ครูก่อน
2. โรงเรียนวัดหนองจิกรี	จุดเด่นของคณะกลองยาวในโรงเรียน คือลักษณะเด่นของกลองยาวโรงเรียนนี้ คือ การแต่งกายที่สวยงามผดุงไว้ เรื่องศิลปะการแสดงพื้นบ้านจังหวัดบอมหนึ่ง บอมสองบอมสามบอมการรำเป็นการรำที่มีการรำเถิดเทิงเข้ามา สิ่งที่คณะกลองยาวแตกต่างจากคณะอื่น คือเพลงกับท่ารำที่เรายังคงรักษาไว้ จังหวัดเพลงรำต่างๆ เราจะนำสถาบันมหากษัตริย์ขึ้นมาเชิดชูเป็นส่วนหนึ่งของการแสดงมีการยืมแยมแจ่มใส สิ่งที่คณะกลองยาวยังคงดำรงไว้เช่นคณะอื่นในโรงเรียนของจังหวัด นครสวรรค์การรำกลองยาว

ตาราง 7 (ต่อ)

คณะกลองยาว	อื่นๆ
3. โรงเรียนบ้านตุ๊กแก	ลักษณะเด่นของคณะกลองยาวในโรงเรียน คือมีการสืบสานทางศิลปวัฒนธรรมมาโดยตลอด และจัดการสอนการรำในโรงเรียน ฝึกให้เด็กๆ ได้แสดง สิ่งที่คณะกลองยาวแตกต่างจากคณะอื่น คือมีการรำที่พร้อมเพรียง มีการต่อตัวที่สวยงาม มีบทเพลงที่ไพเราะ และมีหลากหลายเพลง สิ่งที่คณะกลองยาวยังคงดำรงไว้เช่นคณะอื่นในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์ คือสืบสานศิลปะการรำกลองยาวให้อยู่คู่โรงเรียน คู่ชุมชน และสังคมสืบต่อไป
4. โรงเรียนวัดแสงธรรม สุทธาราม	จุดเด่นของคณะกลองยาวในโรงเรียน คือ มีการนำเอาเครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่า กลองยืน นักร้อง กลองรำ มาผสมผสานเข้าด้วยกันเป็น 4 ส่วน มีการรำที่อ่อนช้อย สิ่งที่คณะกลองยาวแตกต่างจากคณะอื่น คือมีอายุวงที่มีมายาวนาน มีความคิดสร้างสรรค์ในการนำเอาเพลง รูปแบบการแต่งกาย มาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับยุคสมัย สิ่งที่คณะกลองยาวยังคงดำรงไว้เช่นคณะอื่นในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์ คือโรงเรียนมีการอนุรักษ์ที่เป็นวัฒนธรรมที่เป็นแบบแผนจากอดีต พอถึงปัจจุบันมีการปรับปรุงให้มีความร่วมสมัยให้ทันกับเหตุการณ์ในปัจจุบัน เราจะประยุกต์เสื้อผ้า ทำรำ เนื้อเพลง แต่เราจะดำรงรูปแบบทำรำมาตรฐานไว้
5. โรงเรียนวัดบางม่วง	ลักษณะเด่นของคณะกลองยาวในโรงเรียน คือมีการรำไหว้ครูและการต่อกลอง สิ่งที่คณะกลองยาวแตกต่างจากคณะอื่น คือมีการปล่อยผ้าแพรบอกไฮไลต์ของงานสิ่งที่คณะกลองยาวยังคงดำรงไว้ เช่น คณะอื่นในโรงเรียนในจังหวัดนครสวรรค์ คือการรำไหว้ครู โดยการรำทั่วไปอาจจะรำไปเลย โดยอาจจะไม่มีการรำไหว้ครู แต่ในแบบของเราเพลงไหว้ครูจะมีเพลงเฉพาะที่เป็นแบบแผน และมีท่าไหว้ครูโดยเฉพาะ
6. โรงเรียนบ้านเขาทอง	จุดเด่นของคณะกลองยาวในโรงเรียน คือ การนำเพลงพื้นบ้านของเขาสองมาใช้ในการรำกลองยาว สิ่งที่คณะกลองยาวแตกต่างจากคณะอื่น คือการแต่งตัวเพราะการแต่งตัวยังคล้ายกับลิเกอยู่ ที่อื่นจะเป็นกางเกงขาสั้นส่วน แต่ของที่เขาสองจะนุ่งโจงกระเบน และเสื้อกั๊ก ผ้าโพกหัว ข้อมือ เครื่องครบ สิ่งที่คณะกลองยาวยังคงดำรงไว้เช่นคณะอื่นในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์ คือจังหวะ 3 บอม จังหวะเหมือนเดิมที่ยังไม่เปลี่ยนแปลงแต่อาจจะสอดแทรกไปเช่น ม้าयोग ยกพล ที่ บ่งบอกถึงความเป็นจังหวัดนครสวรรค์

ตาราง 7 (ต่อ)

คณะกลองยาว	อื่นๆ
7. โรงเรียนวัดบ้านไร่	จุดเด่นของคณะกลองยาวในโรงเรียน คือทำรำพร้อมเพียง นักร้อง ร้องนำเพลง กลองยาวร้องไพเราะขึ้นแนวหน้าของจังหวัด สิ่งที่คณะกลองยาวแตกต่างจากคณะอื่น คือความแตกต่างของรูปแบบคงไม่แตกต่าง แต่จะเด่นที่เสียงร้องของผู้ร้องและความพร้อมเพียงของผู้รำ รวมทั้งยังสืบสานวัฒนธรรมแบบเดิมให้คงอยู่ สิ่งที่คณะกลองยาวยังคงดำรงไว้เช่นคณะอื่นในโรงเรียนของจังหวัด นครสวรรค์ คือสิ่งที่ครูกลองยาวได้ถ่ายทอดไว้ คือ ครูจิรวรรณ สังวร-โยธิน ที่ถ่ายทอดการรำกลองยาวก็ยังรักษาไว้มาโดยตลอด
8. โรงเรียนบ้านแหลมยาง	จุดเด่นของคณะกลองยาวในโรงเรียน คือนักกลองยาวมาผสมกับดุริยางค์ในการเข้าแถวหน้าเสาธงร้องเพลงชาติ เพลงมาร์ช สิ่งที่คณะกลองยาวแตกต่างจากคณะอื่น คือเป็นกิจกรรมที่มีหลักสูตรท้องถิ่น ที่มีการนำกลองยาวมาเสริมสร้างให้เด็กมีคุณธรรม จริยธรรม สิ่งที่คณะกลองยาวยังคงดำรงไว้เช่นคณะอื่นในโรงเรียนของจังหวัด นครสวรรค์ คือเป็นการดำรงซึ่งศิลปะพื้นบ้านที่มีการถ่ายทอดจากชุมชนคนท้องถิ่นมายังโรงเรียนให้เด็กได้มีความรู้ความสามารถ และได้ถ่ายทอดต่อไปยังรุ่นน้องต่อไป
9. โรงเรียนวัดหนองปรหม่น	จุดเด่นของคณะกลองยาวในโรงเรียน คือเรียกว่าเป็นการสอนถ่ายทอด สอนตลอด ไม่ขาดหาย ชาวบ้านก็รับรู้ว่ายังมีอยู่ มีการรำที่พร้อม สวยงามกว่าข้างนอก การรำถ่ายทอดตั้งแต่เด็ก สอนร้อง รำ การตีกลอง ถ้าเป็นชาวบ้านจริงๆ ก็จะรำไม่สวย รำซัดๆ รำไม่เข้าจังหวะ เพราะเราเป็นนาฏศิลป์จึงพร้อมเพียงและสวยงามกว่า สิ่งที่คณะกลองยาวแตกต่างจากคณะอื่น คือไม่มีความแตกต่าง เพราะเราดำรงรักษาไว้ซึ่งครูรำที่สอนมา สิ่งที่คณะกลองยาวยังคงดำรงไว้เช่นคณะอื่นในโรงเรียนของจังหวัด นครสวรรค์ คือการอนุรักษ์รักษาการรำกลองยาวให้สืบทอดต่อไปยังเด็กรุ่นหลัง
10. โรงเรียนบ้านคลองไทร	จุดเด่นของคณะกลองยาวในโรงเรียน คือความพร้อมและความสวยงามของการรำเพลงไหว้ครู ลักษณะการแต่งกาย สิ่งที่คณะกลองยาวแตกต่างจากคณะอื่น คือทำรำอาจจะแตกต่างออกไปชุดเพลง สิ่งที่คณะกลองยาวยังคงดำรงไว้เช่นคณะอื่นในโรงเรียนของจังหวัด นครสวรรค์ คือโรงเรียนเราทำตามกระแสรับสั่งของสมเด็จพระเทพฯ เมื่อปีพ.ศ. 2542 ให้อนุรักษ์การรำกลองยาวไว้

จากตาราง 7 แสดงส่วนอื่นๆการรำกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์ 1. โรงเรียนอนุบาลไพศาลี 2. โรงเรียนวัดหนองจิกรี 3. โรงเรียนบ้านตุ๊กแก 4. โรงเรียนวัดแสงธรรม สุทธาราม 5. โรงเรียนวัดบางม่วง 6. โรงเรียนบ้านเขาทอง 7. โรงเรียนวัดบ้านไร่ 8. โรงเรียนบ้านแหลมยาง 9. โรงเรียนวัดหนองพรมหน่อ 10. โรงเรียนบ้านคลองไทร โดยทั้ง 10 โรงเรียน จะมีจุดเด่น มีวิธีการอนุรักษ์ รักษาการรำกลองยาวที่เหมือนและแตกต่างกันออกไป ดังนี้

1. โรงเรียนอนุบาลไพศาลี จุดเด่นของคณะกลองยาวในโรงเรียน คือการต่อกลองขึ้นไปหลายชั้น การคาบกลองที่บนสุดของการต่อกลองการใช้เด็กทำเองทั้งหมด สิ่งที่คณะกลองยาวแตกต่างจากคณะอื่น คือการใช้เด็กแสดงและทำเองทั้งหมด สิ่งที่คณะกลองยาวยังคงดำรงไว้ เช่น คณะอื่นในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์ คือ ก่อนที่จะรำกลองยาวทุกครั้งจะต้องไหว้ครูก่อน

2. โรงเรียนวัดหนองจิกรี จุดเด่นของคณะกลองยาวในโรงเรียน คือลักษณะเด่นของกลองยาวโรงเรียนนี้คือ การแต่งกายที่สวยงามผดุงไว้ เรื่องศิลปะการแสดงพื้นบ้านจังหวัดบอม หนึ่งบอม สองบอม สามบอม การรำเป็นการรำที่มีการรำเกิดเชิงเข้ามา สิ่งที่คณะกลองยาวแตกต่างจากคณะอื่น คือเพลงกับท่ารำที่เรายังคงรักษาไว้จังหวัดบอมรำต่างๆ เราจะนำสถาบันมหากษัตริย์ขึ้นมาเชิดชูเป็นส่วนหนึ่งของการแสดงมีการยิ้มแย้มแจ่มใส สิ่งที่คณะกลองยาวยังคงดำรงไว้เช่นคณะอื่นในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์การรำกลองยาว

3. โรงเรียนบ้านตุ๊กแก ลักษณะเด่นของคณะกลองยาวในโรงเรียน คือ มีการสืบสานทางศิลปวัฒนธรรมมาโดยตลอด และจัดการสอนการรำในโรงเรียน ฝึกให้เด็กๆได้แสดง สิ่งที่คณะกลองยาวแตกต่างจากคณะอื่น คือมีการรำที่พร้อมเพรียง มีการต่อดัวที่สวยงาม มีบทเพลงที่ไพเราะ และมีหลากหลายเพลง สิ่งที่คณะกลองยาวยังคงดำรงไว้เช่นคณะอื่นในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์ คือสืบสานศิลปะการรำกลองยาวให้อยู่คู่โรงเรียน คู่ชุมชน และสังคมสืบต่อไป

4. โรงเรียนวัดแสงธรรมสุทธาราม จุดเด่นของคณะกลองยาวในโรงเรียน คือ มีการนำเอาเครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่า กลองยืน นักร้อง กลองรำ มาผสมผสานเข้าด้วยกันเป็น 4 ส่วน มีการรำที่อ่อนช้อย สิ่งที่คณะกลองยาวแตกต่างจากคณะอื่น คือมีอายุวงที่มีมายาวนาน มีความคิดสร้างสรรค์ในการนำเอาเพลง รูปแบบการแต่งกาย มาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับยุคสมัย สิ่งที่คณะกลองยาวยังคงดำรงไว้เช่นคณะอื่นในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์ คือโรงเรียนมีการอนุรักษ์ที่เป็นวัฒนธรรมที่เป็นแบบแผนจากอดีต พอถึงปัจจุบันมีการปรับปรุงให้มีความร่วมสมัยให้ทันกับเหตุการณ์ในปัจจุบัน เราจะประยุกต์เสื้อผ้า ท่ารำ เนื้อเพลง แต่เราจะดำรงรูปแบบท่ารำมาตรฐานไว้

5. โรงเรียนวัดบางม่วง ลักษณะเด่นของคณะกลองยาวในโรงเรียน คือมีการรำไหว้ครู และการต่อกลอง สิ่งที่คณะกลองยาวแตกต่างจากคณะอื่น คือมีการปล่อยผ้าแพรบอกชื่อของงาน สิ่งที่คณะกลองยาวยังคงดำรงไว้ เช่น คณะอื่นในโรงเรียนในจังหวัดนครสวรรค์ คือการรำไหว้ครู โดยการรำทั่วไปอาจจะรำไปเลย โดยอาจจะไม่มีการรำไหว้ครู แต่ในแบบของเราเพลงไหว้ครูจะมีเพลงเฉพาะที่เป็นแบบแผน และมีท่าไหว้ครูโดยเฉพาะ

6. โรงเรียนบ้านเขาทอง จุดเด่นของคณะกลองยาวในโรงเรียน คือการนำเพลงพื้นบ้านของเขาทองมาใช้ในการรำกลองยาว สิ่งที่คณะกลองยาวแตกต่างจากคณะอื่น คือการแต่งตัวเพราะการแต่งตัวยังคล้ายกับลิเกอยู่ ที่อื่นจะเป็นกางเกงขาสั้น ส่วนของที่เขาทองจะนุ่งโจงกระเบน และเสื้อกั๊ก ผ้าโพกหัว ข้อมือ เครื่องครบ สิ่งที่คณะกลองยาวยังคงดำรงไว้เช่นคณะอื่นในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์ คือจังหวะ 3 บอม จังหวะเหมือนเดิมที่ยังไม่เปลี่ยนแต่อาจจะสอแตกไป เช่น ม่าย่อง ยกพล ที่ บ่งบอกถึงความเป็นจังหวัดนครสวรรค์

7. โรงเรียนวัดบ้านไร่ จุดเด่นของคณะกลองยาวในโรงเรียน คือทำรำพร้อมเพียง นักร้องร้องนำเพลงกลองยาวร้องไพเราะขึ้นแนวหน้าของจังหวัด สิ่งที่คณะกลองยาวแตกต่างจากคณะอื่น คือความแตกต่างของรูปแบบคงไม่แตกต่าง แต่จะเด่นที่เสียงร้องของผู้ร้องและความพร้อมเพียงของผู้รำ รวมทั้งยังสืบสานวัฒนธรรมแบบเดิมให้คงอยู่ สิ่งที่คณะกลองยาวยังคงดำรงไว้ เช่น คณะอื่นในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์ คือสิ่งที่ครูกลองยาวได้ถ่ายทอดไว้ คือ ครูจิรวรรณ สังวรโยธิน ที่ถ่ายทอดการรำกลองยาวก็ยังรักษาไว้มาโดยตลอด

8. โรงเรียนบ้านแหลมยาง จุดเด่นของคณะกลองยาวในโรงเรียน คือนำกลองยาวมาผสมกับดุริยางค์ในการเข้าแถวหน้าเสาธงร้องเพลงชาติ เพลงมาร์ช สิ่งที่คณะกลองยาวแตกต่างจากคณะอื่น คือเป็นกิจกรรมที่มีหลักสูตรท้องถิ่น ที่มีการนำกลองยาวมาเสริมสร้างให้เด็กมีคุณธรรม จริยธรรม สิ่งที่คณะกลองยาวยังคงดำรงไว้ เช่น คณะอื่นในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์ คือเป็นการดำรง ซึ่งศิลปะพื้นบ้านที่มีการถ่ายทอดจากชุมชนคนท้องถิ่นมายังโรงเรียนให้เด็ก ๆ ได้มีความรู้ความสามารถ และได้ถ่ายทอดต่อไปยังรุ่นน้องต่อไป

9. โรงเรียนวัดหนองพรมหน่อ จุดเด่นของคณะกลองยาวในโรงเรียน คือเรียกว่าเป็นการสอนถ่ายทอด สอนตลอด ไม่ขาดหาย ชาวบ้านก็ยังรับรู้ว่ายาวยังมีอยู่ มีการรำที่พร้อม สวยงามกว่าข้างนอก การรำถ่ายทอดตั้งแต่เด็ก สอนร้อง รำ การตีกลอง ถ้าเป็นชาวบ้านจริงๆ ก็จะรำไม่สวย รำชัดๆ รำไม่เข้าจังหวะ เพราะเราเป็นนาฏศิลป์จึงพร้อมเพรียงและสวยงามกว่า สิ่งที่คณะกลองยาวแตกต่างจากคณะอื่น คือไม่มีความแตกต่าง เพราะเราดำรงรักษาไว้ซึ่งครูรำที่สอนมา สิ่งที่คณะกลองยาวยังคงดำรงไว้เช่นคณะอื่นในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์ คือการอนุรักษ์รักษาการรำกลองยาวให้สืบทอดต่อไปยังเด็กรุ่นหลัง

10. โรงเรียนบ้านคลองไทร จุดเด่นของคณะกลองยาวในโรงเรียน คือความพร้อมและความสวยงามของการรำเพลงไหว้ครู ลักษณะการแต่งกาย สิ่งที่คณะกลองยาวแตกต่างจากคณะอื่น คือทำรำอาจจะแตกต่างออกไป ชุดเพลง สิ่งที่คณะกลองยาวยังคงดำรงไว้เช่นคณะอื่นในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์ คือโรงเรียนเราทำตามกระแสนิยมของสมเด็จพระเทพฯ เมื่อปี พ.ศ. 2542 ให้อนุรักษ์การรำกลองยาวไว้

ตาราง 8 องค์ประกอบการแสดง

โรงเรียน	องค์ประกอบการแสดง						
	รูปแบบการรำ	ท่ารำ	รูปแบบการแสดง	เพลง	เครื่องดนตรี	เครื่องแต่งกาย	อื่นๆ
1.อนุบาลไพศาลี	เป็นการรำวงมาตรฐาน	ท่ารำที่ใช้เป็นการประยุกต์มาจากท่ารำวงมาตรฐาน ต่อได้ถึงกลอง3ชั้น	การไหว้ครู การรำ การต่อกลอง ยกพลลา	เพลงมาตรฐาน ทั่วไปของการรำ กลองยาว	กลองยาว กลอง รำมะนา ฉิ่ง ฉาบ กรับ โหม่ง ซ้อง	เสื้อคอกลม กางเกง ขาก้วย มีผ้าคาด เอว ผ้าคาดหัว	ก่อนที่จะรำกลองยาวทุกครั้งจะต้องไหว้ครูเป็นอันดับแรก *การต่อกลองขึ้นไปหลายๆชั้น การคาบกลองที่บนสุด
2.วัดหนองจิกรี	เป็นการรำวงมาตรฐาน	ท่ารำที่ใช้เป็นการประยุกต์มาจากท่ารำวงมาตรฐาน ต่อได้ถึงกลอง3ชั้น	การไหว้ครู การรำ การต่อกลอง ยกพลลา	เพลงมาตรฐาน ทั่วไปของการรำ กลองยาว	กลองยาว กลอง รำมะนา ฉิ่ง ฉาบ กรับ โหม่ง ซ้อง *แคน(แต่ปัจจุบันสูญหาย)	เสื้อคอกลม กางเกง ขาก้วย มีผ้าคาด เอว ผ้าคาดหัว	ก่อนที่จะรำกลองยาวทุกครั้งจะต้องไหว้ครูเป็นอันดับแรก *การรำเป็นการรำที่มีการรำเอ็ดเทิงเข้ามา

ตาราง 8 (ต่อ)

โรงเรียน	องค์ประกอบการแสดง						
	รูปแบบการรำ	ทำรำ	รูปแบบการแสดง	เพลง	เครื่องดนตรี	เครื่องแต่งกาย	อื่นๆ
3.บ้านตุ๊กแก	เป็นการรำวงมาตรฐาน *มีหัวโตรำ นำหน้าและ หยอกล้อกับผู้รำ และผู้ตีกลองยาว	ทำรำที่ใช้เป็นการ ประยุกต์มาจาก ทำรำวงมาตรฐาน *ต่อได้ถึงกลอง4 ชั้น *ต่อกลองคาน3ชั้น	การไหว้ครู การรำ การต่อกลอง ยกพลลา	เพลงมาตรฐาน ทั่วไปของการรำ กลองยาว *ปราชญ์ ชาวบ้าน ถ่ายทอด โดยลุง ห้วน สุขแจ่ม เนื้อหาเพลงพูด ถึงการเมือง สังคม วัฒนธรรม จะ แปลงเนื้อตาม ยุคสมัย	กลองยาว กลอง รำมะนา ฉิ่ง ฉาบ กรับ โหม่ง ส้อง	เสื้อคอกลม กางเกง ขาก้วย มีผ้าคาด เอว ผ้าคาดหัว *แบบลิเก คือ ใส่ สนับเพลา (กางเกง ขาสามส่วน)นุ่งโจง กระเบนทับ เสื้อสี ด้านใน ใส่เสื้อกั๊ก ทับด้านนอก มีผ้า คาดเอวและเข็มขัด คาดศีรษะแบบลิเก	ก่อนที่จะรำกลอง ยาวทุกครั้งจะต้อง ไหว้ครูเป็นอันดับ แรก *มีการรำที่พร้อม เพรียง มีการต่อตัวที่ สวยงาม มีบทเพลงที่ ไพเราะ และมี หลากหลายเพลง *การแต่งตัวแบบลิเก

ตาราง 8 (ต่อ)

โรงเรียน	องค์ประกอบการแสดง						
	รูปแบบการรำ	ท่ารำ	รูปแบบการแสดง	เพลง	เครื่องดนตรี	เครื่องแต่งกาย	อื่นๆ
4.วัดแสงธรรมสุ ทธาราม	เป็นการรำวง มาตรฐาน *มีการรำ กลอง ยี่น เครื่องเป่า คนร้อง ประกอบ ไปด้วย4ส่วน ใหญ่	ท่ารำที่ใช้เป็นการ ประยุกต์มาจาก ท่ารำวงมาตรฐาน ต่อได้ถึงกลอง3ชั้น *สามารถต่อกลอง ทำบักเป่า	การไหว้ครู การรำ การต่อกลอง ยกพลลา	เพลงมาตรฐาน ทั่วไปของการรำ กลองยาว	กลองยาว กลอง รำมะนา ฉิ่ง ฉาบ กรับ โหม่ง ส้อง *เครื่องเป่าลม ผ่านทองเหลือง	เสื้อคอกลม กางเกง ขาก้วย มีผ้าคาด เอว ผ้าคาดหัว *เพิ่มเติมในส่วน ของความคิด สร้างสรรค์ในชุด การแสดง	ก่อนที่จะรำกลอง ยาวทุกครั้งจะต้อง ไหว้ครูเป็นอันดับ แรก *การนำเอาเครื่อง ดนตรีประเภทเครื่อง เป่า กลองยี่น นักร้อง กลองรำ มาเข้า ด้วยกันเป็น4 ส่วน *มีความคิด สร้างสรรค์ในการ แต่งกาย มา ประยุกต์ใช้ให้เข้ากับ ยุคสมัย

ตาราง 8 (ต่อ)

โรงเรียน	องค์ประกอบการแสดง						
	รูปแบบการรำ	ท่ารำ	รูปแบบการแสดง	เพลง	เครื่องดนตรี	เครื่องแต่งกาย	อื่นๆ
5.วัดบางม่วง	เป็นการรำวงมาตรฐาน	ท่ารำที่ใช้เป็นการประยุกต์มาจากท่ารำวงมาตรฐานต่อไปได้ถึงกลอง2ชั้น	การไหว้ครู การรำ การตอกกลอง ยกพลลา	เพลงมาตรฐานทั่วไปของการรำกลองยาว	กลองยาว กลองรำมะนา ฉิ่ง ฉาบ กรับ โหม่ง ซ้อง	เสื้อคอกลม กางเกงขาก๊วย มีผ้าคาดเอว ผ้าคาดหัว	ก่อนที่จะรำกลองยาวทุกครั้งจะต้องไหว้ครูเป็นอันดับแรก
6.บ้านเขาทอง	เป็นการรำวงมาตรฐาน *สอดแทรกเอาเพลงเดินกำรำเคียว เพลงรำซื้บท เพลงรำโทน	ท่ารำที่ใช้เป็นการประยุกต์มาจากท่ารำวงมาตรฐานต่อไปได้ถึงกลอง4ชั้น	การไหว้ครู การรำ การตอกกลอง ยกพลลา	เพลงมาตรฐานทั่วไปของการรำกลองยาว *เป็นเพลงสั้นๆเหมือนรำซื้บท เพลงที่แต่งเอง ผู้แต่งเพลงการรำกลองยาว คือครูกลองยาว ครูวิวรรธณ สังวรโยธิน	กลองยาว กลองรำมะนา ฉิ่ง ฉาบ กรับ โหม่ง ซ้อง *กลองอเมริกันหรืออเมริกัน	เสื้อคอกลม กางเกงขาก๊วย มีผ้าคาดเอว ผ้าคาดหัว *แบบลิเก คือ ใส่สนับเพลา (กางเกงขาสวมส่วน)นุ่งโจงกระเบนสั้นทับ มีคาดหัว ใส่ถุงน่อง มีเข็มขัด ข้อมือ ผ้าคาดเอว เสื้อสีดำใน รุ่นแรกจะมีใส่เสื้อกั๊กทับ แต่ปัจจุบันจะมีเฉพาะนักร้องที่แต่งตัวครบสมบูรณ์แบบ	ก่อนที่จะรำกลองยาวทุกครั้งจะต้องไหว้ครูเป็นอันดับแรก *นำเพลงพื้นบ้านของเขาทองมาใส่ในการรำกลองยาว *การแต่งตัวแบบลิเก

ตาราง 8 (ต่อ)

โรงเรียน	องค์ประกอบการแสดง						
	รูปแบบการรำ	ท่ารำ	รูปแบบการแสดง	เพลง	เครื่องดนตรี	เครื่องแต่งกาย	อื่นๆ
7.วัดบ้านไร่	เป็นการรำวงมาตรฐาน	ท่ารำที่ใช้เป็นการประยุกต์มาจากท่ารำวงมาตรฐานต่อไปได้ถึงกลอง3ชั้น	การไหว้ครู การรำ การตอกกลอง ยกพลลา	เพลงมาตรฐานทั่วไปของการรำ กลองยาว	กลองยาว กลอง รำมะนา ฉิ่ง ฉาบ กรับ โหม่ง ซ้อง	เสื้อคอกลม กางเกง ขาก้วย มีผ้าคาด เอว ผ้าคาดหัว	ก่อนที่จะรำกลองยาวทุกครั้งจะต้องไหว้ครูเป็นอันดับแรก *เสียงร้องของผู้ร้องและความพร้อมเพียงของผู้รำ
8.บ้านแหลมยาง	เป็นการรำวงมาตรฐาน	ท่ารำที่ใช้เป็นการประยุกต์มาจากท่ารำวงมาตรฐานต่อไปได้ถึงกลอง1ชั้น	การไหว้ครู การรำ การตอกกลอง ยกพลลา	เพลงมาตรฐานทั่วไปของการรำ กลองยาว	กลองยาว กลอง รำมะนา ฉิ่ง ฉาบ กรับ โหม่ง ซ้อง	เสื้อคอกลม กางเกง ขาก้วย มีผ้าคาด เอว ผ้าคาดหัว	ก่อนที่จะรำกลองยาวทุกครั้งจะต้องไหว้ครูเป็นอันดับแรก *นำกลองยาวมาผสมกับดุริยางค์ในการเข้าแถวหน้าเสาธงร้องเพลงชาติเพลงมาร์ช

ตาราง 8 (ต่อ)

โรงเรียน	องค์ประกอบการแสดง						
	รูปแบบการรำ	ท่ารำ	รูปแบบการแสดง	เพลง	เครื่องดนตรี	เครื่องแต่งกาย	อื่นๆ
9.วัดหนองพรม หน่อ	เป็นการรำวง มาตรฐาน	ท่ารำที่ใช้เป็นการ ประยุกต์มาจาก ท่ารำวงมาตรฐาน ต่อได้ถึงกลอง3ชั้น	การไหว้ครู การรำ การต่อกลอง ยกพลลา	เพลงมาตรฐาน ทั่วไปของการรำ กลองยาว	กลองยาว กลอง รำมะนา ฉิ่ง ฉาบ กรับ โหม่ง ซ้อง	เสื้อคอกลม กางเกง ขาก้วย มีผ้าคาด เอว ผ้าคาดหัว	ก่อนที่จะรำกลอง ยาวทุกครั้งจะต้อง ไหว้ครูเป็นอันดับ แรก *เป็นการถ่ายทอด สอนตลอด ไม่ขาด หาย
10.บ้านคลองไทร	เป็นการรำวง มาตรฐาน	ท่ารำที่ใช้เป็นการ ประยุกต์มาจาก ท่ารำวงมาตรฐาน ต่อได้ถึงกลอง3ชั้น *สามารถต่อกลอง ทำบักเป้า	การไหว้ครู การรำ การต่อกลอง ยกพลลา	เพลงมาตรฐาน ทั่วไปของการรำ กลองยาว *แต่งเพลงขึ้นมา ใหม่ อาทิเพลง กลองยาวคลอง ไทร แรงสามัคคี กลองยาว ตาวาน เต้นกำ รำเคียว และ พม่ากลองยาว	กลองยาว กลอง รำมะนา ฉิ่ง ฉาบ กรับ โหม่ง ซ้อง	เสื้อคอกลม กางเกง ขาก้วย มีผ้าคาด เอว ผ้าคาดหัว	ก่อนที่จะรำกลอง ยาวทุกครั้งจะต้อง ไหว้ครูเป็นอันดับ แรก *มีการแต่งเพลง ขึ้นมาเพิ่มเติมจาก ของเดิมที่มีอยู่

รูปแบบวิธีการสอนรำกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์

ผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์เป็น 2 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1: รูปแบบและวิธีการสอนรำกลองยาว โดยแบ่งตามทฤษฎีของ ไพโรจน์ คະເຈນທຣ໌ เรื่องการสอนนาฏศิลป์ อ้างจาก จารุณี ชูวงษ์वाल (2558: 18-23) 7 วิธี ได้ผลตามตาราง 9-18 ดังนี้

ตาราง 9 วิธีการสอนรำกลองยาวของโรงเรียนอนุบาลไพศาลี (อำเภอไพศาลี)

วิธีการสอนนาฏศิลป์	วิธีการสอนของโรงเรียนอนุบาลไพศาลี
1. การสอนแบบสาธิต	คุณครูได้สอนพื้นฐานในการรำกลองยาว คือ เริ่มจากการสาธิตทำ รำวงมาตรฐาน 10 เพลง และนำท่ารำวงมาตรฐานนี้มาประยุกต์เข้ากับ รำกลองยาว
2. การสอนแบบฝึกปฏิบัติ	มีวิธีการสอนเริ่มจากการไหว้ครู ทำรำวงมาตรฐานที่นำมาประยุกต์ การย่ำเท้าเข้ากับจังหวะ การขึ้นกลอง 1 การขึ้นกลอง 2 การขึ้น กลอง 3 การต่อกลอง สอนในระดับชั้น ป.4-ป.6
3. การสอนแบบให้ปฏิบัติจริง	การรำกลองยาวในโรงเรียนเป็นอัตลักษณ์ของโรงเรียน ฝึกให้เด็กได้ ออกไปทำการแสดง
4. การสอนแบบบรรยาย	(ไม่พบ)
5. การสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์	เด็กจะช่วยเหลือกันสอนให้เพื่อนๆที่มีความสนใจ
6. การสอนแบบซ่อมเสริม	เด็กจะมีการฝึกซ้อมในช่วงพักกลางวัน และก่อนกลับบ้าน โดยมีครู เป็นผู้รับผิดชอบ ขณะฝึกซ้อม
7. การสอนทักษะ	(ไม่พบ)

ตาราง 10 วิธีการสอนรำกลองยาวของโรงเรียนอนุบาลไพศาลี (อำเภอตาคลี)

วิธีการสอนนาฏศิลป์	วิธีการสอนของโรงเรียนวัดเขาจิกรี
1. การสอนแบบสาธิต	คุณครูได้สอนสาธิตตั้งแต่การจีบการตั้งวง สอนพื้นฐานทางทำนาฏศิลป์ จะรำไปตามหระกลอง อาศัยการจำเพลงมีคนนำจังหวะให้คือคุณครูฝึกผู้นำใช้ภาษาท่าเพลง
2. การสอนแบบฝึกปฏิบัติ	เริ่มจากการหัดท่ารำ ฝึกการย่ำเท้า การตีกลอง ท่าสะพานกลอง การย่ำซ้ายขวาเป็นพื้นฐานแล้วมาเริ่มทำไหว้ครู สอนในระดับชั้นป.1-ป.6 จนถึงมัธยมศึกษาที่ 1-3 ส่วนใหญ่จะใช้ได้ตั้งแต่ป. 2-ป.5 จะอยู่ในชุมนุมการแสดงเลยนั้นจะสอนการรำการเต้นเพื่อให้เด็กมีพื้นฐานหลากหลาย เด็กในแต่ละช่วงชั้นต้องเรียนรู้เกี่ยวกับการทำกลองยาวการตอกกลอง กลองยืน กลองรำ กลอง 1 บอม 2 บอม 3 บอม 4 การตอกกลอง 1 กลอง 2 กลอง 3
3. การสอนแบบให้ปฏิบัติจริง	การรำกลองยาวจัดอยู่วิชากลุ่มดนตรีและนาฏศิลป์ ปัจจุบันมีการสอนในชุมนุมการแสดง ถ้ามีงานเด็กจะได้ออกไปแสดงตลอด
4. การสอนแบบบรรยาย	ครูได้บรรยายบอกเล่าเรื่องราวความเป็นมาของประวัติคณะกลองยาวในโรงเรียน
5. การสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์	เด็กจะสอนแบบพี่ช่วยสอนน้องและจะนัดซ้อมกันเองตามสมควร
6. การสอนแบบซ่อมเสริม	มีการสอนในช่วงพักกลางวันเย็นหลังเลิกเรียน และเสาร์-อาทิตย์ โดยมีครูเป็นผู้รับผิดชอบในขณะฝึกซ้อม
7. การสอนทักษะ	(ไม่พบ)

ตาราง 11 วิธีการสอนรำกลองยาวของโรงเรียนบ้านตุ๊กแก (อำเภอท่าตะโก)

วิธีการสอนนาฏศิลป์	วิธีการสอนของโรงเรียนบ้านตุ๊กแก
1. การสอนแบบสาธิต	คุณครูจะสอนเริ่มสอนจากท่ารำวงมาตรฐานเบื้องต้น มีปราชญ์ชาวบ้านเข้ามาสาธิตการรำในด้านของการเพลง และการตีกลองยาว
2. การสอนแบบฝึกปฏิบัติ	สอนในระดับช่วงชั้นเราจะทำเป็นหลักสูตรไว้ อย่างช่วงชั้นที่ 1 ป.1-ป.3 คือ เอาแค่การเรียนรู้การสะพายกลองเป็น ในส่วนของ การรำจะสอนการรำให้ครูได้พอแล้ว ช่วงชั้นที่ 2 ป.4-ป.6 คือ เริ่มเพิ่มขึ้นมาตั้งแต่ท่ารำ ไปจนถึงการตอกกลอง
3. การสอนแบบให้ปฏิบัติจริง	นักเรียนมีการประกวดและการออกงานการแสดงตามสถานที่ต่างๆ
4. การสอนแบบบรรยาย	เริ่มจากนำปราชญ์ชาวบ้านเข้ามาช่วยบรรยายเรื่องประวัติความเป็นมาของการรำกลองยาว เพลงที่ใช้ ท่ารำ การออก การไหว้ครู ฝึกการเคลื่อนไหว การตอกกลอง
5. การสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์	พี่จะเป็นครูช่วยสอนน้องๆ พี่จะมารำเป็นตัวอย่างให้ สามารถสอนแทนครูได้ และจะมีการจับคู่คนตัวเล็กขึ้นคนตัวใหญ่ ตัวใหญ่จับกลอง ตัวเล็กขึ้นกลอง
6. การสอนแบบซ้อมเสริม	จะใช้ช่วงเวลาหลังรับประทานอาหารกลางวัน 30 นาที ในการฝึกซ้อม โดยมีครูเป็นผู้รับผิดชอบขณะฝึกซ้อม
7. การสอนทักษะ	การรำกลองยาวในโรงเรียนจัดเป็นกิจกรรมในหลักสูตรอยู่ในรายวิชาดนตรีและนาฏศิลป์ รูปแบบคู่มือครู เรื่อง “หนึ่งนวัตกรรมหนึ่งกลองยาว” พอได้มีการเรียนรู้จนเกิดความชำนาญ

ตาราง 12 วิธีการสอนรำกลองยาวของโรงเรียนวัดแสงธรรมสุทธาราม (อำเภอชุมแสง)

วิธีการสอนนาฏศิลป์	วิธีการสอนของโรงเรียนวัดแสงธรรมสุทธาราม
1. การสอนแบบสาธิต	คุณครูจะเริ่มสอนจากท่ารำวงมาตรฐาน 10 เพลงมาประยุกต์ใช้ในการรำ และได้เชิญวิทยากรภายนอกเข้ามาช่วยสาธิตการรำกลองยาว
2. การสอนแบบฝึกปฏิบัติ	จะเป็นการสอนรำพื้นฐาน ป.2-ป.4 จะเริ่มฝึกทำให้สวยงามอ่อนช้อย แต่เด็กที่จะใช้ออกงานจะเป็นเด็ก ป.3-ม.1 เด็กทุกคนจะให้เรียนรู้การรำก่อน แล้วจะมาสอนในเรื่องการร้อง แต่ก่อนแรกจะซ้อมท่าก่อนกับกลอง1ใบ แล้วค่อยมารวมกับกลองยืน เครื่องเป่า แล้วคนร้อง
3. การสอนแบบให้ปฏิบัติจริง	การรำกลองยาวเป็นหลักสูตรกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยจัดอยู่ในชุมนุมรำไทย เป็นการปูพื้นฐานทางด้านนาฏศิลป์เด็กจะฝึกปฏิบัติและสามารถออกงานแสดงได้
4. การสอนแบบบรรยาย	สอนเริ่มจากให้รู้จักท่ารำพื้นฐาน ภาษาท่า จังหวะ และเนื้อร้องที่ใช้ประกอบในการแสดง จะเริ่มเรียนรู้จากการรำก่อน แล้วสอนในเรื่องของการร้อง
5. การสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์	เด็กจะช่วยกันฝึกซ้อมด้วยตัวเองตามความเหมาะสม
6. การสอนแบบซ่อมเสริม	จะทดเวลาเรียนในการฝึกซ้อมมากขึ้นหากมีงานการแสดงเข้ามา โดยมีครูเป็นผู้รับผิดชอบขณะฝึกซ้อม
7. การสอนทักษะ	การรำกลองยาวในโรงเรียนจัดเป็นกิจกรรมในหลักสูตรกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย และชุมนุมรำไทยเป็นการปูพื้นฐานทางนาฏศิลป์

ตาราง 13 วิธีการสอนรำกลองยาวของโรงเรียนวัดบางม่วง (อำเภอเมือง)

วิธีการสอนนาฏศิลป์	วิธีการสอนของโรงเรียนวัดบางม่วง
1. การสอนแบบสาธิต	วิธีการสอน วิทยาการเป็นผู้มาสาธิตฝึกสอนจังหวะท่ารำ และมีครูคอยดูแลและฝึกซ้อม ในระยะแรกจะสอนท่าพื้นฐานและการย่อเท้าไปก่อน เด็กก็จะได้เรียนรู้เรียนไปพร้อมกันกับพวกพี่ๆ ถ้าเป็นระดับชั้นเล็กๆ เราจะตั้งแถวต่างหาก แต่จะให้เขาอยู่ข้างๆ เพื่อให้เขามองพี่
2. การสอนแบบฝึกปฏิบัติ	สอนตั้งแต่ประถมศึกษาปีที่ 3-6 จะเรียนรู้จังหวะและการย่อเท้า และท่ารำพื้นฐานและค่อยๆ พัฒนาต่อไปตามระดับชั้น โดยส่วนใหญ่จะไม่แยกช่วงชั้น โดยชั้นอนุบาลที่สนใจ และชอบการรำก็จะเข้ามาเรียน หรือไม่กี่เด็กประถมศึกษาปีที่ 1-2 ที่สนใจ
3. การสอนแบบให้ปฏิบัติจริง	การรำกลองยาวเป็นช่วงลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ กลุ่มวิชาดนตรีและนาฏศิลป์ ดังนั้นเด็กทุกคนต้องฝึกปฏิบัติและออกไปแสดงกิจกรรมงานต่างๆ
4. การสอนแบบบรรยาย	มีวิทยาการภายนอกมาบรรยายสอนจังหวะท่ารำ พร้อมทั้งอธิบายลักษณะท่ารำแต่ละท่า พื้นฐานในการย่อเท้า เพลง การตอกกลอง
5. การสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์	จะให้พี่ช่วยสอนน้อง โดยการตั้งแถวเด็กเล็กต่างหาก ให้เด็กฝึกสังเกตและรำตามรุ่นพี่ ถ้ายังไม่ถูกต้องพี่จะช่วยเข้าไปสอน
6. การสอนแบบซ่อมเสริม	จะใช้เวลาช่วงพักกลางวัน และช่วงเย็นหลังเลิกเรียนในการฝึกซ้อมเพิ่มเติม โดยมีครูเป็นผู้รับผิดชอบคณะฝึกซ้อม
7. การสอนทักษะ	การรำกลองยาวเป็นรายวิชาเพิ่มเติม อยู่ในหลักสูตรของวิชาดนตรีและนาฏศิลป์

ตาราง 14 วิธีการสอนรำกลองยาวของโรงเรียนบ้านเขาทอง (อำเภอพยุหะคีรี)

วิธีการสอนนาฏศิลป์	วิธีการสอนของโรงเรียนบ้านเขาทอง
1. การสอนแบบสาธิต	ครูได้รับการฝึกอบรม โดยการถ่ายทอดจากสาธิตจากปราชญ์ชาวบ้าน
2. การสอนแบบฝึกปฏิบัติ	สอนในระดับช่วงชั้น โดยแบ่งเป็น 2 ช่วง ได้แก่ ป.1- ป.3 และ ป.4-ป.6 เด็กในแต่ละช่วงชั้นต้องเรียนแค่รอบเดียว เทียว ก็เหมือนการรันไปในตัว ส่วนเรื่องสอน ครูจะสอนตั้งแต่แรกๆ ในแต่ละวันจะสอนเป็นเพลงๆไป ในช่วงนี้จะมีกลุ่มสนใจคือช่วงป.4 ถึงป.6 เด็กในช่วงป.4 ถึงป.6 จะเข้าทำได้เลย ส่วนป.1-ป.3 จะฝึกทำตาม
3. การสอนแบบให้ปฏิบัติจริง	การรำกลองยาวจัดเป็นเป็นกลุ่มชุมนุมกลุ่มผู้สนใจ เด็กทุกคนต้องได้รับการฝึกฝนและออกไปแสดงตามงานต่างๆ
4. การสอนแบบบรรยาย	จะมีปราชญ์ชาวบ้านเข้ามาบรรยายประวัติความเป็นมาของกลองยาว การรำ การตีกลองยาว
5. การสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์	เด็กในช่วงชั้น ป.4-ป.6 จะเข้าทำได้เลยและช่วยในการสอนน้องๆ ป.1-ป.3 ฝึกทำตาม
6. การสอนแบบซ่อมเสริม	ถ้าจะซ่อมไปแสดงครูจะซ่อมหลังเลิกเรียน ถ้าเร่งรัดก็จะซ่อมเสาร์-อาทิตย์ด้วย โดยมีครูเป็นผู้รับผิดชอบขณะฝึกซ่อม
7. การสอนทักษะ	(ไม่พบ)

ตาราง 15 วิธีการสอนรำกลองยาวของโรงเรียนวัดบ้านไร่ (อำเภอลาดยาว)

วิธีการสอนนาฏศิลป์	วิธีการสอนของโรงเรียนวัดบ้านไร่
1. การสอนแบบสาธิต	คุณครูจะเป็นผู้สอน ถ่ายทอดความรู้ที่ละขั้นตอน ให้รู้จักองค์ประกอบของกลองยาว และเพลงที่ใช้ในการรำ
2. การสอนแบบฝึกปฏิบัติ	สอนในระดับช่วงชั้นใด ป.4 ถึง ม.3 ทุกคนจะเริ่มพร้อมกันหมดเลย จะอยู่ในชั่วโมงเรียนวิชาชุมนุม เด็กในแต่ละช่วงชั้นต้องเรียน เริ่มจากการย่ำเท้าใช้เพลง 3 บอม ฝึกการจับ กลายมือ ตั้งวง เข้าเพลง
3. การสอนแบบให้ปฏิบัติจริง	การรำกลองยาวจัดอยู่ในหลักสูตรกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ดังนั้นเด็กทุกคนจะต้องได้ฝึกปฏิบัติและสามารถออกไปแสดงตามงานต่างๆ ได้
4. การสอนแบบบรรยาย	มีวิธีการบรรยาย ให้เด็กได้รู้จักอุปกรณ์ส่วนประกอบ เครื่องดนตรี เพลงที่ใช้ และท่ารำประกอบการแสดงกลองยาว
5. การสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์	กลุ่มแรกคือนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษในการรำ และให้กลุ่มบุคคลนี้ถ่ายทอดไปยังน้องๆและผู้สนใจรำกลองยาว
6. การสอนแบบซ่อมเสริม	(ไม่พบ)
7. การสอนทักษะ	การรำกลองยาวจัดอยู่ในหลักสูตรกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้

ตาราง 16 วิธีการสอนรำกลองยาวของโรงเรียนบ้านแหลมยาง (อำเภอเก้าเลี้ยว)

วิธีการสอนนาฏศิลป์	วิธีการสอนของโรงเรียนบ้านแหลมยาง
1. การสอนแบบสาธิต	เป็นการให้ปราชญ์ชาวบ้านเข้ามาสาธิตในโรงเรียน มาพื้นฟูดนตรีพื้นบ้านถ่ายทอดให้กับเด็กนักเรียนโดยมีครูเป็นผู้ควบคุม
2. การสอนแบบฝึกปฏิบัติ	สอนในระดับช่วงชั้น ทุกช่วงชั้น ตั้งแต่ชั้นอนุบาล ป.1 ถึง ป.6 ช่วงแรกชุมชนจะเข้ามาสอนให้เด็กตีกลองยาว การรำ การร้อง เด็ก ป.4-ป.6 จะต้องรำได้ ตีกลองได้ ร้องได้ส่วนชั้นป.1-ป.3 จะตีกลองยาวและรำกลองยาว ส่วนอนุบาลก็เป็นการร้อง การรำ เด็กได้มาเรียนรู้ได้มาเห็นจะเกิดความอยากเรียน ความสนใจและได้เข้ามารำด้วยตนเอง
3. การสอนแบบให้ปฏิบัติจริง	เด็กได้ออกไปแสดงงานต่างๆ เช่น งานของดีเมืองสี่แคว เป็นต้น
4. การสอนแบบบรรยาย	มีปราชญ์ชาวบ้านมาบรรยาย สอนในการตีกลอง การร้อง การรำ
5. การสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์	เด็กสามารถมาเรียนรู้มาเห็นจากชาวบ้านและเกิดความอยากเรียน ความสนใจที่จะเข้ามารำด้วยตนเอง
6. การสอนแบบซ่อมเสริม	เด็กจะนำเอารำกลองยาวไปฝึกฝนในช่วงโรงเรียนดนตรีและนาฏศิลป์
7. การสอนทักษะ	การรำกลองยาวเป็นกิจกรรมในหลักสูตรของโรงเรียน ชื่อว่า หลักสูตรท้องถิ่นดนตรีพื้นบ้านกลองยาว เป็นกิจกรรม 3 ดีในโรงเรียน โดยนำกลองยาวมาผสมกับดุริยางค์ในการร้องเพลงชาติ และเพลงมาร์ชประจำโรงเรียน

ตาราง 17 วิธีการสอนรำกลองยาวของโรงเรียนวัดหนองพรมหน่อ (อำเภอโกรกพระ)

วิธีการสอนนาฏศิลป์	วิธีการสอนของโรงเรียนวัดหนองพรมหน่อ
1. การสอนแบบสาธิต	คุณครูจะเป็นผู้สาธิต ในการสอนรำกลองยาวเนื่องจากได้รับความรู้จากปราชญ์ชาวบ้านของ อำเภอพยุหะคีรี โดยเริ่มจากท่ารำวงมาตรฐานก่อน
2. การสอนแบบฝึกปฏิบัติ	เด็กในแต่ละช่วงชั้นต้องเรียน เริ่มจากชั้นป.1 จะร้องเพลงได้ สอนให้ 3 ลา เพลงร้องง่าย หรือตีกลอง 3 บ่อม ต่อกลอง 1 ส่วน ระดับชั้นป.3 จะเริ่มรำได้ ชั้นกลอง 2 ชั้นป. 4-6 จะเริ่มต่อกลอง 3
3. การสอนแบบให้ปฏิบัติจริง	การรำกลองยาวจัดอยู่ในกลุ่มสาระดนตรีและนาฏศิลป์ ในรายวิชาเพิ่มเติม ดังนั้นเด็กทุกคนต้องได้รับการเรียนรำกลองยาว และได้ออกไปแสดงตามงานต่างๆที่ได้รับมอบหมาย
4. การสอนแบบบรรยาย	ครูจะบรรยายองค์ประกอบของการรำกลองยาว ว่าต้องมี 3 กลุ่มด้วยกันคือ กลองยืน คนรำ คนร้อง
5. การสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์	เด็กที่เป็นรุ่นพี่จะช่วยครูในการสอนน้องๆ และเป็นผู้ช่วยในการควบคุมวง
6. การสอนแบบซ่อมเสริม	เด็กๆจะใช้เวลาหลังเลิกเรียนในการฝึกซ้อมและฝึกฝนการแสดงการรำกลองยาว โดยมีครูเป็นผู้รับผิดชอบในการฝึกซ้อม
7. การสอนทักษะ	การรำกลองยาวจัดอยู่ในกลุ่มสาระดนตรีและนาฏศิลป์ ในรายวิชาเพิ่มเติม

ตาราง 18 วิธีการสอนรำกลองยาวของโรงเรียนบ้านคลองไทร (อำเภอแม่วงก์)

วิธีการสอนนาฏศิลป์	วิธีการสอนของโรงเรียนบ้านคลองไทร
1. การสอนแบบสาธิต	คุณครูเป็นผู้สาธิต การรำ การย่ำเท้า จังหวะกลอง
2. การสอนแบบฝึกปฏิบัติ	เริ่มจากการย่ำเท้า การตีกลองให้เข้าจังหวะ การร้อง ทำท่า สอนตั้งแต่ในระดับชั้นป.1-ม.3
3. การสอนแบบให้ปฏิบัติจริง	กลองยาวอยู่ในหมวดนาฏศิลป์ การร้องอยู่ในหมวดดนตรี ดังนั้นเด็กทุกคนสามารถฝึกฝนและออกไปแสดงตามงานต่างๆของโรงเรียนที่ได้รับมอบหมาย
4. การสอนแบบบรรยาย	ครูจะเป็นผู้บรรยายองค์ประกอบของกลองยาว เพลง ทำท่า
5. การสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์	เด็กเล็กจะได้รับการซึมซับจากการได้ดูได้ฟัง และได้มีโอกาสเข้ามาเรียนรู้โดยมีรุ่นพี่ช่วยสอน
6. การสอนแบบซ่อมเสริม	จะใช้เวลาช่วงพักกลางวัน และหลังเลิกเรียนในการฝึกซ้อมและฝึกฝนการแสดงการรำกลองยาว โดยมีครูเป็นผู้รับผิดชอบในการฝึกซ้อม
7. การสอนทักษะ	การรำกลองยาวเป็นกิจกรรมในหลักสูตรการสอน ใช้เวลา 2 ปี ในการเก็บข้อมูล บรรจุลงในหลักสูตร ศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ มีหลักสูตรรองรับ

จากตาราง 9-18 ตารางวิธีการสอนรำกลองยาวแต่ละโรงเรียน โดยผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์เชิงลึก กับคณะกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์โดยใช้วิธีการสอนโดยใช้ทฤษฎีวิธีการสอนนาฏศิลป์ 7 วิธี ของ จารุณี ชูวงศ์วาล (ไพโรจน์ คะเชนทร์. ม.ป.ป.; อ้างอิงจาก จารุณี ชูวงศ์วาล. 2558: 18-23) สรุปได้ว่า รำกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์มีวิธีการถ่ายทอด 7 วิธี ดังนี้

1. การสอนแบบสาธิต
2. การสอนแบบฝึกปฏิบัติ
3. การสอนแบบให้ปฏิบัติจริง
4. การสอนแบบบรรยาย
5. การสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์
6. การสอนซ่อมเสริม
7. การสอนทักษะ

พบว่า การรำกลองยาวของจังหวัดนครสวรรค์จาก 10 โรงเรียน ใช้วิธีการสอนนาฏศิลป์ของไพโรจน์ คะเชนทร์ ครบทั้ง 7 วิธี มี 6 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านตุ๊กแก, โรงเรียนวัดแสงธรรม, โรงเรียนวัดบางม่วง, โรงเรียนบ้านแหลมยาง, โรงเรียนวัดหนองพรมหน่อ และโรงเรียนบ้านคลองไทร ส่วนของโรงเรียนที่ไม่ได้เป็นไปตาม วิธีการสอนนาฏศิลป์ของไพโรจน์ คะเชนทร์ มี 4 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลไพศาลี จะขาดวิธีการสอนการบรรยาย และการสอนทักษะ โรงเรียนวัดเขาจิกรี และโรงเรียนบ้านเขาทอง จะขาดวิธีการสอนทักษะ โรงเรียนวัดบ้านไร่ จะขาดวิธีการสอนซ้อมเสริม

พบว่า ทั้ง 4 โรงเรียนนี้จะขาดวิธีการสอนที่แตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับกระบวนการถ่ายทอดรำกลองยาวในโรงเรียน แต่โดยภาพรวมการสอนรำกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์ มีวิธีการสอน ตามวิธีทฤษฎีการสอนนาฏศิลป์ 7 วิธี

อาจกล่าวได้ว่าวิธีการการสอนนาฏศิลป์ที่นิยมใช้สอนรำกลองยาวในจังหวัดนครสวรรค์ครบทุกโรงเรียนมี 4 วิธีคือ การสอนสาธิต การสอนฝึกปฏิบัติ การสอนแบบให้ปฏิบัติจริง และการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์

ผู้วิจัยสามารถแยกการจัดหลักสูตรของการสอนรำกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์ แบ่งได้เป็น 2 แบบคือ

1. หลักสูตรกิจกรรมสาระดนตรีและนาฏศิลป์ ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลไพศาลี, โรงเรียนวัดหนองจิกรี, โรงเรียนบ้านตุ๊กแก, โรงเรียนวัดบางม่วง, โรงเรียนบ้านเขาทอง, โรงเรียนวัดบ้านไร่ และโรงเรียนบ้านคลองไทร รวม 7 โรงเรียน

2. หลักสูตรกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ได้แก่ โรงเรียนวัดแสงธรรมสุทธาราม และโรงเรียนบ้านเขาทอง รวม 2 โรงเรียน

สำหรับ โรงเรียนบ้านแหลมยาง ใช้หลักสูตรท้องถิ่นดนตรีพื้นบ้านกลองยาว ทั้งนี้ยังมีอีก 3 โรงเรียนที่มีหลักสูตรรองรับคือ โรงเรียนบ้านตุ๊กแกใช้หลักสูตรรูปแบบคู่มือครูเรื่องหนึ่งนวัตกรรมการรำกลองยาว, โรงเรียนบ้านเขาทอง ใช้หลักสูตรการรำกลองยาวพื้นบ้าน และโรงเรียนบ้านคลองไทรหลักสูตรการสอนและบรรจุอยู่ในหลักสูตรสาระศิลปะ ดนตรี นาฏศิลป์

ส่วนที่ 2: ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิจัยเชิงลึก โดยการประมวลข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคคลากรในโรงเรียนทั้ง 10 โรงเรียน โดยเลือกสัมภาษณ์เป็น 3 กลุ่ม คือ ครูผู้สอน, นักเรียน และปราชญ์ชุมชน ทั้งนี้สามารถสรุปข้อมูลในด้านต่างๆ ซึ่งครอบคลุมใน 3 ส่วน ได้แก่

1. ครู และอาจารย์ผู้สอนรำกลองยาว
2. งบประมาณ และการสนับสนุนต่างๆ
3. ปัญหา และอุปสรรค

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการสรุป โดยแยกไปตามโรงเรียน ดังนี้

1. โรงเรียนอนุบาลไพศาลี (อำเภอไพศาลี)

การจัดการรูปแบบการสอนรำกลองยาวของโรงเรียนอนุบาลไพศาลี ซึ่งมีครูผู้สอนได้แก่ครูเตือนใจ ตวโลดม และครูจรงรัก รุ่งเรือง โดยได้รับการถ่ายทอดทำรำกลองยาวมาจากการเรียนนาฏศิลป์มาจากสถาบันราชภัฏนครสวรรค์ และมีวิธีการสอนโดยเริ่มจากการให้ครูพื้นฐานท่ารำ ชื่นกลอง การร่อนกลอง และฝึกการย่ำเท้า ในการจัดการเรียนการสอนนักเรียนมีความสนใจทางด้านศิลปะการแสดง ดนตรีและนาฏศิลป์อย่างมาก ทำให้มีความสนใจ ความตั้งใจ และมีความรับผิดชอบต่อการจัดการเรียนการสอนรำกลองยาว ซึ่งทำให้มีผลตอบรับและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรำกลองยาวได้ดี และประสบความสำเร็จอย่างมาก ดังจะเห็นได้จาก จำนวนสมาชิกในคณะรำกลองยาวของโรงเรียนอนุบาลไพศาลี มีจำนวนทั้งหมด 100 คน ทั้งนี้ในการบริหารการจัดการเรียนการสอน มีครูผู้สอนและครูผู้รับผิดชอบจำนวน 2 ท่าน ได้แก่ 1. เตือนใจ ตวโลดม 2. ครูจรงรัก รุ่งเรือง

นอกจากนี้คณะรำกลองยาวของโรงเรียนอนุบาลไพศาลี ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณจากทางโรงเรียน และเทศบาลอำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ และมีผลผลิตทางการแสดง การจ้างงานจากชุมชน เช่น การแสดงประจำปีของวัดหลวงพ่อดำ , การแสดงประจำปีของวัดในจังหวัดเพชรบูรณ์ .การแสดงผลงานทอดกฐินของบริษัท Fly now และการแสดงพิธีเปิดงานกีฬาประจำจังหวัด เป็นต้น รวมไปถึงการได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดซื้อเครื่องดนตรี และอุปกรณ์ประกอบการแสดง จากผู้อำนวยการ และคณะผู้บริหารของโรงเรียน

ทั้งนี้การถ่ายทอดและการสืบทอดทำรำยังคงประสบปัญหาบางประการทำให้เป็นอุปสรรคต่อการจัดการเรียนการสอน เช่น จำนวนสมาชิกมีจำนวนมาก และความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนเกี่ยวกับความปลอดภัย และการได้รับบาดเจ็บในขณะที่ฝึกซ้อมการแสดงรำกลองยาว

2. โรงเรียนวัดหนองจิกรี (อำเภอตาคลี)

การจัดการรูปแบบการสอนรำกลองยาวของโรงเรียนหนองจิกรี ซึ่งมีครูผู้สอนได้แก่ครูฉนวน สุชาติบุตร และครูเยาวดี กสิสิทธิ์ โดยครูฉนวน สุชาติบุตร ได้รับการถ่ายทอดทำรำกลองยาวมาจากการอบรมการรำกลองยาวจากกรมศิลปากร และมีวิธีการสอนโดยเริ่มจากการสอนจับให้เป็น ตั้งวงให้สวายเป็นอันดับแรก และสอนท่ารำมาตรฐานตามความยากง่าย ในการจัดการเรียนการสอนนักเรียนมีความสนใจเป็นอย่างมาก ซึ่งมีจำนวนสมาชิกในคณะรำกลองยาวของโรงเรียนวัดหนองจิกรี มีจำนวนทั้งหมด 45 คน ประกอบไปด้วยกลองยืน 15 คน และกลองรำ 30 คน

นอกจากนี้คณะรำกลองยาวของโรงเรียนหนองจิกรี ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณจากทางโรงเรียนในด้านสถานที่ฝึกซ้อมการแสดง และหน่วยงานต่างๆในอำเภอตาคลี จังหวัดนครสวรรค์ และมีผลงานการแสดง เช่น แสดงหน้าพระที่นั่ง, งานเปิดลูกเสือแห่งชาติ, งานกีฬาแห่งชาติ, งานกีฬาคนพิการแห่งชาติ, งานการแสดงประจำปีประเพณีต่างๆ ของเทศบาลอำเภอตาคลี เป็นต้น

3. โรงเรียนบ้านตุ๊กแก (อำเภอท่าตะโก)

การจัดการรูปแบบการสอนรำกลองยาวของโรงเรียนบ้านตุ๊กแก ซึ่งมีครูผู้สอน ได้แก่ ครูณัฐวุฒิ ยอดหมวก โดยได้รับการถ่ายทอดท่ารำกลองยาวมาจาก ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น โดย ครูหวั่น สุขแจ่ม ซึ่งมีวิธีการสอนและวิธีการสืบทอด แบบรุ่นต่อรุ่นของปราชญ์ชาวบ้านเข้ามาถ่ายทอด และมีวิธีการสอนโดยเริ่มจาก การไหว้ครู พื้นฐานท่ารำ การขึ้นกลอง ในการจัดการเรียนการสอน นักเรียนมีความสนใจทางด้านดนตรีและนาฏศิลป์อย่างมาก ทำให้มีความสนใจ ความตั้งใจในการฝึกซ้อมการแสดง จำนวนสมาชิกในคณะรำกลองยาวของโรงเรียนอนุบาลไพศาลี มีจำนวนทั้งหมด 70 คน ควบคุม และรับผิดชอบรวมทั้ง 8 คน

นอกจากนี้คณะรำกลองยาวของโรงเรียนบ้านตุ๊กแก ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณจากทางโรงเรียน , องค์การบริหารส่วนตำบลดอนคา และเทศบาลอำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ และมีการจ้างงานจากหน่วยงานในชุมชน เช่น การเข้าร่วมงานบุญต่างๆ , งานบวช, งานแห่เทียนพรรษา, งานประจำปีเจ้าพ่อเจ้าแม่อำเภอท่าตะโก, งานขบวนรณรงค์ด้านภัยยาเสพติด จึงส่งผลให้โรงเรียนมีชื่อเสียง และเป็นที่รู้จัก และได้มีโอกาสเข้าร่วมการแข่งขันจนประสบความสำเร็จ เช่น ชนะเลิศการแข่งขันการรำกลองยาวระดับจังหวัดในปี พ.ศ. 2539, ชนะเลิศการแข่งขันการรำกลองยาวระดับจังหวัดในปี พ.ศ. 2542, ชนะเลิศการแข่งขันการรำกลองยาวระดับเขตภูมิภาค ในปี พ.ศ. 2551 การส่งเสริมและสนับสนุนการรำกลองยาวในโรงเรียนบ้านตุ๊กแก โดยได้รับการสนับสนุนจาก ผู้บริหาร คณะครูอาจารย์ เด็กและผู้ปกครอง ชาวบ้านให้ความสนับสนุนอย่างดียิ่ง

4. โรงเรียนวัดแสงธรรมสุทธาราม (อำเภอชุมแสง)

การจัดการเรียนการสอนและรูปแบบการแสดงรำกลองยาวของโรงเรียนวัดแสงธรรมสุทธาราม โดยมีครูผู้สอน ได้แก่ คุณครูจันจิรา จัทรสิทธิพร โดยให้รูปแบบการถ่ายจาก ครูสมัย นันทารมณ และครูมณฑนา คำดี ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่สืบทอดต่อมาจนถึงปัจจุบัน และมีวิธีการสอนโดยเริ่มจากการย่ำเท้าตามจังหวะกลอง ฝึกท่ารำวงมาตรฐาน และการเรียนต่อกลอง ทำให้นักเรียนในโรงเรียนให้ความสนใจในด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยท้องถิ่นที่ จึงมาร่วมเป็นสมาชิกในคณะรำกลองยาวของโรงเรียน ดังจะเห็นได้จากจำนวนสมาชิกประกอบด้วย กลองรำ 32 คน กลองยืน 15 คน เครื่องเป่า 12 คน รวมทั้ง 60

นอกจากนี้คณะรำกลองยาวของโรงเรียนวัดแสงธรรมสุทธาราม โดยได้รับความร่วมมือสนับสนุนด้านงบประมาณจาก 2 อำเภอ คือ อำเภอชุมแสง และอำเภอหนองบัว และมีผลตอบรับจากทางชุมชนได้รับโอกาสเข้าร่วมแสดงงานต่างๆ เช่น งานแห่เจ้าพ่อเจ้าแม่ประจำปีอำเภอชุมแสง, งานอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น รวมถึงกิจกรรมของทางองค์การบริหารส่วนอำเภอชุมแสง และอำเภอหนองบัว เนื่องจากครูผู้รับผิดชอบมีภารกิจ และฐานะราชการทำให้ส่งกระทบต่อการจัดการเรียนการสอน และฝึกซ้อมการแสดงรำกลองยาวของโรงเรียนวัดแสงธรรมสุทธาราม ซึ่งมีความจำเป็นจะต้องจัดหาครูผู้ช่วย หรือให้นักเรียนที่มีความรับผิดชอบดูแลการฝึกซ้อมซึ่งกันและกัน

5. โรงเรียนวัดบางม่วง (อำเภอเมือง)

การจัดการรูปแบบการสอนรำกลองยาวของโรงเรียนวัดบางม่วง โดยมีครูประทีน นุทกิจ และครูวราภรณ์สงพาสี ซึ่งเป็นครูผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถ ในการรำกลองยาว และในปัจจุบันองค์ความรู้ได้ถูกถ่ายทอดมายังครูครูพรพิชญ์ บุญธรรม โดยมีวิธีการสอนเริ่มจาก วิทยากรเป็นผู้ฝึกสอนจังหวะท่ารำและมีครูคอยดูแลและฝึกซ้อม และพัฒนาศักยภาพทางการแสดงรำกลองยาวตามความสามารถของนักเรียนแต่ละบุคคล กลองยาวคณะมีสมาชิกทั้งหมด 50 คน มีครูผู้สอนและรับผิดชอบรวม 4 คน ชุมชนให้การสนับสนุนช่วยเหลือ โดยได้รับความสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลวัดไทรย์ ผลงานที่แสดงถึงการเข้าร่วมงานประเพณีทางวัฒนธรรม ได้แก่ งานแต่งงานต่างๆ , งานเปิดการแข่งขันกีฬา และงานวันเข้าพรรษา เป็นต้น

6. โรงเรียนบ้านเขาทอง (อำเภอพยุหะคีรี)

การจัดการรูปแบบการสอนรำกลองยาวของโรงเรียนบ้านเขาทอง มีครูผู้สอน คือครูจิราพร แดงทรัพย์ โดยครูผู้สอนได้รับการถ่ายทอดท่ารำกลองยาวจากรุ่นสู่รุ่น โดยครูจิรวรรณ สังวรโยธิน เป็นการอนุรักษ์ทางวัฒนธรรม การรำกลองยาวมีวิธีการสอนและมีวิธีการสืบทอด เริ่มจากสอนให้เด็กได้รับองค์ความรู้แบบแผนดั้งเดิมอย่างสุดความสามารถ กลองยาวคณะนี้มีสมาชิกทั้งหมด ประกอบด้วยกลองรำมีรุ่นละประมาณ 20 คน รุ่นเล็ก รุ่นกลาง รุ่นใหญ่ รวมทั้งหมด 60 คน วิธีการสอนกลองรำ โดยจะเริ่มจากกลองรำรุ่นเล็ก มีช่วงอายุระหว่างอนุบาล - ป.2 กลองรำรุ่นกลางมีช่วงอายุระหว่าง ป.3 - ป.4 กลองรำรุ่นใหญ่ มีช่วงอายุระหว่าง ป.5 - ป.6 ทั้งนี้ได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากชุมชนท้องถิ่นและองค์การบริหารส่วนตำบลพยุหะคีรี นักเรียนในโรงเรียนให้ความสนใจอย่างมาก รวมถึงคณะผู้บริหารของโรงเรียนนั้นให้ความสำคัญในการส่งเสริม ผู้ปกครองพร้อมให้การสนับสนุน นอกจากนี้ยังมีผลงานที่แสดงถึงการเข้าร่วมงานสำคัญต่างๆ เช่น งานสงกรานต์, งานถนนคนเดิน, การเข้าร่วมส่งเสริมกิจกรรมต่างๆ ของทางชุมชน เป็นต้น ทางคณะกลองยาวของโรงเรียนบ้านเขาทองปัจจุบันมุ่งเน้นให้ความสำคัญการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นมากกว่าการเข้าร่วมการแข่งขัน

7. โรงเรียนวัดบ้านไร่ (อำเภอลาดยาว)

การจัดการรูปแบบการสอนรำกลองยาวของโรงเรียนวัดบ้านไร่ มีการถ่ายทอดโดยเริ่มจาก ครูจิรวรรณ สังวรโยธิน และคณะผู้สอน โดยการรำกลองยาวมีวิธีการสอน และมีวิธีการสืบทอด ซึ่งครูจะเป็นคนร้อง ครูสามารถคุมกลองยืนได้ และใช้ทักษะด้านการรำการสอน การแสดงกลองยาวในปัจจุบันคณะกลองยาวของโรงเรียนวัดบ้านไร่ มีสมาชิกทั้งหมด 38 คน โดยแบ่งออกเป็น กลองรำ 24 คน กลองยืน 10 คน นักร้อง 2 คน ผู้ควบคุมวงอีก 2 คน ในคณะกลองยาวมีครูผู้สอนและรับผิดชอบ โดยคุณครูจุน กสิวัตร เป็นผู้ควบคุมวง นักเรียนในโรงเรียนให้ความสนใจมาก รวมไปถึงได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือ จึงถูกให้ความสำคัญ ในการได้รับโอกาสออกไปแสดงงานสำคัญทางศิลปวัฒนธรรม ประเพณีต่างๆ เช่น เป็นคณะกลองยาวที่มีชื่อเสียงของอำเภอลาดยาว ท่านผู้อำนวยการได้ให้การส่งเสริมและสนับสนุนการรำกลองยาวในโรงเรียนเป็นอย่างดี

8. โรงเรียนบ้านแหลมยาง (อำเภอเก้าเลี้ยว)

การจัดรูปแบบการสอนรำกลองยาวของโรงเรียนบ้านแหลมยาง ผู้สอนรำกลองยาวคือได้รับช่วงต่อจากท่านอาจารย์ สมทรง ยอดนิล การรำกลองยาวมีวิธีการสอนและมีวิธีการสืบทอด โดยเป็นการสืบทอดจากคนในชุมชนเข้ามาถ่ายทอดให้เด็กนักเรียน เป็นคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นจากรุ่นสู่รุ่น กลองยาวคณะมีสมาชิกทั้งหมดรวม 30 คน ในคณะกลองยาวมีครูผู้สอนและรับผิดชอบรวม 5 คน และโดยกลุ่มปราชญ์ชาวบ้านเกิดเท็งกลองยาว โดยผู้อำนวยการสมทรง ยอดนิล อดีตผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านแหลม ได้พัฒนารำกลองยาวในโรงเรียนบ้านแหลมยางขึ้นไว้ จึงทำให้นักเรียนในโรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจ และความสามารถในการรำกลองยาว อีกทั้งนักเรียนให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมพื้นบ้าน มีจิตอาสา และมีสมาธิเพิ่มมากขึ้น

ทั้งนี้ เป็นความร่วมมือระหว่างชุมชนกับโรงเรียนในการช่วยกันอนุรักษ์วัฒนธรรม อีกทั้งยังได้ช่วยเหลือในการประชาสัมพันธ์ ผ่านสื่อทางโทรทัศน์และอินเทอร์เน็ต ผลงานที่แสดงถึงการเข้าร่วมงานประเพณีทางวัฒนธรรม เช่น งานเกษตรรุ่งเรืองเมืองสี่แคว, งานประเพณีทางวัฒนธรรมท้องถิ่นต่างๆ

9. โรงเรียนวัดหนองพรมหน่อ (อำเภอโกรกพระ)

การจัดรูปแบบการสอนรำกลองยาวของโรงเรียนวัดหนองพรมหน่อ โดยผู้สอนรำกลองยาว คือครูรุ่งรัตน์ แจ่มฟ้า ซึ่งได้รับการถ่ายทอดการรำกลองยาวมาจากท่านอาจารย์ จีรวรรณ สังวรโยธิน ในการรำกลองยาวนี้มีวิธีการสอนและวิธีการสืบทอดดังกล่าว คือฝึกท่าท่ารำ ฝึกการต่อกลอง กลองยาวในคณะมีสมาชิกทั้งหมดรวมทั้งสิ้น 40 คน นักเรียนในโรงเรียนจะต้องมีการจัดการเรียนรู้ในรายวิชานาฏศิลป์ทุกระดับชั้นปี เพียงแต่ปัจจุบันมีการส่งเสริมลดน้อยลง เนื่องจากปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนมีระยะเวลาชั่วโมงเรียนลดลง ทั้งนี้ครูจึงต้องสอนซ่อมเสริมในช่วงเย็นเพื่อทำการฝึกซ้อมนอกเวลา

คนในชุมชนให้การสนับสนุนช่วยเหลือ จากองค์การบริหารส่วนตำบลโกรกพระ โดยการออกค่าใช้จ่ายและจัดซื้ออุปกรณ์ประกอบการแสดงต่างๆ ผลงานที่แสดงถึงการเข้าร่วมงานประเพณีทางวัฒนธรรม เช่น ต้อนรับผ้าป่า, งานตรุษจีนเมืองสี่แคว และงานประเพณีต่างๆ ทั้งนี้ครูมีส่วนในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ชาวบ้านอีกด้วย

10. โรงเรียนบ้านคลองไทร (อำเภอแม่วงก์)

การจัดรูปแบบการสอนรำกลองยาวของโรงเรียนบ้านคลองไทร ผู้สอนรำกลองยาว คือครูวรรณ ทอประสาน การสอนรำกลองยาวเริ่มจากศึกษาด้วยตัวเอง การรำกลองยาวมีวิธีการสอนและมีวิธีการสืบทอด โดยสอนให้ย่ำเท้า การร่อนกลอง และสอนท่ารำ กลองยาวคณะนี้มีสมาชิกทั้งหมด 50 คน ในคณะกลองยาวมีครูผู้สอนและรับผิดชอบประกอบด้วย 5 คน 1. ครูชัชวาล ทอประสาน 2. ครูวนิดา เหมบัว 3. ครูอัญชลี วงษ์การ 4. ครูชุติมา ศรีสุข 5. ครูวรรณ ทอประสาน ซึ่งทางโรงเรียนมีการจัดทำหลักสูตรการสอนรำกลองยาวแก่นักเรียนในโรงเรียนทุกระดับชั้นปี ตามกลุ่มสาระการ

เรียนรู้อัตนตรี และนาฏศิลป์ นักเรียนในโรงเรียนทุกคนจึงมีความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถ ในการรำ กลองยาวทุกคน ชุมชนให้การสนับสนุนช่วยเหลือโดยให้โอกาสออกไปแสดงผลงานการรำกลองยาวในงานต่างๆ รวมไปถึงผลงานที่สร้างชื่อเสียงให้แก่โรงเรียน เช่น แสดงหน้าพระที่นั่ง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในงานการประชุมสัมมนาหน้าแผ่นดินชาติ พ.ศ. 2542, ได้รับรางวัลชนะเลิศ ระดับประถมศึกษา จากการประกวดกลองยาวของกระทรวงศึกษาธิการ 2543, ร่วมรณรงค์ขบวนต่อต้านยาเสพติด, แสดงงานสัตว์ป่าให้พังไพร เทิดไท้องค์ราชชา การส่งเสริมและสนับสนุนการรำกลองยาวในโรงเรียนนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลแม่เลย์ และผู้อำนวยการสายชล ลีลา ให้การสนับสนุนทางด้านงบประมาณดีมาก

จากข้อมูลข้างต้นอาจสรุปได้ ดังนี้

ครูจบการศึกษาจากทางด้านนาฏศิลป์ มีจำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลไพศาล, โรงเรียนวัดบ้านไร่ และโรงเรียนวัดหนองพรมหน่อ 2. เข้าไปอบรมที่กรมศิลปากร มีจำนวน 1 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวัดหนองจิกรี 3. ถ่ายทอดโดย ปราชญ์ชาวบ้าน มีจำนวน 4 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านตุ๊กแก โรงเรียนวัดบางม่วง โรงเรียนบ้านเขาทอง และโรงเรียนบ้านแหลมยาง 4. ถ่ายทอดโดยครูในโรงเรียนมีจำนวน 2 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวัดแสงธรรมสุทธาราม และโรงเรียนบ้านคลองไทร

การรำกลองยาวมีวิธีการสอน และมีวิธีการสืบทอด พบว่า 1. มีการสอนการและสืบทอดโดยครูในโรงเรียน มีจำนวน 6 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลไพศาล, โรงเรียนวัดหนองจิกรี, โรงเรียนวัดแสงธรรมสุทธาราม, โรงเรียนวัดบ้านไร่, โรงเรียนวัดหนองพรมหน่อ และโรงเรียนบ้านคลองไทร 2. มีการสอนการรำกลองยาวและการสืบทอดโดยปราชญ์ชาวบ้าน มีจำนวน 4 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านตุ๊กแก, โรงเรียนวัดบางม่วง, โรงเรียนบ้านเขาทองและโรงเรียนบ้านแหลมยาง

กลองยาวในคณะมีสมาชิกทั้งหมด พบว่าสมาชิกคณะกลองยาวของโรงเรียนโรงเรียนอนุบาลไพศาลมี 100 คน โรงเรียนวัดหนองจิกรีมี 45 คน โรงเรียนบ้านตุ๊กแกมี 70 คน โรงเรียนวัดแสงธรรมสุทธารามมี 60 คน โรงเรียนวัดบางม่วงมี 50 คน โรงเรียนบ้านเขาทองมี 60 คน โรงเรียนวัดบ้านไร่มี 38 คน โรงเรียนบ้านแหลมยางมี 30 คน โรงเรียนวัดหนองพรมหน่อมี 40 คน โรงเรียนบ้านคลองไทร มี 50 คน จะเห็นได้ว่า คณะกลองยาวที่มีสมาชิกสูงที่สุดได้แก่ โรงเรียนอนุบาลไพศาล ส่วนโรงเรียนที่มีสมาชิกในคณะรำกลองยาวน้อยที่สุดได้แก่ โรงเรียนบ้านแหลมยาง

คณะกลองยาวมีครูผู้สอนและรับผิดชอบรวมกัน พบว่าครูผู้สอนและรับผิดชอบคณะกลองยาวของโรงเรียน โรงเรียนอนุบาลไพศาลมี 2 คน โรงเรียนวัดหนองจิกรีมี 1 คน โรงเรียนบ้านตุ๊กแกมี 8 คน โรงเรียนวัดแสงธรรมสุทธารามมี 3 คน โรงเรียนวัดบางม่วงมี 4 คน โรงเรียนบ้านเขาทองมี 1 คนโรงเรียนวัดบ้านไร่มี 1 คน โรงเรียนบ้านแหลมยางมี 5 คน โรงเรียนวัดหนองพรมหน่อ 1 คนโรงเรียนบ้านคลองไทรมี 5 จะเห็นได้ว่า คณะรำกลองยาวที่มีครูผู้สอนและผู้รับผิดชอบมากที่สุดถึง 8 คนคือ โรงเรียนบ้านตุ๊กแก

ชุมชนและโรงเรียนให้การสนับสนุนช่วยเหลือ พบว่า 1. โรงเรียนให้การสนับสนุน มีจำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านตุ๊กแก, โรงเรียนบ้านเขาทอง และโรงเรียนบ้านคลองไทร 2. เทศบาลให้การสนับสนุน มีจำนวน 2 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลไพศาลี และโรงเรียนวัดแสงธรรมสุทธาราม 3. องค์การบริหารส่วนตำบลให้การสนับสนุน มีจำนวน 2 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวัดบางม่วง และโรงเรียนวัดหนองพรมหน่อ 4. ชุมชนให้การสนับสนุน มีจำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวัดหนองจิกรี, โรงเรียนวัดบ้านไร่ และโรงเรียนบ้านแหลมยาง สรุปได้ว่าทั้งชุมชนและโรงเรียนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการรำกลองของทุกโรงเรียนในจังหวัดนครสวรรค์

ปัญหาด้านการสืบทอด พบว่า 1. ไม่มีปัญหาด้านการสืบทอด มีจำนวน 6 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวัดหนองจิกรี, โรงเรียนวัดบางม่วง, โรงเรียนบ้านเขาทอง, โรงเรียนวัดบ้านไร่, โรงเรียนบ้านแหลมยาง และโรงเรียนบ้านคลองไทร 2. ผู้ปกครองมีความคิดเห็นว่าการสืบทอดอันตรายขณะฝึกซ้อมการแสดง มีจำนวน 1 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลไพศาลี 3. การสอนมีชั่วโมงเรียนลดน้อยลง มีจำนวน 1 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านตุ๊กแก 4. ขาดแคลนครู มีจำนวน 1 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวัดแสงธรรมสุทธาราม 5. ขาดแคลนงบประมาณ มีจำนวน 1 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวัดหนองพรมหน่อ

ผลงานที่แสดงถึงการเข้าร่วมงานประเพณีทางวัฒนธรรม พบว่า 1. คณะกลองยาวที่มีผลงานเข้าร่วมประเพณีทางวัฒนธรรมท้องถิ่น มีจำนวน 10 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลไพศาลี, โรงเรียนวัดหนองจิกรี, โรงเรียนวัดแสงธรรมสุทธาราม, โรงเรียนวัดบางม่วง, โรงเรียนบ้านเขาทอง, โรงเรียนวัดหนองพรมหน่อ, โรงเรียนบ้านตุ๊กแก, โรงเรียนวัดบ้านไร่, โรงเรียนบ้านแหลมยาง และโรงเรียนบ้านคลองไทร

การส่งเสริมและสนับสนุนการรำกลองยาวในโรงเรียน พบว่า 1. โรงเรียนให้การสนับสนุนเป็นอย่างดี มีจำนวน 7 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลไพศาลี, โรงเรียนวัดหนองจิกรี, โรงเรียนบ้านตุ๊กแก, โรงเรียนวัดแสงธรรมสุทธาราม, โรงเรียนบ้านเขาทอง, โรงเรียนวัดบ้านไร่ และโรงเรียนบ้านแหลมยาง 2. องค์การบริหารส่วนตำบลให้การสนับสนุนเป็นอย่างดี มีจำนวน 2 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวัดบางม่วง และโรงเรียนบ้านคลองไทร 3. โรงเรียนส่งเสริมการสอนที่ดีแต่ยังขาดแคลนทุนทรัพย์ มีจำนวน 1 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวัดหนองพรมหน่อ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การศึกษาอัตลักษณ์และการถ่ายทอดรากกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากวงกลองยาว 10 คณะ 10 อำเภอ ได้แก่

อำเภอไพศาลี	คณะโรงเรียนอนุบาลไพศาลี
อำเภอตาคลี	คณะโรงเรียนวัดหนองจิกรี
อำเภอท่าตะโก	คณะโรงเรียนบ้านตุ๊กแก
อำเภอชุมแสง	คณะกลองยาวโรงเรียนเทศบาล 3 (วัดแสงธรรมสุทธาราม)
อำเภอเมือง	คณะโรงเรียนวัดบางม่วง
อำเภอพยุหะคีรี	คณะโรงเรียนเขาทอง
อำเภอลาดยาว	คณะโรงเรียนวัดบ้านไร่
อำเภอเก้าเลี้ยว	คณะโรงเรียนบ้านแหลมยาง
อำเภอโกรกพระ	คณะโรงเรียนวัดหนองพรมหน่อ
อำเภอแม่วงก์	คณะโรงเรียนบ้านคลองไทร

ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะตามความมุ่งหมายของการวิจัยในครั้งนี้ คือ

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลความเป็นอัตลักษณ์รากกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์
2. วิเคราะห์รูปแบบวิธีการเรียนการสอนรากกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์

สรุปผล

การวิจัยเรื่อง การศึกษาอัตลักษณ์และการถ่ายทอดรากกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า

รากกลองยาวในจังหวัดนครสวรรค์เป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นที่สำคัญอย่างหนึ่งของจังหวัด มีการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นในระดับชุมชนรวมไปถึงการมีบทบาทต่อเยาวชนในสถานศึกษา ซึ่งส่งเสริมให้เกิดค่านิยมในเชิงอนุรักษ์เกี่ยวกับการรากกลองยาวของคนในจังหวัดนครสวรรค์อย่างแพร่หลาย มีการพัฒนารูปแบบและแนวทางในการสร้างสรรค์การรากกลองยาวอย่างต่อเนื่องโดยผู้ชำนาญการ ที่ผ่านการศึกษาและมีประสบการณ์ตรงในการรากกลองยาว นำไปสู่การมีภาพลักษณ์ที่เด่นชัดในเรื่อง การรากกลองยาวที่ถูกอนุรักษ์ไว้ให้ดำรงอยู่มาจนถึงปัจจุบัน การแสดงกลองยาวเป็นที่นิยมกันมาก ในหลายอำเภอของจังหวัดนครสวรรค์และมักนำการแสดงกลองยาวไปร่วมในงานบุญของท้องถิ่นเสมอๆ เพื่อความสนุกสนาน

1. อัตลักษณ์องค์ประกอบของการแสดงรำกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์ ประกอบด้วยองค์ประกอบของการแสดงมีรูปแบบดังต่อไปนี้

1) รูปแบบการรำ อัตลักษณ์รูปแบบการรำกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์นั้น มีการจัดรูปแบบรำกลองยาว โดยใช้ท่ารำวงมาตรฐานมาประยุกต์ใช้ในการรำกลองยาว กลองยาวมีผู้แสดงเป็นคนรำเรียกว่า “กลองรำ” และมีผู้ขับร้องพร้อมตีกลองประกอบจังหวะการรำ เรียกว่า “กลองยืน”

2) ท่ารำ อัตลักษณ์ท่ารำกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์ เป็นท่ารำที่ใช้เป็นการประยุกต์มาจากท่ารำวงมาตรฐาน ใช้ท่ารำวงมาตรฐาน สามารถต่อได้ถึงกลอง3ชั้น และยังสามารถต่อกลองท่าปักเป้า

3) รูปแบบการแสดง อัตลักษณ์รูปแบบการแสดงกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์ ประกอบด้วย การไหว้ครู การรำ การต่อกลอง ยกพลลา

4) เพลง อัตลักษณ์เพลงกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์ คือเพลงมาตรฐานทั่วไป จะประกอบไปด้วยบทเพลงทั่วไปที่ใช้ในการแสดงรำกลองยาวมี 18 เพลง เพลงให้กระทุ้ง 10 เพลง เพลงที่แต่งจากสถานการณ์ทางสังคมในช่วงยุคปัจจุบันนั้นๆของโรงเรียนบ้านตุ๊กแก มีทั้งหมด 7 เพลง เพลงที่แต่งจากโรงเรียนบ้านคลองไทร 5 เพลง รวมทั้งหมด 30 บทเพลง และ10 เพลงให้กระทุ้ง

5) เครื่องดนตรี อัตลักษณ์เครื่องดนตรีวงกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์ ประกอบไปด้วย กลองยาว, กลองรำมะนา, ฉิ่ง, ฉาบ, กรับ, โหม่ง และฆ้อง ส่วนของจังหวัดที่ใช้มี จังหวะกลองจะใช้จังหวะ จังหวะ 2 บอม จังหวะ 3 บอม, จังหวะ 3 เป็ง, จังหวะ เซ็ง, จังหวะ ม้าย่อง จังหวะ 3 ซ่า, จังหวะรำวง, จังหวะเซ็ง, จังหวะชะชะซ่า, จังหวะออฟบิท, จังหวะมโนราห์, จังหวะตะลุง

6) เครื่องแต่งกาย อัตลักษณ์เครื่องแต่งกายรำกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์ คือเสื้อคอกลม กางเกงขาก๊วย มีผ้าคาดเอว ผ้าคาดหัว และแบบลิเก คือ ใส่สนับเพลา (กางเกงขาสั้น) นุ่งโจงกระเบนทับ เสื้อสีดำใน ใส่เสื้อกั๊กทับด้านนอก มีผ้าคาด

2. รูปแบบวิธีการสอนรำกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์

ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์เชิงลึก กับคณะกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์ โดยใช้วิธีการสอนโดยใช้ทฤษฎีวิธีการสอนนาฏศิลป์ 7 วิธี ของ (ไพโรจน์ คะเซนทร์. ม.ป.ป.; อ้างอิงจาก จารุณี ชูวงษ์वाल. 2558: 18-23) สรุปได้ว่า รำกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์มีวิธีการถ่ายทอด 7 วิธี ดังนี้

1. การสอนแบบสาธิต
2. การสอนแบบฝึกปฏิบัติ

3. การสอนแบบให้ปฏิบัติจริง

4. การสอนแบบบรรยาย

5. การสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์

6. การสอนซ่อมเสริม

7. การสอนทักษะ

พบว่าวิธีการการสอนนาฏศิลป์ที่นิยมใช้สอนรำกลองยาวในจังหวัดนครสวรรค์ ครอบคลุมทุกโรงเรียนมี 4 วิธีคือ การสอนสาธิต การสอนแบบฝึกปฏิบัติ การสอนแบบให้ปฏิบัติจริง และการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์

การรำกลองยาวของจังหวัดนครสวรรค์จาก 10 โรงเรียน ใช้วิธีการสอนนาฏศิลป์ของไพโรจน์ คะเซนทร์ ครอบคลุมทั้ง 7 วิธี มี 6 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านตุ๊กแก, โรงเรียนวัดแสงธรรม, โรงเรียนวัดบางม่วง, โรงเรียนบ้านแหลมยาง, โรงเรียนวัดหนองพรมหน่อ และโรงเรียนบ้านคลองไทร ส่วนของโรงเรียนที่ไม่ได้เป็นไปตาม วิธีการสอนนาฏศิลป์ของไพโรจน์ คะเซนทร์ มี 4 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลไพศาลี จะขาดวิธีการสอนการบรรยาย และการสอนทักษะ โรงเรียนวัดเขาจิกรี และโรงเรียนบ้านเขาทอง จะขาดวิธีการสอนทักษะ โรงเรียนวัดบ้านไร่ จะขาดวิธีการสอนซ่อมเสริม

พบว่า ทั้ง 4 โรงเรียนนี้จะขาดวิธีการสอนที่แตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับกระบวนการถ่ายทอดรำกลองยาวในโรงเรียน แต่โดยภาพรวมการสอนรำกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์ มีวิธีการสอน ตามวิธีทฤษฎีการสอนนาฏศิลป์ 7 วิธี

ผู้วิจัยสามารถแยกการจัดหลักสูตรของการสอนรำกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์ แบ่งได้เป็น 2 แบบคือ

1. หลักสูตรกิจกลุ่มสาระดนตรีและนาฏศิลป์ ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลไพศาลี, โรงเรียนวัดหนองจิกรี, โรงเรียนบ้านตุ๊กแก, โรงเรียนวัดบางม่วง, โรงเรียนบ้านเขาทอง, โรงเรียนวัดบ้านไร่ และ โรงเรียนบ้านคลองไทร รวม 7 โรงเรียน

2. หลักสูตรกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ได้แก่ โรงเรียนวัดแสงธรรมสุทธาราม และโรงเรียนบ้านเขาทอง รวม 2 โรงเรียน

สำหรับ โรงเรียนบ้านแหลมยาง ใช้หลักสูตรท้องถิ่นดนตรีพื้นบ้านกลองยาว ทั้งนี้ยังมีอีก 3 โรงเรียนที่มีหลักสูตรรองรับคือ โรงเรียนบ้านตุ๊กแกใช้หลักสูตรรูปแบบคู่มือครูเรื่องหนึ่งนวัตกรรมการหนึ่งกลองยาว, โรงเรียนบ้านเขาทอง ใช้หลักสูตรการรำกลองยาวพื้นบ้าน และโรงเรียนบ้านคลองไทรหลักสูตรการสอนและบรรจุอยู่ในหลักสูตรสาระศิลปะ ดนตรี นาฏศิลป์

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิจัยเชิงลึก โดยการประมวลข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคคลากรในโรงเรียนทั้ง 10 โรงเรียน โดยเลือกสัมภาษณ์เป็น 3 กลุ่ม คือ ครูผู้สอน ,นักเรียน และปราชญ์ชุมชน ทั้งนี้สามารถสรุปข้อมูลในด้านต่างๆ ซึ่งครอบคลุมใน 3 ส่วน ได้แก่

1. ครู และอาจารย์ผู้สอนรำกลองยาว
2. งบประมาณ และการสนับสนุนต่างๆ
3. ปัญหา และอุปสรรค

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการสรุป โดยแยกไปตามโรงเรียน ดังนี้

พบว่าโรงเรียนที่มีความพร้อมในการที่จะรับครูจบการศึกษาจากทางด้านนาฏศิลป์ มีจำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลไพศาลี,โรงเรียนวัดบ้านไร่ และโรงเรียนวัดหนองพรมหน่อ มีครูเข้าไปอบรมที่กรมศิลปากร มีจำนวน 1 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวัดหนองจิกรี แต่ก็มีโรงเรียนอีกบางจำพวกที่มีความขาดแคลนครูก็จะใช้วิธีถ่ายทอดโดย นำปราชญ์ชาวบ้านเข้ามาสอน มีจำนวน 4 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านตุ๊กแก ,โรงเรียนวัดบางม่วง ,โรงเรียนบ้านเขาทอง และโรงเรียนบ้านแหลมยาง ทั้งยังพบว่ามีครูจากสาขาวิชาอื่น ซึ่งอาจจะเป็นผู้สนใจในด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นผู้สอน ซึ่งในกลุ่มนี้อาจจะต้องมีการพัฒนาการรำกลองยาวสืบทอดต่อไปในโรงเรียน มีจำนวน 2 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวัดแสงธรรมสุทธาราม และโรงเรียนบ้านคลองไทร จะเห็นได้ว่าการรำกลองยาวมีบทบาทสำคัญในการสืบสานวัฒนธรรม และยังมีปราชญ์ชาวบ้านเข้ามาร่วมถ่ายทอดด้วยเช่นกัน

จะกล่าวได้ว่าการรำกลองยาวมีวิธีการสอน และมีวิธีการสืบทอด โดยครูในโรงเรียนมีจำนวน 6 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลไพศาลี, โรงเรียนวัดหนองจิกรี, โรงเรียนวัดแสงธรรมสุทธาราม, โรงเรียนวัดบ้านไร่, โรงเรียนวัดหนองพรมหน่อ และโรงเรียนบ้านคลองไทร อีกส่วนหนึ่งมีการสอนการรำกลองยาวและการสืบทอดโดยปราชญ์ชาวบ้านผ่านการควบคุมการสอนจากครู มีจำนวน 4 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านตุ๊กแก, โรงเรียนวัดบางม่วง, โรงเรียนบ้านเขาทองและโรงเรียนบ้านแหลมยาง

กลองยาวในคณะมีสมาชิกทั้งหมด พบว่าสมาชิกคณะกลองยาวของโรงเรียนโรงเรียนอนุบาลไพศาลีมี 100 คน โรงเรียนวัดหนองจิกรีมี 45 คน โรงเรียนบ้านตุ๊กแกมี 70 คน โรงเรียนวัดแสงธรรมสุทธารามมี 60 คน โรงเรียนวัดบางม่วงมี 50 คน โรงเรียนบ้านเขาทองมี 60 คน โรงเรียนวัดบ้านไร่มี 38 คน โรงเรียนบ้านแหลมยางมี 30 คน โรงเรียนวัดหนองพรมหน่อมี 40 คน โรงเรียนบ้านคลองไทร มี 50 คน จะเห็นได้ว่า คณะกลองยาวที่มีสมาชิกสูงที่สุดได้แก่ โรงเรียนอนุบาลไพศาลี ทั้งนี้เนื่องจากครูในโรงเรียนจบการศึกษาจากทางด้านนาฏศิลป์มาโดยตรง มีวิธีการสอนในรายชั่วโมงแต่ละชั้นเรียน จึงทำให้มีสมาชิก และผู้สนใจในการรำกลองยาวเป็นอย่างมาก ส่วนโรงเรียนที่มีสมาชิกในคณะรำกลองยาวน้อยที่สุดได้แก่ โรงเรียนบ้านแหลมยาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะทางโรงเรียนมีความขาดแคลนครูผู้สอน จึงต้องมีปราชญ์ชาวบ้านเข้ามาช่วยในการถ่ายทอด ดังนั้นการรำกลองยาวจึงเกิดความสนใจในเด็กแค่บางกลุ่มคนเท่านั้น

ในคณะกลองยาวมีครูผู้สอนและรับผิดชอบรวมกัน พบว่าครูผู้สอนและรับผิดชอบ คณะกลองยาวของโรงเรียน โรงเรียนอนุบาลไพศาลมี 2 คน โรงเรียนวัดหนองจิกมี 1 คน โรงเรียนบ้านตุ๊กแกมี 8 คน โรงเรียนวัดแสงธรรมสุทธารามมี 3 คน โรงเรียนวัดบางม่วงมี 4 คน โรงเรียนบ้านเขาทองมี 1 คนโรงเรียนวัดบ้านไร่มี 1 คน โรงเรียนบ้านแหลมยางมี 5 คน โรงเรียนวัดหนองพรมหน่อ 1 คน โรงเรียนบ้านคลองไทรมี 5 จะเห็นได้ว่า คณะรำกลองยาวที่มีครูผู้สอนและผู้รับผิดชอบมากที่สุดถึง 8 คนคือ โรงเรียนบ้านตุ๊กแก ทั้งนี้โรงเรียนบ้านตุ๊กแกมีสมาชิกในคณะถึง 70 คน ทำให้ต้องมีผู้ควบคุมหลายท่าน ทั้งยังมีปราชญ์ชาวบ้านเข้ามาช่วยในการถ่ายทอด จึงส่งผลให้คณะรำกลองยาวบ้านตุ๊กแกมีการสอน และการถ่ายทอดได้อย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด

การรำกลองยาวในโรงเรียนพบว่านักเรียนในโรงเรียนมีการให้ความสนใจเป็นอย่างมาก มีจำนวน 8 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลไพศาล, โรงเรียนวัดหนองจิก, โรงเรียนบ้านตุ๊กแก, โรงเรียนวัดแสงธรรมสุทธาราม, โรงเรียนบ้านเขาทอง, โรงเรียนวัดบ้านไร่ และโรงเรียนบ้านคลองไทร อาจจะอนุมานได้ว่าโรงเรียนมีวิธีการสอนที่เป็นขั้นเป็นตอน มีการจัดหลักสูตรการสอน ทั้งยังนำเอาปราชญ์ชาวบ้านเข้ามาส่วนในการถ่ายทอด จึงส่งผลให้เด็กเกิดความสนใจที่จะอนุรักษ์ และรักษาวัฒนธรรม ทั้งนี้บางโรงเรียนก็ยังมีนักเรียนที่ให้ความสนใจน้อย ได้แก่ โรงเรียนวัดบางม่วง และนักเรียนมีความสนใจมาก แต่มีการส่งเสริมน้อยลง ได้แก่ โรงเรียนวัดหนองพรมหน่อ ทั้ง 2 โรงเรียนนี้อาจจะอนุมานได้ว่าการรำกลองยาวมีระบบการเรียนการสอนที่ดี แต่เด็กไม่ได้ให้ความสนใจเรียนเท่าที่ควร และอีกประการคือเด็กให้ความสนใจแต่ไม่ได้รับการสนับสนุนเท่าที่ควร

ชุมชนและโรงเรียนให้การสนับสนุนช่วยเหลือ พบว่า โรงเรียนให้การสนับสนุน มีจำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านตุ๊กแก, โรงเรียนบ้านเขาทอง และโรงเรียนบ้านคลองไทร ยังมีเทศบาลให้การสนับสนุน มีจำนวน 2 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลไพศาล และโรงเรียนวัดแสงธรรมสุทธาราม และยังมีองค์การบริหารส่วนตำบลให้การสนับสนุน มีจำนวน 2 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวัดบางม่วง และโรงเรียนวัดหนองพรมหน่อ ชุมชนให้การสนับสนุน มีจำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวัดหนองจิก,โรงเรียนวัดบ้านไร่ และโรงเรียนบ้านแหลมยาง สรุปได้ว่าทั้งชุมชนและโรงเรียนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการรำกลองของทุกโรงเรียนในจังหวัดนครสวรรค์

ปัญหาด้านการสืบทอด พบว่าการรำกลองยาวในโรงเรียนนั้นไม่มีปัญหาด้านการสืบทอด มีจำนวน 6 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวัดหนองจิก, โรงเรียนวัดบางม่วง, โรงเรียนบ้านเขาทอง, โรงเรียนวัดบ้านไร่, โรงเรียนบ้านแหลมยาง และโรงเรียนบ้านคลองไทร แต่จะมีผู้ปกครองบางท่านมีความคิดเห็นว่าการกลัวเกิดอันตรายขณะฝึกซ้อมการแสดง มีจำนวน 1 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลไพศาล ในเรื่องของการสอนมีชั่วโมงเรียนลดน้อยลง มีจำนวน 1 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านตุ๊กแก สำหรับการขาดแคลนครู มีจำนวน 1 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวัดแสงธรรมสุทธาราม แต่บางโรงเรียนก็ขาดแคลนงบประมาณ มีจำนวน 1 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวัดหนองพรมหน่อ

ผลงานที่แสดงถึงการเข้าร่วมงานประเพณีทางวัฒนธรรม พบว่า คณะกลองยาวที่มีผลงานเข้าร่วมประเพณีทางวัฒนธรรมท้องถิ่น มีจำนวน 10 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลไพศาล, โรงเรียนวัดหนองจิกรี, โรงเรียนวัดแสงธรรมสุทธาราม, โรงเรียนวัดบางม่วง, โรงเรียนบ้านเขาทอง, โรงเรียนวัดหนองพรมหน่อ, โรงเรียนบ้านตุ๊กแก, โรงเรียนวัดบ้านไร่, โรงเรียนบ้านแหลมยาง และโรงเรียนบ้านคลองไทร จะกล่าวได้ว่าคณะรำกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรม เข้าร่วมงาน หรือกิจกรรมของประเพณีในท้องถิ่นต่างๆ อย่างต่อเนื่อง

การส่งเสริมและสนับสนุนการรำกลองยาวในโรงเรียน พบว่า ทุกโรงเรียนทางโรงเรียนให้การสนับสนุนเป็นอย่างดี ทั้งทางการสอนในรายวิชาเรียน หรือวิชาเสริมเพิ่มเติม รวมไปถึงการให้ใช้สถานที่ในการฝึกซ้อม งบประมาณในการดูแลคณะรำกลองยาวและรายได้ค่าตอบแทนที่จะได้รับ นอกจากนี้ยังมีองค์การบริหารส่วนตำบลให้การสนับสนุนเป็นอย่างดี มีจำนวน 2 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวัดบางม่วง และโรงเรียนบ้านคลองไทร แต่ก็มีบางโรงเรียนที่มีการส่งเสริมการสอนที่ดีแต่ยังขาดแคลนทุนทรัพย์ มีจำนวน 1 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวัดหนองพรมหน่อ อาจจะเป็นเพราะทางโรงเรียนขาดงบประมาณที่จะเข้ามาช่วยในการสนับสนุน

อภิปรายผล

การศึกษาอัตลักษณ์และการถ่ายทอดรำกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์ ผู้วิจัยต้องการจะศึกษาเพื่อให้ทราบถึงองค์ประกอบของการรำกลองยาว วิธีการสอน ว่าเป็นหลักสูตรในระบบของโรงเรียน เป็นกิจกรรมเสริม หลักสูตรเพิ่มเติม ในจังหวัดนครสวรรค์ เพื่อเปรียบเทียบวิธีการถ่ายทอดรำกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์ และได้มีการถ่ายทอดจากชุมชนไปยังโรงเรียนมีการสอนรำกลองยาว และมีรูปแบบการรำที่ชัดเจนเป็นแบบแผน รวมถึงประวัติความเป็นมาการรำกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์ ดังนั้นอัตลักษณ์เป็นส่วนหนึ่งที่เราควรศึกษาเพื่อเป็นการหาความเป็นลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของการรำกลองยาวของจังหวัดนครสวรรค์เพื่อให้สืบสานวัฒนธรรมสืบต่อไป

1. อัตลักษณ์การรำกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์

องค์ประกอบการแสดง

1.1 รูปแบบการรำ

อัตลักษณ์รูปแบบการรำกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์นั้น มีการจัดรูปแบบรำกลองยาว โดยใช้ท่ารำวงมาตรฐานมาประยุกต์ใช้ในการรำกลองยาว จะใช้ท่าทางทางนาฏศิลป์มาฝึกให้เกิดความอ่อนช้อย และนำรูปแบบรำวงมาตรฐานมาประยุกต์ใช้ในการฝึกสอน ทั้งนี้ยังมีโรงเรียนที่มีการเพิ่มเติม การนำเอาการรำกลองยาวพื้นบ้านมาประยุกต์เนื่องจากสภาพแวดล้อมมีการอยู่ร่วมกันเป็นชุมชน ยามว่างจากการทำงานชาวบ้านจึงมีการแต่งเพลงตีกลองยาวเล่นกันภายในชุมชน เป็นที่นิยมกันอย่างมากในท้องถิ่นและได้นำออกไปแสดงในงานสำคัญต่างๆ

ในชุมชน จึงเกิดปราชญ์ชาวบ้านที่ยังคงรักษาไว้ซึ่งเพลงพื้นบ้านและการรำกลองยาว จึงได้มีการถ่ายทอดมายังโรงเรียน จากอดีตจนถึงปัจจุบัน กลองยาวมีผู้แสดงเป็นคนรำเรียกว่า “กลองรำ” และมีผู้ขับร้องพร้อมตีกลองประกอบจังหวะการรำ เรียกว่า “กลองยี่น” จะมีความเหมือนกันกับนุชนาฏ ดิเรญ (2548) รำกลองยาวของอำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย จะมีรูปแบบการรำคือฝ่ายบรรเลงดนตรีประกอบไปด้วยกลองยี่น ปี่ โหม่ง ฉาบเล็ก ฉาบใหญ่ มีหน้าที่ประโคมดนตรี ร้องประกอบเพลง ฝ่ายรำประกอบไปด้วยกลองรำ มีผู้หญิงรำประกอบเพลงกลองยาว เหมือนกันกับ ัญลักษณ์ มูลสุวรรณ (2555) พัฒนาการของฟ้อนกลองยาว อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม ที่มีนางรำฟ้อนกลองยาว นำหน้าขบวน และนักแสดงชายบรรเลงเพลงรำกลองยาว

1.2 ทำรำ

อัตลักษณ์ทำรำกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์ เป็นทำรำที่ใช้เป็นการประยุกต์มาจากทำรำวงมาตรฐาน ใช้ทำรำวงมาตรฐาน โดยส่วนใหญ่แล้วจะใช้ทำรำวงมาตรฐานทั้งหมด 5 ท่าใน 10 ท่าของรำวงมาตรฐาน เช่น

- ทำสอดสร้อยมาลา (เพลงงามแสงเดือน)
- ท่าแขกเต้าเข้ารัง (เพลงดวงจันทร์วันเพ็ญ)
- ทำสอดสร้อยมาลาแปลง (เพลงคืนเดือนหงาย)
- ท่าพรหมสี่หน้าและยุ่งฟ้อนหาง (เพลงหญิงไทยใจงาม)
- ท่าช้างประสาธนาและจันทร์ทรงกลด (เพลงดวงจันทร์ขวัญฟ้า)

สามารถต่อได้ถึงกลอง 3 ชั้น การต่อกกลองยาว 3 ชั้น กลองใบ 1 วางลำโพงกลองหางขึ้น, วางกลองอีก 4 ใบคว่ำหน้ากลองลงพื้น, ชั้นที่ 2 วางลำโพงกลองซ้อนกับกลองใบที่ 1, ชั้นที่ 3 คว่ำหน้ากลองซ้อนบนหน้ากลองใบที่ 2 และยังสามารถต่อกกลองทำปักเป้า ทำปักเป้า คือการต่อกกลองแบบทรงพีรมิต โดยมีฐานขางล่าง 3 คนมีคนเหยียบหน้าขาขึ้นไปอีก 2 คนเป็นชั้นที่ 2 และมีคนขึ้นไปเหยียบหน้าขาของชั้นที่ 2 อีก 1 คน จะเป็นการต่อดังถึง 3 ชั้น จะมีความแตกต่างกันกับนุชนาฏ ดิเรญ (2548) รำกลองยาวของอำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย จะใช้นาฏยศัพท์ในการสอนอธิบายท่ารำทั้งนาฏยศัพท์แบบหลวงและนาฏยศัพท์จากผู้วิจัยเขียนขึ้นจากลีลาท่ารำ

1.3 รูปแบบการแสดง

อัตลักษณ์รูปแบบการแสดงกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์ ประกอบด้วย การไหว้ครู การรำ การต่อกกลอง การยกพลลา จะเห็นได้ว่าการรำกลองยาวทุกครั้งจะเปิดด้วยเพลงไหว้ครูเพื่อเป็นการนมัสการละลึกพระคุณครู หลังจากนั้นจะเป็นช่วงของการรำ ซึ่งในช่วงของการรำนั้นเนื้อหาเพลงของแต่ละที่ก็จะแตกต่างกันออกไป แล้วดำเนินมาถึงในช่วงของการต่อกกลอง การต่อกกลองก็จะแตกต่างกันออกไปแล้วแต่ละโรงเรียนจะฝึกฝนเพื่อนำมาแสดง สุดท้ายจบด้วยเพลงลา รูปแบบการรำกลองยาวของจังหวัดนครสวรรค์นั้นโดยทั่วไปจะเหมือนกับหลายๆ จังหวัด คือเริ่มจากการไหว้ และจบด้วยการลา

1.4 เพลง

อัตลักษณ์เพลงกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์ คือเพลงมาตรฐานทั่วไปของการรำกลองยาว

1) บทเพลงจากครูกลองยาว ได้จากสัมภาษณ์ผู้รู้ และผู้อาวุโสที่รู้เรื่องของเพลงกลองยาวจากท้องถิ่นต่างๆ ในจังหวัดนครสวรรค์ บทเพลงที่จะได้จากบุคคลดังกล่าว ส่วนมากจะเป็นบทเพลงที่นิยมเล่นกับกลองยาวมานานแล้ว เช่นบทเพลง ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับหนุ่มสาว และบทเพลงกระทุ้งกลองยาว (บทเพลงกระทุ้งกลองยาว คือ เพลงที่มีเนื้อเพลงสั้นๆ ร้องง่าย เนื้อเพลงจะออกไปในทางสองแง่สองง่ามและมักจะลงท้ายด้วยคำว่า ตะละล้า หุยฮ่า...ให้.... ฮิ้ว) เพลงต่างๆ ดังกล่าวกำลังจะสูญหายไปเพราะไม่นิยมนำมาร้องกัน เพื่อเป็นการอนุรักษ์บทเพลงที่มีคุณค่าของครูกลองยาว จึงได้มีการนำมาดัดแปลงเนื้อร้องบางคำให้เหมาะสมกับสภาพสังคมในปัจจุบัน เพื่อให้บทเพลงดังกล่าวคงอยู่สืบไป

2) บทเพลงจากหลักสูตรเรียนการสอนระดับประถมศึกษา คัดเลือกบทเพลงบางบทเพลงที่มีเนื้อร้อง ทำนองและจังหวะสอดคล้องสัมพันธ์กับการแสดงกลองยาวในจังหวัดต่างๆ เช่นเพลงปลุกใจ เพลงไทยสากล เพลงพื้นเมือง เพลงรำวงพื้นเมือง ฯลฯ เป็นต้น

3) เพลงไทยลูกทุ่ง ที่มีจังหวะสนุกสนาน เนื้อเพลงเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน สัมพันธ์และสอดคล้องกับการแสดงกลองยาว และยังเป็นการส่งเสริมและอนุรักษ์เพลงลูกทุ่งของไทยเราอีกด้วย

4) เพลงแหล่ เพลงประเภทนี้ส่วนมากจะมีจังหวะที่สอดคล้องและสัมพันธ์กับจังหวะกลองยาว จึงสามารถนำมาประกอบการแสดงกลองยาวได้อย่างเหมาะสม เนื้อหาของเพลงมักจะเกี่ยวกับนิทาน หรือเรื่องเล่าที่มีคติสอนใจ ให้เกิดคุณธรรม จริยธรรม

5) เพลงที่ใช้ประกอบการฝึกอบรมประเภทต่างๆ บทเพลงต่างๆ ที่ใช้ในการฝึกอบรมส่วนมากจะมีลักษณะเหมาะสมที่จะมาประยุกต์ใช้กับการแสดงกลองยาว เนื้อเพลงส่วนใหญ่จะเน้นความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ความสามัคคีในหมู่คณะ และยังสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม เพื่อใช้ในการประพฤติปฏิบัติตนต่อไปภายภาคหน้าจะเป็นบุคคลที่มีคุณภาพของสังคมและประเทศชาติสืบต่อไป

6) บทเพลงที่แต่งขึ้นใหม่ เพื่อใช้ในโอกาสต่างๆ ของการแสดงกลองยาว เช่นงานบวชนาค งานแต่งงาน ฯลฯ เป็นต้น

7) บทเพลงที่เสนอแนะ เช่น บทเพลงที่แต่งไว้โดยบุคคลต่างๆ ซึ่งมีอัจฉริยภาพทางศิลปะการประพันธ์เนื้อร้อง และทำนอง เหมาะสมกับการใช้ประกอบการแสดงกลองยาว

1.5 เครื่องดนตรี

อัตลักษณ์เครื่องดนตรีวงกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์ประกอบไปด้วยเครื่องดนตรีทั้งหมด 18 ชนิด อาทิเช่น เครื่องดนตรีประเภทตี เครื่องดนตรีประเภทเป่า เครื่องดนตรีประเภทเป่าลมผ่านทองเหลือง แต่เครื่องดนตรีที่นิยมใช้มากที่สุดประกอบด้วย 1. กลองยาว 2. กลองรำมะนา 3. ฉิ่ง 4. ฉาบ 5. กรับ 6. โหม่ง 7. ซ้อง

ซึ่งจะมีความแตกต่างกับเขตทางภาคอีสานอย่างสิ้นเชิง อัตลักษณ์ มูลสุวรรณ (2555) พัฒนาการของฟ้อนกลองยาว อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม มีเครื่องดนตรีพื้นบ้านของทางอีสานเข้ามาเป็นส่วนประกอบ อาทิเช่น พิณ แคน ซอ และเครื่องดนตรีสากล เช่น เบส กีตาร์ ออแกน และกลองชุด 3 ใบ

ในส่วนจังหวัดที่ใช้มีในการรำกลองยาวของจังหวัดนครสวรรค์จังหวัดกลองจะใช้จังหวะ

- จังหวะ 2 บอม
- จังหวะ 3 บอม
- จังหวะ 3 เป็ง
- จังหวะ เข็ง
- จังหวะ ม้าย่อง
- จังหวะ 3 ซ่า

จังหวะรำวง เป็นจังหวะที่นักตีกลองยาวใช้มากที่สุดเพราะตีง่ายเข้ากับทุกเพลงได้ จังหวะเดิน เป็นจังหวะพื้นฐานในการตีใช้สำหรับผู้หัดเล่นกลองยาวหรือใช้สำหรับเริ่มแรกของการออกกลองยาว ภิภพ ปิ่นแก้ว (2552) วงกลองยาวคณะลูกเสือภคินิเทศศิลป์ ตำบลนาจัว อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี กล่าวอ้างจาก นพรัตน์ บัวพันธ์ (2542) ว่าในระยะแรกผู้ตีกลองคงใช้นาฬิกาย่ำทำจังหวะต่อมาได้มีวิวัฒนาการบรรเลงออกแบบทำทางประกอบการตีเพื่อให้เกิดการสนุกสนานและสวยงามน่าชมมากยิ่งขึ้นจนเป็นที่มาของการแสดงฟ้อนกลองยาว

- จังหวะเข็ง เป็นจังหวะที่นักดนตรีกลองยาวใช้รองลงมา เพราะตีได้ง่าย โดยเฉพาะบทเพลงสำเนียงภาคอีสาน

- จังหวะชะชะซ่า เป็นจังหวะที่เร้าใจ รวดเร็วและสนุกสนาน
- จังหวะออพพิท เป็นจังหวะที่เน้นการเต้นที่ราบเรียบ
- จังหวะมนโรรห์ เป็นจังหวะที่เร้าใจสนุกสนาน นิยมตีกันในภาคใต้
- จังหวะตะลุง เป็นจังหวะที่ราบเรียบมีทำนองที่สนุกสนาน

1.6 เครื่องแต่งกาย

อัตลักษณ์เครื่องแต่งกายรำกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์ โดยแต่งเสื้อคอกลม กางเกงขาก๊วย มีผ้าคาดเอว ผ้าคาดหัว และแบบลิเก คือ ใส่สนับเพลา (กางเกงขาสวมส่วน) ทุ่งใจกระเบนทับ เสื้อสีดำใน ใส่เสื้อกั๊กทับด้านนอก มีผ้าคาด ซึ่งเหมือนกันกับ นุชนาฏ ดีเจริญ (2548) กล่าวถึงการรำกลองยาวของอำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย แต่จะแตกต่างกันตรงที่อำเภอศรีสำโรงจะใช้ผ้าขาวม้าคาดเอว ส่วนของอัตลักษณ์ มุลสุวรรณ (2555) พัฒนาการของฟ้อนกลองยาว อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม จะแตกต่างจากที่อื่นโดยสิ้นเชิง เพราะจะสวมเสื้อแขนกระบอกสีกรม ผ้าถุงสีพื้น หมสไบเฉียงทำจากผ้าขิดหรือผ้าย่นบ้าน มีเครื่องประดับศีรษะเป็นดอกไม้ มีสร้อยคอข้อมือ ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าการแต่งกายรำกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์นั้นจะมีการแต่งกายที่ยึดแบบแผนดั้งเดิมของเครื่องแต่งกายรำกลองยาวแบบเก่า แต่จะเปลี่ยนรูปแบบเนื่องด้วยวาระโอกาส และตามกรอบของประเพณีและวัฒนธรรม รวมไปถึงเทศกาลหรือวันสำคัญต่างๆที่ในแต่ละโรงเรียนได้เข้าร่วมแสดง ดังนั้นอัตลักษณ์เป็นส่วนหนึ่งที่เราควรศึกษาเพื่อเป็นการหาความเป็นลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ พรรณศักดิ์ สุขี (2554) กล่าวว่า ศิลปะการแสดงดนตรีเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงความร่มเย็นเป็นสุขเป็นบ่อเกิดแห่งสุนทรียารมณ์ของประชาชนในบ้านเมืองนั้น ทั้งนี้เพราะศิลปะการแสดงคือนาฏศิลป์และดุริยางคศิลป์และอาจรวมไปถึงศิลปะแขนงอื่นๆ ด้วยนั้น อาจถือเป็นเครื่องบำเรออารมณ์ในยามที่บ้านเมืองปราศจากศึกสงคราม คำกล่าวนี้อาจจะจริงหรือจริงเพียงบางส่วน ที่ว่าจริงเพราะในยามสงบนั้น ศิลปินมีเวลาสร้างสรรค์ผลงานศิลปะให้งดงามประณีต ประชาชนมีเวลาที่จะเสพย์งานศิลป์ หรือเรียนรู้ ฝึกฝนเพื่อสืบทอดศิลปะนั้น ถืออาจเป็นส่วนหนึ่งของการสืบทอดทางวัฒนธรรม

2. รูปแบบวิธีการสอนรำกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์

การถ่ายทอดการรำกลองยาวจากชุมชนมาสู่โรงเรียน และได้มีการถ่ายทอดการรำกลองยาวในโรงเรียนให้เกิดเป็นวิธีการสอน ซึ่งเป็นหนึ่งในรายวิชาเรียน บรรจุเป็นหลักสูตรในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์ และรูปแบบวิธีการเรียนการสอนรำกลองยาวการรำกลองยาวในโรงเรียนของนครสวรรค์ มีวิธีการสอนที่สอดคล้องกับทฤษฎีวิธีการสอนนาฏศิลป์ 7 วิธี ของ (ไพโรจน์ คะเซนทร์. ม.ป.ป.; อ้างอิงจาก จารุณี ชูวงศ์वाल. 2558: 18-23) สรุปได้ว่า รำกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์ มีวิธีการถ่ายทอด 7 วิธี ดังนี้

1) การสอนแบบสาธิต คือครูเป็นผู้สอนรำกลองยาวในโรงเรียน และมีปราชญ์ชาวบ้านถ่ายทอดตามโอกาส

2) การสอนแบบฝึกปฏิบัติ คือสอนการรำแต่ละขั้นตอนในช่วงโมงเรียนนาฏศิลป์ หรือวิชาเพิ่มเติม โดยครูจะสอนให้เด็กได้ฝึกรำโดยการปฏิบัติ

3) การสอนแบบให้ปฏิบัติจริง คือฝึกให้เด็กได้ออกไปแสดงรำกลองยาวตามงานต่างๆ ที่ได้รับมอบหมาย

4) การสอนแบบบรรยาย คืออธิบายรายละเอียดให้เด็กรู้จักการตีกลอง การร้อง การรำ กลองยาว

5) การสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์ คือการสอนแบบที่ช่วยสอนน้องเด็กสามารถเรียนรู้การฝึกปฏิบัติเป็นกลุ่มด้วยตัวเอง

6) การสอนซ่อมเสริม คือมีการฝึกซ้อมรำกลองยาวเพิ่มเติมนอกชั่วโมงเรียน โดยมีครูเป็นผู้ควบคุมดูแล

7) การสอนทักษะ คือสอนให้เด็กคิด วิเคราะห์ปฏิบัติ และวางแผนการฝึกฝนตามขั้นตอน

การสอนนาฏศิลป์ที่นิยมใช้สอนรำกลองยาวในจังหวัดนครสวรรค์ ครอบคลุมโรงเรียนมี 4 วิธี คือ การสอนสาธิต การสอนแบบฝึกปฏิบัติ การสอนแบบฝึกปฏิบัติจริง และการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์ ซึ่งวิธีการสอนของ วิทยาลัยนาฏศิลป์สุพรรณบุรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม (องค์ความรู้ เทคนิคการสอนนาฏศิลป์ไทย, 2556: ออนไลน์) โดยจะมีวิธีการสอน 3 วิธีคือ การสอนสาธิต การสอนปฏิบัติ และการสอนบรรยาย จะเห็นได้ว่า วิธีการสอนรำกลองยาวของจังหวัดนครสวรรค์จะแตกต่างกันตรงไม่นิยมใช้การสอนบรรยาย แต่หากจะเป็นการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์มากกว่าเรื่องด้วย ศิลปะการแสดงรำกลองยาวนั้นเป็นการแสดงที่ต้องอาศัยความสามัคคี การช่วยเหลือซึ่งกันและกันในกลุ่มคณะ การช่วยถ่ายทอด ช่วยสอนวิธีการรำกลองยาว มากกว่าการสอนด้วยการบรรยาย จึงพึงพิงพิขชาวปลื้ม (2556: 6) วัฒนธรรมเป็นมรดกทางสังคมก็ได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ ที่สร้างสรรค์จากผู้อื่น อีกทั้งเรียนรู้จากประสบการณ์ของตนเอง มีการปรับปรุงและเสริมสร้างสิ่งใหม่ถ่ายทอดสู่คนในรุ่นต่อไป

การสอนกลองยาวของจังหวัดนครสวรรค์สามารถแยกการจัดหลักสูตรได้เป็น 2 แบบคือ

1) หลักสูตรกึ่งกลุ่มสาระดนตรีและนาฏศิลป์ ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลไพศาลี, โรงเรียนวัดหนองจิกรี, โรงเรียนบ้านตุ๊กแก, โรงเรียนวัดบางม่วง, โรงเรียนบ้านเขาทอง, โรงเรียนวัดบ้านไร่ และ โรงเรียนบ้านคลองไทร รวม 7 โรงเรียน พิกุล สีหาพงษ์ (2546) คำนิยมที่ปลูกฝัง ค่านิยมที่สถานศึกษาปลูกฝังแก่ผู้สอนและผู้เรียนคล้ายคลึงกัน ได้แก่ อนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของไทย รักธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และภูมิใจความเป็นไทย

2) หลักสูตรกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน อาทิเช่น หลักสูตรท้องถิ่นดนตรีพื้นบ้านกลองยาว, หลักสูตรรูปแบบคู่มือครูเรื่องหนึ่งนวัตกรรมการหนึ่งกลองยาว และหลักสูตรการรำกลองยาวพื้นบ้าน เป็นต้น พินิตตา สุขโกศล (2549) ได้ให้ความหมายการสืบทอด อัตลักษณ์ทางภูมิปัญญา (Wisdom on Identity reproductive) การสืบทอดภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมนั้นเปรียบได้กับเป็นการศึกษาในรูปแบบ

ของโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัยในปัจจุบัน แต่ในสมัยก่อนไม่ได้มีรูปแบบหรือลักษณะการถ่ายทอดที่ชัดเจน รวมทั้งไม่มีการบันทึกเป็นหลักฐาน ไม่มีสถานที่เรียน เราอาจเรียกลักษณะการเรียนรู้แบบลองหน(Invisible college) กล่าวคือ ลักษณะของการถ่ายทอดความรู้จะเป็นอาศัยรูปแบบของการสื่อสารแบบเผชิญหน้า (Face to face communication) ผู้เรียนต้องเดินทางไปค้นหาผู้ที่มีความรู้ในท้องถิ่นนั้นๆ เมื่อมีการรับใช้วิธีบังคับ

จะเห็นได้ว่าการรำกลองยาวในแต่ละโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์มีรูปแบบการเรียนการสอนที่อยู่ในกิจกรรมเสริมของโรงเรียน จึงมีความสำคัญที่จะอนุรักษ์ศิลปะท้องถิ่นของจังหวัดให้คงอยู่สืบต่อไป (พิบูล สีสหาพงษ์. 2546) กล่าวในเรื่องของวัฒนธรรมสถานศึกษา ว่า กิจกรรมเด่นของสถานศึกษา ได้แก่กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กิจกรรมด้านวิชาการ การอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น การส่งเสริมสุขภาพอนามัยและนันทนาการ กิจกรรมดังกล่าวทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง พัฒนาการเรียนรู้ นำประสบการณ์ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และมีคุณธรรม จริยธรรม สอดคล้องกับ ความหมายของวัฒนธรรม สำนักคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2537: 5) ได้กล่าวถึงการให้ความหมายของคำว่า วัฒนธรรม ซึ่งแปลมาจากภาษาอังกฤษจากคำว่า Culture ดังนั้น ผู้วิจัยขอนำเสนอความหมายของคำว่าวัฒนธรรมดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ให้ความหมายไว้ 4 นัยได้แก่

1. สิ่งที่ทำให้เจริญงอกงามแก่หมู่คณะ
2. วิถีชีวิตของหมู่คณะ
3. ลักษณะที่แสดงถึงความเจริญงอกงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมเกลียวก้าวหน้าของชาติ และศีลธรรมอันดีของประชาชน
4. พฤติกรรมและสิ่งทีคนในหมู่คณะผลิตสร้างขึ้นด้วยการเรียนรู้จากกันและกัน และใช้อยู่ในหมู่พวกของตน (วชิรวิชัย ทองคำ.การศึกษาการมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี. 2555: 21) กล่าวโดยสรุปเอกสารที่เกี่ยวกับศิลปะการแสดงในโรงเรียน นั้นได้ใจความว่าการศิลปะการแสดงในโรงเรียนเป็นศิลปะที่ได้รับการถ่ายทอดเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของคนในสังคม หรือชุมชนนั้นๆ ที่สร้างสรรค์ศิลปวัฒนธรรมกันอย่างเป็นหมู่คณะผ่านกระบวนการคิดการทดลอง หรือการถ่ายทอดจากคนสู่คนสืบต่อมาจนกลายเป็นวัฒนธรรม ที่มีแบบแผน มีการเรียน การสอน ให้ได้เกิดองค์ความรู้ที่เป็นศิลปะในท้องถิ่นของนักเรียนและมีการถ่ายทอดและสืบทอดต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการรำกลองยาวและการถ่ายทอดในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์

1.1 องค์ประกอบการแสดงกลองยาว

การรำกลองยาวของจังหวัดนครสวรรค์ มีลักษณะเด่นคือ การนำรำวงมาตรฐานมาประยุกต์ใช้ในการรำ การมีเพลงที่เกิดจากการแต่งขึ้นจากปราชญ์ชาวบ้านที่ไพเราะ การต่อตัวกลองยาวที่สูง เครื่องแต่งกายที่เป็นแบบลิเก สิ่งเหล่านี้ควรค่าแก่การอนุรักษ์

1.2 วิธีการสอน

การรำกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์มีอัตลักษณ์เฉพาะควรส่งเสริมให้มีการถ่ายทอดการรำกลองยาวให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในโรงเรียน

1.3 ประวัติและความเป็นมาการรำกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์

การรำกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์ มีประวัติความเป็นมาที่ยาวนานในด้านของการสืบทอดและได้ถ่ายทอดการร่ายมายังนักเรียนในโรงเรียน ซึ่งควรแก่การมีผู้ที่สามารถถ่ายทอดอนุรักษ์ศิลปะการรำกลองยาวนี้ให้ดำรงสืบต่อไป

2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการทำวิจัย

2.1 ควรจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาเพื่อมาสนับสนุนในการส่งเสริมและอนุรักษ์การเรียนการสอนการแสดงรำกลองยาวในโรงเรียน

2.2 ควรมีการศึกษาอัตลักษณ์ศิลปะท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้นเพื่อเป็นการนำมารักษาสืบตอดศิลปะท้องถิ่น และถ่ายทอดให้คนรุ่นหลังได้เรียนรู้

3. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรมีการศึกษาการรำกลองยาวในเขตพื้นที่ในกลุ่มของภาคเหนือตอนล่าง ภาคกลางตอนบนเพิ่มเติมมากขึ้น เพื่อเป็นการศึกษาที่มาและความสำคัญของศิลปะพื้นบ้านการรำกลองยาวในเขตพื้นที่นั้นๆ ทั้งยังเป็นการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กระทรวงมหาดไทย, กรมการพัฒนาชุมชน. (2553). *การบูรณาการแผนชุมชน*. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- จารุณี ชูวงษ์वाल. (2558). *การศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนนาฏศิลป์ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- จารุทัศน์ วงศ์ข้าหลวง. (2547). กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสร้างสายสัมพันธ์บ้านกับโรงเรียน. *วารสารบัณฑิตของแม่*. 11(137): 130-133.
- จารุวรรณ ชิตตะเสน. (2552). *การปฏิบัติการสอนชุมนุมนาฏศิลป์โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือ*. สืบค้นเมื่อ 20 มีนาคม 2559, จาก <https://www.gotoknow.org/posts/240997>
- จิราพร แต่งทรัพย์. (2559, 19 กุมภาพันธ์). สัมภาษณ์โดยพัฒนา เกิดเพ็ง ที่โรงเรียนบ้านเขาทอง อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์.
- จรีน นามสกุล กลีวตร์ (2559, 17 กุมภาพันธ์) สัมภาษณ์โดยพัฒนา เกิดเพ็งที่โรงเรียนวัดบ้านไร่อำเภอลาดยาวจังหวัดนครสวรรค์.
- จันจิรา จัทรสิทธิบวร. (2559, 17 กุมภาพันธ์). สัมภาษณ์โดยพัฒนา เกิดเพ็ง ที่โรงเรียนวัดแสงธรรม สุทธารามอำเภอชุมแสงจังหวัดนครสวรรค์.
- ณัฐวุฒิ ยอดหมวก. (2559, 17 กุมภาพันธ์) สัมภาษณ์โดยพัฒนา เกิดเพ็ง ที่โรงเรียนบ้านตุ๊กแก อำเภอท่าตะโกจังหวัดนครสวรรค์.
- ธัญลักษณ์ มูลสุวรรณ. (2555). *พัฒนาการของฟ้อนกลองยาว อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การวิจัยทางศิลปกรรมศาสตร์). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- นุชนาฏ ดีเจริญ. (2548, มกราคม-มิถุนายน). รำกลองยาวของอำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย. *วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*. 2(1): 77-78.
- บุญโชค ไชยชาติ. (2551). *การสืบทอดปีพาทย์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. วิทยานิพนธ์ ศป.ม. (มานุษยดุริยางควิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ปิยพร ศรีสุขสวัสดิ์. (2555). *กระบวนการสร้างอัตลักษณ์ของผู้สร้างสรรค์ผลงานศิลปะแบบดิจิทัลของไทย กรณีศึกษา การออกแบบคาแรคเตอร์*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ด. (ศิลปวัฒนธรรมวิจัย) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พรรณศักดิ์ สุชี. (2554, ตุลาคม-ธันวาคม). การเปิดสอนหลักสูตรศิลปการแสดงในสถาบันอุดมศึกษาของไทย ปัญหาเรื่องแนวคิดจินตนิยมในสังคมทุนนิยมบริวาร. *Executive Journal วารสารนักบริหาร*. 80-91.

- พรเพ็ญ บุญธรรม. (2559, 18 กุมภาพันธ์). สัมภาษณ์โดยพัฒนา เกิดเพ็ง ที่ โรงเรียนวัดบางม่วง อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์.
- พิกุล สีหาพงษ์. (2546, มิถุนายน). วัฒนธรรมสภาพแวดล้อมและค่านิยมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ความดีและความสุขของผู้เรียน. *วารสารวิชาการ*. 6: 28.
- พิณทิพย์ ขาวปลื้ม. (2556). *การสืบทอดวัฒนธรรมป๊อปปูล่าใน อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี*. ปริญญาโท ศึกษาศาสตร์. (มานุษยวิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พินิตตา สุขโกศล. (2549). หนังสือ อุดมการณ์การผลิตซ้ำทุนทางวัฒนธรรมสื่อพื้นบ้านทางภาคใต้ของประเทศไทย. *วารสารบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร มหาวิทยาลัยนเรศวร*. 1(1): 131-148.
- ภรณ์ยู พิระพงษ์. (2547). กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน คุณค่าต่อผู้เรียน. *วารสารวิชาการ*. 7(2): 65-68.
- ภิกขุ ปิ่นแก้ว. (2552). วงกลองยาวคณะลูกโซ่หม่อมพิทยาศิษย์ศิลป ตำบลนางัว อำเภอป่าโมก จังหวัดอุดรธานี. *วิทยานิพนธ์ ศป.ม. (ดุริยางคศิลป์)*. มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- ภูริวัฒน์ บุรณเกียรติสกุล. (2555). *การไหมโรงกลองยาวสำนวนพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร*. กรุงเทพฯ: ปริญญาโท ศึกษาศาสตร์. (มานุษยวิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- มนตรี ธีรวิทย์วรกุล. (2549). *กลองยาว ศิลปะพื้นบ้านของไทยทุกภาค*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- รุ่งนภา บุตรวงศ์. (2552). ใครอะไรอย่างไร ในกระบวนการพัฒนาหลักสูตร. *วารสารวิชาการ*. 12(3): 53-56.
- เรณู โกศินานนท์. (2545). *สืบสานนาฏศิลป์ไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 3: กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- วรรณาทอง ประสาน. (2559, 18 กุมภาพันธ์). สัมภาษณ์โดยพัฒนา เกิดเพ็งที่โรงเรียนบ้านคลองไทร อำเภอแม่เมาะ จังหวัดนครสวรรค์.
- วชิรวิชญ์ ทองคำ. (2555). *การศึกษาการมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขต 3 (นนทบุรี)*. ปริญญาโท ศึกษาศาสตร์. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วิไลวรรณ พิศประเสริฐ. (2543). *การสร้างแบบฝึกปฏิบัติการการใช้เครื่องมือวิทยาศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร.

- ศิริยุภา พูลสุวรรณ, ลาวัณย์ ทองมนต์; และ ภัทธีรา ธีรสวัสดิ์. (2551). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ศิลปะการแสดงพื้นบ้าน. *วารสารวิธีวิทยาการวิจัย*. 21(2): 147-148.
- สมทรง ยอดนิล. (2559, 17 กุมภาพันธ์). สัมภาษณ์โดยพัฒนา เกิดเพ็ง ที่ โรงเรียนบ้านแหลมยาง อำเภอเก่าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรีเขต 2. (2556). *วิธีสอนให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการเรียน*. สืบค้นเมื่อ 13 มีนาคม 2559, จาก <http://chan2.obec.go.th>.
- สิงหา. (2551). การพัฒนาระบบการเรียนรู้และการสืบทอดภูมิปัญญาศิลปการแสดงหนังใหญ่ วัดสว่างอารมณ์ จังหวัดสิงห์บุรี. *วารสารวัฒนธรรมไทย*. 47(10): 30-31.
- สุกัญ เทียนทอง. (2546). การวิจัยในชั้นเรียนแบบหน้าเดียว. *วารสารวิชาการ*. 6(6): 29-37.
- สุพัตรา ราษฎร์ศิริ. (2556). อัตลักษณ์ชุมชนไทยกับการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์. *วารสารวิชาการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. 62: 181-196.
- องค์ความรู้เทคนิคการสอนนาฏศิลป์ไทย. (2556). *วิทยาลัยนาฏศิลป์สุพรรณบุรีสถาบันต้นตอพัฒนศิลป์กระทรวงวัฒนธรรม*. สืบค้นเมื่อ 20 มีนาคม 2559, จาก http://cdasp72000.blogspot.com/2013/05/blog-post_30.html.

ภาคผนวก ก
แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์

ของครูอาจารย์หรือผู้เชี่ยวชาญทางการรำกลองยาวในโรงเรียน
เรื่อง อัตลักษณ์และการถ่ายทอดรำกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์

.....

หมวดที่ 1 ประวัติและข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อ – สกุล.....อายุ.....
2. การศึกษา.....
3. อาชีพ.....ตำแหน่ง.....
4. ที่อยู่.....
-
5. โทรศัพท์.....
6. บทบาทหน้าที่ท่านในคณะกลองยาวของโรงเรียน.....
7. ชื่อคณะกลองยาว.....

หมวดที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับอัตลักษณ์การรำกลองยาว (สำหรับ ครูอาจารย์)

1. วิธีการรำกลองยาวในโรงเรียนของท่านเป็นอย่างไร
 - 1.1 การรำกลองยาวในโรงเรียนมีวิธีการเรียนการสอนอย่างไร
 - 1.2 ใครเป็นผู้สอนหรือเป็นบุคลากรในการสอนบ้าง
 - 1.3 ในการสอนท่านมีวิธีการสอนอย่างไร
 - 1.4 สอนในระดับช่วงชั้นใดบ้าง
 - 1.5 เด็กในแต่ละช่วงชั้นต้องเรียนอะไรบ้าง
 - 1.6 การรำกลองยาวในโรงเรียนของท่านจัดเป็นกิจกรรมในหลักสูตรวิชาใดในโรงเรียน
2. ความเป็นมาของการรำกลองยาวในโรงเรียนของท่านเป็นอย่างไร
 - 2.1 ใครเป็นผู้เริ่มก่อตั้งคณะกลองยาวนี้
 - 2.2 ก่อตั้งคณะกลองยาวขึ้นเมื่อใด
 - 2.3 มีประวัติความเป็นมาของการรำกลองยาวในโรงเรียนอย่างไร
 - 2.4 ใครเป็นผู้สอนรำกลองยาวตามประวัติ
 - 2.5 มีอาจารย์ท่านใดเป็นผู้รับผิดชอบบ้าง

3. รูปแบบของการรำกลองยาวในโรงเรียนของท่านเป็นอย่างไร
 - 3.1 การรำกลองยาวในโรงเรียนของท่านเป็นการรำแบบใด
 - 3.2 การรำกลองยาวในโรงเรียนของท่านมีลำดับการแสดงอย่างไรบ้าง
 - 3.3 ท่ารำที่ใช้มีที่มาจากท่ารำอะไร
 - 3.4 ท่ารำที่ใช้เป็นการประยุกต์ท่ารำในลักษณะใด
 - 3.5 มีท่ารำอะไรบ้าง
 - 3.6 มีลักษณะการจัดแถวอย่างไร
 - 3.7 มีลักษณะการวางเท้าอย่างไร
 - 3.8 มีการต่อกลองลักษณะใดบ้าง
4. เพลงที่ใช้ในรำกลองยาว มีอะไรบ้าง
 - 4.1 บทเพลงที่ใช้ประกอบการรำกลองยาวมีที่มาอย่างไร
 - 4.2 ใครเป็นผู้แต่งเพลงการรำกลองยาว
 - 4.3 มีแนวความคิดการแต่งบทเพลงจากอะไร
 - 4.4 เพลงที่ใช้จะมีเนื้อหาลักษณะอย่างไร
 - 4.5 มีบทเพลงอะไรบ้าง
5. เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการรำกลองยาว มีอะไรบ้าง
 - 5.1 เครื่องดนตรีที่ใช้มีอะไรบ้าง
 - 5.2 แต่ละประเภทมีหน้าที่ใดบ้าง
 - 5.3 จังหวะที่ใช้มีอะไรบ้าง
6. เครื่องแต่งกายในการแสดงเป็นอย่างไร
 - 6.1 ใครเป็นผู้ออกแบบเครื่องแต่งกาย
 - 6.2 ได้รับรูปแบบการแต่งกายมาจากอะไร
 - 6.3 เครื่องแต่งกายที่ใช้ใส่แสดงมีอะไรบ้าง
 - 6.4 เครื่องแต่งกายมีความเหมือนหรือแตกต่างจากที่อื่นอย่างไร
7. แบบฉบับของคณะกลองยาวในโรงเรียนของท่านคืออะไร
 - 7.1 จุดเด่นของคณะกลองยาวในโรงเรียนของท่านคืออะไร
 - 7.2 สิ่งใดในคณะกลองยาวของท่านที่แตกต่างจากคณะอื่น
 - 7.3 สิ่งใดในคณะกลองยาวของท่านที่ยังคงดำรงไว้เช่นคณะอื่นในโรงเรียนของ

จังหวัดนครสวรรค์

8. คำแนะนำ

หมวดที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการถ่ายทอดการรากล่องยาว

1. ใครเป็นผู้สอนรากล่องยาวของท่าน
2. การรากล่องยาวมีวิธีการสอนกันอย่างไร และมีวิธีการสืบทอดอย่างไร
3. กล่องยาวคณะท่านมีสมาชิกทั้งหมดกี่คน
4. ในคณะกล่องยาวมีครูผู้สอนและรับผิดชอบรวมกี่คน
5. นักเรียนในโรงเรียนมีการให้ความสนใจมากน้อยอย่างไร
6. จังหวัด/ชุมชน ให้การสนับสนุนช่วยเหลืออย่างไรบ้าง
7. คณะกล่องยาวในโรงเรียนของท่านมีปัญหาด้านการสืบทอดอย่างไรบ้าง
8. คณะกล่องยาวของท่านมีผลงานที่แสดงถึงการเข้าร่วมงานประเพณีทางวัฒนธรรมอย่างไรบ้าง
9. การส่งเสริมและสนับสนุนการรากล่องยาวในโรงเรียนของท่าน เป็นอย่างไร

ลงชื่อ ผู้ให้สัมภาษณ์

วันที่ เดือน พ.ศ.....

แบบสัมภาษณ์
ของนักแสดงรำกลองยาวในโรงเรียน
เรื่อง อัตลักษณ์และการถ่ายทอดรำกลองยาวในโรงเรียนของจังหวัดนครสวรรค์

.....

หมวดที่ 1 ประวัติและข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อ – สกุล.....อายุ.....
2. การศึกษา.....
3. อาชีพ.....ตำแหน่ง.....
4. ที่อยู่.....
-
5. โทรศัพท์.....
6. บทบาทหน้าที่ท่านในคณะกลองยาวของโรงเรียน.....
7. ชื่อคณะกลองยาว.....

หมวดที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการถ่ายทอดการรำกลองยาว

1. ใครเป็นผู้สอนรำกลองยาวของท่าน
2. การรำกลองยาวมีวิธีสอนกันอย่างไร และมีวิธีการถ่ายทอดอย่างไร
3. คณะกลองยาวในโรงเรียนของท่านมีปัญหาด้านการสืบทอดอย่างไรบ้าง
4. คณะกลองยาวของท่านมีผลงานที่แสดงถึงการเข้าร่วมงานประเพณีทางวัฒนธรรมอย่างไรบ้าง
5. การส่งเสริมและสนับสนุนการรำกลองยาวในโรงเรียนของท่าน เป็นอย่างไร

ลงชื่อ ผู้ให้สัมภาษณ์
วันที่ เดือน พ.ศ.....

ภาคผนวก ข

ภาพประกอบการเรียนการสอนกลองยาว

อำเภอไพศาล คณะโรงเรียนอนุบาลไพศาล

อำเภอตากลี คณะโรงเรียนวัดหนองจิกกรี

อำเภอท่าตะโก คณะโรงเรียนบ้านตุ๊กแก

อำเภอชุมแสง วัดแสงธรรมสุทธาราม

อำเภอเมือง คณะโรงเรียนวัดบางม่วง

อำเภอพยุหะคีรี คณะโรงเรียนเขาทอง

อำเภอลาดยาว คณะโรงเรียนวัดบ้านไร่

อำเภอกำแพงแสน คณะโรงเรียนบ้านแหลมยาง

อำเภอโกลกพระ คณะโรงเรียนวัดหนองพรมหนอง

อำเภอแม่वंก คณะโรงเรียนบ้านคลองไทร

ประวัตีย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นายพัฒนา เกิดเพ็ง
วันเดือนปีเกิด	18 มกราคม 2534
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	10/1 อาคารพีธีเมียร์เพลส ประชาราษฎร์บำเพ็ญ 12 ถนนประชาราษฎร์บำเพ็ญ แขวงห้วยขวาง เขตห้วยขวาง กรุงเทพฯ 10310
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	นักแสดงอิสระ
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2556	ระดับปริญญาตรี ศป.บ. สาขาศิลปะการแสดง-นาฏศิลป์สากล คณะศิลปกรรมศาสตร์ จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พ.ศ. 2560	ระดับปริญญาโท กศ.ม. สาขาวิชาศิลปศึกษา (ศิลปะการแสดงศึกษา) คณะศิลปกรรมศาสตร์ จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ